

LA PILOTA VALENCIANA

UN MÓN de VALORS

guia didàctica per a primària

GENERALITAT
VALENCIANA
Conselleria d'Educació,
Cultura i Esport

VNIVERSITAT
ID VALÈNCIA

Càtedra de Pilota Valenciana

L A P I L O T A
V A L E N C I A N A
UN MÓN DE VALORS
guia didàctica
per a primària

AUTORS

Alberto González Alguacil
Ivan Fenollosa Redondo
Lluís Ramos Santamaria
César Beltrán Mollá

DISSENY I IL·LUSTRACIÓ

Rosa María Fernández Tiscar

FOTOGRAFIA

César Beltrán Mollá
Alberto González Alguacil
Rosa María Fernández Tiscar

PORTADA

Rosa María Fernández Tiscar,
Versió d'una imatge del
Museu de la Pilota (El Genovés)

DIPÒSIT LEGAL

V-3676-2023

ISDN

978-84-19149-57-2

1ª EDICIÓ 2023
REVISIÓ 2025

AGRAÏMENTS

Sebastià Giner Muñoz

**Que ens ha donat ales per poder dedicar-nos a
l'ensenyament del nostre esport.**

Cefire artísticcoexpressiu

**Per la seua confiança dipositada en
nosaltres, curs rere curs.**

Docents d'Educació Física

**Per la seua tasca diària en el foment dels valors de
l'esport dels valencians i valencianes.**

Julia Gómez Gabriel

Vetllador del bon escriure.

Les nostres famílies

**Per haver deixat passar massa moments amb
elles i, no obstant això, estar sempre ahí.**

Són molts els esforços fets, en els darrers anys, per recuperar i promocionar el coneixement i la pràctica de la pilota valenciana amb l'objectiu de fer de l'esport nacional valencià el referent social que va ser fins la meitat del segle XX. Des que es va crear la Federació de Pilota Valenciana per part d'un grup d'entusiastes liderat per Víctor Iñurria i els posteriors equips federatius, sempre s'ha treballat amb l'objectiu de promocionar i recuperar-la. En aquesta tasca, un aspecte clau ha estat el sistema educatiu.

Tradicionalment, la incorporació de nous practicants ha estat de manera espontània: els més menuts eixien al carrer i directament es trobaven amb xiquets i xiquetes de la seua edat i més majors que jugaven a pilota i la incorporació de nous practicants estava assegurada. És la conseqüència d'un estil i forma de vida sense cotxes i del carrer com a espai d'esbarjo i convivència. Però, a partir de la dècada dels 60 i 70, aquest model de transmissió generacional va començar a trontollar i la pilota va haver d'adaptar-se als nous costums de vida i crear fórmules alternatives d'incorporar nous practicants que ja havien començat a funcionar en altres esports. És el moment de l'inici de la creació d'una estructura formativa des de les escoles de primària, secundària, escoles de clubs i ajuntaments.

Paral·lelament a la iniciativa d'alguns clubs i algun ajuntament, és la decisió de la Federació de Pilota Valenciana, en la dècada dels 90, de crear les primeres escoles esportives de pilota qui va bastir el nou marc promocional i formatiu per a incorporar nous practicants. Va ser l'inici de l'aparició d'una moderna estructura de transmissió generacional on el nucli passa de ser la família i l'ambient social a un espai específic on persones formades i experimentades dirigeixen l'alumnat en la seua tasca de descobriment i aprenentatge de la pilota.

La Conselleria d'Educació, Cultura i Esport al llarg d'aquests anys ha esmerçat esforços per fer que aquesta estructura augmente en qualitat i quantitat. Concretament, dins l'àmbit educatiu, s'han dut a terme moltes accions encaminades a millorar aquesta estructura: normativa específica sobre pilota en tots els currículums del sistema educatiu valencià (Primària, Secundària, Batxillerat, Formació Professional i facultats de Ciències de l'Educació Física), programes de promoció: Pilota a l'escola, Pilota a l'estiu, Jocs esportius, Programa universitari d'esport valencià, etc., publicacions didàctiques per al professorat, per a monitors i tècnics d'ajuntaments, cursos d'entrenadors, cursos específics per al professorat...

però

Sebastià Giner

Entre les publicacions didàctiques per al professorat destaca la *Unitat didàctica de Secundària* elaborada l'any 2002 i que es va actualitzar i ampliar l'any 2018. Però també calia elaborar una unitat didàctica per a l'etapa de Primària per a poder arribar a tot el sistema educatiu, i és aquesta que teniu entre mans. *La Unitat Didàctica La Pilota Valenciana per a Primària* és un recurs didàctic més per al professorat d'aquesta etapa que gira al voltant del nostre esport nacional i que des de la Càtedra de Pilota Valenciana de la Universitat de València hem considerat bàsic per al desenvolupament de l'objectiu promocional i formatiu que parlàvem adés. En les generacions dels nostres pares i mares, un jugador de pilota apareixia espontàniament d'entre el gran nombre de xiquets que la practicaven al carrer des de ben menuts, però en l'actualitat ja no és possible i cal anar allà on els més menuts passen l'etapa de la infantesa. Cal dotar el professorat de Primària d'una eina que ajude i propose idees per a desenvolupar interès i l'estima per la pilota. En paraules dels autors: *Hem dissenyat un itinerari formatiu de pilota que recull, de manera seqüenciada, flexible i en progressiva complexitat, les formes del joc (modalitats), des de primer curs fins a sisé. I continuem: amb l'itinerari pretenem anar un poc més enllà de la coneguda estructura d'unitat didàctica. A l'inici de qualsevol partida de pilota valenciana el jugador tria, d'un caixonet ple de pilotes, la que més li convé (en funció del pes, el bot, la vivor...). El nostre objectiu és oferir als mestres un caixó ple de propostes didàctiques diverses perquè el mestre trie la que més li convinga o les utilitze totes, sempre atenent a les característiques del centre, l'alumnat i l'interés personal.*

Per a finalitzar, voldria felicitar, un per un, cada autor pel treball realitzat. Hem de ser conscients del treball que implica una obra d'aquesta envergadura i, sobretot, el temps que ocupa la reflexió, preparació, aplicació i posterior avaluació de cada sessió fins a arribar a fer el treball complet. A més, voldria destacar, l'encert de realitzar aquest treball des d'un enfocament globalitzat, atés que a més de ser la base de l'aprenentatge en l'època de Primària, la pilota, al llarg de la història, ha estat el referent social dels valencians i aquest tret s'hi havia de remarcar.

Esperem que aquesta unitat meresca l'interés del professorat d'Educació física en concret, i de la resta del professorat de primària en general, i que contribueixca a l'objectiu de donar a conèixer la pilota al nostre alumnat de primària.

Sebastià Giner
Càtedra de la Pilota Valenciana de la UV i Coordinador de
Pilota Valenciana de la Direcció General d'Esport entre els anys
2015 i 2022

PART TEÒRICA

CAPÍTOL 0 : QUÈ? QUI? PER QUÈ?	13
0.1. Presentació de l'equip de treball "Frare.edu"	14
0.2. Introducció a l'itinerari formatiu de pilota valenciana en l'educació primària	16
0.3. Abril, una història de pilota	21
0.4. Referències bibliogràfiques	24
CAPÍTOL 1 : ELS VALORS EN LA PILOTA VALENCIANA	25
1.1. Justificació	26
1.2. Orientacions didàctiques	27
1.3. Referències bibliogràfiques	31
1.4. Annexos	31
ANNEX I. Rúbrica de valors	32
CAPÍTOL 2: LES COMPETÈNCIES I LA PILOTA VALENCIANA	35
2.1. Què entenem per competències?	36
2.2. Contribució de l'itinerari formatiu de pilota a l'adquisició de les competències	38
2.3. Contribució de l'itinerari formatiu de pilota a l'adquisició de les competències específiques	41
2.4. Referències bibliogràfiques	44
CAPÍTOL 3 : RECURSOS	45
3.1. Justificació	46
3.2. Orientacions didàctiques	46
3.3. Recursos didàctics	49
3.3.1. Guants	49
3.3.2. Marcador	49
3.3.3. Pilotes	50
3.3.4. Instal·lacions	50
3.3.5. Modalitats	50
3.3.6. Bibliografia bàsica	52
3.3.7. Altres recursos: web i multimèdia	55
3.4. Annexos	61
ANNEX I. Fabricació dels guants	62
ANNEX II. Fabricació d'un marcador individual de pilota valenciana	66
ANNEX III. Fabricació d'un marcador de pilota valenciana	67
ANNEX IV. Fabricació d'una pilota	68
ANNEX V. Fabricació de frares	69
ANNEX VI. Visita a un trinquet	70
ANNEX VII. La pilota al nostre poble	76

PART PRÁCTICA

CAPÍTOL 4 : ITINERARI FORMATIU EN PILOTA VALENCIANA	77
4.1. Justificació	78
4.2. Unitats de l'itinerari formatiu en pilota valenciana	80
UNITAT 1. "VA DE BO!"	80
UNITAT 2. "PILOTA VALENCIANA: UN JOC DE TOTES I TOTS"	82
UNITAT 3. "COMENCEM A RASPAR"	84
UNITAT 4. "15, 30, VAL I JOC"	86
UNITAT 5. "JOCS A PARET"	88
UNITAT 6. "REPRESENTEM LA HISTÒRIA DE LA PILOTA"	90
UNITAT 7. "ARREGLA'T LES MANS"	92
UNITAT 8. "LA NOSTRA PARETETA"	94
UNITAT 9. "LA LÍNEA DEL TEMPS DE LA PILOTA A MÀ"	96
UNITAT 10. "UNA ULLADETA AL PASSAT"	100
UNITAT 11. "REPTES A PARET"	102
UNITAT 12. "COOPEREM"	104
UNITAT 13. "VAL, NET I LO ALTRE"	106
UNITAT 14. "MODALITATS A PARET"	108
UNITAT 15. "JOC DIRECTE"	110
 CAPÍTOL 5 : PILOTA INCLUSIVA	 113
5.1. Justificació	114
5.2. Pilota valenciana. Una eina inclusiva per a l'àrea d'Educació física	116
5.3. Concreció d'estratègies inclusives d'Educació física per a l'aprenentatge de la pilota valenciana	121
5.4. Sessions	127
UNITAT 2. "PILOTA VALENCIANA: UN JOC DE TOTES I TOTS". CURS 1r	128
UNITAT 2. "PILOTA VALENCIANA: UN JOC DE TOTES I TOTS". CURS 3r	131
UNITAT 2. "PILOTA VALENCIANA: UN JOC DE TOTES I TOTS". CURS 5é	133
5.5. Referències bibliogràfiques	135
5.6. Annexos	136
ANNEX I. Registre anecdòtic de la pilota inclusiva de primer	136
ANNEX II. Registre anecdòtic de la pilota inclusiva de tercer i cinqué	137
 CAPÍTOL 6 : PILOTA VALENCIANA: UN POC D'HISTÒRIA	 139
6.1. Justificació	140
6.2. Breu aproximació a la història de la pilota	141
6.3. Orientacions didàctiques	144
6.4. Sessions	145
UNITAT 6. "REPRESENTEM LA HISTÒRIA DE LA PILOTA". CURS 4t	146
UNITAT 9. "LA LÍNEA DEL TEMPS DE LA PILOTA A MÀ". CURS 5é	150
6.5. Referències bibliogràfiques	155

6.6. Annexos	157
ANNEX I. Obra de teatre	158
ANNEX II. Rúbrica docent	165
ANNEX III. Rúbrica inicial per a l'alumnat	166
ANNEX IV. Rúbrica d'autoavaluació individual i grupal	167
ANNEX V. Projecte globalitzat: "La línia del temps de la pilota a mà"	168
ANNEX VI. Fitxes de les diferents èpoques	174
1. La pilota als pobles precolombins	174
2. La pilota en l'antiga Grècia	176
3. La pilota en l'antiga Roma	178
4. La pilota en l'edat mitjana	180
5. La pilota al segle XVI. Un joc de cavallers	182
6. La pilota al segle XVII. Un joc de nobles i camperols	184
7. La pilota al segle XVIII. Un joc arrelat al territori	186
8. La pilota al segle XIX. El joc del poble	188
9. La pilota al segle XX. Esclat de noves modalitats: la riquesa del nostre joc	190
10. La pilota al segle XXI. La revolució de la pilota	193
ANNEX VII. Rúbrica informativa per a l'alumnat	196
ANNEX VIII. Rúbrica docent	199
ANNEX IX. Rúbrica docent de l'exposició oral i línia del temps	202
ANNEX X. Graella de coavaluació de les exposicions de les diferents èpoques	203
ANNEX XI. Rúbrica d'autoavaluació	204
ANNEX XII. Test de continguts per a l'alumnat	206

CAPÍTOL 7 : RASPALL	207
7.1. Justificació	208
7.2. Orientacions didàctiques	209
7.3. Adequació a les instal·lacions i els recursos	211
7.4. Sessions	213
UNITAT 1. "VA DE BO!" CURS 1r	214
UNITAT 3. "COMENCEM A RASPAR". CURS 2n	226
UNITAT 4. "15, 30, VAL I JOC". CURS 3r	238
UNITAT 7. "ARREGLA'T LES MANS". CURS 4t	246
UNITAT 10. "UNA ULLADETA AL PASSAT". CURS 5é	258
UNITAT 13. "VAL, NET I LO ALTRE". CURS 6é	264
7.5. Referències bibliogràfiques	268
7.6. Annexos	269
ANNEX I. Registre anecdòtic de primer	270
ANNEX II. Registre anecdòtic de segon	271
ANNEX III. Rúbrica d'avaluació de tercer	272
ANNEX IV. Rúbrica d'avaluació de quart	274
ANNEX V. Fitxes de jocs de pilota en la història	276
ANNEX VI. Rúbrica d'avaluació de cinqué	278
ANNEX VII. Rúbrica d'avaluació de sisé	280

CAPÍTOL 8 : JOCS DE PILOTA A PARET	281
8.1. Justificació	282
8.2. Orientacions didàctiques	283
8.3. Adequació a les instal·lacions i els recursos	286
8.4. Sessions	287
UNITAT 5. "JOCS A PARET". CURS 3r	288
UNITAT 8. "LA NOSTRA PARETETA". CURS 4t	296
UNITAT 11. "REPTES A PARET". CURS 5é	304
UNITAT 14. "MODALITATS A PARET". CURS 6é	311
8.5. Referències bibliogràfiques	320
8.6. Annexos	321
ANNEX I. Rutina FASE I: "Jo i la pilota"	322
ANNEX II. Rutina FASE II: "Jo, la pilota i l'espai"	323
ANNEX III. Rutina FASE III: "Jo, la pilota, l'espai i company/a"	324
ANNEX IV. Rúbrica de les fases de l'ensenyament del joc de pilota a mà	325
ANNEX V. Graella d'avaluació de les fases de la pilota de tercer	326
ANNEX VI. Rúbrica de jocs a paret de tercer	327
ANNEX VII. Graella d'avaluació de les fases de la pilota de quart	329
ANNEX VIII. Fitxes de reptes cooperatius de quart	330
ANNEX IX. Rúbrica de jocs a paret de quart	333
ANNEX X. Rutina d'autoavaluació de cinqué	335
ANNEX XI. Fitxes de reptes cooperatius de cinqué	336
ANNEX XII. Rúbrica de jocs a paret de cinqué	337
ANNEX XIII. Rutina d'autoavaluació de sisé	339
ANNEX XIV. Rúbrica de jocs a paret de sisé	340
 CAPÍTOL 9 : JOCS DIRECTES	 343
9.1. Justificació	344
9.2. Orientacions didàctiques	345
9.3. Adequació a les instal·lacions i els recursos	347
9.4. Sessions	349
UNITAT 12. "COOPEREM". CURS 5é	350
UNITAT 15. "JOC DIRECTE". CURS 6é	358
9.5. Referències bibliogràfiques	376
9.6. Annexos	377
ANNEX I. Rúbrica per a l'alumnat de cinqué	378
ANNEX II. Fitxes de reptes cooperatius de cinqué	379
ANNEX III. Repte cooperatiu "El joc del meu poble"	383
ANNEX IV. Diana d'autoavaluació de cinqué	385
ANNEX V. Rúbrica d'avaluació de cinqué	386
ANNEX VI. Rutina de joc directe en parelles	388
ANNEX VII. Registre d'avaluació de sisé	389
ANNEX VIII. Fitxes de modalitats	390

VA DE BO!

0

**QUÈ?
QUI?
PER QUÈ?**

0.1. PRESENTACIÓ DE L'EQUIP DE TREBALL "FRARE.EDU"

Som un grup de docents d'Educació física de les terres castellonenques, enamorats del nostre esport, que hem configurat un equip de treball per a promocionar i difondre les virtuts i els valors que té el joc de la pilota valenciana, sota el nom de **frare.edu**.

Per què aquest nom?

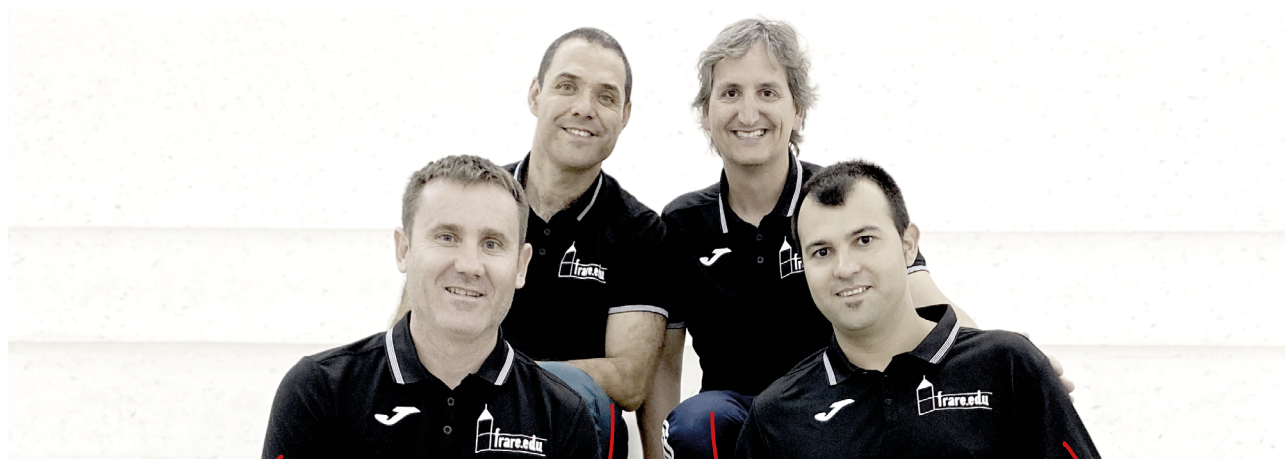
És la unió del nom de la modalitat de **"frare"**, ja que volem reivindicar-la i fer-la valdre com a modalitat hegemònica de les comarques del nord del territori valencià, més l'abreviatura **"edu"**, que fa referència a l'àmbit educatiu, divulgatiu i formatiu en el qual emmarquem els nostres projectes.

Creiem que és necessari mantindre viu el nostre patrimoni lúdic, cultural i esportiu entre els infants que han perdut el nexa d'unió amb els jocs que practicaven els seus avantpassats i difondre la pràctica de la pilota valenciana des d'un vessant didàctic, atorgant un paper clau a l'escola com a transmissora dels jocs tradicionals i dels valors que representen.

PROJECTES DE Frare.edu

Dediquem els nostres esforços a la recerca i proposta d'activitats innovadores pel que fa a l'ensenyament de la pilota valenciana, desenvolupant projectes educatius, formatius, esportius, socials i culturals com els següents:

- Formació amb el CEFIRE Artísticcoexpressiu en el Pla estratègic de formació en pilota valenciana i el CIFE Terol.
- Propostes didàctiques per a l'ensenyament de la pilota valenciana en l'àmbit educatiu i esportiu.
- Assessorament en l'edició de continguts referents a la pilota.
- Elaboració de recursos multimèdia.
- Creació de canals de comunicació en xarxes.
- Organització i participació en congressos, jornades i tallers.
- Recerca de vestigis: materials, instal·lacions, documentació, etc.
- Assessorament en la construcció i millora d'instal·lacions de pilota.
- Col·laboració en ajuntaments, clubs i associacions implicades en la recuperació del joc de pilota.
- Promoció de la modalitat del frare (#frareviu).

Ivan Fenollosa

Mestre d'Educació física al CEIP Carles Selma de Castelló. Membre directiu i monitor del Club Pilotari Castelló

Alberto González

Mestre d'Educació física al CEIP Isabel Ferrer de Castelló. Membre directiu i monitor de pilota del Club Pilotari Castelló

César Beltrán

Mestre d'Educació física al CEIP Juan G. Ripollés de Castelló. Membre directiu, coordinador i entrenador de pilota del Club Pilotari Almassora

Lluís Ramos

Professor de Jocs i Esports Autòctons a la Universitat Catòlica de València. Membre directiu, coordinador i entrenador de pilota del Club Pilotari Castelló

0.2. INTRODUCCIÓ A L'ITINERARI FORMATIU DE PILOTA VALENCIANA EN L'EDUCACIÓ PRIMÀRIA

Teniu a les mans una **guia didàctica per a treballar la pilota valenciana en l'educació primària.**

Hem dissenyat un itinerari formatiu de pilota que recull, de manera seqüenciada, flexible i en progressiva complexitat, les formes del joc (modalitats), des de primer curs fins a sisé.

Amb l'itinerari pretenem anar un poc més enllà de la coneguda estructura d'unitat didàctica. A l'inici de qualsevol partida de pilota valenciana, el jugador tria, d'un caixonet ple de pilotes, la que més li convé (en funció del seu pes o bot, de l'adversari, de la canxa de joc...). El nostre objectiu és oferir un caixó ple de propostes didàctiques diverses perquè el mestre o la mestra trie la que més li convinga o les utilitze totes, és a dir, les pot aplicar de manera íntegra o bé parcialment, sempre atenent a les característiques del centre, l'alumnat i l'interés personal.

Tot i això, està dissenyat de manera que, a mesura que avancem en el temps (diferents cursos), les propostes es van enriquint i complementant.

La pilota valenciana està present de manera concreta i específica en el currículum de primària des del Decret 111/2007. Des d'aleshores hi apareix com a contingut i, per tant, hauria de ser de tractament obligatori. La nostra experiència ens diu que, moltes vegades, aquesta opció queda relegada a la voluntat de l'especialista corresponent i que ve marcada pel nivell de formació inicial en pilota valenciana, que sol ser

molt irregular segons la universitat on s'han cursat els estudis. Cal destacar que, per a pal·liar aquesta mancança, el CEFIRE ofereix cursos de formació i actualització anualment.

Molt i molt bé s'ha escrit ja sobre l'ensenyament i aprenentatge de l'esport i joc de pilota valenciana en els centres educatius (Bou et al., 2007; Carceller, 2011; Conca et al., 2003; Luque et al., 2010; Martos i Torrent, 2011; Pérez et al., 2018). Aquesta última publicació, que correspon a la unitat didàctica d'educació secundària, també tracta de manera clara els elements bàsics d'aquest esport (història, modalitats, instal·lacions, tipus de colps, aspectes sociològics, culturals i la llengua).

Des del nostre punt de vista i plantejament pedagògic, considerem que la pilota valenciana, gràcies a la seua riquesa i capacitat d'adaptació, es converteix en una opció més que recomanable per a afavorir l'adquisició dels valors, les habilitats motrius bàsiques i específiques, la coordinació, la condició física per a la salut i altres continguts, des de les primeres edats escolars. Servisca aquesta guia per a acompanyar els i les especialistes, adaptant-se als diferents nivells que la nostra experiència ens ha permés comprovar.

En el cas que ens ocupa, **volem destacar l'aportació que fa la pilota valenciana a l'assumpció de valors.** En les diferents situacions motrius se'ns plantegen tota una diversitat de circumstàncies que determinen la forma que els individus tenim de relacionar-nos. Per exemple, en la pilota valenciana, tradicionalment són els mateixos jugadors i jugadores qui

respecten i fan respectar les normes, qui reconeixen les faltes, qui avisen abans de traure, qui es feliciten al final de la partida independentment del resultat, etc., sense la presència de cap àrbitre extern, només la figura de l'home bo que ajuda en determinades circumstàncies. Un altre factor interessant és el pacte que, com a element educatiu, ens ajudarà a incloure a totes i tots, es tracta d'un acte de confiança i equitat que està molt present en el dia a dia en el món de la pilota.

Considerem, doncs, que **la pilota valenciana és una de les millors eines en aquesta etapa per a aplicar i assolir uns valors inherents al joc. Establirà les bases d'uns hàbits de respecte, de joc net, de tolerància, d'autoregulació, bonhomia i inclusió que ens serviran en la futura formació esportiva del nostre alumnat. Aquesta base permetrà una vivència positiva posterior que facilitarà l'educació integral de l'alumne/a.**

Particularment, al llarg de les diferents propostes que farem en aquest espai, pretenem que l'alumnat vaja assolint **autonomia** en el joc, adaptant les normes, espais i materials en funció de amb qui i contra qui juguen, sent capaços de solucionar diferents situacions que es puguin arribar a donar en el joc.

D'altra banda, ens agradaria remarcar que, al llarg de tot el plantejament didàctic, s'ha establert una perspectiva global i integral que permetrà assolir les competències clau i específiques formulades en els actuals plantejaments curriculars. D'aquesta manera, les activitats estan impregnades de reflexions conceptuals i actitudinals que desenvolupen en l'alumnat la capacitat d'**aprendre a saber, saber fer i saber ser.**

Amb una diversitat metodològica que ajuda l'alumnat a relacionar els sabers amb altres matèries, cosa que possibilita l'adquisició d'elements transversals (ús de les TIC, lectures, exposicions orals, treballs plàstics...). Així, també s'inclouen diferents propostes didàctiques de treball interdisciplinari i globalitzat relacionat amb altres àrees: Llengua (metodologia d'aprenentatge integrat de llengües i contingut), Ciències, Plàstica...

Els i les docents d'Educació física, ensenyant pilota valenciana, estem suplint el rol de transmissió generacional que, fa un temps, tenien pares, mares, avis i àvies. És important transmetre l'herència d'aquesta pràctica lúdica, cultural i esportiva arrelada al nostre poble, que ens identifica i ens defineix com a valencians i valencianes.

Hem de tindre present que, l'any 2014, la pilota valenciana va ser declarada Bé d'Interés Cultural Immaterial per mitjà del Decret 142/2014, text en què es destaquen els valors de la pilota: "*la pilota valenciana és un esport tradicional i amb una forta implantació en tot el nostre territori, on és sentit com una senya d'identitat i de l'especial idiosincràsia del poble valencià pels valors que representa, els quals ultrapassen l'àmbit estrictament esportiu*". Aquesta potencialitat conceptual, motriu, cultural i social de la pilota valenciana li atorga un gran valor didàctic.

Desitgem i reivindiquem, per tant, que, per tot el que s'ha justificat fins ara, la pilota valenciana es mantinga sempre ben present a les propostes curriculars de l'educació obligatòria, com podem trobar en aquesta proposta de primària i en la de secundària de Pérez et al. (2018).

Atenint-nos a l'estructura del llibre, aquest està dividit en dos grans apartats. El primer aborda **qüestions teòriques** organitzat en tres capítols: els valors de la pilota valenciana, el tractament de les competències i els recursos que presenta el nostre joc.

El segon apartat recull tot el **vessant pràctic** d'aquest itinerari. Al capítol quatre es presenta l'estructura-resum de totes les unitats, desenvolupades en els següents cinc capítols. Al capítol cinc, pilota inclusiva, es fan diverses propostes per a atendre la diversitat i poder oferir, des de cada centre, una formació en pilota valenciana veritablement inclusiva, amb activitats de sensibilització i sessions adaptades. El capítol sis és una proposta globalitzada, interdisciplinària i transversal per a aproximar l'alumnat a la història de la pilota valenciana. El seté desenvolupa una proposta didàctica d'iniciació al raspall, des del primer curs d'educació primària. El huité capítol es dedica als jocs de pilota a paret, amb una proposta d'hàbits i rutines que fomenta l'autonomia. Al nové i últim capítol, es tracten els jocs directes, on s'inclouen els jocs per dalt corda i els que es juguen sense corda i amb ratlles. Per a la seua comprensió utilitzarem propostes grupals i de reptes cooperatius.

Hem de destacar que en tots i cadascun dels capítols pràctics tractem d'atorgar un protagonisme especial a l'aprenentatge i l'adquisició dels valors en pilota.

RESUM DEL CONTINGUT DELS DIFERENTS CAPÍTOLS

CAPÍTOL	TÍTOL	DESCRIPCIÓ	
1	ELS VALORS EN LA PILOTA VALENCIANA	És aquest un capítol cabdal en aquesta proposta didàctica. S'especificaran, classificaran i es plantejarà el seu desenvolupament en la part pràctica, des d'un inici de primer de primària, a partir del reforç de la conducta adequada de l'alumnat i l'assimilació d'hàbits en la pràctica del joc.	PART TEÒRICA
2	LES COMPETÈNCIES I LA PILOTA VALENCIANA	Es relacionen les competències específiques amb els aprenentatges de la pilota valenciana que tractem en cadascuna de les unitats i s'especifiquen les estratègies que emprem per a afavorir-les.	
3	RECURSOS	Els recursos i materials que ha donat la pilota valenciana és un patrimoni per conèixer, respectar i fomentar. Dediquem aquest capítol a propostes pràctiques per elaborar i fabricar materials propis i per aprofitar espais i instal·lacions. S'inclou una bibliografia bàsica i recursos útils per als docents.	
4	ITINERARI FORMATIU	Es fa un recull ordenat de totes les unitats de l'itinerari formatiu recollides, en forma de taula, amb les seues parts fonamentals (finalitat, criteris d'avaluació, sabers, tractament dels valors, etc.).	PART PRÀCTICA
5	PILOTA INCLUSIVA	Els nous vessants educatius donen molta importància a la inclusió. En aquest capítol reforcem aquesta visió des de la pilota valenciana com una activitat esportiva inclusiva i que ens aporta molts valors que l'afavoreixen. Donem diferents pautes per a la màxima participació de tots i totes i incloem unes sessions de sensibilització per a l'alumnat.	
6	UN POC D'HISTÒRIA	En l'etapa de primària, la història s'ha de tractar de manera significativa i contextualitzada. Plantegem un projecte globalitzat i interdisciplinari que inclou el teatre i la creació d'una senzilla línia del temps.	
7	RASPALL	Com a modalitat més senzilla d'execució pràctica, plantegem ací diferents progressions didàctiques que, per mitjà de jocs coneguts, acosten l'alumnat al joc de pilota.	
8	JOCS DE PILOTA A PARET	Els jocs a paret, com el frontó valencià i el frare, resulten modalitats idònies per a progressar en l'aprenentatge de la pilota de manera lúdica. Es desenvolupen rutines i es fomenta l'autonomia en el joc.	
9	JOCS DIRECTES	En aquest apartat tractem de facilitar la introducció en primària d'aquestes modalitats més complexes, com és el cas de les modalitats per dalt corda.	

CAPÍTOL CURS	5	6	7	8	9
1r	PILOTA INCLUSIVA		RASPALL		
2n			RASPALL		
3r	PILOTA INCLUSIVA		RASPALL	JOCS A PARET	
4t		HISTÒRIA	RASPALL	JOCS A PARET	
5é	PILOTA INCLUSIVA	HISTÒRIA	RASPALL	JOCS A PARET	JOCS DIRECTES
6é			RASPALL	JOCS A PARET	JOCS DIRECTES

Distribució de l'aplicació didàctica als corresponents cursos de l'educació primària

En cadascun dels capítols pràctics s'ofereix una aproximació teòrica; unes orientacions didàctiques i una adequació a les instal·lacions i als recursos; es recullen les sessions desenvolupades i, en últim lloc, aquells materials didàctics (annexos) que acompanyen el procés (rúbriques i fitxes d'avaluació, fitxes de recursos didàctics, etc.).

Si bé, al llarg de tot l'itinerari, les estratègies metodològiques són diverses, ens agradaria apuntar que, per tal d'afavorir l'autonomia, la motivació i la participació activa de l'alumnat, introduïm, en alguns processos, els reptes motrius a partir del tercer o quart curs. Amb aquests reptes, l'alumnat es veu obligat a superar una situació motriu per mitjà d'un consens actiu, un intercanvi d'opinions, una participació de totes i tots, independentment de les habilitats (aprenentatge competencial). En definitiva, han de pactar per poder superar els reptes proposats.

0.3. ABRIL, UNA HISTÒRIA DE PILOTA

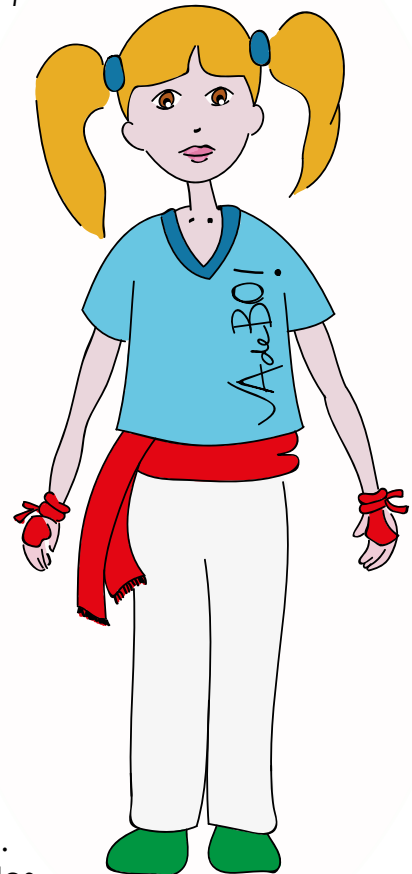
Vos presentem l'Abril:

Abril és una xiqueta de deu anys que, fent honor al seu nom, és alegre, vital, dinàmica i atrevida... Un cap de setmana fa una troballa que canviarà la seua vida. Vols saber què li va passar? Aquesta és la seua història:

Abril era una xiqueta de quart que li agradaven molt les classes d'Educació física. Practicava molts esports. Feia atletisme i natació, i els caps de setmana anava en bicicleta i patinava. No es considerava molt brillant als estudis, però era treballadora i disciplinada, com en els esports i no treia males notes.

Un cap de setmana Abril se n'anà al poble, a Sant Mateu, on vivia la seua àvia, Ascensió. Al poble era molt feliç. Li deixaven anar a soles d'ací cap allà, no com a Castelló. Anava al poliesportiu, feia excursions amb bicicleta... Tenia una colla d'amics i amigues entre els quals estava l'Anna, de Borbotó, un poble de València, que era la seua millor amiga.

Un dia a Abril li va passar una cosa que li va canviar la vida. Era un dia de molt mal oratge i no podia eixir pel poble. Va decidir pujar a la golfa a buscar tresors. Allà, la seua àvia sempre guardava trastos, mobles vells i objectes que ja no feia servir; Abril s'entretenia trastejant. En un racó ple de pols va trobar una caixeta de fusta que pesava prou. En obrir-la va trobar una mena de guants amb cintes, una baralla de cartes, dues faixes, una roja i una blava i uns pantalons blancs i, al fons del tot, unes quantes pilotes xicotetes que semblaven de cuir i estaven cosides, eren negres i marrons, aquestes últimes estaven fetes amb xicotets triangles units. Va baixar la caixa a la cuina i allà va abordar la seua àvia:

—Iaia, iaia! Mira què m'he trobat a la golfa! —Què són aquestes pilotes?

—Vaja, Abril, has trobat la caixa de pilota del iaio. —L'avi d'Abril ja no hi era, havia faltat feia un any a causa d'un maleït càncer. Abril se l'estimava molt.

—La caixa de pilota?

—Sí, el iaio jugava a pilota. I no era roïn, t'he de dir.

—Què és això de pilota, iaia? És pilota valenciana? —Abril sabia de l'existència de la pilota valenciana perquè en classe d'Educació física havia jugat a raspall.

—La pilota era un joc que es jugava ací al poble, es jugava al carrer i al trinquet que hi havia, abans que l'enderrocaren.

—Com que al carrer i al trinquet, iaia? Explica-m'ho.

—Sí, jugaven al carrer, sobretot a l'estiu, i al trinquet amb frares, que era tancat i no feia tant de fred. El iaio jugava prou bé, anava a altres pobles i participava en partides de festes. La veritat és que guanyava uns quants duros que ens venien molt bé.

—Però jo pensava que el iaio era mecànic, iaia.

—Sí, clar! Era mecànic, però molt aficionat a la pilota i jugava partides només els caps de setmana i en festes.

I així, al caliu de la cuina, l'àvia Ascensió li contà a Abril unes quantes anècdotes del seu iaio. Tot li semblava interessant: els pobles on anava; les partides que guanyava, les que perdia; quan va jugar de mitger, al trinquet de dalt de Castelló, amb un tal Juliet d'Alginet que venia per la partida de fira de Magdalena...

L'endemà li ensenyà la caixa a la seua colla d'amics i els contà, entusiasmada, totes les històries del seu avi. S'alegrà molt quan l'Anna li explicà que ella jugava a l'escola de pilota del seu poble i que li agradava molt el raspall. De seguida se'n van anar al frontó i van començar a jugar amb aquelles pilotes de vaqueta, però prompte es van fer mal a les mans, perquè eren molt dures i les canviaren per pilotes de frontenis.

Uns altres xiquets i xiquetes s'engrescaren i s'uniren al joc i van haver d'organitzar un poc els torns perquè tothom hi volia jugar. Moltes persones majors es van aturar en veure'ls jugar i li parlaven a l'Abril del seu avi, Tonet, el Zurdo, li deien. A Abril li va estranyar aquest nom, perquè el seu avi era Antoni. Li explicaren que, de jugador, el coneixen així, com el Zurdo de Sant Mateu. A Abril no li cabia més orgull al pit.

Només arribar a escola li va contar la notícia al seu mestre d'Educació física, que els va explicar que, eixe curs, rebrien la visita d'un pilotari. Va plantejar-li a Abril fer un treball sobre la història del seu avi. Abril començà a escriure les coses que li havien passat al poble i va començar a buscar informació sobre el joc de pilota que, segons deia el mestre, era "molt més que un esport".

El dia que van rebre la visita del pilotari, Álvaro de Faura, onze vegades campió individual, Abril no va parar de preguntar-li coses. Álvaro en veure l'interés que hi tenia li va aconsellar que s'acostara al trinquet per a informar-se sobre l'escola municipal. I, després de convèncer els seus pares, allà es va presentar Abril. Va conèixer un monitor, que li deien Juanjo, que els va fer jugar a raspall i a frontó. Allò la va entusiasmar. Juanjo, dia a dia, li insistia molt que, per ser bona jugadora primer havia de ser honrada i bona persona. Allò la va sobtar, perquè era el primer entrenador que li havia fet aquella explicació.

Abril anava millorant cada dia, participava en campionats escolars i anava guanyant moltes partides. Com que havia practicat molts esports, mostrava bones habilitats i va guanyar campionats autonòmics fins i tot va fer parella amb la seua amiga Anna, del poble, per jugar a galotxa. Estava molt contenta i satisfeta.

Un dia, en tornar al poble, es va assabentar que un grup de joves havia aconseguit que es construïra un trinquet amb frares, que era una modalitat autòctona de les comarques del Maestrat. Al trinquet li posaren el nom del seu avi i xiquetes i xiquets hi acudien cada vesprada a fer partides.

Abril no podia sentir-se més orgullosa per jugar com el seu avi i allà on anava reflectia la seua passió per la pilota valenciana.

FI

Abril, amb el seu caràcter decidit i emprenedor, anirà acompanyant-nos en les diferents sessions que plantejarem. Ens anirà informant i donant consells, ens explicarà conceptes, ens ensenyarà els valors del joc, ens contarà anècdotes, ens plantejarà moltes activitats... En definitiva, ens farà que estímem la pilota com ella l'estima.

T'ha agradat la història d'Abril? Saps si al teu poble es juga a pilota? Vols esbrinar si a la teua família també hi ha algú que juga o ha jugat a pilota valenciana?

*Et propose que t'animes, com Abril, a buscar coses sobre la pilota valenciana i que faces un treball d'investigació utilitzant la fitxa **(ANNEX VII - CAP. 3 La pilota al nostre poble)**. El que trobes ho ensenyaràs als teus companys i companyes i podràs fer una exposició.*

0.4. REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

- Bou, R.M., López, J. i Sánchez, A. (2007). *Quadern d'activitats. Pilota valenciana*. Editorial Denes.
- Carceller, J., Cantillo, D. i Ferrer, F. (2011). *Tour d'ofertes culturals. Guies didàctiques. Museu de la Pilota. Genovés: Textos i activitats*. Diputació de València. SARC. <https://pilotadidactica.com/wp-content/uploads/2018/05/Museu-de-la-pilota-Genov%C3%A9s.-Textos-i-activitats-2011.pdf>
- Conca, M., García, G., Gimeno, T., Llopis, F., Naya, J. i Pérez, V. (2003). *La pilota valenciana. Unitat didàctica*. Generalitat Valenciana. <https://www.moltmesqueunesport.com/wp-content/uploads/2022/05/UDSecundariaPilotaValenciana.pdf>
- Decret 142/2014, de 5 de setembre, del Consell, pel qual es declara Bé d'Interés Cultural Immaterial la pilota valenciana [2014/8143]. DOCV núm. 7355 (2014). https://dogv.gva.es/datos/2014/09/08/pdf/2014_8143.pdf
- Lavega, P. i Olaso, S. (2003). *1000 juegos y deportes populares. La tradición jugada*. Paidotribo.
- Luque, F., Giner, S. i Molines, V. (2010). *Joc de Pilota. Tallers de Cultura popular Valenciana*. Edicions 96.
- Martos, D. i Torrent, G. (2011). *Pilota valenciana. Propostes didàctiques per ensenyar i aprendre el nostre joc*. Editorial Denes.
- Pérez, V., Conca, M., Naya, J., Gimeno, A., Bravo, R. i Garcia, G. (2018). *Unitat didàctica. La pilota valenciana*. Conselleria d'Educació, Investigació, Cultura i Esport. <https://www.moltmesqueunesport.com/wp-content/uploads/2022/05/UDSecundariaPilotaValenciana2018.pdf>

1

ELS VALORS EN LA PILOTA VALENCIANA

1.1. JUSTIFICACIÓ

Què és la pilota valenciana? Quan parlem de pilota valenciana ens referim a un conjunt de jocs tradicionals de pilota a mà, que han anat desenvolupant-se en els diferents indrets del territori valencià, on els seus practicants han modificat, adaptat i pactat, tenint en compte les seues circumstàncies, els diferents aspectes del joc, com són les normes, els materials, els espais, etc. i els han fet seus.

Segons Lavega (2006), mitjançant els jocs tradicionals, els seus protagonistes expressen una manera peculiar d'organitzar les seues relacions socials, és a dir, reflecteixen una manera específica de relacionar-se, viure i entendre la vida. El joc de pilota valenciana és, així, un reflex del què era i és el poble valencià, en el qual s'han mantingut les relacions socials de respecte, responsabilitat, convivència, confiança, companyonia, etc., que, hui en dia, a causa de diversos factors, com poden ser la competitivitat i l'individualisme, estan canviant.

Volem destacar que aquests jocs de pilota s'han anat creant a voluntat dels practicants i han anat apareixent un conjunt d'accions i conductes que, finalment, han esdevingut els valors actuals de la pilota. La pilota valenciana com a subjecte social ha definit uns valors que impregnen la seua pràctica, que encara es mantenen vius i que anomenem BONHOMIA.

En aquesta línia, la proposta didàctica va enfocada a mostrar les actituds que es donen en la pilota valenciana, les quals es consolidaran mitjançant l'adquisició i la pràctica de **bons hàbits**. Per aquest motiu, **considerem que s'han d'introduir tan prompte com es puga en l'etapa de primària.**

Així mateix, oferim, amb l'ensenyança de la pilota, un model de valors que els ajude a l'alumnat a conformar la seua personalitat i vivenciar l'esport d'una manera diferent o alternativa als altres esports. En definitiva, nosaltres, els docents, hem d'ajudar-los a escollir els valors que els guiaran al llarg de la seua vida.

Se'n diu, de la pilota, que **"és un joc de cavallers"**. Si bé, antigament, la pràctica d'aquest joc girava al voltant de l'home, hui en dia, el món de la pilota és molt més obert i està potenciant la pràctica femenina. Per tant, aquesta afirmació tradicional no es refereix al sentit del sexe, sinó que parla del caràcter de qui juga. Un caràcter en el qual prime l'honestetat, l'honradesa, l'acceptació i el respecte per les normes, pels companys, companyes i contrincants...

1.2. ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

Les interaccions entre els pilotaris, amb el pas del temps, han creat un conjunt d'accions i d'actituds que s'han mantingut com a normes no escrites, les quals s'han anat transmetent per fonts orals i per la pràctica com a elements inherents al joc. Parlem d'una sèrie d'accions com avisar abans d'iniciar el joc, reconèixer les teues errades, saludar abans de jugar, no molestar a qui colpeja la pilota, tornar un quinze dubtós, aplaudir els quinze destacats dels altres, donar la mà en forma d'agraïment i respecte després d'haver jugat, valorar els altres... En definitiva, crea un bon clima en què totes aquestes accions ajuden a conformar el concepte de **bonhomia**, tan destacat en pilota i que es potencia en qui juga.

Un altre aspecte molt important en el joc de pilota és la utilització del **pacte** entre pilotaris per a igualar les partides. El pacte és una acció pròpia dels jocs nascuts al carrer, en què els participants havien de consensuar les normes abans de començar a jugar i el poder de la paraula donada estava per damunt de tot. La pilota valenciana, com a joc tradicional, ha mantingut aquesta característica que els docents podem fer servir com a eina per a la inclusió. En la nostra proposta parlarem, de vegades, del **pacte inclusiu** però, què significa això?

Per a nosaltres,

el pacte **inclusiu** suposarà que l'alumnat, de manera autònoma, siga capaç d'acordar adaptacions en el joc (materials, espais, normes, puntuació...) a partir del diàleg igualitari i el consens, per tal de respectar la diversitat que ens trobem en qualsevol classe d'Educació física.

Per a aconseguir aquest objectiu, des dels primers cursos, partim de la necessitat de vivenciar la modificació dels jocs per a buscar la màxima participació. Més avant fomenten que siguin ells i elles qui busquen aquests acords, mitjançant el diàleg, guiant-los perquè aquest siga cada vegada més igualitari. Per acabar, tractem que tot aquest procés es faça de manera autònoma. En definitiva, pretenem que l'alumnat prenga consciència de la diversitat, sàpiga identificar-la i utilitze eines per adaptar els elements del joc, de manera que això permeti una participació equitativa.

bonhomia

- Avisar per iniciar el joc.

HONESTEDAT

- Complir les normes.
- Alçar la mà per reconèixer les pròpies faltes.
- Acceptar els rols en el joc.

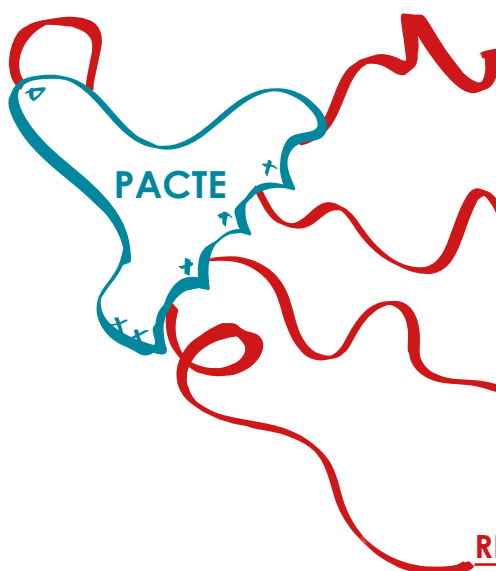
HONRADESA

RESPECTE

- No molestar a qui colpeja la pilota.
- Demanar disculpes per aconseguir un punt de forma fortuïta.
- Assumir el rol en el joc.

RECONeixEMENT

- Donar el quinze en el raspall.
- Agrair les bones accions.
- Donar la mà.

PACTE

RESPECTE A LA DIVERSITAT

- Fomentar la màxima participació de tots i totes.
- Respectar les diferents opinions per igual.

EMPATIA

- Conèixer i valorar les necessitats dels altres.

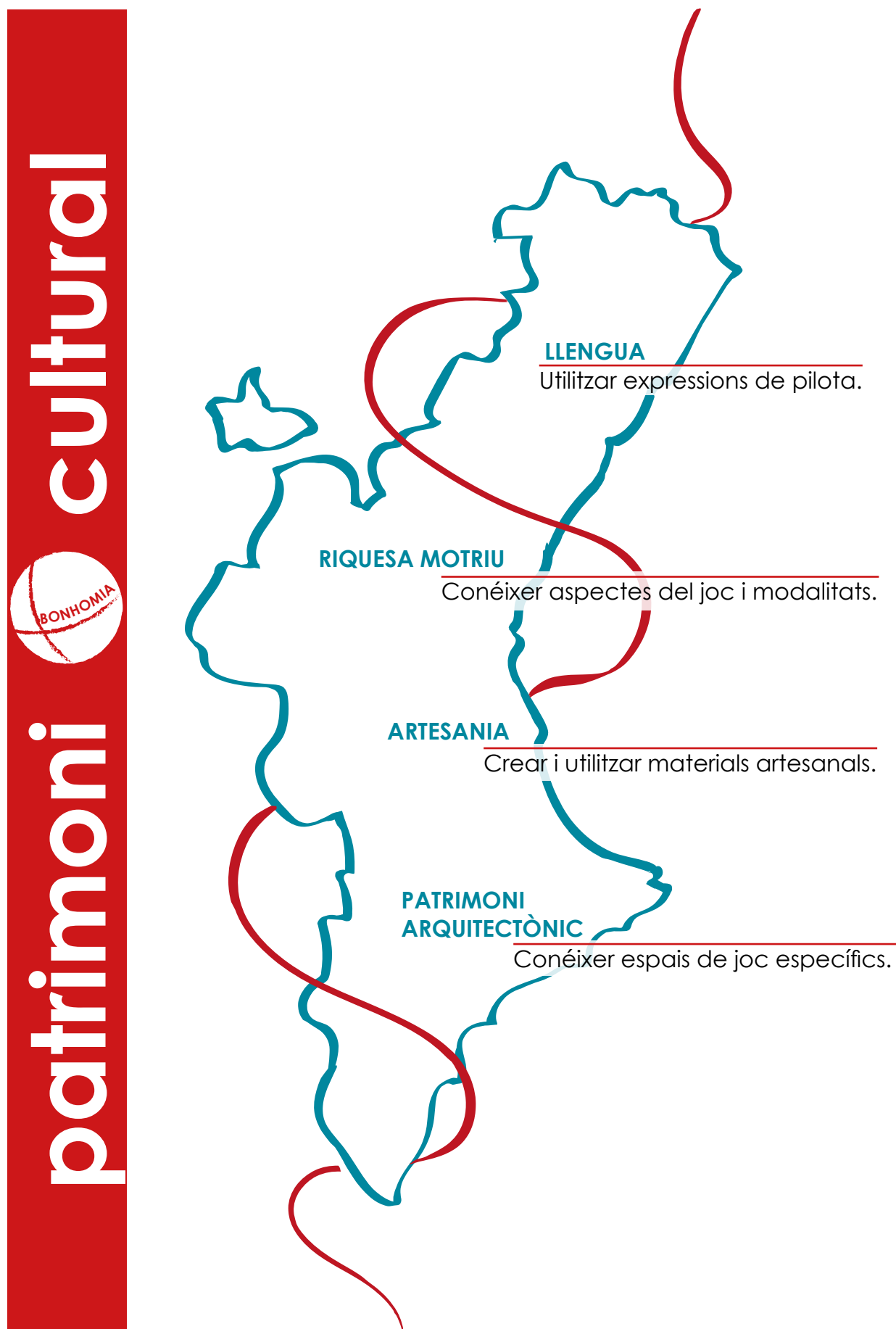
EQUITAT

- Acceptar i compensar les diferències.

RESPONSABILITAT

- Dialogar per resoldre situacions en el joc.
- Acceptar la paraula donada.
- Tornar el quinze en cas de dubte.

Infografia dels valors en relació amb les accions

El joc de pilota ha mantingut i ha potenciat al llarg del temps unes accions que han anat ajudant a crear uns valors propis del joc: honradesa, honestetat, respecte, reconeixement, senzillesa, bondat... Tots aquests valors han estat integrats en un concepte: la **BONHOMIA**.

La bonhomia és aquell comportament que impregna tot l'entorn de la pilota i que s'espera dels pilotaris, públic i tot aquell que s'acoste al món de la pilota valenciana.

els valors guiaran la proposta didàctica. Apareixeran en tot l'itinerari formatiu de manera transversal, com a eix vertebrador, al llarg de les sessions plantejades. Més concretament, aprofitarem les situacions que es plantegen en els diferents jocs i activitats per a destacar, reflexionar i potenciar les accions (Infografies dels valors) que promouran els valors que ens interessin:

- En cada unitat de l'itinerari formatiu (capítol 4) s'inclou un apartat dedicat al tractament dels valors mitjançant les accions pròpies del joc.
- A l'inici de cada sessió s'indiquen els valors i les accions que es tractaran.
- En cada joc trobarem una part explicativa, una altra d'orientacions didàctiques i unes retroaccions o *feedbacks*, per a guiar el nostre alumnat en les accions que volem aconseguir.

Tal com hem indicat a l'inici del tema, la pilota valenciana també destaca pel seu **valor patrimonial i cultural**: artesanía, riquesa etnomotriu, patrimoni arquitectònic i llengua. En la nostra proposta no deixem de costat aquest aspecte i el tractem des de diferents àmbits de manera interdisciplinària. D'una banda, proposem la creació de **materials artesanals** (guants, pilotes, marcadors, etc.). A més, plantegem visites a instal·lacions específiques com trinquets amb frares, frontons, trinquets i llocs on es practicava antigament la pilota valenciana, per reconèixer i valorar el **patrimoni arquitectònic**. I, d'altra banda, al llarg de tot l'itinerari formatiu, anirem introduint aspectes del joc i practicant diferents modalitats per conèixer part de la **riquesa motriu**. Per últim, potenciarem l'aprenentatge de la nostra **llengua** a partir del nostre personatge infantil, **Abril**, que acostarà a xiquets i xiquetes al vocabulari i les expressions pròpies del món de la pilota.

No volem deixar de banda l'aspecte de *l'avaluació dels valors*. En cada una de les unitats avaluem els valors amb els diferents instruments plantejats, tot tenint en compte els indicadors i criteris. També plantegem una altra proposta amb la utilització d'una **rúbrica (ANNEX I. Rúbrica de valors)**.

A més a més, un bon recurs que ens servirà per a conscienciar els nostres alumnes sobre els valors del nostre esport és reflexionar, al començament de les sessions, sobre quines són les accions i actituds fonamentals del joc de pilota.

Tot açò permetrà la transferència d'aquestes accions, actituds i valors a altres contextos esportius i no esportius del nostre alumnat.

1.3. REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

Decret 142/2014, de 5 de setembre, del Consell, pel qual es declara Bé d'Interés Cultural Immaterial la pilota valenciana [2014/8143]. DOCV núm. 7355 (2014). https://dogv.gva.es/datos/2014/09/08/pdf/2014_8143.pdf

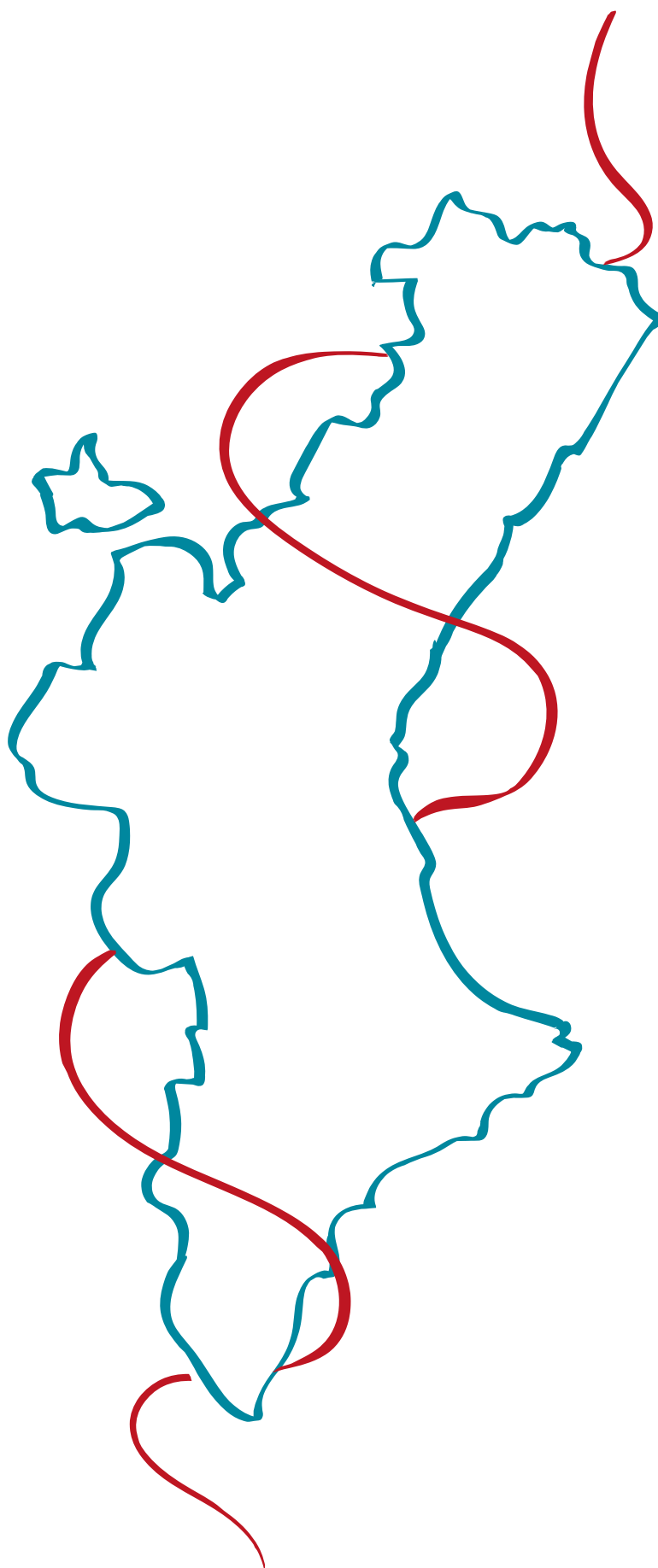
Lavega, P. (2006). El joc i la tradició en l'educació de valors. *Educació social. Revista d'intervenció socioeducativa*, (33), 53-71. <https://www.raco.cat/index.php/EducacioSocial/article/view/165535>

1.4. ANNEXOS

ANNEX I. Rúbrica de valors

BONHOMIA		Pilotari de blanc		Pilotari aficionat/ada		Pilotari aprenent		Pilotari iniciant-se	
Avisar per iniciar el joc		Mire que estiguen tots preparats, alce la mà i dic "va de bo", i quan l'últim jugador/a de l'altre equip em contesta, trac .		Alce la mà i dic "va de bo" i trac quan algun adversari em conteste .		Dic "va de bo" i trac sense fixar-me si em contesten.		No solc avisar .	
Alçar la mà per reconèixer les pròpies faltes		Reconec sempre les faltes, ajude els companys/es a reconèixer-les i no pressione els contrincants.		Reconec sempre les faltes i ajude els companys/es a reconèixer-les.		Reconec les pròpies faltes i recrimine si els o les altres no reconeixen les seues.		No reconec les pròpies faltes i recrimine les dels altres .	
No molestar a qui colpeja la pilota		No moleste mai a qui colpeja la pilota.		Normalment no moleste a qui colpeja la pilota.		No m'importa molestar a qui colpeja la pilota.		Moleste a propòsit a qui colpeja la pilota.	
Demane disculpes per aconseguir un punt de manera fortuïta		Demane disculpes si aconseguisc un punt de manera fortuïta.		Normalment, demane disculpes si aconseguisc un punt de manera fortuïta.		No demane disculpes si aconseguisc un punt de manera fortuïta.		Festege si aconseguisc un punt de manera fortuïta.	
Assumir el rol en el joc		Colpege sempre valorant quin company/a serà més eficaç per a l'equip.		Colpege sempre que la pilota passa pel meu costat.		Colpege sempre que la pilota passa prop de mi, a més, les demane totes .		Colpege totes les pilotes que puc sense respectar les posicions de joc ni els companys/es.	
Donar la mà		En finalitzar la partida done la mà a totes i a tots en agraïment per haver compartit el joc.		En finalitzar la partida done la mà als meus amics/gues .		En finalitzar la partida no done la mà .		En finalitzar la partida no done la mà, festege si he guanyat o recrimine si he perdut.	
Donar el quinze en el raspall		Done el quinze reconeixent que l' adversari quasi ha fet el punt per evitar fer-nos mal.		Quasi sempre done el quinze per evitar fer-nos mal.		Només done el quinze si no tinc cap possibilitat de tornar-la.		No done el quinze encara que ens puguem fer mal.	

EL PACTE		Pilotari de blanc	Pilotari aficionat/ada	Pilotari aprenent	Pilotari iniciant-se
RESPECTE A LA DIVERSITAT	Fomentar la màxima participació i respectar les diferents opinions per igual	Promoc la màxima participació respectant totes les opinions per igual.	Promoc la participació respectant algunes opinions, però no totes.	Participe respectant les opinions dels meus amics/gues.	Ni participe ni respecte les opinions de ningú.
	Conèixer i valorar les necessitats dels altres	Conec i empatitze en les necessitats dels i les altres i les tinc presents per adaptar els jocs.	Conec les necessitats dels i les altres i intente tindre-les presents.	Conec les necessitats dels i les altres però no les tinc presents.	No m'importen les necessitats dels i les altres, només les meues.
EQUITAT	Acceptar i compensar les diferències	Adapte i compense les diferències per a equilibrar els jocs.	Tracte d'adaptar i compensar les diferències per a equilibrar els jocs.	Tracte d'adaptar per a equilibrar els jocs sense compensar les diferències.	Em donen igual les diferències.
RESPONSABILITAT	Dialogar per resoldre situacions en el joc i acceptar la paraula donada	Utilitze el diàleg per resoldre situacions en el joc respectant les opinions de tots i totes per arribar a un acord que després compliré.	Normalment, utilitze el diàleg per resoldre situacions en el joc respectant les opinions de tots i totes per arribar a un acord que després compliré.	De vegades utilitze el diàleg per resoldre situacions en el joc respectant les opinions de tots i totes per arribar a un acord que després potser no compliré.	No utilitze el diàleg.
	Tornar el quinze en cas de dubte	En cas de dubte en un quinze, dialogue i si no arribem a un acord, el tornem a jugar.	En cas de dubte en un quinze, dialogue i si no arribem a un acord busque l'opinió del docent.	En cas de dubte en un quinze, intente dialogar per imposar la meua opinió.	En cas de dubte en un quinze, no dialogue i impose la meua opinió.

2

LES COMPETÈNCIES I LA PILOTA VALENCIANA

2.1. QUÈ ENTENEM PER COMPETÈNCIES?

Les definicions de competència són molt diverses. Seguint a Corominas i Pascual (2007) es poden extraure alguns elements comuns que marquen l'essencial del concepte:

- Està vinculada a l'acció, és a dir, s'ha de realitzar.
- Es porta a terme en un context determinat.
- Integra diferents elements (sabers, procediments i actituds).
- Afavoreix la resolució de situacions quotidianes i socials.
- Es pot aprendre.

Amb tot açò, en aquest itinerari de pilota valenciana hem tractat d'adoptar un enfocament competencial per tal de donar resposta als pilars fonamentals que sustenten l'ensenyament basat en competències i que va marcar Jacques Delors en l'informe per la UNESCO (1996) de l'educació per al segle XXI, que són: **“aprendre a conèixer”, “aprendre a fer”, “aprendre a ser” i “aprendre a conviure”**.

Tal com indica el Reial decret 1513 (2006) les competències es demostren en les capacitats que els i les alumnes practiquen i mostren en les activitats reals quotidianes.

El dinamisme en l'adquisició de competències reflecteix que aquestes no s'adquireixen en un moment determinat i resulten inalterables, ans al contrari, impliquen un procés de desenvolupament mitjançant el qual els individus adquireixen nivells més alts en el seu ús i es mostren capaços d'ajustar-les a la seua vida. **En el cas que ens ocupa plantejem un objectiu prioritari: que l'alumnat adquirisca més autonomia en el joc de pilota. Es tracta d'un procés que està lligat a l'adquisició dels valors i que sistematitzem des del primer curs de primària fins a sisé.**

Com encertadament ens assenyala Blázquez (2016), un enfocament basat en competències no pot seguir un mètode únic d'ensenyament ni l'ús predominant d'un, perquè els continguts, les competències i les necessitats personals i grupals de l'alumnat fan necessària una flexibilitat en les estratègies metodològiques i en les propostes educatives segons els contextos. Tradicionalment, l'ensenyament en pilota ha estat una mera transmissió de continguts; més enllà, els nous models ens plantegen que l'alumne/a ha de construir el coneixement i desenvolupar habilitats a partir de la reflexió, l'autonomia i una participació activa i significativa en el seu propi aprenentatge.

De qualsevol manera, resulta lògic considerar que des del nostre plantejament didàctic, dins de l'àrea de l'Educació física, es contribuirà de manera més profunda a unes competències que a unes altres. Aquesta qüestió es concretarà en cada proposta. Podem remarcar, per exemple, la importància que donem a l'autonomia en el joc i a la presa de decisions durant tot aquest itinerari.

No ens agradaria passar per alt, en aquest capítol, la importància de la pilota valenciana com a valor patrimonial i, per tant, la relació que té amb la competència en consciència i expressió culturals. Considerada Bé d'Interés Cultural Immaterial, des del Decret 142 (2014), la pilota valenciana és la pràctica esportiva més representativa que es coneix a les nostres terres.

Al llarg de tants anys d'existència ens ha deixat infinitat de formes de jugar (modalitats), espais de joc, materials, pilotaris, oficis, expressions lingüístiques, valors propis del joc..., un llegat que permet abordar el caràcter antropològic del nostre esport, l'esport de les valencianes i els valencians.

Amb tot això, considerem que el plantejament d'ensenyament de la pilota que presentem segueix un enfocament basat en competències pels motius següents:

- **Fomenta metodologies actives i diverses en què l'alumnat incrementa la seua participació, prenent decisions i reflexionant al voltant del que sap i arribant a acords a partir del pacte inclusiu.**
- **Proposa als docents un estil d'aprenentatge autònom, flexible i adaptable a la seua realitat i a cada circumstància.**
- **Prioritza la transmissió dels valors de la pilota que contribuïran a una formació integral.**
- **Afavoreix la inclusió amb l'adaptació de normes, espais i materials de joc per sensibilitzar i incrementar la participació de tots i totes.**
- **Utilitza l'avaluació com una eina al servei de l'aprenentatge amb l'ajuda de reforços el més significatius possibles.**
- **Combina continguts de manera transversal i interdisciplinar.**

2.2. CONTRIBUCIÓ DE L'ITINERARI FORMATIU DE PILOTA A L'ADQUISICIÓ DE LES COMPETÈNCIES

1 COMPETÈNCIA EN COMUNICACIÓ LINGÜÍSTICA (CCL)

Implica l'habilitat de comunicar-se eficaçment amb altres persones de manera respectuosa, ètica, adequada i creativa.

- Coneixeran el vocabulari i les expressions tan riques i específiques del món de la pilota i els moments en què s'utilitzen.
- Es fomentarà el diàleg crític i constructiu com a eina primordial per a resoldre situacions en el joc i per arribar a acords o pactes de manera consensuada.
- Es desenvoluparà la comprensió lectora i l'expressió oral a partir de la proposta de teatre i d'història.
- Es realitza una proposta de treball interdisciplinari en l'àrea de Llengua amb un tractament integrat de llengües i continguts (TILC).

3 COMPETÈNCIA MATEMÀTICA, COMPETÈNCIA EN CIÈNCIA I TECNOLOGIA (STEM)

Entranya la comprensió del món utilitzant els mètodes científics, el pensament i representació matemàtics, la tecnologia i els mètodes de l'enginyeria per a transformar l'entorn de forma compromesa, responsable i sostenible.

- S'explicarà la puntuació (sistema sexagesimal i a punts) i s'estimularà l'ús del càlcul matemàtic per tal d'autogestionar les partides de pilota.
- Es crearan materials: guants, pilotes, marcadors i s'estimularà la possibilitat d'utilitzar diferents tècniques d'elaboració.

4 COMPETÈNCIA DIGITAL (CD)

Implica l'ús segur, saludable, sostenible, crític i responsable de les tecnologies digitals per a l'aprenentatge, per al treball i per a la participació en la societat, així com la interacció amb aquestes.

- Poden fer servir diverses aplicacions que hi ha en la xarxa per desenvolupar línies del temps motivadores.
- S'estimularà la consulta digital per tal d'esbrinar diferents temes, com per exemple, la preparació de l'entrevista al jugador o jugadora del programa "Pilota a l'escola", investigacions sobre la pilota al seu poble o ciutat, etc.
- Es proposarà la visualització de diferents tutorials educatius i materials web sobre pilota (elaboració de materials, partides de pilota de diferents modalitats, etc.).

5 COMPETÈNCIA PERSONAL, SOCIAL I D'APRENDRE A APRENDRE (CPSAA)

Implica la capacitat de reflexionar sobre un mateix per a autoconèixer-se, gestionar el temps i la informació eficaçment; col·laborar amb uns o unes altres de manera constructiva; mantindre la resiliència; i gestionar l'aprenentatge al llarg de la vida.

- Es tractaran els valors durant tot l'itinerari de forma que guien la seua conducta personal i social.
- Vivenciaran les seues possibilitats i les dels altres per tal de comprendre el que poden fer.
- S'estimularà l'autonomia en el joc per a arribar a pactes i gestionar la igualtat en les partides.
- Farem sentir l'alumnat protagonista del procés i del resultat del seu aprenentatge.
- Incidirem en l'explicació inicial de les unitats didàctiques i en la reflexió final perquè prenguen consciència d'allò que han après.

6 COMPETÈNCIA CIUTADANA (CC)

És l'habilitat d'actuar com a ciutadans/es responsables i participar plenament en la vida social i cívica, basant-se en la comprensió dels conceptes i les estructures socials, econòmiques, jurídiques i polítiques, així com en el coneixement dels esdeveniments mundials i el compromís actiu amb la sostenibilitat i l'assoliment d'una ciutadania mundial.

- Fomentem l'assoliment d'una bona pràctica d'aquest esport amb el tractament dels valors al llarg de tot l'itinerari formatiu.
- Es plantegen els valors de la pilota des de primer curs perquè els puguem transferir a altres esports en un futur.
- Es permetrà una interacció entre iguals gairebé en totes les propostes pràctiques plantejades en aquest llibre.
- Comprendran, en el treball de la història, les diferents situacions de conducta en diverses societats.
- S'empraran tasques cooperatives en les quals participaran de manera constructiva i resoldran situacions de manera consensuada.

7 COMPETÈNCIA EMPRENEDORA (CE)

Implica desenvolupar un enfocament vital dirigit a actuar sobre oportunitats i idees, utilitzant els coneixements específics necessaris per a generar resultats de valor per a altres persones. Aporta estratègies que permeten adaptar la mirada per a detectar necessitats i oportunitats.

- S'estimularà la participació activa i el foment de la presa de decisions per part de l'alumnat en diverses propostes de caràcter grupal (treball de la història i en metodologies cooperatives com els reptes).
- Es potenciarà que siguin ells i elles qui prenguen decisions en situacions de conflicte en el joc, amb expressions com: "Què podem fer ara?", "Com ho podem solucionar?", "Què pensem que seria el més just?".

8 COMPETÈNCIA EN CONSCIÈNCIA I EXPRESSIONS CULTURALS (CCEC)

Suposa comprendre i respectar la manera en què les idees, les opinions, els sentiments i les emocions s'expressen i es comuniquen de manera creativa en diferents cultures i per mitjà d'una àmplia gamma de manifestacions artístiques i culturals.

- Se'ls transmetrà com la pilota ha format i forma part de l'herència cultural, lúdica i esportiva del poble valencià.
- Comprendran la riquesa del patrimoni esportiu de cada racó del nostre territori a partir del coneixement i la pràctica d'algunes modalitats i formes del joc de pilota.

2.3. CONTRIBUCIÓ DE L'ITINERARI FORMATIU DE PILOTA A L'ADQUISICIÓ DE LES COMPETÈNCIES ESPECÍFIQUES

1
Identificar i incorporar hàbits saludables bàsics en la vida quotidiana, desenvolupant un estil de vida actiu, a través de l'activitat física regular i adequada.

Desenvolupem aquesta competència al llarg de totes les sessions del nostre itinerari formatiu. Ho fem en la part inicial de les sessions amb rutines de cal·lentament i amb jocs lúdics, i a la part final mitjançant l'hàbit de neteja personal. També fomentem que coneguen una possibilitat per ocupar el temps d'oci, practicant i jugant a pilota.

2
Mostrar consciència i control dels elements fonamentals de la corporalitat en la resolució de situacions motrius variades des d'un plantejament crític.

Plantegem, amb progressiva dificultat, accions motrius individuals, de col·laboració, de cooperació i finalment d'oposició per desenvolupar l'estructuració espai-temps, la lateralitat i la independència segmentària del nostre alumnat. Donem molta importància a l'acceptació de les limitacions individuals i al respecte de les de la resta per introduir els valors propis de la pilota des d'un vessant crític sobre l'esport i la competició.

3
Resoldre reptes i situacions motrius fent ús de les capacitats físiques, les perceptivomotrius i les habilitats motrius en diferents contextos de la vida quotidiana, a través de l'activitat física i del joc.

Proposem la resolució de reptes o situacions motrius amb progressiva dificultat mitjançant jocs i activitats individuals, de col·laboració, de cooperació i finalment d'oposició per desenvolupar: habilitats bàsiques com els desplaçaments i els giris, habilitats específiques com els llançaments, les recepcions i els cops i la consolidació de les capacitats físiques.

4

Participar en l'execució de propostes artísticoexpressives amb aportacions estètiques i creatives pròpies de la cultura motriu a través de la utilització dels recursos expressius bàsics del cos i el moviment.

La nostra proposta expressiva va encaminada a conèixer xicotets aspectes de la història de la pilota valenciana i, d'aquesta forma, poder vivenciar anècdotes, històries i jocs que han fet de la pilota valenciana part de la cultura esportiva dels nostres pobles i ciutats.

A més utilitzem els contes motors per vivenciar en primera persona diferents capacitats funcionals i sensibilitzar al nostre alumnat cap a la inclusió.

5

Participar activament en l'exploració del patrimoni natural i cultural de l'entorn, a través d'activitats físiques i artísticoexpressives guiades, adoptant mesures de responsabilitat individuals i col·lectives que afavorisquen la pràctica segura i respectuosa amb el medi.

Explorarem el patrimoni cultural esportiu del nostre territori partint de l'entorn proper del nostre alumnat fins a conèixer els espais específics dels jocs de pilota a mà. Indagaran buscant espais a l'escola on jugar, com poden ser: els patis, les parets de l'escola, racons amb més d'una paret, etc. A més a més, investigaran i vivenciaran espais específics del joc de pilota a mà de la seua localitat.

6

Identificar i explorar recursos tecnològics relacionats amb l'activitat física i la salut, utilitzant-los de manera responsable i segura, sota la supervisió de l'entorn familiar i escolar.

Les principals eines digitals que farem servir al llarg de l'itinerari seran: aplicacions per desenvolupar línies temporals i materials web on trobar informació sobre aspectes de la pilota.

COMPETÈNCIES específiques d'Educació física	CAPÍTOL 5	CAPÍTOL 6	CAPÍTOL 7	CAPÍTOL 8	CAPÍTOL 9
CE 1	X		X	X	X
CE 2	X		X	X	X
CE 3			X	X	X
CE 4		X			
CE 5			X	X	X
CE 6		X			

Contribució de cadascun dels capítols pràctics a les competències específiques d'Educació física.

2.4. REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

Blázquez, D. (2016). *Métodos de enseñanza en educación física. Enfoques innovadores para la enseñanza de competencias*. INDE.

Conselleria d'Educació, Cultura i Esport (28 de juliol de 2022). *Curriculum LOMLOE Educació Física*. <https://portal.edu.gva.es/noucurriculum/wp-content/uploads/sites/1918/2023/02/Educacio-fisica.pdf>

Corominas J. i Pascual, J. A. (2007). *Diccionario crítico etimológico castellano e hispánico*, tom I. Gredos.

Ministeri d'Educació i Formació Professional (2015). *Competències clau*. <https://educagob.educacionfpydeportes.gob.es/curriculo/curriculo-lomloe/menu-curriculos-basicos/ed-primaria/competencias-clave.html>

Ordre ECD/65/2015, de 21 de gener, per la qual es descriuen les relacions entre les competències, els continguts i els criteris d'avaluació de l'Educació Primària, l'Educació Secundària Obligatoria i el Batxillerat. BOE núm. 25 (2015). <https://www.boe.es/eli/es/o/2015/01/21/ecd65/dof/spa/pdf>.

Reial decret 1513/2006, de 7 de desembre, pel qual s'estableixen els ensenyaments mínims de l'Educació Primària. BOE núm. 293 (2006). <https://www.boe.es/buscar/pdf/2006/BOE-A-2006-21409-consolidado.pdf>.

UNESCO (1996). *La educación encierra un tesoro*. Informe a la UNESCO de la Comisión Internacional sobre la Educación para el s. XXI. https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000109590_spa.locale=en (revisat el 18 de novembre 2025).

3

RECURSOS

3.1. JUSTIFICACIÓ

Lapilotavalenciana té més de 800 anys d'antiguitat, que han donat origen a un gran llegat. Entre tot aquest llegat ens trobem més d'una vintena de modalitats diferents, la utilització de diversos espais de joc, la creació de diferents tipus de pilotes i d'altres materials que ens donen multitud de normes i maneres d'entendre-la, així com nombroses expressions lingüístiques específiques. Aquest patrimoni material i immaterial ha provocat, entre d'altres, que, des del 5 de setembre de 2014, la pilota es considere **BÉ D'INTERÉS CULTURAL IMMATERIAL** (DOCV, Decret 142/2014).

3.2. ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

En aquest llibre no volem ni devem passar per alt aquest patrimoni i dediquem un capítol a l'adaptació de materials, instal·lacions, creació de recursos, etc., per tal de donar diferents consells i fer-los més adients a la seua aplicació didàctica per a les edats d'educació primària.

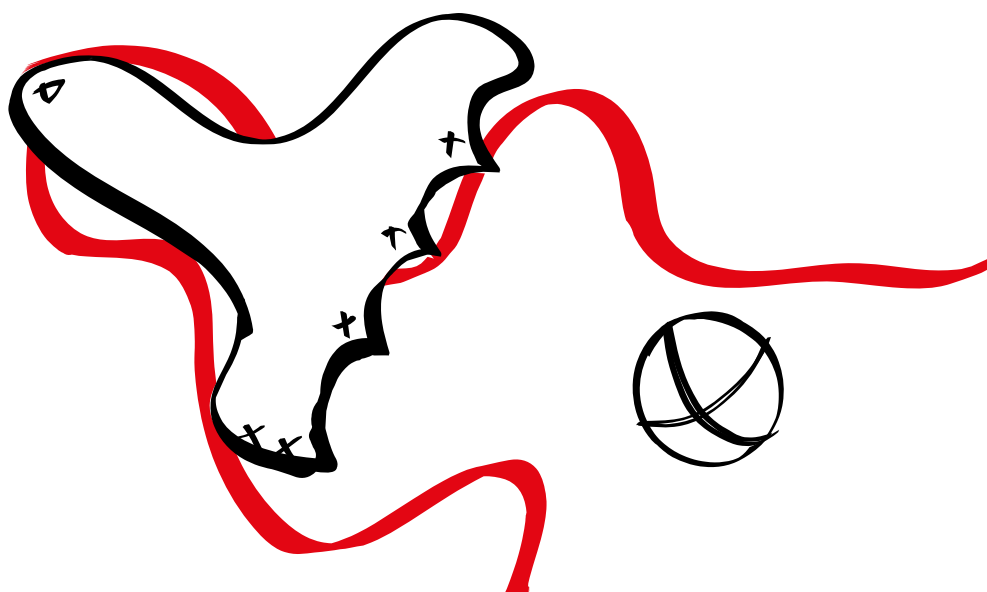
Un dels aspectes que considerem més important és l'elaboració d'alguns materials per part del mateix alumnat. Aquest fet els aporta una motivació extra que farà que s'acosten al nostre esport amb un interès encara més gran. També cal considerar que la implicació de les famílies augmenta quan fem propostes de creació de material, aquestes solen acceptar de manera positiva aquests projectes que milloren el coneixement de la pilota valenciana d'una manera pràctica i vivenciada.

El primer material que plantegem elaborar són els **guants**. Es tracta d'un element molt motivador per a l'alumnat i imprescindible perquè no es facen mal a la mà quan juguen amb pilota de badana.

També són interessants, però, altres materials que s'empren i que afavoreixen l'aprenentatge del joc. Així, plantejarem dues propostes per a confeccionar un **marcador**, de manera que s'assolisca millor la puntuació; una manera de fabricar **pilotes**; abordarem també el tema de les **instal·lacions**, amb una proposta per a convertir una galotxeta en un trinquet amb frares i també diferents activitats adients per a visitar unes instal·lacions específiques de pilota. Ens aturarem també a aclarir les **modalitats** de la pilota valenciana i oferirem **altres** recursos i materials per facilitar l'ensenyament d'aquest joc.

Proposem abordar aquests aspectes des d'un vessant globalitzat i interdisciplinari amb la possibilitat d'elaborar projectes d'investigació, centre d'interés, aprenentatges cooperatius, etc. Per exemple:

- La fabricació de materials artesanals propis del joc de pilota l'abordaríem des de l'àrea d'Educació Artística (Plàstica).
- L'estudi del vessant històric, social i cultural de la pilota a mà el plantejaríem en l'àrea de Ciències.
- La utilització i l'anàlisi de diferents textos (inclosos els instructius), juntament amb l'estudi d'expressions i vocabulari específic, ho tractaríem des de l'àrea de Llengües.

A continuació, enumerem altres propostes per a enriquir el tractament de la pilota de manera globalitzada:

Propostes	Educació Artística	Llengües	Ciències	Educació física
Visita de personatges destacables de la pilota. Implicar al club de pilota local.		X	X	X
Investigació de la pràctica de la pilota al seu poble (ANNEX VII. La pilota al nostre poble).		X	X	X
Fer una exposició amb materials de pilota.			X	X
Realització d'una excursió en la qual dediquem un matí o un dia a visitar i jugar en una instal·lació de pilota municipal (ANNEX VI. Proposta d'activitats: Visita a una instal·lació específica).		X	X	X
Organitzar un Dia de la Pilota en què tota l'escola faça activitats variades en relació amb aquest joc.	X	X	X	X
Modelar en ceràmica (artística) motius de pilota: mans pilotari, jugadors/es, maqueta d'un trinquet...	X			X
Crear lapbooks de pilota.	X	X	X	X
Crear una cançó de pilota.	X	X		X
Adaptar jocs de taula coneguts a la pilota (dòmino, memory, passapilota...).	X			X
Analitzar i tractar la cançó "Juguem amb el món", "Va de bo".	X	X		X
Fer tertúlies literàries amb algun text sobre pilota. Per exemple amb el còmic del Genovés.		X		X
Gimcana combinada amb preguntes de pilota i proves pràctiques.		X		X
Editar vídeos explicatius.		X	X	X
Organitzar trobades de pilota entre escoles.				X
Organitzar campionats a l'hora del pati i menjador.				X

Propostes per enriquir el tractament de la pilota valenciana de forma globalitzada

3.3. RECURSOS DIDÀCTICS

3.3.1. GUANTS

Es parla molt, entre els docents que impartim pilota, dels avantatges i inconvenients d'elaborar els guants en l'edat de primària. El tipus de pilota emprada i el terra que tenim al centre i on anem a jugar, seran determinants per establir el moment idoni per a confeccionar els guants. Pel que fa a la pilota, quan utilitzem pilotes grans no caldrà cap guant, però, en introduir les pilotes xicotetes o de badana i sobretot en la pràctica de la modalitat de raspall, sorgirà la necessitat de protegir-se la punta dels dits per a no fer-se mal. En el cas del terra, en tractar-se d'un sòl rugós, farà que siga necessari protegir-se els dits.

Nosaltres fem coincidir la introducció i l'elaboració dels guants amb la possibilitat de participar en el programa "Pilota a l'escola", que es produeix en quart de primària. Fer els guants té molts **AVANTATGES, dels quals remarcaríem la pràctica segura, l'augment de la implicació, la participació i l'interés per part de l'alumnat i les famílies, fet que augmentarà la motivació envers el joc.**

Hem de remarcar, però, que, quan passem a modalitats de jocs a paret, l'alumnat amb un cert domini del colp, els guants els resulta incòmode i se'ls lleven. La raó d'això és ben senzilla: quan juguen amb la pilota de badana sense guants, noten molt més el tacte d'aquesta i la colpegen i la controlen millor.

Hi ha molts materials editats pel que fa a l'elaboració dels guants, així com vídeos que es poden consultar, alguns dels quals són molt bons. En el nostre cas, presentem la fitxa següent. **(ANNEX I. Fabricació dels guants).**

En aquesta fitxa proposem la realització d'un guant que es puga rentar amb aigua, ja que la higiene ha de ser important, per això eliminem la utilització de cartes i cartó.

3.3.2. MARCADOR

En el capítol de raspall, concretament en segon curs, plantegem la fabricació d'un senzill marcador individual de pilota valenciana i, en cursos posteriors, podem elaborar-ne d'altres més complexos que, a més de ser emprats en les sessions, també es poden usar a l'hora del pati o del menjador **(ANNEXOS II i III. Fabricació d'un marcador).**

Això no obstant, en cas de no disposar de temps o materials, un recurs vàlid podria ser dibuixar un marcador en terra i marcar la puntuació amb pedretes o cons, per exemple.

3.3.3. PILOTES

Plantegem ací la proposta de fabricació d'una pilota (**ANNEX IV. Fabricació d'una pilota**). El curs al qual l'adrecem és quart, amb motiu del programa "Pilota a l'escola".

La **IL·LUSIÓ** que genera el fet d'elaborar-se la seua pròpia pilota ens fa constatar que aquesta activitat resulta molt motivadora i gratificant per al nostre alumnat. Entre els beneficis que hem detectat en aquesta activitat destaquem la millora de la motricitat fina, la paciència i l'autocontrol per fer front a la frustració i l'autonomia a l'hora de prendre decisions.

En aquesta proposta tanquem la pilota amb esparadrap, encara que hi ha la possibilitat d'ensenyar al nostre alumnat a cosir-la amb pell, sempre que es faça en grups reduïts.

3.3.4. INSTAL·LACIONS

En cada un dels capítols pràctics incloem un apartat en el qual parlem de les possibles adaptacions dels recursos d'espais que podem trobar en els centres. En primer lloc, ens agradaria insistir en la idea que **no calen instal·lacions específiques per a ensenyar pilota**. Recordem que la pilota és un joc de carrer i que té la capacitat d'adaptar-se a les condicions de l'entorn. Considerem, així, que en una pista poliesportiva, amb terreny més o menys llis i alguns trossos de parets, **es poden realitzar adaptacions per jugar a diverses modalitats o ajustar jocs de pilota a mà**.

No obstant això, disposar d'unes instal·lacions específiques ens obri un ventall de possibilitats i és també un recurs molt motivador i engrescador per a l'alumnat. Recomanem a aquells centres que no tinguen instal·lacions específiques de pilota, l'organització d'una excursió a una instal·lació externa. L'organització i les possibles activitats que es poden realitzar en un trinquet serà la primera proposta d'aquest apartat (**ANNEX VI. Proposta d'activitats: Visita a un trinquet**). Encara que es dispose d'instal·lacions específiques, aquesta activitat és molt recomanable per tal d'enriquir les classes. Aquesta visita considerem que seria apropiada en els darrers cursos de primària, però també s'ajustaria a quart curs, en funció de les característiques de cada centre.

D'una altra banda, per a aquells centres que disposen d'algun espai adient (galotxeta de Monòver o racó adequat), plantegem la fabricació del frare (**ANNEX V. Fabricació de frares**) per a adaptar un espai i així poder practicar el joc d'aquesta divertida modalitat.

3.3.5. MODALITATS

A causa de la diversitat de modalitats existents i la complexitat que açò suposa per a mestres i alumnat, considerem necessari fer un aclariment mitjançant el següent esquema, si bé podeu consultar les fitxes de cada modalitat (**ANNEX VIII - CAP. 9 Fitxes de modalitats**).

JOC DIRECTE			JOC INDIRECTE
UTILITZACIÓ DE L'ESPAI	ESPai COMPARTIT O D'INVASIÓ	ESPai DIVIDIT	ESPai COMPARTIT
ELEMENTS CARACTERÍSTICS	JOC SENSE RATILLES	JOC AMB RATILLES I AMB CORDA	JOC SENSE RATILLES I AMB CORDA
	JOC AMB RATILLES	JOC AMB RATILLES I AMB CORDA	JOC A PARET
PRACTICADES ACTUALMENT	Raspall al carrer. Raspall al trinquet.	Llargues. Palma. Perxa (amb bot).	Frontó. Frare.
NO PRACTICADES O NO FEDERADES	Nyago. Arraconar.	Curtes. Contramà. Peçons. Galotxa antiga. Perxa esquerra/ neta (a l'aire). Perxa bruta. Palillo/Palico. Raspall ratlles.	A paret (Pareteta, Al pany).
NOVA APARICIÓ I INTERNACIONALS	Raspall amb cadira de rodes.	Llargues internacional (CIJB). Joc internacional (CIJB).	Individual 4 i mig. One wall (CIJB). Frontball (FIPV).

MODALITATS DE PILOTA VALENCIANA

MODALITATS DE PILOTA

3.3.6. BIBLIOGRAFIA Bàsica

Material didàctic bàsic

Repositori Càtedra de pilota valenciana

<https://repositoripilota.com>

GVA

<https://ceice.gva.es/va/web/deporte/pilota-valenciana>

Molt més que un esport

<https://www.moltmesqueunesport.com/lilibres-i-investigacions/>

Pilota didàctica

<https://pilotadidactica.com/material-didactic/>

Bou, R.M., López, J. i Sánchez, A. (2007). *Quadern d'activitats. Pilota valenciana*. Editorial Denes.

Carceller, J., Cantillo, D. i Ferrer, F. (2011). *Tour d'ofertes culturals. Guies didàctiques. Museu de la Pilota. Genovés: Textos i activitats*. Diputació de València. SARC. <https://pilotadidactica.com/wp-content/uploads/2018/05/Museu-de-la-pilota-Genov%C3%A9s.-Textos-i-activitats-2011.pdf>

Conca, M., García, G., Gimeno, T., Llopis, F., Naya, J. i Pérez, V. (2003). *La pilota valenciana. Unitat didàctica*. Generalitat Valenciana. <https://www.moltmesqueunesport.com/wp-content/uploads/2022/05/UDSecundariaPilotaValenciana.pdf>

Lavega, P. i Olaso, S. (2003). *1000 juegos y deportes populares. La tradición jugada*. Paidotribo.

Luque, F., Giner, S. i Molines, V. (2010). *Joc de Pilota. Tallers de Cultura popular Valenciana*. Edicions 96.

Martos, D. i Torrent, G. (2011). *Pilota valenciana. Propostes didàctiques per ensenyar i aprendre el nostre joc*. Editorial Denes.

Pérez, V., Conca, M., Naya, J., Gimeno, A., Bravo, R. i Garcia, G. (2018). *Unitat didàctica. La pilota valenciana*. Conselleria d'Educació, Investigació, Cultura i Esport. <https://www.moltmesqueunesport.com/wp-content/uploads/2022/05/UDSecundariaPilotaValenciana2018.pdf>

Legislació en pilota valenciana

Conselleria d'Educació, Cultura i Esport (28 de juliol de 2022). *Curriculum LOMLOE Educació Física*. <https://portal.edu.gva.es/noucurriculum/wp-content/uploads/sites/1918/2023/02/Educacio-fisica.pdf>

Decret 142/2014, de 5 de setembre, del Consell, pel qual es declara Bé d'Interés Cultural Immaterial la pilota valenciana [2014/8143]. DOCV núm. 7355 (2014). https://dogv.gva.es/datos/2014/09/08/pdf/2014_8143.pdf

Decret 106/2022, de 5 d'agost, del Consell, d'ordenació i currículum de l'etapa d'Educació Primària [2022/7572]. DOCV núm. 9402 (2022). <https://ceice.gva.es/es/web/ordenacion-academica/primaria/curriculo>

Decret 107/2022, de 5 d'agost, del Consell, pel qual s'estableix l'ordenació i el currículum d'Educació Secundària Obligatoria [2022/7573]. DOCV núm. 9403 (2022). <https://ceice.gva.es/es/web/ordenacion-academica/educacion-secundaria-obligatoria>

Divulgació de la pilota valenciana

Agulló, V. (Coord.). (2015). *Esport tradicional valencià i territori*. Universitat de València.

Agulló, V. i Congost, J.M. (2019). *La pilota grossa*. Edicions 96.

Agulló, V., González, G. i Gómez, J. (2016). *La pilota valenciana. Pràctica, ciència i codi*. Universitat de València.

Agulló, V., Sentandreu, R. i Sarasol, D. (2020). *Anècdotes i curiositats de la pilota valenciana*. Càtedra de Pilota Valenciana de la Universitat de València. <https://pilotadidactica.com/wp-content/uploads/2018/05/Anecdotes-i-curiositats-pilota-valenciana.pdf>

AVL. (2010). *Vocabulari del joc de pilota*. Publicacions de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua. https://www.avl.gva.es/documents/31987/65425/Vocabulari_pilota

AVL. (2012). *Pilota. Regles del joc*. Publicacions de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua. https://www.avl.gva.es/documents/31987/65113/Regles_PILOTA

Durbà, V. (2000). Enfocament didàctic de la Pilota Valenciana. *Apunts*, 61, 96-101. <https://www.pilotaviu.com/documents/enfoque-didactico-de-la-pelota-valenciana-victor-durba.pdf>

Federació de Pilota Valenciana. (2022). Reglaments de joc de les modalitats de Pilota Valenciana. <https://fedpival.es/normatives/?v=15e46c79400b>

Llopis i Bauset, F. (1999). *El Joc de Pilota Valenciana*. Carena.

Martínez, J. A. (2010). *Anàlisi dels factors de rendiment en pilota valenciana: una proposta per a l'educació superior* (Tesi doctoral. Universitat d'Alacant). <http://hdl.handle.net/10045/26844>

Museu Valencià d'Etnografia (2013). *Faixa Roja, Faixa Blava. La Pilota Valenciana*. Autor.

Paricio, H., Nadal, J., Arteta, D., i Agulló, V. (Eds.). (2025). *Perspectives de futur de la pilota valenciana*. Universitat de València. <https://doi.org/10.7203/PUV-OA-9788491338338>

Usabiaga, O. i Martos, D. (2012). La tradición lúdica en el currículum educativo. Los juegos y deportes de pelota en Educación Física: una propuesta comprensiva. *Apunts. Educación Física y Deportes*, 107 (1), 31-40. <https://www.pilotaviu.com/documents/martos-la-tradicion-ludica-en-el-curriculum-educativo.pdf>

Consulta el catàleg “Guia de selecció Pilota Valenciana”

https://cobdcv.es/wp-content/uploads/2021/06/1622614694GUIA_SELECCIO_PILOTA_VALENCIANA-1.pdf

Bibliografia complementària

Cerdà, P. i Mascarell, P. (2009). *La revolució va de bo!. La modernització de la pilota valenciana*. Universitat de València.

Egibar, M., Etxeberria, J. C., Gutierrez, I., Mendizabal, M. Usabiaga, O. i Zubiaur, H. (2007). *El proceso de enseñanza-aprendizaje de pelota a mano*. Diputación Foral de Gipuzkoa. <https://www.pilotaviu.com/documents/pelota-vascandidad-didactica-pelotaliburuacas.pdf>

Orts, F. (2017). *Les escoles esportives de pilota valenciana*. Càtedra de Pilota Valenciana de la Universitat de València

Ramos, Ll., i Fenollosa, I. (2025). Juegos de pelota a pared: de tradicionales a alternativos. En A. F. De Brandi i C. Ros (Eds.). *Una mirada desde los modelos pedagógicos aplicados a los juegos y deportes alternativos* (pp. 24–36). Editorial INDE. <https://bibliotecadigital.inde.com/library/publication/una-mirada-desde-los-modelos-pedagogicos-aplicados-a-los-juegos-y-deportes-alternativos>

Sentandreu, R., Año, V., Giner, S. i Agulló, V. (2019). *La pilota valenciana: Reptes per al segle XXI*. Càtedra de la pilota valenciana de la Universitat de València. <https://pilotadidactica.com/wp-content/uploads/2020/01/Llibre-Congr%C3%A9s-definitiu-complet.pdf>

3.3.7. ALTRES RECURSOS: WEB I MULTIMÈDIA

Recursos didàctics

CEFIRE – Cursos i jornades (recerca pilota)

<https://portal.edu.gva.es/cefire/>

Expressions del joc de la pilota valenciana – José Gargallo

<http://josegargallo.blogspot.com/2015/05/el-que-va-al-trinquet-al-cap-de-lany.html?m=1>

Federació de Pilota Valenciana

<https://fedpival.es>

Fundació per la Pilota Valenciana

<https://www.funpival.com>

Generalitat Valenciana. Pilota valenciana

<http://www.ceice.gva.es/es/web/deporte/pilota-valenciana>

Lèxic de pilota valenciana

<https://www.pilotaviu.com/documents/lexic-pv.pdf>

Parlem de pilota

<https://parlemdepilota.dival.es>

Pilota a l'escola – Web

<http://pilotaescola.gva.es/va/>

PilotaViu – PilotaVeu

<https://www.pilotaviu.com>

Vocabulari del joc de pilota – AVL

https://www.avl.gva.es/documents/31987/65425/Vocabulari_pilota

Llibres infantils i cançons

Paco Cabanes El Genovés. L'heroi esportiu dels valencians

<https://www.pilotaviu.com/documents/paco-cabanes-el-genoves-lheroi-esportiu-dels-valencians.pdf>

Club Millaret – conte pilota valenciana

<https://pilotadidactica.com/wp-content/uploads/2018/05/Revista-Club-Millaret.-Pilota-Valenciana.pdf>

Badana. Quin dimoni de xiqueta – Còmic

<https://pilotadidactica.com/wp-content/uploads/2018/05/Badana.-Quin-dimoni-de-xiqueta.-AVL-2019.pdf>

Cançons:

Juguem amb el món. Àlex Blat, Esther i la Fúmiga <https://www.youtube.com/watch?v=89MGtlvUN80&t=13s>

Va de bo. Dani Miquel <https://youtu.be/3HZPkoEdOoQ?si=iLhqJT4bffDMi3Hd>

La Colla U. Canta Canalla: cançó infantil <https://cantacanalla.bandcamp.com/track/la-colla-u?fbclid=IwAR3ajXDqEOhRxZAxAtVMtuVbvWV8epCxLeb6PfHD2QB0jpsxTsfF1w9RvtE>

Jugue a pilota en el cau de les feres: cançó infantil <https://youtu.be/5FniKnKXexs>

Recursos audiovisuals

Com enrotllar les mans als xiquets/es

<https://youtu.be/5fwE-RLsTVc>

Com fer un guant per jugar a pilota valenciana:

https://www.youtube.com/watch?v=Wt_O7VYG6nk

Com fer una pilota per jugar a pilota valenciana:

<https://www.youtube.com/watch?v=UzQuEMRhE1Q>

Club Pilotari Castelló Apunta't!

https://youtube.com/channel/UCJ-vY3B_PrAsZV7estZq-wQ

Enciclopèdia de la pilota valenciana

<http://www.ceice.gva.es/va/web/deporte/enciclopedia-de-la-pilota>

Federació de Pilota Valenciana

www.youtube.com/c/FederaciódePilotaValenciana

Guia per a despistats. Pilota valenciana

<https://youtu.be/d6db1pYuzHU>

Pilota Godella

<https://youtube.com/user/pilotagodella>

Pilota valenciana. Joc i tradició

<https://youtu.be/tT4e5paFXmU>

Pilota Viu

<https://www.youtube.com/@Pilotaveu/videos>

Va de bo

<https://www.youtube.com/@vadebopilota4672>

Vaqueta, la màgia dels huit gallons

<https://www.youtube.com/watch?v=lb6FRUxjTBE&t=7s>

Activitats digitals

App Trinquet

<https://apps.apple.com/es/app/trinquet/id1449373381>

Batec

<https://sites.google.com/view/seminforcas-batec>

Documental PV joc i tradició

https://youtu.be/vegT_ZVrm0

Genially de Pilota Valenciana - Joan Dauden

<https://view.genial.ly/5ece376bf938f80dac2f410b/horizontal-infographic-lists-pilota-valenciana>

Liveworksheets de pilota valenciana

<https://es.liveworksheets.com/yo1573728dn>

Mestre a casa

https://mestreacasa.gva.es/web/guest/140?p_p_id=101_INSTANCE_9I3F&p_p_action=0&p_p_state=maximized&p_p_mode=view&p_p_col_id=column-2&p_p_col_count=1&_101_INSTANCE_9I3F_struts_action=%2Ftagged-content%2Fview-content&_101_INSTANCE_9I3F_redirect=%2Fweb%2Fguest%2F140%3Fp_p_id%3D101_INSTANCE_9I3F%26p_p_action%3D1%26p_p_state%3Dnormal%26&_101_INSTANCE_9I3F_assetId=4700769425

Parts del trinquet – Julià Gómez

<https://wordwall.net/es/resource/17370203/parts-del-trinquet>

QUIZ de pilota valenciana

<https://www.pilotaviu.com/cerca?que=quiz>

Vídeo i preguntes d'escala i corda – Sergio Nacher

<https://edpuzzle.com/media/62c7dac09a02e44136b138d7>

Webquest pilota valenciana per a 4t ESO: Guillem Torrent

https://www.editorialdenes.com/index.php?option=com_content&view=article&id=645&Itemid=210

Vídeos de modalitats de pilota valenciana i altres

El **Raspall Adaptat**

<https://www.youtube.com/watch?v=QKecaRPkWJM>

Escala i corda – Genovés vs Álvaro (1995)

<https://youtu.be/MKk87Nvnp6Q>

<https://youtu.be/FTs2S7GLfo0>

Final de Categoria Recreativa del I Campionat Autonòmic de **Frare**

<https://www.youtube.com/watch?v=mUFrQ8AiQpY>

Final **Frontó**. Albal

https://www.youtube.com/watch?v=ae_hBA_Th1M

Final individual **frontó**. Xest

<https://www.youtube.com/watch?v=tSzWfPjS20Q>

Final Interpobles **Galotxa**

https://www.youtube.com/watch?v=-Lns_AOc1Y

Final Lliga **Llargues**. Agost

<https://www.youtube.com/watch?v=25k9HUJIHXc>

Final Mancomunitat Safor 2011. **Raspall**. Pilota valenciana

https://www.youtube.com/watch?v=XX_KyJAMwT8

Final **raspall**. Carrer

<https://www.youtube.com/watch?v=vAO64qgJOcA>

Galotxetes – Enciclopèdia de la pilota

https://www.youtube.com/watch?v=OIYLMly_afE&t=3s

Joc internacional – Enciclopèdia de la pilota

<https://www.youtube.com/watch?v=0HgyNqxtHZ4>

Llargues – Enciclopèdia de la pilota

<https://www.youtube.com/watch?v=BGSSdOgces>

Modalitat de **frare**

<https://www.youtube.com/watch?v=laL5ObZ8Rhk&t=10s>

Pelota a Mano Teruel

<https://www.youtube.com/watch?v=YTw-Cs1tnIM>

Pilota grossa

<https://www.youtube.com/watch?v=LSg2swnyNUU>

<https://www.youtube.com/@associaciopilotagrossa2222>

Raspall – Enciclopèdia de la pilota

<https://www.youtube.com/watch?v=zzecMAXGZmQ>

Rebotet de l'Olleria

<https://youtu.be/XgdJggbYtCU>

Trinquet de l'Abdet. **Pilota grossa.**

<https://www.youtube.com/watch?v=htVUEYt6nd4>

Màdel

https://www.youtube.com/watch?v=y3P9Uhm6n_g

Trinquet Garat – **trinquet francès**

<https://www.youtube.com/watch?v=6qzXVJRD-cl>

I Campionat Autonòmic de **Frare** a Xert i Traiguera

<https://www.youtube.com/watch?v=tdRdjv6e4nE>

Ràdio i TV

ADN València – Pilota valenciana

<https://adnvalencia.tv>

À Punt – Pilota

<https://apuntmedia.es/va/esports/pilota>

À Punt – Va de bo

<https://apuntmedia.es/va/a-la-carta/programes/vist-en-tv/va-de-bo>

À Punt – La travessa

<https://www.apuntmedia.es/programes/la-travessa>

À Punt – Des de la banda (busqueu pilota)

<https://apuntmedia.es/va/esports/des-de-la-banda>

LaLigaSportsTV – Pelota Valenciana (app)

<https://www.laligaplus.laliga.com/sports/f89050f3-d307-4bd5-244f-08d995533e29>

Pilota Valenciana TV

www.youtube.com/@PilotaValencianaTV

Proximia – Retransmissions de pilota

<https://www.proximiav.com>

7TeleValencia – Pilota

<https://7televalencia.com/es/deportes/pilota/>

Història

Col·lecció Això és com Tot

<http://aixoescomtot.com/>

El joc del poble, una passió cosida a les mans

<https://www.elperiodico.com.es/articulo/14577/el-joc-del-poble-una-passio-cosida-a-les-mans#.YSDVuz3xJqM.whatsapp>

Història de pobles valencians

<https://www.pilotaviu.com/pagina-estatica/articulos-historia-pilota-pobles-valencians>

Pilotaris històrics

<https://www.pilotaviu.com/pagina-estatica/pilotaris-historics>

Webs per a comprar material

Federació de Pilota Valenciana

<https://fedpival.es/botiga/?v=15e46c79400b>

Frediesport

<http://www.frediesport.com/>

Va de bo – Amparo (pilotes)

<https://pilotavalencianavadebo.com/>

3.4. ANNEXOS

annexos

ANNEX I. Fabricació dels guants

Protegim a soles els dits.

MATERIAL NECESSARI

PASSOS

Pots **reforçar les puntes** dels dits amb més esparadrap, amb una altra tira de tessa-moll o amb una tira de plàstic flexible que es pot tallar d'un recipient de sabó, xampú...

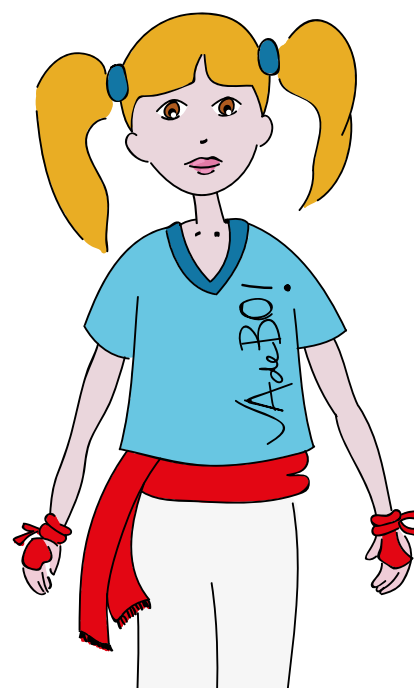

3. Opcional: Si tens didals de raspall, posa-te'ls als dits, damunt del tessa-moll i enganxa'ls amb esparadrap.

No utilitzem cartó perquè els guants es puguin rentar amb aigua i sabó.

A gaudir de la pilota!
Això sí, sempre respectant els valors que transmet la pilota valenciana.

ANNEX I. Fabricació dels guants

Protegim els dits de la mà i el palmell.

MATERIAL NECESSARI

Esparadrap
de tela marró

Plàstic flexible
(opcional)

Un parell de guants de
jardiner o similar (de la mida
de l'alumne/a)

Tessa-moll o goma
EVA

Didals de plàstic
(opcionals)

PASSOS

1. Talla 8 tires de tessa-moll o goma EVA per als dits. Aquestes han de ser 2 cm més llargues que els dits per poder envoltar cap enrere la seua punta. Seguidament talla tires d'esparadrap.

2. Posa't els guants i enganxa't amb esparadrap les tires de tessa-moll o goma EVA als dits. Cobreix amb esparadrap tot el dit fins a la seua base. Al dit polze no cal embolicar-li la punta, ja que no raspa en terra.

Pots **reforçar les puntes** dels dits amb més esparadrap, amb una altra tira de tessa-moll o amb una tira de plàstic flexible que es pot tallar d'un recipient de sabó, xampú...

3. Opcional: Si tens didals de raspall, posa-te'ls als dits, damunt del tessa-moll i enganxa'ls amb esparadrap.

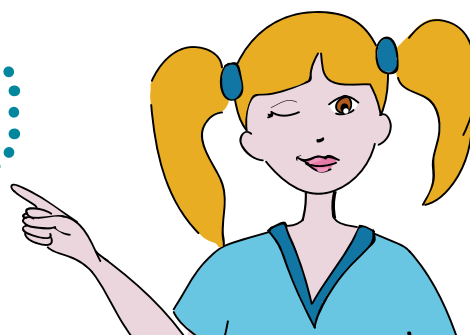
4. Talla tessa-moll amb la forma de la foto i prepara't tires d'esparadrap.

5. Posa't el guant, enganxa't el tessa-moll i cobreix-lo amb esparadrap.

No utilitzem cartó perquè els guants es puguin rentar amb aigua i sabó.

A gaudir de la pilota!
Això sí, sempre respectant els valors que transmet
la pilota valenciana.

ANNEX II. Fabricació d'un marcador individual de pilota valenciana

Pinta cada columna d'un color diferent, recorda que els equips es diferencien pel color roig i blau, després retalla els quadrats i escriu el teu nom per darrere. Perquè duren més es podrien plastificar.

NET	NET
15	15
30	30
VAL	VAL
JOC	JOC

ANNEX III. Fabricació d'un marcador de pilota valenciana

MATERIAL NECESSARI

Totxo en ranura o suport

Cartó d'uns 45x60 cm

Cinta adhesiva de precinte

Anelles

Tisores

Perforadora

Marcador plasificat

PASSOS

1. Agafa el cartó i marca una línia central per la qual dobleguem.
2. Posa cinta adhesiva de precinte pels extrems del cartó.
3. Prepara els fulls dels quinze (0 o NET, 15, 30, VAL i JOC). Fes dos jocs, un de color blau i l'altre de color roig (amb retoladors o impresos). A cada fullet fes dos forats en la part superior amb una perforadora.
4. Forada el cartó, passa les anelles i enganxa els fulls dels quinze per als dos equips.

A gaudir de la pilota!
Això sí, sempre respectant els valors que transmet la pilota valenciana.

Altres marcadors

Marcador acabat

ANNEX IV. Fabricació d'una pilota

MATERIAL NECESSARI

Llana de diferents grossors

Una pilota de cautxú
botadora o de tenis o
frontenis

Tisores

Esparadrap

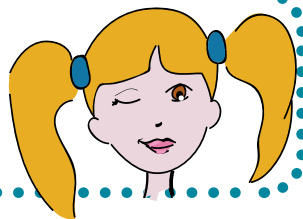
PASSOS

1. **Tria la pilota** que farà de nucli. Si volem aconseguir una pilota pareguda a la de badana agafa una pilota de cautxú botadora i si la volem de pilota grossa, agafa una pilota de tenis o frontenis.

2. **Enganxa** l'inici del **cabdell de llana** a la pilota amb una mica d'esparadrap i comença a **embolicar** la llana a la pilota. Has d'anar girant la pilota de forma que quede redona i sense bonys. Continua embolicant fins a obtenir la mida desitjada.

Començarem amb llana més gruixuda per anar finalitzant amb llana o fil més finet perquè quede més redona. La pressió amb què fiquem el fil, farà que la pilota bote més o menys, pese més o menys o siga més blaneta o més dura.

3. **Cobreix la pilota** amb tires d'esparadrap.

Nivell artesà: Si vols fer-la de badana, pots cobrir-la i cosir-la amb pell o pell sintètica.

A gaudir de la pilota!
Això sí, sempre respectant els valors que transmet la pilota valenciana.

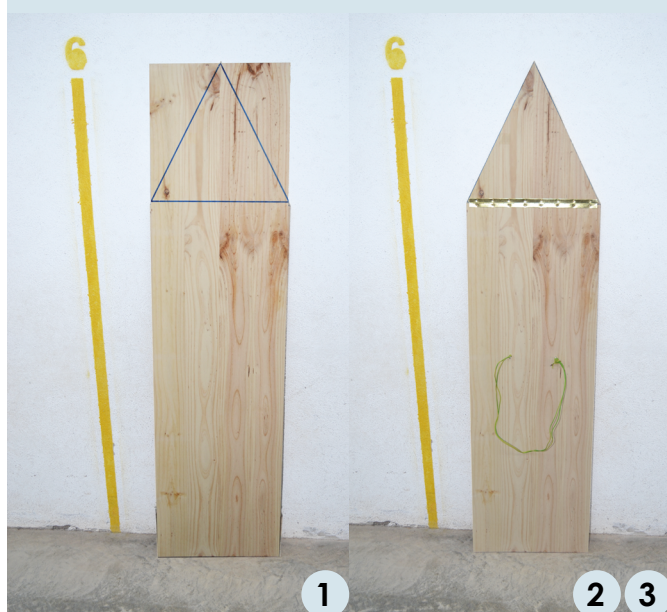
ANNEX V. Fabricació de frares

MATERIAL NECESSARI

- 1 tauler de fusta (d'uns 2 x 0,50 metres).
- 1 frontissa per unir frare i caputxó i els seus caragols.
- 2 argolles grosses per a les fustes.
- 1 argolla grossa per a la paret.
- Cable per penjar els frares.
- Serra de calar, trepant, tornavis i ferramentes.

PASSOS

1. En la fusta marca el triangle del caputxó del frare i el tallem.
2. Caragola el caputxó amb la frontissa.
3. Caragola les dues armelles per la part de darrere i fica el cable que ha de penjar uns dos pams de llarg.
4. Caragola una armella grossa al cantó de la paret per enganxar el frare a l'alçada desitjada.
5. Pengem el frare a la muralla. En cas de fer-ho en una galotxeta hi cap la possibilitat de tancar la porta lateral amb un tauler, perquè les pilotes no se'n vagen fora.

ANNEX VI. Visita a un trinquet

Sessió: **Visita a un Trinquet**

SESSIÓ ALTERNATIVA

CURS **6é**

Descripció: sessió per jugar i conèixer el trinquet.

Recursos i materials: instal·lació específica i diversitat de pilotes: escuma i badana.

1

PART INICIAL

Coneix el trinquet

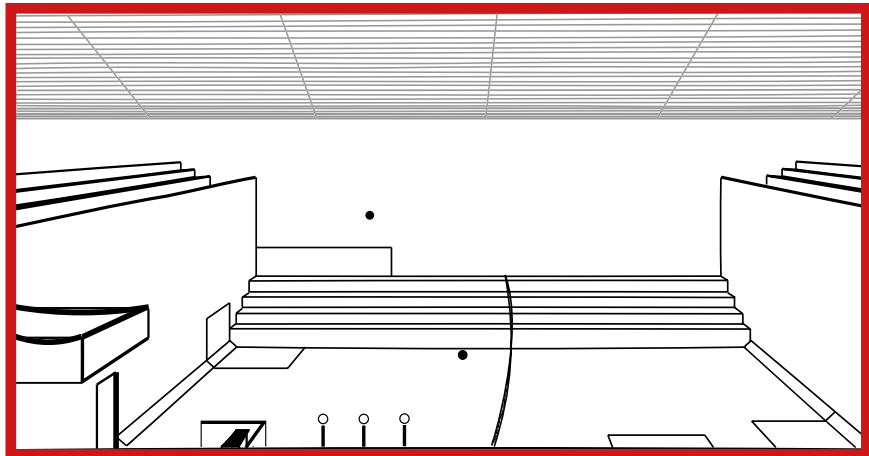
Amb una fotocòpia van anotant el nom de les parts del trinquet que anomenem.

15'

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- L'alumnat s'asseurà a les escales, des d'on anirà assenyalant les parts del trinquet que coneix.
- El mestre o la mestra anirà nomenant les parts principals comentant algunes particularitats d'aquestes.

Calfament: Toca les parts del trinquet

El mestre o la mestra va anomenant les parts del trinquet i l'alumnat es desplaça a tocar-les ràpidament.

5'

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Durant el camí a l'espai determinat poden anar fent moviment articular.

2

PART PRINCIPAL

Joc: Juguem al raspall

En grups de 3 van jugant partides curtes a dos quinze

30'

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Dividim el trinquet en dues parts (a cada costat de la corda) deixant un espai al mig de seguretat (3m) marcat amb cons perquè no xoquen en cas de desplaçar-se cap arrere.
- Establim un ordre amb dues fileres d'equips.
- Poden jugar al rei de la pista, equip que guanya es queda. Si guanya dues partides seguides es retira amb l'equip perdedor i entren els dos equips següents.
- L'equip que entra trau des dels daus.

Circuit de jocs:

- 1. Dauet.** 1x1. Jugar, des del dau, cap a la muralla de l'escala. La pilota ha de colpejar la muralla i caure al dau, on s'ha de jugar de bo. L'escala és aire. La treta no pot caure al tamborí. La resta de colps sí. Qui perd va fora i qui entra trau.
- 2. Frontó als blaus.** Jugar per equips al frontó contra la muralla entre dos blaus. Si el rebot va a l'escala la jugaran de caiguda d'escala.
- 3. Raspall frontó.** En filera. Jugar a raspall-frontó entre dos blaus. Si la pilota arriba a la careta després de pegar-li a la muralla, qui va després queda eliminat/da.
- 4. Pega-li al cercle.** En filera, es permet parar la pilota, s'ha d'encertar el cercle que orienta la ferida en l'escala i corda.
- 5. Per dalt corda tocant paret.** Dos equips enfrontats a cada costat de la corda, han de passar la pilota, jugant de bo, i aquesta ha de colpejar una de les muralles obligatòriament abans de botar en terra.
- 6. Que bote a les escales.** En filera anem jugant contra la muralla de l'escala. L'objectiu és que la pilota, després de rebotar vaja botant en el 4t, 3r, 2n i 1r graó per ordre.
- 7. Dau de galotxa.** 1x1. Jugar a frontó en la muralla, enfront del dau de galotxa. La pilota ha de botar obligatòriament dins d'aquest.
- 8. Al raconet.** Al dau del rest (en cas de no haver-hi, el dibuixem) jugar contra la muralla i que bote dins d'aquest. Pot pegar a les dues parets. La treta no pot botar al tamborí, després sí.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

Circuit perquè vagen rodant i enfrontant-se, a cada espai, amb un grup diferent.

60'

PART FINAL

3

Pregunta:

Què vos ha paregut el trinquet?
Què vos ha sorprès més?
Quin joc vos ha agradat més?

5'

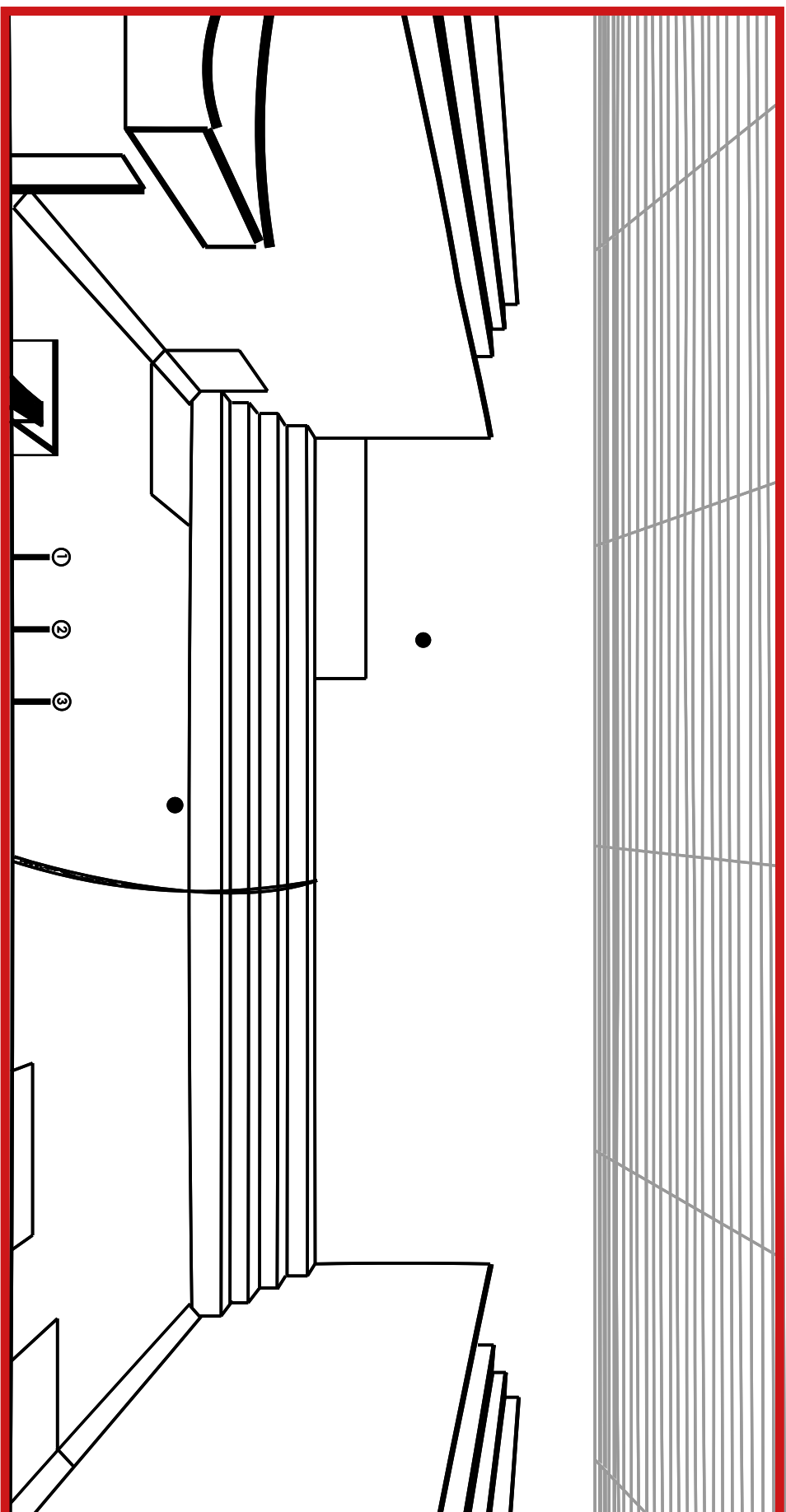
ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

Reflexió de la pilota com a font de patrimoni cultural, de recuperació de tradicions i de formes de joc.

5'

Recollida del material i neteja personal.

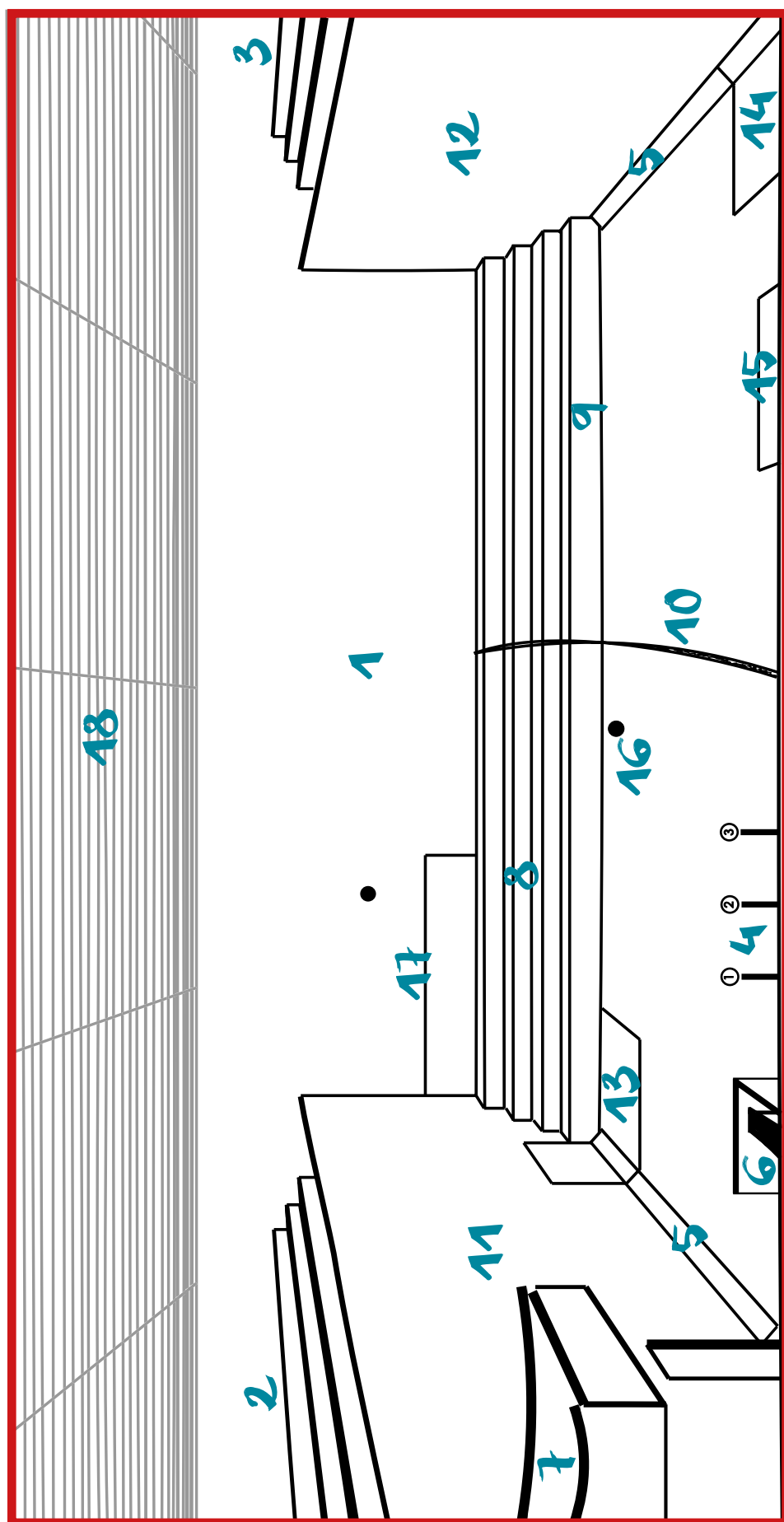
CONEX EL TRINQUET

PARTS DEL TRINQUET:

1. MURALLA
2. GALERIA DEL DAU
3. GALERIA DEL REST
4. BLAUS
5. TAMBORÍNS
6. LLOTGETA DE BAIX
7. LLOTGETA DE DALT
8. ESCALA
9. CARETA
10. CORDA
11. REBOT DEL DAU
12. REBOT EL REST
13. DAU D'ESCALA I CORDA
14. DAU DE REBOT
15. DAU DE GALOTXA
16. PEDRA DE FERIR D'ESCALA I CORDA
17. RATLLA DE FERIR D'ESCALA I CORDA
18. TELA

CONEIX EL TRINQUET: SOLUCIONS

PARTS DEL TRINQUET:

1. MURALLA	11. REBOT DEL DAU	16. PEDRA DE FERIR D'ESCALA I CORDA
2. GALERIA DEL DAU	12. REBOT EL REST	17. RATLLA DE FERIR D'ESCALA I CORDA
3. GALERIA DEL REST	13. DAU D'ESCALA I CORDA	18. TELA
4. BLAUS	14. DAU DE REBOT	
5. TAMBORÍNS	15. DAU DE GALOTXA	

Sessió: Visitem un trinquet amb frares

SESSIÓ ALTERNATIVA

CURS 6é

Descripció: sessió per jugar i conèixer la modalitat del frare, típica de les comarques del nord de Castelló.

Recursos i materials: instal·lació específica i diversitat de pilotes: escuma i badana.

1

PART INICIAL

Coneix el frare

Explicuem que es tracta d'una modalitat típica del nord de la província de Castelló i nomenem les seues parts principals: el frare i el caputxó; el frontis, la xapa i les muralles; les escales i la teuladeta; les línies de traure i de falta.

5'

5'

Caltament: Descobreix el frare

Tot el grup, en onada, va seguint al mestre o mestra, aprofitant per fer mobilitat articular, que va aturant-se i explicant els diferents elements de la canxa de joc.

Punteria al frare

Darrere de la línia de treta, han de botar i colpejar intentant fer punteria al frare. Van sumant punts en cada encert.

Frare: 1 punt
Caputxó: 2 punts
Dos frares: 4 punts

10'

2

PART PRINCIPAL

Activitat: La treta

Seguint un ordre, practiquem el traure en el qual la pilota ha de sobrepassar la línia de falta i s'ha de tractar de restar.

10'

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

Recordem que no es poden avançar de la ratlla al traure, inclús després d'haver colpejat.

PART PRINCIPAL (continuació)

2

Modalitat: Frare

2x2: Jugar de bo contra la paret per dalt la línia. En la treteta, ha de caure després de la línia de falta.

10'

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

En cas de disposar només d'una canxa per jugar al frare, l'alumnat que no hi juga, practica en un altre espai a frontonet o a la pareteta, o bé poden fer de públic animant els companys i les companyes. Es poden jugar partides a 3 o 5 punts.

Joc: A l'escala o raconet

En trinquets amb frares amb escala jugar contra l'escala, sempre superant l'últim graó i pactant les normes del joc.
En trinquets sense escala, aprofitar l'espai de darrere de la canxa per jugar al raconet, per dalt d'una línia marcada a 1 m d'alçària.

10'

PART FINAL

3

Pregunta:

Què vos ha paregut la modalitat del frare?

5'

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

Reflexió de la pilota com a font de patrimoni cultural, de recuperació de tradicions i de formes de joc.

5'

Recollida del material i neteja personal.

ANNEX VII. La pilota al nostre poble

Per fer un treball d'investigació al voltant la Pilota Valenciana hauràs de preguntar a la gent que la coneix i podràs descobrir els antecedents (passat) i l'actualitat (present) del nostre joc al teu poble.

A qui pots preguntar?

- A familiars, coneguts o gent gran del poble.
- Al professorat de l'escola, a la biblioteca, a l'ajuntament...
- Als aficionats/des, jugadors/es o membres del club o l'escola de pilota local (si n'hi ha).

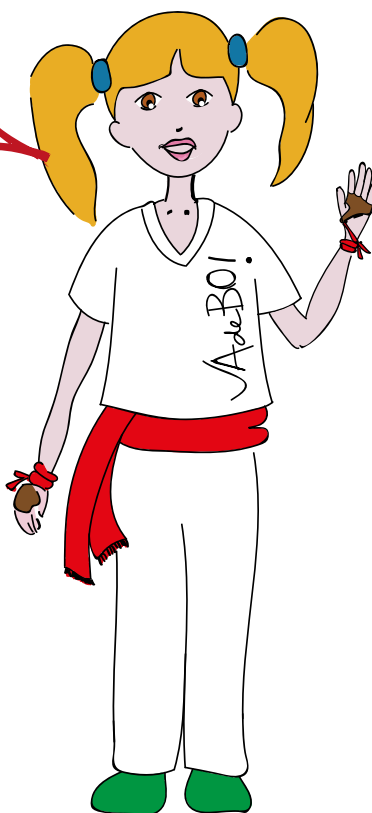
També podeu buscar informació en:

- **Internet**
- **Llibres**
- **Treballs publicats**
- **Articles de premsa**
- **Vídeos**
- **Xarxes socials**
- **Altres**

Demana ajuda als teus familiars o mestres, que et poden ajudar a buscar persones per entrevistar

Podeu preguntar i buscar informació sobre els següents apartats, entre d'altres:

- **On jugaven o juguen els xiquets i xiquetes** (en quin carrer, frontó o trinquet) i en quina època.
- **On jugaven o juguen els adults** (en quin carrer, frontó o trinquet) i en quina època.
- Característiques dels **llocs i espais** on es jugava o es juga a pilota. Ubicació, mesures, etc.
- Nom de **jugadors i jugadores destacats**. Quan van començar i deixar de jugar, les seues característiques com a pilotari, títols o partides memorables, anècdotes, etc.
- Nom d'**aficionats i aficionades** del poble.
- A quines **modalitats** jugaven o juguen i les seues normes bàsiques (raspall, galotxa, llargues, perxa, escala i corda, rebot, frontó, frare, pilota grossa, galotxetes de Monòver, o d'altres).
- **Materials específics** de pilota (pilotes, guants, roba, banqueta, corda, marcador...).
- Com contaven. El **tanteig** de la partida.
- **Fotografies, cartells**, entrades de partides, talons de les apostes...
- **Vocabulari i expressions** específiques de pilota.
- **Curiositats i anècdotes**.

La informació la podeu presentar:

Amb un àudio, un vídeo, portar el què has trobat i t'han deixat, contar o escriure el què ens han explicat o ensenyat, fer un mural, una maqueta o qualsevol altra cosa que se vos ocòrriga.

Esperem que trobes molta informació. Molta sort!

4

ITINERARI FORMATIU EN PILOTA VALENCIANA

4.1. JUSTIFICACIÓ

En aquest capítol es concretaran les unitats que construeixen l'itinerari formatiu en pilota valenciana que hem dissenyat per tota l'etapa d'educació primària.

Com explicàvem al capítol introductori es tracta d'**un compendi de diferents propostes en forma d'unitats que estan relacionades entre si, seqüenciades i integrades, per poder impartir pilota des de primer fins a sisé. Aquestes poden impartir-se de forma íntegra però també per separat, ja que hi ha diferents blocs.**

El motiu d'aquesta estructura el trobem en la diversitat de centres, de mestres, d'interessos, de modalitats i, en general, en la capacitat d'adaptació de la pilota a les diferents realitats escolars. Tractem, doncs, de donar resposta presentant un material flexible, global, que no perd de vista els objectius bàsics de l'itinerari: conèixer la pilota valenciana, estimar-la, jugar de forma autònoma i, per damunt de tot, transmetre els seus valors.

D'aquesta manera plantejem **5 propostes didàctiques**, cadascuna desenvolupada en un capítol, que, en funció de les seues característiques, estan adreçades a uns cursos o altres. Així, per exemple, en la proposta de raspall hi ha sis unitats que corresponen als sis cursos i, a l'altra banda, està el joc directe en què només hi ha dues unitats per a cinqué i sisé curs respectivament.

RESUM DE L'ITINERARI FORMATIU

CURS	Capítol	Temàtica	UNITAT	Sessions	Sessions Totals
1r	7	Raspall	Va de Bo!	6	7
	5	Pilota inclusiva	Pilota valenciana: un joc de tots i totes	1	
2n	7	Raspall	Comencem a raspar	6	6
3r	7	Raspall	15, 30, val i joc	4	9
	8	Jocs a paret	Jocs a paret	4	
	5	Pilota inclusiva	Pilota valenciana: un joc de tots i totes	1	
	6	Història	Representem la història de la pilota	4	
4t	7	Raspall (Pilota a l'escola)	Arregla't les mans	7	15
	8	Jocs a paret	La nostra pareteta	4	
	6	Història	La línia del temps de la pilota a mà	5	
5é	7	Raspall	Una ulladeta al passat	3	17
	8	Jocs a paret	Reptes a paret	4	
	5	Pilota inclusiva	Pilota valenciana: un joc de tots i totes	1	
	9	Jocs directes	Cooperem	4	
	7	Raspall	Val, net i /o altre	2	
6é	8	Jocs a paret	Modalitats a paret	4	16
	9	Jocs directes	Joc directe	8	
	3	Visita instal·lació de pilota	Proposta d'activitats complementàries	2	
TOTAL SESSIONS				70	

Classificació de les unitats per curs, temàtica i sessions.

4.2. UNITATS DE L'ITINERARI FORMATIU EN PILOTA VALENCIANA

CURS 1r

UNITAT 1: VA DE BO!

RASPALL

Finalitat:

Utilitzarem el joc com a ferramenta essencial on introduïrem els valors a través de les conductes motrius per generar hàbits (destaquem la bonhomia). Progressem des d'habilitats motrius bàsiques i globals, a habilitats ull-mà i perceptiu motrius per aplegar a colpejar la pilota. Emprarem jocs adaptats on la pilota va rodant per terra i introduïrem normes bàsiques del raspall. A més, tindrem en compte les mesures de la canxa i els diferents tipus de pilotes: grandària, pes, textura, duresa, rapidesa..., buscant que siguin fàcils de manipular per aquestes edats.

Competències	Criteris d'avaluació	Indicadors d'èxit
CE2 CE3	1.1. Juga i gaudeix dels jocs i accepta les normes.	1.1.1. Participa activament en el joc. 1.1.2. Coneix les normes bàsiques del joc.
CPSAA Transversal a totes	1.2. Assumeix els valors bàsics del raspall i fa diferents accions pròpies de la pilota valenciana.	1.2.1. Avisa abans de traure. 1.2.2. Reconeix el que ha passat i ho accepta. 1.2.3. Respecta els companys i companyes. 1.2.4. Saluda quan s'acaba el joc de manera espontània.
CE2 CE3	1.3. Fa jocs per exercitar habilitats motrius que intervenen en la coordinació ull-mà: llançaments i colps.	1.3.1. Utilitza els llançaments i els colps.
CE1	1.4. Adopta hàbits saludables d'higiene i seguretat (calfament).	1.4.1. Participa en els jocs de calfament. 1.4.2. Es renta les mans després de cada sessió.

Sabers:

- Participació en jocs de pautes bàsiques. - Introducció de les normes bàsiques del raspall. - Valors de la pilota valenciana. - Diàleg entre iguals dirigit. - Habilitats motrius bàsiques. - Coordinació ull-mà: llançaments, colps...	- Lateralitat. - Nocions espacials i temporals. - Apreciació de distàncies. - Millora de l'autoestima. - Jocs de reptes. - Hàbits saludables d'higiene i seguretat.
---	--

Seqüenciació didàctica:

Sessió 1.1 Sessió 1.2 Sessió 1.3 Sessió 1.4	- Desenvolupament d'habilitats bàsiques i coordinació ull-mà.
Sessió 1.5 Sessió 1.6	- Joc de raspall modificat adaptant normes.

Avaluació:

La primera sessió ens servirà per observar en quin punt de desenvolupament i maduració està el nostre alumnat pel que fa a les habilitats bàsiques i de coordinació ull-mà: llançaments, recepcions i colps.

Al llarg de les sessions anirem introduint accions pròpies del joc de pilota i comprovarem si aquestes van sent assolides.

En la darrera sessió és quan millor podrem descobrir el nivell d'assoliment de cadascun dels indicadors d'èxit amb les partides de raspall.

Instrument d'avaluació:

- Registre anecdòtic de primer (**ANNEX I - CAP. 7**).

Tractament dels valors mitjançant les accions pròpies del joc:

- **Honestedat:** avisar per iniciar el joc.
- **Honradesa:** acceptar els rols en el joc, complir les normes i alçar la mà per reconèixer les pròpies faltes.
- **Reconeixement:** agrair les bones accions i donar la mà.
- **Respecte a la diversitat:** fomentar la màxima participació de tots i totes.
- **Patrimoni cultural:** conèixer aspectes del joc i modalitats, i utilitzar expressions de pilota.

CURS 1r, 3r i 5é UNITAT 2: PILOTA VALENCIANA: UN JOC DE TOTES I TOTS PILOTA INCLUSIVA

Finalitat:

En aquesta proposta didàctica de sensibilització, la pilota valenciana serà l'eix vertebrador perquè l'alumnat comprega, d'una manera pràctica i significativa, la diversitat funcional com a tret característic de la societat, valorant-la i sabent actuar amb responsabilitat, actitud i valors. L'objectiu és que vivencien, de manera lúdica, les limitacions de les persones que presenten algun tipus de discapacitat o dificultat i, d'aquesta forma, prenguen consciència i experimenten amb la finalitat d'incorporar conductes i hàbits que fomenten la inclusió, tot subratllant els valors de consciència i adaptació per incloure a tots i totes en els jocs de pilota.

Competències	Criteris d'avaluació	Indicadors d'èxit
CE2 CE3	1.1. Experimenta diferents situacions amb diversitat funcional en els jocs amb pilota.	1.1.1. Participa activament en les situacions plantejades. 1.1.2. Vivencia diferents tipus de diversitat funcional.
CPSAA Transversal a totes	1.2. Assumeix la diversitat com un tret característic de la condició humana.	1.2.1. Respecta la diversitat com un tret característic de la societat.
CE2 CE3	1.3. Desenvolupa estratègies d'adaptació en els jocs per incloure a tots i totes independentment de les seues circumstàncies.	1.3.1. Adquireix estratègies d'inclusió en les activitats motrius plantejades.
CE1	1.4. Adopta hàbits saludables d'higiene i seguretat (calfament).	1.4.1. Participa en els jocs de calfament. 1.4.2. Es renta les mans després de cada sessió.

Sabers:	
- Jocs i esports adaptats. - Sensibilització i acceptació de la diversitat. - Participació en jocs adaptats. - Desenvolupament d'estratègies per a la inclusió. - No discriminació per qüestions de gènere, ètnia, de capacitat física o de competència motriu. - Valors de la pilota valenciana. - Autonomia en el joc. - El pacte.	- Diàleg entre iguals. - Conductes inclusives: igualar partides. - Millora de l'autoestima. - Coordinació ull-mà: llançaments, cops. - Lateralitat. - Possibilitats corporals. - Nocions espacials i temporals. - Apreciació de distàncies. - Hàbits saludables d'higiene i seguretat.

Seqüenciació didàctica:

Sessió 1.7	- Sensibilització sobre la diversitat funcional a partir de l'experimentació d'un conte motor.
Sessió 3.9	- Jocs i esports de pilota adaptats. - Reptes cooperatius.
Sessió 5.13	- Circuit de pilota adaptada. - Diversitat de modalitats adaptades.

Avaluació:

Com es tracta d'unes sessions de sensibilització hem dissenyat dos instruments d'avaluació per comprovar la realització de les activitats, l'experimentació de les condicions de diversitat funcional i la posterior reflexió sobre aquestes.

Instruments d'avaluació:

- Registre anecdòtic de la pilota inclusiva de primer (**ANNEX I - CAP. 5**).
- Registre anecdòtic de la pilota inclusiva de tercer i cinqué (**ANNEX II - CAP. 5**).

Tractament dels valors mitjançant les accions pròpies del joc:

- **Honradesa:** alçar la mà per reconèixer les pròpies faltes.
- **Respecte:** acceptar els rols en el joc.
- **Respecte a la diversitat:** fomentar la màxima participació de tots i totes.
- **Empatia:** conèixer i valorar les necessitats dels altres.
- **Equitat:** acceptar i compensar les diferències.
- **Honestedat:** avisar per iniciar el joc.

CURS 2n

UNITAT 3: COMENCEM A RASPAR

RASPALL

Finalitat:

Mitjançant jocs desenvolupem les habilitats i destreses motrius generals combinades (desplaçament, salts, llançaments, recepcions...), entre les quals es troben els colps. Gran part de les activitats són jocs modificats a partir de jocs populars i tradicionals. Així és com es presenta el raspall a la fi de la unitat, per tal que siguen conscients del seu vessant patrimonial. Continuem adaptant els materials, espais i normes en funció del nivell de l'alumnat, ja que ens interessa progressar cap al colp alternatiu de la pilota. En aquest curs, a més, introduïm el tanteig (15, 30, val i joc) i una reglamentació i dinàmica bastant paregudes a la realitat del joc, per fomentar el diàleg, l'autonomia i la participació.

Competències	Criteris d'avaluació	Indicadors d'èxit
CE5	2.1. Coneix el raspall i l'identifica com a joc propi i particular del nostre patrimoni.	2.1.1. Coneix les normes bàsiques del raspall. 2.1.2. Reconeix la pilota valenciana com a part del nostre patrimoni.
CE2 CE3	2.2. Juga i gaudeix del raspall.	2.2.1 Participa activament en el joc.
CPSAA Transversal a totes	2.3. Assumeix els valors bàsics del raspall i fa diferents accions pròpies de la pilota valenciana.	2.3.1. Avisa abans de traure. 2.3.2. Reconeix les faltes i alça la mà. 2.3.3. Respecta els companys i companyes i no molesta a l'hora de colpejar. 2.3.4. Saluda quan acabem el joc de manera espontània.
CE2 CE3	2.4. Exercita les seues habilitats motrius que intervenen en la coordinació ull-mà: colps.	2.4.1. Utilitza els colps.
CE1	2.5. Adopta hàbits saludables d'higiene i seguretat (calfament).	2.5.1. Participa en els jocs de calfament. 2.5.2. Es renta les mans després de cada sessió.

Sabers:

- Reconeixement i nomenament de jocs del patrimoni cultural valencià: el raspall. - Normes bàsiques del raspall. - Participació en jocs populars i tradicionals. - Valors de la pilota valenciana. - Autonomia en el joc. - Diàleg entre iguals dirigit. - Conductes inclusives: igualar partides. - Millora de l'autoestima.	- Habilitats motrius bàsiques. - Coordinació ull-mà: llançaments, colps... - Lateralitat. - Nocions espacials i temporals. - Apreciació de distàncies. - Tractament positiu i gestió de la competitivitat. - Hàbits saludables d'higiene i seguretat.
--	---

Seqüenciació didàctica:

Sessió 2.1 Sessió 2.2 Sessió 2.3	-Desenvolupament d'habilitats bàsiques i coordinació ull-mà amb jocs populars adaptats a pilota. -Progrèssió dels llançaments cap al colp de la pilota. -Jocs de llançaments i precisió.
Sessió 2.4 Sessió 2.5 Sessió 2.6	-Iniciació al raspall: joc directe i d'invasió. -Assoliment de normes bàsiques i valors de la pilota valenciana. -Foment de l'autonomia en el joc.

Avaluació:

La primera sessió ens servirà per observar en quin punt de desenvolupament i maduració es troba el nostre alumnat pel que fa a les habilitats bàsiques i coordinació d'ull-mà: llançaments i colps.

Al llarg de les sessions anirem introduint accions pròpies del joc de pilota i comprovarem si aquestes van sent assolides.

En les dues darreres sessions és quan millor podrem descobrir el nivell d'assoliment de cadascun dels indicadors d'èxit amb les partides de raspall.

Instrument d'avaluació:

- Registre anecdòtic de segon (**ANNEX II - CAP. 7**).

Tractament dels valors mitjançant les accions pròpies del joc:

- **Honradesa:** complir les normes, acceptar els rols en el joc i alçar la mà per reconèixer les pròpies faltes.
- **Reconeixement:** agrair les bones accions i donar la mà.
- **Respecte:** no molestar a qui colpeja la pilota.
- **Honestedat:** avisar per iniciar el joc.
- **Responsabilitat:** dialogar per resoldre situacions en el joc i tornar el quinze en cas de dubte.
- **Empatia:** conèixer i valorar les necessitats dels altres.
- **Equitat:** acceptar i compensar les diferències.
- **Patrimoni cultural:** utilitzar expressions de pilota i conèixer aspectes del joc i modalitats.

CURS 3r

UNITAT 4: 15, 30, VAL I JOC

RASPALL

Finalitat:

Plantegem jocs més elaborats de colp, reduint progressivament la grandària de la pilota. Les pilotes de badana les podem mostrar si considerem que a quart, com que ja ens hem fet els guants, resultarà el moment idoni per introduir-les. En aquest curs els explicarem i iniciarem la raspada. Fomentarem la dinàmica del joc quant al colp alternatiu, sense incidir massa en aspectes tàctics. El que sí ens interessa fomentar, a partir d'aquest curs, és l'autonomia en el joc, els facilitarem estratègies durant les activitats per tal que troben solucions a possibles conflictes de forma dialogada, amb respecte, tolerància i de forma empàtica. Proposem fabricar, en una activitat interdisciplinària a l'àrea de Plàstica (capítol 3), un marcador de pilota per tal que el manipulen i adquireixen el tanteig.

Competències	Criteris d'avaluació	Indicadors d'èxit
CE5	3.1. Coneix el raspall i l'identifica com a joc propi i particular del nostre patrimoni.	3.1.1. Coneix les normes bàsiques del raspall. 3.1.2. Reconeix la pilota valenciana com a part del nostre patrimoni. 3.1.3. Coneix el tanteig en el raspall.
CE2 CE3	3.2. Juga de manera autònoma i gaudeix del raspall.	3.2.1. Participa activament en el joc. 3.2.2. Autonomia en el joc.
CPSAA Transversal a totes	3.3. Assumeix els valors bàsics del raspall i fa diferents accions pròpies de la pilota valenciana.	3.3.1. Avisa abans de traure. 3.3.2. Reconeix les faltes i alça la mà. 3.3.3. Respecta els companys i companyes i no molesta a l'hora de colpejar. 3.3.4. Saluda quan s'acaba el joc de manera espontània.
CE2 CE3	3.4. Exercita les habilitats motrius que intervenen en la coordinació ull-mà: colps.	3.4.1. Utilitza els colps.
CE1	3.5. Adopta hàbits saludables d'higiene i seguretat (calfament).	3.5.1. Participa en els jocs de calfament. 3.5.2. Es renta les mans després de cada sessió.

Sabers:

-Reconeixement i nomenament de jocs del patrimoni cultural valencià: el raspall. -Normes bàsiques del raspall. -Valors de la pilota valenciana. -El tanteig: 15, 30, val i joc. -Autonomia en el joc. -El pacte. -Diàleg entre iguals. -Conductes inclusives: igualar partides. -Millora de l'autoestima.	-Habilitats motrius bàsiques. -Coordinació ull-mà: llançaments, colps... -Lateralitat. -Activitats de cooperació-oposició. -Gestos tècnics: la raspada. -Nocions espacials i temporals. -Apreciació de distàncies. -Tractament positiu i gestió de la competitivitat. -Hàbits saludables d'higiene i seguretat.
---	---

Seqüenciació didàctica:

Sessió 3.1	-Realització de jocs per desenvolupar la raspada.
Sessió 3.2	-Progressió per arribar a les normes del raspall.
Sessió 3.3	-Joc de raspall incidint en el pacte i acords.
Sessió 3.4	-Foment de l'autonomia en el joc.

Avaluació:

La primera sessió ens servirà per observar en quin punt de desenvolupament i maduració es troba el nostre alumnat pel que fa a les habilitats bàsiques i coordinació d'ull-mà: llançaments, recepcions i colps.

Al llarg de les sessions anirem introduint accions pròpies del joc de pilota i comprovarem si aquestes van sent assolides.

En les dues darreres sessions valorarem el nivell d'assoliment de cadascun dels indicadors d'èxit.

Instrument d'avaluació:

- Rúbrica d'avaluació de tercer (**ANNEX III - CAP. 7**).

Tractament dels valors mitjançant les accions pròpies del joc:

- **Honestedat:** avisar per iniciar el joc.
- **Honradesa:** alçar la mà per reconèixer les pròpies faltes i acceptar els rols en el joc.
- **Reconeixement:** donar la mà, agrair les bones accions i donar el quinze en el raspall.
- **Respecte:** no molestar a qui colpeja la pilota i assumir el rol en el joc.
- **Responsabilitat:** dialogar per resoldre situacions en el joc i tornar el quinze en cas de dubte.
- **Respecte a la diversitat:** fomentar la màxima participació de tots i totes.
- **Empatia:** conèixer i valorar les necessitats dels altres.
- **Equitat:** acceptar i compensar les diferències.
- **Patrimoni cultural:** conèixer aspectes del joc i modalitats, i utilitzar expressions de pilota.

CURS 3r

UNITAT 5: JOCS A PARET

JOCS A PARET

Finalitat:

A partir de tercer iniciem els jocs a paret, modalitat més complexa, que tractem després que l'alumnat ja s'ha iniciat en el raspall en cursos inferiors i ja ho fa de forma autònoma emprant sempre els valors propis de la pilota.

Les sessions plantejades es desenvoluparan amb un enfocament lúdic on destaque la instauració d'unes rutines inicials de calfament per potenciar la participació activa i millora individual. Aquestes rutines ens ajudaran a crear hàbits, autonomia i autoaprenentatge. Ens podem trobar amb alumnat amb dificultats per fer les accions pròpies dels jocs a paret: botar la pilota, colpejar-la i posicionar-se, per tornar a colpejar-la. Per aquest motiu tractarem d'oferir adaptacions constants, que podran ser individuals o generals per a tota la classe i facilitaran el procés d'ensenyança i aprenentatge.

Competències	Criteris d'avaluació	Indicadors d'èxit
CE5	3.1. Coneix els jocs a paret i els identifica com a jocs propis i particulars del nostre patrimoni.	3.1.1. Coneix les normes bàsiques dels jocs a paret. 3.1.2. Reconeix la pilota valenciana com a part del nostre patrimoni.
CE2 CE3	3.2. Juga de manera autònoma i gaudeix dels jocs a paret acceptant les normes.	3.2.1. Participa activament en el joc. 3.2.2. Autonomia en el joc.
CPSAA Transversal a totes	3.3. Assumeix els valors bàsics dels jocs a paret realitzant diferents accions pròpies de la pilota valenciana.	3.3.1. Avisa abans de traure. 3.3.2. Reconeix les faltes i alça la mà. 3.3.3. Respecta els companys i companyes i no molesta a l'hora de colpejar. 3.3.4. Saluda quan s'acaba el joc de manera espontània.
CE2 CE3	3.4. Exercita les habilitats motrius que intervenen en la coordinació ull-mà: colps.	3.4.1. Utilitza els colps.
CE1	3.5. Adopta rutines de calfament i d'higiene de forma autònoma.	3.5.1. Realitza les rutines de calfament de forma autònoma. 3.5.2. Es renta les mans després de cada sessió.

Sabers:

-Reconeixement i nomenament de jocs del patrimoni cultural valencià: el frontó. -Normes bàsiques dels jocs a paret. -Valors de la pilota valenciana. -Autonomia en el joc. -El pacte. -Diàleg entre iguals. -Conductes inclusives: igualar partides. -Millora de l'autoestima. -Habilitats motrius bàsiques.	-Coordinació ull-mà: llançaments, colps... -Lateralitat. -Activitats de cooperació-oposició. -Nocions espacials i temporals. -Apreciació de distàncies. -Tractament positiu i gestió de la competitivitat. -Realització de rutines de colps en el calfament. -Hàbits saludables d'higiene i seguretat.
--	---

Seqüenciació didàctica:

Sessió 3.5	-Iniciació de rutines a paret per reproduir-les en pròximes sessions.
Sessió 3.6	-Pràctica per conèixer jocs i per millorar les habilitats dels jocs a paret.
Sessió 3.7	
Sessió 3.8	

Avaluació:

Amb la realització de les rutines es podrà observar, basant-se en la rúbrica de les fases de la pilota a mà, en quin moment es troba cada alumne o alumna, anotant-lo en la graella d'avaluació. Amb aquesta valorarem l'evolució en el seu procés d'aprenentatge de l'indicador d'èxit 3.4.1.

A més a més, al llarg de les sessions valorarem el nivell d'assoliment de cadascun dels altres indicadors d'èxit amb ajuda de la rúbrica de tercer de jocs a paret.

Instruments d'avaluació:

- Rúbrica fases d'ensenyament del joc de pilota a mà (**ANNEX IV - CAP. 8**).
- Graella d'avaluació de les fases de la pilota per a tercer (**ANNEX V - CAP. 8**).
- Rúbrica de jocs a paret de tercer (**ANNEX VI - CAP. 8**).

Tractament dels valors mitjançant les accions pròpies del joc:

- **Honradesa:** acceptar els rols en el joc i alçar la mà per reconèixer les pròpies faltes.
- **Reconeixement:** agrair les bones accions i donar la mà.
- **Honestedat:** avisar per iniciar el joc.
- **Respecte:** no molestar a qui colpeja la pilota.
- **Responsabilitat:** dialogar per resoldre situacions en el joc i tornar el quinze en cas de dubte.
- **Respecte a la diversitat:** fomentar la màxima participació de tots i totes.
- **Empatia:** conèixer i valorar les necessitats dels altres.
- **Equitat:** acceptar i compensar les diferències.
- **Patrimoni cultural:** utilitzar expressions de pilota i conèixer aspectes del joc i modalitats.

CURS 4t **UNITAT 6: REPRESENTEM LA HISTÒRIA DE LA PILOTA**

HISTÒRIA

Finalitat:

En aquesta unitat es realitza una aproximació a les principals fites de la història de la pilota per tal que l'alumnat comprenga i assumisca el valor cultural i etnogràfic del nostre esport. Es farà a partir d'un text teatral (**ANNEX I - CAP. 6**) que hauran d'anar interpretant per crear una obra històrica teatralitzada. S'abordarà, per tant, l'expressió dramàtica a partir d'un treball inicial en grups, buscant el consens i la construcció conjunta d'escenes i personatges. Es planteja, en finalitzar el procés, una valoració de l'obra i del procés per part de l'alumnat per tal d'atorgar-li significativitat.

Competències	Criteris d'avaluació	Indicadors d'èxit
CE5	4.1. Ha treballat les diferents parts de la història i ha pres consciència de l'evolució de la pilota.	4.1.1. Coneix l'ordre de les escenes en funció de l'evolució del joc de pilota a mà.
CE4	4.2. Participa, amb la guia de l'adult, en equips de treball col·laborant amb la resta del grup, per tal d'aconseguir metes comunes.	4.2.1. Participa activament en el procés de dramatització. 4.2.2. Col·labora ajudant al grup en la presa de decisions, planificant i seguint els passos per fer l'obra de teatre.
CE4	4.3. Expressa emocions i sensacions de manera desinhibida i espontània per mitjà del moviment.	4.3.1. S'expressa de manera espontània i sense vergonya buscant ser creatiu/va.
CE4	4.4. Ha interpretat el seu personatge assignat per tal d'aportar credibilitat a l'escena de l'obra.	4.4.1. Dramatitza el seu personatge tractant d'aportar credibilitat a l'escena de l'obra.
CE4	4.5. Valora i opina sobre el procés de creació i representació de l'obra de teatre.	4.5.1. La bona feina de tots i totes es nota en el bon resultat final de l'escena de l'obra.

Sabers:

-Aproximació històrica a la pilota a mà i a les modalitats de pilota valenciana. -Valor cultural de la pilota (BIC). -Col·laboració en grup. -Diàleg entre iguals. -Preparació i planificació d'una obra escènica (decorat, vestuari...).	-Expressió corporal. -Dramatització i interpretació d'un personatge. -Creativitat i espontaneïtat. -Valoració de l'obra teatral. -Autoavaluació individual i del grup.
---	--

Seqüenciació didàctica:

Sessió 4.1	
Sessió 4.2	-Lectura, preparació i representació de l'obra.
Sessió 4.3	
Sessió 4.4	-Projecció de l'obra i avaluació.

Avaluació:

A l'inici de la unitat, perquè coneguen què se'ls avaluarà, se'ls donarà i explicarà la rúbrica per a l'alumnat on s'especifiquen els criteris.

Mitjançant la rúbrica docent s'avaluarà al llarg del procés de creació de l'obra i després de la dramatització.

En finalitzar la dramatització, l'alumnat avaluarà, de manera individual i al grup, amb una rúbrica d'autoavaluació, després de la projecció de l'obra.

Instruments d'avaluació:

- Rúbrica inicial per a l'alumnat (**ANNEX III - CAP. 6**).
- Rúbrica docent (**ANNEX II - CAP. 6**).
- Rúbrica d'autoavaluació individual i grupal (**ANNEX IV - CAP. 6**).

CURS 4t **UNITAT 7: ARREGLA'T LES MANS**

RASPALL

Finalitat:

En aquesta unitat centrarem l'atenció, d'una banda, en consolidar l'autonomia en el joc (nyago i raspall), enriquant l'aprenentatge en aspectes tècnics i tàctics i, d'una altra, en preparar la participació en el programa de "Pilota a l'escola". Aquesta última implica l'elaboració de material (guants i pilotes) i la preparació de l'entrevista al jugador/a que ens visitarà al centre. Per fer-ho plantejem un treball interdisciplinari en l'àrea de Plàstica (guant) i l'àrea de Llengua (preparació de l'entrevista).

Un altre objectiu principal serà el de consolidar els valors de pilota per possibilitar una transferència de bones pràctiques a altres activitats físicoesportives. Seguim també amb una rutina de calfament que s'implementarà i tindrà continuïtat amb la proposta posterior de joc indirecte.

Competències	Criteris d'avaluació	Indicadors d'èxit
CE5	4.1. Coneix el nyago i el raspall i els identifica com a jocs propis i particulars del nostre patrimoni.	4.1.1. Coneix les normes bàsiques dels jocs (nyago i raspall). 4.1.2. Reconeix la pilota valenciana com a part del nostre patrimoni.
CE2 CE3	4.2. Joga de manera autònoma i gaudeix el raspall.	4.2.1. Participa activament en el joc. 4.2.2. Autonomia en el joc.
CPSAA Transversal a totes	4.3. Assumeix els valors bàsics del raspall i fa diferents accions pròpies de la pilota valenciana.	4.3.1. Avisa abans de traure. 4.3.2. Reconeix les faltes i alça la mà. 4.3.3. Respecta els companys i les companyes i no molesta a l'hora de colpejar. 4.3.4. Saluda quan s'acaba el joc de manera espontània.
CE2 CE3	4.4. Exercita les habilitats motrius que intervenen en la coordinació ull-mà: colps.	4.4.1. Utilitza els colps.
CE1	4.5. Adquirix gestos tècnics (raspada i enganxada) i estratègies tàctiques bàsiques.	4.5.1. Aplica el gest tècnic de la raspada. 4.5.2. Aplica estratègies tàctiques.
CE5 CE6	4.6. Participa de forma activa en l'activitat de la Jornada de Pilota a l'escola.	4.6.1. Participa i mostra interès en les dues parts de la jornada.
CE5 CE6	4.7. Es fa els guants seguint les instruccions adequades.	4.7.1. S'elabora els guants i els usa en cada sessió.
CE1	4.8. Adopta hàbits saludables d'higiene i seguretat (calfament).	4.8.1. Participa en els jocs de calfament. 4.8.2. Es renta les mans després de cada sessió.

Sabers:	
-Reconeixement i nomenament de jocs del patrimoni cultural valencià: el nyago i el raspall. -Normes bàsiques del nyago i del raspall. -Valors de la pilota valenciana. -El tanteig: 15, 30, val i joc. -Autonomia en el joc. -El pacte. -Diàleg entre iguals. -Conductes inclusives: igualar partides. -Millora de l'autoestima. -Elaboració dels guants. -Participació en el programa "Pilota a l'escola".	-Habilitats motrius bàsiques. -Coordinació ull-mà: colps. -Gestos tècnics: la treta, la raspada i l'enganxada. -Tàctica bàsica del raspall. -Coordinació dinàmica general i segmentària. -Lateralitat. -Nocions espacials i temporals. -Apreciació de distàncies. -Tractament positiu i gestió de la competitivitat. -Hàbits saludables d'higiene i seguretat.

Seqüenciació didàctica:	
Sessió 4.5	-Pràctica del nyago i raspall.
Sessió 4.6	-Elaboració dels guants.
Sessió 4.7	-Explicació i pràctica d'aspectes tècnics i tàctics bàsics del raspall.
Sessió 4.8	
Sessió 4.9	-Preparació i participació en la visita del/de la pilotari del programa "Pilota a l'escola".
Sessió 4.10	

Avaluació:

La primera sessió ens servirà per observar en quin punt de desenvolupament i maduració està el nostre alumnat pel que fa a les habilitats bàsiques i coordinació d'ull-mà: llançaments, recepcions i colps. A més, presentarem la rúbrica de valors que estarà visible al llarg de tota la unitat i servirà perquè prenguen consciència de com millorar les seues accions en el joc.

Al llarg de les sessions anirem introduint accions pròpies del joc de pilota i comprovarem si aquestes van sent assolides.

En les darreres sessions valorarem el nivell d'assoliment de cadascun dels indicadors d'èxit.

Instrumentes d'avaluació:

- Rúbrica dels valors (**ANNEX I - CAP. 1**).
- Rúbrica d'avaluació de quart (**ANNEX IV - CAP. 7**).

Tractament dels valors mitjançant les accions pròpies del joc:

- **Honestedat:** avisar per iniciar el joc.
- **Honradesa:** alçar la mà per reconèixer les pròpies faltes i acceptar els rols en el joc.
- **Respecte:** no molestar a qui colpeja la pilota i assumir el rol en el joc.
- **Reconeixement:** donar la mà, donar el quinze en el raspall i agrair les bones accions.
- **Responsabilitat:** dialogar per resoldre situacions en el joc i tornar el quinze en cas de dubte.
- **Empatia:** conèixer i valorar les necessitats dels altres.
- **Equitat:** acceptar i compensar les diferències.
- **Patrimoni cultural:** conèixer aspectes del joc i modalitats, crear i utilitzar materials artesanals i utilitzar expressions de pilota.

CURS 4t **UNITAT 8: LA NOSTRA PARETETA**

JOCS A PARET

Finalitat:

L'alumnat ha d'assolir els colps contra la paret de manera alternativa jugant-la de bo, és a dir, a l'aire o al primer bot. Per aconseguir aquest objectiu complex utilitzem activitats col·laboratives i reptes cooperatius.

Mantenim les **rutines** inicials de calfament per potenciar la participació activa i millora individual. Aquestes rutines ens ajudaran a fer conscient el nostre alumnat de la seua evolució en el colp contra la paret.

Competències	Criteris d'avaluació	Indicadors d'èxit
CE5	4.1. Coneix els jocs a paret i els identifica com a jocs propis i particulars del nostre patrimoni.	4.1.1. Coneix les normes bàsiques dels jocs a paret. 4.1.2. Reconeix la pilota valenciana com a part del nostre patrimoni.
CE2 CE3	4.2. Joga de manera autònoma i gaudeix dels jocs a paret acceptant les normes.	4.2.1. Participa activament en el joc. 4.2.2. Autonomia en el joc.
CPSAA Transversal a totes	4.3. Assumeix els valors bàsics dels jocs a paret realitzant diferents accions pròpies de la pilota valenciana.	4.3.1. Avisa abans de traure. 4.3.2. Reconeix les faltes i alça la mà. 4.3.3. Respecta els companys i companyes i no molesta a l'hora de colpejar. 4.3.4. Saluda quan s'acaba el joc de manera espontània.
CE2 CE3	4.4. Exercita l'habilitat del colp i pren consciència de la seua millora.	4.4.1. Utilitza els colps. 4.4.2. Pren consciència de l'evolució de la seua habilitat del colp contra la paret.
CE2 CE3	4.5. Participa en els reptes cooperatius de forma activa.	4.5.1. Participa en els reptes cooperatius amb interès, aportant idees i utilitzant el diàleg i el consens.
CE1	4.6. Adopta rutines de calfament i d'higiene de forma autònoma.	4.6.1. Realitza les rutines de calfament de forma autònoma. 4.6.2. Es renta les mans després de cada sessió.

Sabers:

-Reconeixement i nomenament de jocs del patrimoni cultural valencià: el frontó. -Normes bàsiques dels jocs a paret. -Valors de la pilota valenciana. -El tanteig en els jocs a paret. -Autonomia en el joc. -El pacte. -Diàleg entre iguals. -Conductes inclusives: igualar partides. -Millora de l'autoestima.	-Habilitats motrius bàsiques. -Coordinació ull-mà: colps. -Lateralitat. -Reptes cooperatius. -Activitats de cooperació-oposició. -Nocions espacials i temporals. -Apreciació de distàncies. -Tractament positiu i gestió de la competitivitat. -Realització de rutines de colps en el calfament. -Hàbits saludables d'higiene i seguretat.
---	---

Seqüenciació didàctica:

Sessió 4.12	-Iniciació de les rutines, desafiaments a paret i realització de jocs per practicar habilitats i adaptar-se a l'espai.
Sessió 4.13	
Sessió 4.14	-Realització de rutines, jocs i reptes cooperatius a paret.
Sessió 4.15	

Avaluació:

Amb la realització de les rutines es podrà observar, amb l'ajuda de la rúbrica de les fases de la pilota a mà, en quin moment es troba cada alumne o alumna, anotar-ho en la graella d'avaluació. Amb aquesta valorarem l'evolució en el seu procés d'aprenentatge dels indicadors d'èxit 4.4.1 i 4.4.2.

Al llarg de les sessions valorarem el nivell d'assoliment de cadascun dels altres indicadors d'èxit amb ajuda de la rúbrica de quart de jocs a paret.

Instruments d'avaluació:

- Rúbrica de les fases de la pilota a mà (**ANNEX IV - CAP. 8**).
- Graella d'avaluació de les fases de la pilota de quart (**ANNEX VII - CAP. 8**).
- Rúbrica de jocs a paret de quart (**ANNEX IX - CAP. 8**).

Tractament dels valors mitjançant les accions pròpies del joc:

- **Respecte a la diversitat:** fomentar la màxima participació de tots i totes i respectar les diferents opinions per igual.
- **Empatia:** conèixer i valorar les necessitats dels altres.
- **Equitat:** acceptar i compensar les diferències.
- **Honestedat:** avisar per iniciar el joc.
- **Honradesa:** alçar la mà per reconèixer les pròpies faltes.
- **Respecte:** no molestar a qui colpeja la pilota.
- **Responsabilitat:** dialogar per resoldre situacions en el joc i tornar el quinze en cas de dubte.
- **Reconeixement:** donar la mà.
- **Patrimoni cultural:** conèixer aspectes del joc i modalitats.

CURS 5é **UNITAT 9: LA LÍNIA DEL TEMPS DE LA PILOTA A MÀ**

HISTÒRIA

Finalitat:

Es tracta d'una situació d'aprenentatge o projecte interdisciplinari i globalitzat (àrees de Ciències, Valencià i Educació física) d'aproximació a les principals fites de l'evolució del joc de pilota a mà al llarg de la història, perquè compreguen i assumisquen el valor cultural i etnogràfic de la pilota valenciana.

En xicotets grups, amb fitxes resum de períodes de la història, es farà una feina de buidat, comprensió, síntesi i exposició oral per elaborar, en gran grup, una línia del temps de la pilota a mà.

Competències Clau i específiques d'EF	Criteris d'avaluació	Indicadors d'èxit
CC, CEC, CCEC	Ciències 5.1. Distingir entre diversos tipus de canvis que configuren els processos històrics.	5.1.1. Distingix tots els canvis de l'evolució de la pilota a mà al llarg de la història.
CD	Ciències 5.2. Representar, en un eix cronològic o línia del temps, processos històrics rellevants.	5.2.1. Ubica les representacions visuals de l'època que investiga en el lloc on correspon en la línia del temps. 5.2.2. Identifica quines èpoques són anteriors i posteriors.
CCL	Llengües 5.3. Produir textos orals coherents amb un guió previ i amb l'ús de recursos visuals.	5.3.1. Exposa de manera coherent i organitzada amb l'ús dels recursos visuals apropiats.
CCL	Llengües 5.4. Utilitzar vocabulari, entonació i dicció adequant el discurs a la situació comunicativa.	5.4.1. Produïx un discurs clar i comprensible utilitzant un vocabulari, entonació i dicció adequats.
CEF5	Educació física 5.5. Nomenar els jocs i modalitats, tot analitzant les característiques diferencials.	5.5.1. Diferencia jocs i activitats esportives segons totes les seues característiques: tipus de jocs, normes, materials emprats, etc.
CEF5	Educació física 5.6. Classificar els jocs i modalitats segons criteris d'espais, participació, context lúdic, estructura i utilitat.	5.6.1. Coneix jocs i activitats esportives antigues i com influeixen els espais, participació, etc., en la seua evolució.

CEF5	Educació física 5.7. Distingir els diferents tipus de pilotes i els materials emprats per a la seua elaboració.	5.7.1. Sap que existien diferents tipus de pilotes i coneix els materials amb els quals s'elaboraven.
CCL, CE	Criteris competencials comuns 5.8. Organitzar i seleccionar la informació mitjançant subratllat, paraules clau i resums.	5.8.1. Utilitza tècniques de tractament de la informació com el subratllat, paraules clau i resums per trobar les idees principals.

Competències Clau i específiques d'EF	Criteris d'avaluació	Indicadors d'èxit
CE	5.9. Planificar una tasca d'indagació proposant un pla ordenat d'accions.	5.9.1. Planifica de manera ordenada la tasca a realitzar seguint el pla marcat inicialment.
CCL, CPSAA, CC, CE	5.10. Utilitzar el diàleg igualitari per prendre decisions de forma raonada.	5.10.1. Pren decisions raonades mitjançant el diàleg entre iguals.
CCL, CC, CE, CD	5.11. Participar en equips de treball per construir una tasca col·lectiva o producte final.	5.11.1. Participa activament en l'equip de treball i s'esforça per construir una bona exposició.

Sabers:	
Ciències -El temps i la seua representació mitjançant línies del temps. -El temps i la seua mesura: períodes cronològics. Nocions de canvis, continuïtat, simultaneïtat i duració. -Iniciació al mètode científic i la seua aplicació a les ciències: planificació de la indagació i organització de la informació. Llengües -Importància de la millora en l'expressió oral: pronunciació i dicció. -Planificació i organització del contingut del discurs sent conscient dels recursos lingüístics i no lingüístics de l'expressió oral (gestos, entonació, etc.). -Tipologies textuales: el text informatiu.	Educació física -Reconeixement, nomenament i classificació de jocs i modalitat de pilota a mà. -Classificació de jocs i modalitat de pilota a mà segons: forma d'utilitzar l'espai, tipus de participació, varietat de contextos lúdics i major o menor caràcter utilitari. Comuns a les tres àrees -Tècniques per al tractament de la informació: subratllat, esquemes, resums i mapes de conceptes. -Desenvolupament de projectes en equip. -Presa de decisions buscant el consens. -Cerca del sentit del seu treball en una tasca complexa grupal. -TILC. -Les TIC.

Seqüenciació didàctica:

Dues propostes:

- El "Dia de la pilota" al centre: al llarg del dia es realitzen les diferents sessions.
- Diferents sessions al llarg d'una setmana: sessió de Ciències (1), sessions de Llengües (2) i sessions d'Educació física (2).

Sessió 5.1 (Ciències)	-S'explica què és una línia del temps.
Sessió 5.2 (Llengües)	-Lectura i organització de la informació.
Sessió 5.3 (Llengües)	-Preparació de l'exposició i representació gràfica.
Sessió 5.4 (Educació física, Llengües i Ciències)	-Exposició i composició de la línia del temps al mural.
Sessió 5.5 (Educació física)	-Comprovació i valoració del resultat.

Avaluació:

En la primera sessió li donarem a l'alumnat una rúbrica informativa on s'especificarà què se'ls avaluarà.

Al llarg de les sessions valorarem el nivell d'assoliment de cadascun dels indicadors d'èxit amb ajuda de la rúbrica docent. En cas de ser impartida per diversos/es docents (àrees), es coordinaran per emplenar-la.

Durant les exposicions, els grups faran una valoració de la intervenció dels altres grups mitjançant una graella de coavaluació.

En la darrera sessió es realitzarà una prova escrita per comprovar l'adquisició de conceptes bàsics del projecte per part de l'alumnat.

Per finalitzar la unitat l'alumnat s'autoavaluarà de manera individual i al seu grup, amb una rúbrica d'autoavaluació.

També s'utilitzarà una rúbrica docent de l'exposició oral i línia del temps per tal de fer l'avaluació pertinent.

Instruments d'avaluació:

Rúbrica informativa per a l'alumnat (**ANNEX VII - CAP. 6**).

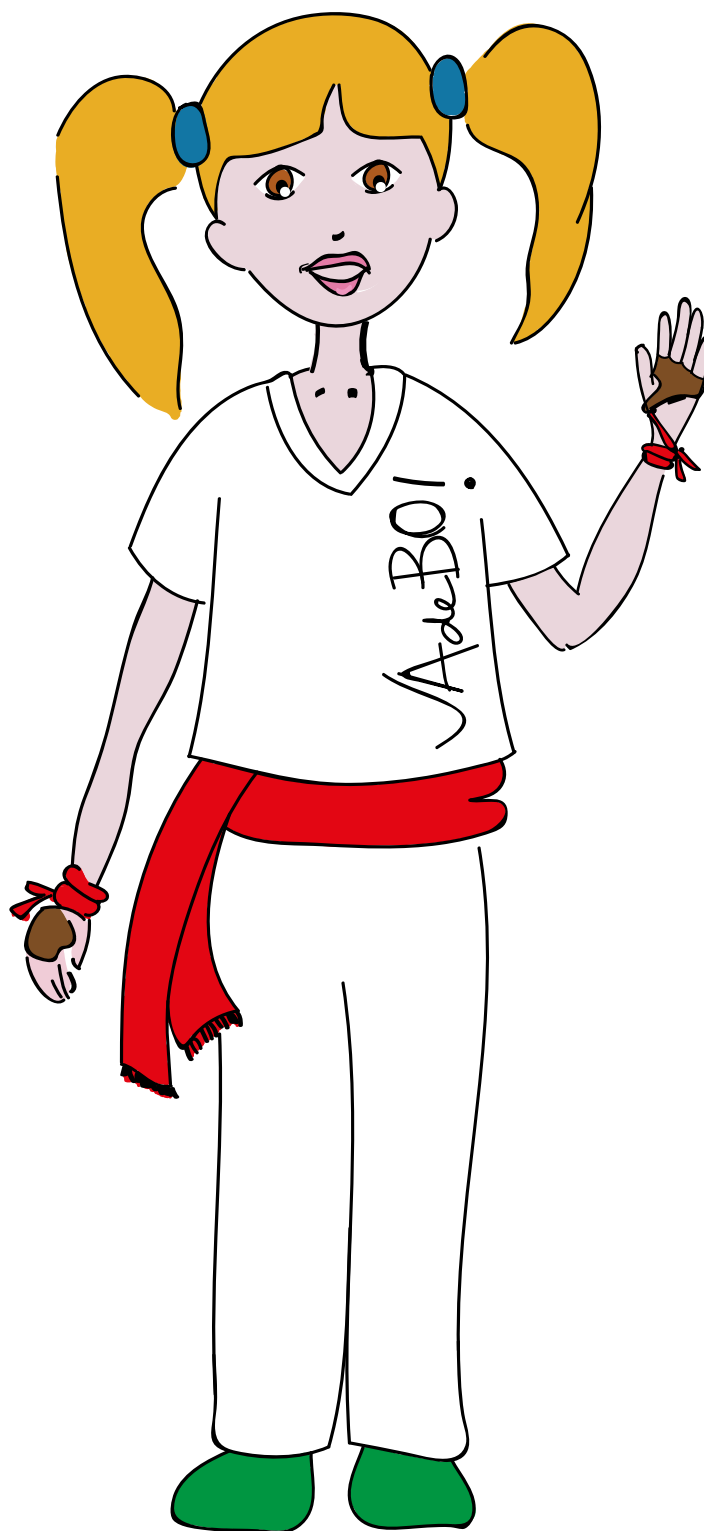
Rúbrica docent (**ANNEX VIII - CAP. 6**).

Rúbrica docent de l'exposició oral i línia del temps (**ANNEX IX - CAP. 6**).

Graella de coavaluació de les exposicions de les diferents èpoques (**ANNEX X - CAP. 6**).

Rúbrica d'autoavaluació (**ANNEX XI - CAP. 6**).

Test de continguts per a l'alumnat (**ANNEX XII - CAP. 6**).

CURS 5é **UNITAT 10: UNA ULLADETA AL PASSAT**

RASPALL

Finalitat:

Proposem una recreació històrica per descobrir, d'una forma natural, una possible evolució del joc de pilota a mà. Amb aquest objectiu utilitzarem l'experimentació activa i la resolució de situacions plantejades de forma cooperativa. Per finalitzar, jugarem a raspall i fomentarem l'autonomia en el joc amb el pacte inclusiu (acordant elements del joc com la composició d'equips, espais, pilotes, etc.) Amb aquesta pràctica transmetrem, d'una manera vivenciada, un possible procés que ha portat el joc de pilota a convertir-se en un joc popular-tradicional.

Competències	Criteris d'avaluació	Indicadors d'èxit
CE5	5.1. És conscient de l'evolució dels jocs de pilota a mà.	5.1.1. Consciència de l'evolució del joc de pilota a mà.
CE2 CE3	5.2. Participa en les activitats cooperatives de forma activa.	5.2.1. Participa amb interès en les activitats cooperatives i hi aporta idees.
CPSAA Transversal a totes	5.3. Assumeix els valors bàsics del raspall i fa diferents accions pròpies de la pilota valenciana.	5.3.1. Avisa abans de traure. 5.3.2. Reconeix les faltes i alça la mà. 5.3.3. Respecta els companys i companyes i no molesta a l'hora de colpejar. 5.3.4. Saluda quan s'acaba el joc de manera espontània.
CE2 CE3	5.4. Juga al raspall de forma autònoma aplicant les normes i resolent les situacions del joc i gaudint d'aquest.	5.4.1. Autonomia en el joc.
CE2 CE3	5.5. Aplica els elements específics del raspall.	5.5.1. Aplica elements tècnics i tàctics del raspall.
CE1	5.6. Adopta hàbits saludables d'higiene i seguretat (calfament).	5.6.1. Participa en els jocs de calfament. 5.6.2. Es renta les mans després de cada sessió.

Sabers:

-Reconeixement i nomenament de jocs del patrimoni cultural valencià: el nyago i el raspall. -Evolució dels jocs de pilota. -Normes bàsiques del raspall. -Valors de la pilota valenciana. -Autonomia en el joc. -El pacte. -Diàleg entre iguals. -Conductes inclusives: igualar partides. -Millora de l'autoestima. -Reptes motrius.	-Cooperació: diàleg i consens. -Habilitats motrius bàsiques. -Coordinació ull-mà: colps. -Lateralitat. -Activitats de cooperació-oposició. -Nocions espacials i temporals. -Apreciació de distàncies. -Gestos tècnics del raspall. -Tàctica bàsica del raspall. -Tractament positiu i gestió de la competitivitat. -Hàbits saludables d'higiene i seguretat.
---	--

Seqüenciació didàctica:

Sessió 5.6 Sessió 5.7	-Dinàmica de representació i vivenciació d'una possible evolució dels jocs de pilota al llarg de la història.
Sessió 5.8	-Realització de partides de raspall incidint en el pacte inclusiu.

Avaluació:

En la primera sessió presentarem la rúbrica de valors que estarà visible al llarg de tota la unitat i servirà per fer l'alumnat conscient de com millorar les seues accions en el joc.

A més a més, tindrem com a referència la rúbrica d'avaluació des d'un inici per valorar el nivell d'assoliment dels indicadors d'èxit.

Instruments d'avaluació:

- Rúbrica dels valors (**ANNEX I - CAP. 1**).
- Rúbrica d'avaluació de cinqué (**ANNEX VI - CAP. 7**).

Tractament dels valors mitjançant les accions pròpies del joc:

- **Respecte a la diversitat:** respectar les diferents opinions per igual i fomentar la màxima participació de tots i totes.
- **Equitat:** acceptar i compensar les diferències.
- **Honestedat:** avisar per iniciar el joc.
- **Respecte:** no molestar a qui colpeja la pilota.
- **Responsabilitat:** dialogar per resoldre situacions en el joc i tornar el quinze en cas de dubte.
- **Empatia:** conèixer i valorar les necessitats dels altres.
- **Reconeixement:** donar la mà i donar el quinze en el raspall.
- **Honradesa:** alçar la mà per reconèixer les pròpies faltes i acceptar els rols en el joc.
- **Patrimoni cultural:** utilitzar expressions de pilota i conèixer aspectes del joc i modalitats.

CURS 5é **UNITAT 11: REPTES A PARET**

JOCS A PARET

Finalitat:

L'alumnat continuarà coneixent, practicant i millorant els jocs a paret que formen part del patrimoni cultural valencià. Per aconseguir-ho utilitzarà el pacte per crear nous jocs adaptant-los a la seua realitat. Per adquirir més autonomia en el joc realitzaran rutines de calfament on s'autoavaluaran per anar perfeccionant el colp. A més, practicaran jocs a paret amb propostes col·laboratives i cooperatives que finalitzaran amb circuits competitiu on practicaran diferents jocs i modalitats a paret, tenint present en tot moment els valors de la pilota.

Competències	Criteris d'avaluació	Indicadors d'èxit
CE5	5.1. Coneix els jocs a paret com a jocs propis i particulars del nostre patrimoni.	5.1.1. Coneix les normes bàsiques dels jocs a paret. 5.1.2. Reconeix la pilota valenciana com a part del nostre patrimoni.
CE2 CE3	5.2. Joga de manera autònoma i gaudeix dels jocs a paret acceptant les normes.	5.2.1. Participa activament en el joc. 5.2.2. Autonomia en el joc.
CPSAA Transversal a totes	5.3. Assumeix els valors bàsics dels jocs a paret realitzant diferents accions pròpies de la pilota valenciana.	5.3.1. Avisa abans de traure. 5.3.2. Reconeix les faltes i alça la mà. 5.3.3. Respecta els companys i companyes i no molesta a l'hora de colpejar. 5.3.4. Saluda quan s'acaba el joc de manera espontània.
CE2 CE3	5.4. Pren consciència de la millora de les habilitats de colp mitjançant l'autoavaluació.	5.4.1. Pren consciència de l'evolució de l'habilitat de colp contra la paret. 5.4.2. Valora cada dia l'acompliment de la tasca de forma responsable.
CE1	5.5. Adopta rutines de calfament i d'higiene de forma autònoma.	5.5.1. Realitza les rutines de calfament de forma autònoma. 5.5.2. Es renta les mans després de cada sessió.

Sabers:

- Reconeixement i nomenament de jocs del patrimoni cultural valencià: el frontó.
- Normes bàsiques dels jocs a paret.
- Valors de la pilota valenciana.
- El tanteig en els jocs a paret.
- Autonomia en el joc.
- El pacte.
- Diàleg entre iguals.
- Conductes inclusives: igualar partides.
- Millora de l'autoestima.
- Autoavaluació.

- Reptes cooperatius.
- Cooperació: diàleg i consens.
- Habilitats motrius bàsiques.
- Coordinació ull-mà: colps.
- Lateralitat.
- Activitats de cooperació-oposició.
- Nocions espacials i temporals.
- Apreciació de distàncies.
- Tractament positiu i gestió de la competitivitat.
- Realització de rutines de colps en el calfament.
- Hàbits saludables d'higiene i seguretat.

Seqüenciació didàctica:

Sessió 5.9 Sessió 5.10	-Jocs i reptes per millorar les habilitats a paret i utilització del pacte per aconseguir la màxima autonomia.
Sessió 5.11 Sessió 5.12	-Circuit de jocs i modalitats a paret en especial atenció al frontó valencià i la pareteta.

Avaluació:

Amb la realització de la rutina d'autoavaluació a l'inici de les sessions, l'alumnat s'adonarà de la seua progressió en l'habilitat de colp contra la paret. També servirà per valorar l'evolució en el seu procés d'aprenentatge dels indicadors 5.4.1 i 5.4.2.

Al llarg de les sessions valorarem el nivell d'assoliment de cadascun dels altres indicadors d'èxit amb ajuda de la rúbrica de cinqué de jocs a paret.

Instruments d'avaluació:

- Rutina d'autoavaluació de cinqué (**ANNEX X - CAP. 8**).
- Rúbrica de jocs a paret de cinqué (**ANNEX XII - CAP. 8**).

Tractament dels valors mitjançant les accions pròpies del joc:

- **Honestedat:** avisar per iniciar el joc.
- **Honradesa:** alçar la mà per reconèixer les pròpies faltes.
- **Respecte:** no molestar a qui colpeja la pilota.
- **Responsabilitat:** dialogar per resoldre situacions en el joc i tornar el quinze en cas de dubte.
- **Respecte a la diversitat:** fomentar la màxima participació de tots i totes i respectar les diferents opinions per igual.
- **Empatia:** conèixer i valorar les necessitats dels altres.
- **Equitat:** acceptar i compensar les diferències.
- **Reconeixement:** donar la mà.
- **Patrimoni cultural:** utilitzar expressions de pilota i conèixer aspectes del joc i modalitats.

CURS 5é **UNITAT 12: COOPEREM**

JOCS DIRECTES

Finalitat:

Per la seua complexitat motriu iniciarem els jocs directes amb estratègies cooperatives, que ens ajudaran a aconseguir la màxima participació. Amb els reptes buscarem aplegar a un consens mitjançant el pacte, tractant de donar ferramentes per tal que siguen autònoms i sàpiguen adaptar el joc per incloure a tots i totes.

En aquesta línia plantejem l'activitat de crear un nou joc perquè compreguen, de forma pràctica, com han pogut sorgir la gran varietat de modalitats que hi ha en la pilota valenciana.

Competències	Criteris d'avaluació	Indicadors d'èxit
CE5	5.1. És conscient de la diversitat de modalitats de pilota valenciana en funció de l'espai de joc i d'altres característiques.	5.1.1. Pren consciència de l'evolució dels jocs de pilota a mà en funció de l'espai de joc i d'altres factors.
CPSAA Transversal a totes	5.2. Assumeix els valors bàsics de les activitats cooperatives mitjançant el pacte com a acció pròpia de la pilota valenciana.	5.2.1. Utilitza el consens, el diàleg i l'acord per pactar les condicions del joc i adaptar les característiques per afavorir que tots i totes puguin jugar.
CE2 CE3	5.3. Participa en la creació d'un joc i és capaç d'explicar-ho als altres.	5.3.1. Participació personal en la creació del joc. 5.3.2. Ha entés i explica de forma clara la dinàmica del joc.
CE2 CE3	5.4. Coopera amb interès i respecte.	5.4.1. Mostra interès i respecte. 5.4.2. Aporta, escolta i considera totes les idees.
CE2 CE3	5.5. El grup és autònom en la creació del joc.	5.5.1. Creen el joc de forma autònoma. 5.5.2. Acomplixen la tasca en el temps previst.
CE2	5.6. Pren consciència de la implicació individual en les activitats cooperatives mitjançant l'autoavaluació.	5.6.1. Realitza una autoavaluació i és conscient del nivell personal d'implicació en les activitats cooperatives.
CE1	5.7. Adopta hàbits saludables d'higiene i seguretat (calfament).	5.7.1. Participa en els jocs de calfament. 5.7.2. Es renta les mans després de cada sessió.

Sabers:	
-Reconeixement i nomenament de jocs del patrimoni cultural valencià: jocs directes i per dalt corda. -Evolució dels jocs de pilota. -Normes bàsiques dels jocs directes. -Valors de la pilota valenciana. -Autonomia en el joc. -El pacte. -Diàleg entre iguals. -Conductes inclusives: igualar partides. -Millora de l'autoestima. -Autoavaluació. -Reptes cooperatius.	-Creació grupal d'un joc directe i per dalt corda. -Jugar de bo. -Tècnica i tàctica del joc directe i per dalt corda. -Habilitats motrius bàsiques. -Coordinació ull-mà: colps. -Lateralitat. -Activitats de cooperació-oposició. -Nocions espacials i temporals. -Apreciació de distàncies i trajectòries. -Tractament positiu i gestió de la competitivitat. -Hàbits saludables d'higiene i seguretat.

Seqüenciació didàctica:

Sessió 5.14	- Jocs bàsics de canxa dividida.
Sessió 5.15	- Reptes cooperatius per practicar habilitats pròpies dels jocs directes de canxa dividida.
Sessió 5.16	- Dinàmica cooperativa per inventar un joc directe de canxa dividida
Sessió 5.17	i ensenyar-ho als altres grups.

Avaluació:

La primera sessió ens servirà per observar la coordinació del colp, jugant-la de bo, en el joc directe. Açò ens ajudarà a la formació heterogènia dels grups per desenvolupar els posteriors reptes cooperatius.

En la segona sessió li mostrarem a l'alumnat la rúbrica d'aprenentatge cooperatiu que hauran de tindre en compte per a l'autoavaluació final.

A més, al llarg de les sessions valorarem el nivell d'assoliment de cadascun dels altres indicadors d'èxit amb ajuda de la rúbrica d'avaluació de cinqué. En la darrera sessió l'alumnat s'autoavaluarà mitjançant la diana.

Instruments d'avaluació:

- Rúbrica per a l'alumnat de cinqué (**ANNEX I - CAP. 9**).
- Diana d'autoavaluació de cinqué (**ANNEX IV - CAP. 9**).
- Rúbrica d'avaluació de cinqué (**ANNEX V - CAP. 9**).

Tractament dels valors mitjançant les accions pròpies del joc:

- **Honradesa:** complir les normes i alçar la mà per reconèixer les pròpies faltes.
- **Reconeixement:** donar la mà.
- **Honestedat:** avisar per iniciar el joc.
- **Responsabilitat:** dialogar per resoldre situacions en el joc i tornar el quinze en cas de dubte.
- **Empatia:** conèixer i valorar les necessitats dels altres.
- **Equitat:** acceptar i compensar les diferències.
- **Respecte a la diversitat:** fomentar la màxima participació de tots i totes i respectar les diferents opinions per igual.
- **Patrimoni cultural:** utilitzar expressions de pilota i conèixer aspectes del joc i modalitats.

CURS 6é **UNITAT 13: VAL, NET I LO ALTRE**

RASPALL

Finalitat:

Organitzar de forma autònoma un senzill torneig per gaudir del raspall aplicant allò que han après al llarg de tota l'etapa, donant molta importància als valors propis de la pilota. Abans de l'organització del campionat repassarem els elements tècnics i tàctics bàsics.

Competències	Criteris d'avaluació	Indicadors d'èxit
CE2 CE3	6.1. Organitza un campionat de raspall i participa de forma autònoma.	6.1.1. Juga al raspall de forma autònoma. 6.1.2. Organitza, gestiona i dirigeix un campionat de raspall.
CPSAA Transversal a totes	6.2. Assumeix els valors bàsics del raspall realitzant diferents accions pròpies de la pilota valenciana.	6.2.1. Avisa abans de traure. 6.2.2. Reconeix les faltes i alça la mà. 6.2.3. Respecta els companys i companyes i no molesta a l'hora de colpejar. 6.2.4. Saluda quan s'acaba el joc de manera espontània.
CE2 CE3	6.3. Aplica els elements específics del raspall.	6.3.1. Aplica elements tècnics i tàctics del raspall.
CE1	6.4. Adopta hàbits saludables d'higiene i seguretat (calfament).	6.4.1. Participa en els jocs de calfament. 6.4.2. Es renta les mans després de cada sessió.

Sabers:

- El raspall. - Normes bàsiques del raspall. - Organització i gestió d'un campionat de forma autònoma. - Valors de la pilota valenciana. - Autonomia en el joc. - El pacte. - Diàleg entre iguals. - Conductes inclusives: igualar partides. - Millora de l'autoestima. - Cooperació: diàleg i consens.	- Habilitats motrius bàsiques. - Coordinació ull-mà: colps. - Lateralitat. - Activitats de col·laboració i oposició. - Nocions espacials i temporals. - Apreciació de distàncies. - Tractament positiu i gestió de la competitivitat. - Gestos tècnics: la treta, la raspada i l'enganxada. - Tàctica bàsica del raspall. - Hàbits saludables d'higiene i seguretat.
--	---

Seqüenciació didàctica:

Sessió 6.1	- Pràctica d'elements tècnics i tàctics de raspall.
Sessió 6.2	- Organització i realització d'un campionat amb cooperació pacte i consens.

Avaluació:

En la primera sessió presentarem la rúbrica de valors que estarà visible al llarg de tota la unitat i servirà per fer conscient a l'alumnat, de com millorar les seues accions en el joc.

A més, tindrem com a referència la rúbrica d'avaluació des d'un inici per valorar el nivell d'assoliment dels indicadors d'èxit.

Instruments d'avaluació:

- Rúbrica dels valors (**ANNEX I - CAP. 1**).
- Rúbrica d'avaluació de sisé (**ANNEX VII - CAP. 7**).

Tractament dels valors mitjançant les accions pròpies del joc:

- **Honradesa:** acceptar els rols en el joc i alçar la mà per reconèixer les pròpies faltes.
- **Reconeixement:** donar la mà i donar el quinze en el raspall.
- **Honestedat:** avisar per iniciar el joc.
- **Respecte:** no molestar a qui colpeja la pilota.
- **Responsabilitat:** dialogar per resoldre situacions en el joc, tornar el quinze en cas de dubte i acceptar la paraula donada.
- **Respecte a la diversitat:** respectar les diferents opinions per igual i fomentar la màxima participació de tots i totes.
- **Empatia:** conèixer i valorar les necessitats dels altres.
- **Equitat:** acceptar i compensar les diferències.
- **Patrimoni cultural:** utilitzar expressions de pilota.

CURS 6é **UNITAT 14: MODALITATS A PARET**

JOCS A PARET

Finalitat:

L'alumnat coneixerà diferents modalitats de jocs a paret. Pararem especial atenció a les modalitats valencianes com el frare i el frontó valencià, s'introduiran algunes modalitats practicades en altres zones d'Espanya i en altres indrets del món. Per adquirir més autonomia en el joc realitzaran rutines de calfament on s'autoavaluaran per anar perfeccionant el colp. A més, adaptaran la seua manera de jugar a les diferents condicions de l'espai, companys i companyes i contrincants i ho faran de manera autònoma, responsable, gaudint i aplicant els valors propis de la pilota valenciana.

Competències	Criteris d'avaluació	Indicadors d'èxit
CE5	6.1. Coneix jocs a paret valencians i d'arreu del món.	6.1.1. Coneix les normes bàsiques de modalitats valencianes i internacionals de jocs a paret. 6.1.2. Reconeix jocs a parets valencians i d'altres llocs del món.
CE2 CE3	6.2. Joga de manera autònoma i gaudeix de diferents modalitats de jocs indirecte acceptant les normes.	6.2.1. Participa activament en el joc. 6.2.2. Autonomia en el joc.
CPSAA Transversal a totes	6.3. Assumeix els valors bàsics dels jocs a paret realitzant diferents accions pròpies de la pilota valenciana.	6.3.1. Avisa abans de traure. 6.3.2. Reconeix les faltes i alça la mà. 6.3.3. Respecta els companys i companyes i no molesta a l'hora de colpejar. 6.3.4. Saluda quan s'acaba el joc de manera espontània.
CE2 CE3	6.4. Pren consciència de la millora de les habilitats de colp mitjançant l'autoavaluació.	6.4.1. Pren consciència de l'evolució de l'habilitat de colp contra la paret. 6.4.2. Valora cada dia l'acompliment de la tasca de forma responsable.
CE1	6.5. Adopta rutines de calfament i d'higiene de forma autònoma.	6.5.1. Realitza les rutines de calfament de forma autònoma. 6.5.2. Es renta les mans després de cada sessió.

Sabers:

-Reconeixement i nomenament de jocs del patrimoni cultural valencià: el frontó i el frare. -Reconeixement de la diversitat de jocs a paret d'arreu del món. -Normes bàsiques dels jocs a paret. -Valors de la pilota valenciana. -El tanteig en els jocs a paret. -Autonomia en el joc. -El pacte. -Diàleg entre iguals. -Conductes inclusives: igualar partides.	-Millora de l'autoestima. -Autoavaluació. -Habilitats motrius bàsiques. -Coordinació ull-mà: colps. -Lateralitat. -Activitats de col·laboració i oposició. -Nocions espacials i temporals. -Apreciació de distàncies. -Tractament positiu i gestió de la competitivitat. -Realització de rutines de colps en el calfament. -Hàbits saludables d'higiene i seguretat.
---	--

Seqüenciació didàctica:

Sessió 6.1	-Jocs a paret.
Sessió 6.2	-Circuit de modalitats valencianes: frontó valencià, frare i el joc de la pareteta.
Sessió 6.3	
Sessió 6.4	- Circuit d'altres modalitats del món.

Avaluació:

En la primera part de totes les sessions comptarem amb la rutina d'autoavaluació, amb la qual l'alumnat se n'adonarà de la progressió en l'habilitat de colp contra paret.

Al llarg del procés i en la darrera sessió tindrem com a referència els indicadors de la rúbrica, per tal d'arribar a la valoració final.

Instruments d'avaluació:

- Rutina d'autoavaluació de sisé (**ANNEX XIII - CAP. 8**).
- Rúbrica de jocs a paret de sisé (**ANNEX XIV - CAP. 8**).

Tractament dels valors mitjançant les accions pròpies del joc:

- **Honestedat:** avisar per iniciar el joc.
- **Respecte:** no molestar a qui colpeja la pilota.
- **Respecte a la diversitat:** fomentar la màxima participació de tots i totes.
- **Equitat:** acceptar i compensar les diferències.
- **Reconeixement:** donar la mà.
- **Honradesa:** alçar la mà per reconèixer les pròpies faltes.
- **Responsabilitat:** dialogar per resoldre situacions en el joc i tornar el quinze en cas de dubte.
- **Empatia:** conèixer i valorar les necessitats dels altres.
- **Patrimoni cultural:** utilitzar expressions de pilota i conèixer aspectes del joc i modalitats.

CURS 6é **UNITAT 15: JOC DIRECTE**

JOCS DIRECTES

Finalitat:

Després d'haver iniciat els jocs directes de canxa dividida amb estratègies cooperatives en cinqué, considerem que ja poden començar a practicar aquests tipus de jocs de manera competitiva. Recordarem el joc del nyago i a partir d'aquest farem dues progressions: una per introduir la corda i l'altra per introduir les ratlles. Farem dos circuits, un per jugar a diferents modalitats per dalt corda i un altre on jugarem i recordarem modalitats que hem après al llarg de l'etapa.

Per finalitzar no hem volgut deixar de banda les ratlles, ja que hi ha zones del territori valencià on estan molt arrelades. Són modalitats de certa complexitat de comprensió per a l'alumnat i d'explicació per al mestre o la mestra. En aquest cas, partint del joc del nyago, vist en sessions anteriors, plantejem una progressió que permetrà a l'alumnat de l'últim curs iniciar-se en aquests jocs.

Competències	Criteris d'avaluació	Indicadors d'èxit
CE5	6.1. Coneix la diversitat de modalitats de jocs directes.	6.1.1 Coneix diferents modalitats de jocs directes.
CPSAA Transversal a totes	6.2. Assumeix els valors bàsics dels jocs directes realitzant diferents accions pròpies de la pilota valenciana.	6.2.1. Avisa abans de traure. 6.2.2. Reconeix les faltes i alça la mà. 6.2.3. Respecta els companys i companyes i no molesta a l'hora de colpejar. 6.2.4. Saluda quan s'acaba el joc de manera espontània.
CE2 CE3	6.3. Joga de forma autònoma aplicant les normes, resolent situacions del joc i gaudint d'aquest mitjançant el pacte.	6.3.1. Utilitza el pacte per jugar de forma autònoma. 6.3.2. Participa i gaudeix activament en el joc.
CE2 CE3	6.4. Aplica gestos tècnics i estratègies tàctiques bàsiques dels jocs directes.	6.4.1. Colpeja la pilota coordinadament amb intenció de complicar la jugada al contrincant. 6.4.2. Es posiciona en coordinació amb el company/a.
CE2 CE3	6.5. Coneix la dinàmica general dels jocs a ratlles.	6.5.1. Entén quan i com es fa la ratlla i la juga conseqüentment.
CE1	6.6. Adopta hàbits saludables d'higiene i seguretat (calfament).	6.6.1. Participa en els jocs de calfament. 6.6.2. Es renta les mans després de cada sessió.

Sabers:	
-Reconeixement i nomenament de jocs del patrimoni cultural valencià: jocs directes i per dalt corda. -Evolució dels jocs de pilota. -Normes bàsiques dels jocs directes. -Valors de la pilota valenciana. -Autonomia en el joc. -El pacte. -Diàleg entre iguals. -Conductes inclusives: igualar partides. -Millora de l'autoestima. -Jugar de bo.	-Tècnica i tàctica del joc directe i per dalt corda. -Iniciació al joc a ratlles. -Habilitats motrius bàsiques. -Coordinació ull-mà: colps. -Lateralitat. -Activitats de col·laboració-oposició. -Nocions espacials i temporals. -Apreciació de distàncies i trajectòries. -Tractament positiu i gestió de la competitivitat. -Realització de rutines de colps en el calfament. -Hàbits saludables d'higiene i seguretat.
Seqüenciació didàctica:	
Sessió 6.7 Sessió 6.8	-Iniciem amb el joc del nyago per introduir els jocs amb corda.
Sessió 6.9 Sessió 6.10	-Circuit de modalitats per dalt corda.
Sessió 6.11 Sessió 6.12	-Circuit amb modalitats que hem practicat al llarg de tota l'etapa.
Sessió 6.13 Sessió 6.14	-Iniciació al joc a ratlles a partir del nyago.
Avaluació:	

Al llarg de les sessions valorarem el nivell d'assoliment de cadascun dels indicadors d'èxit amb ajuda d'una graella d'observació.

Un moment adequat per fer l'avaluació final serien les sessions 6.11 i 6.12 on realitzen un circuit de modalitats que han après en tota l'etapa.

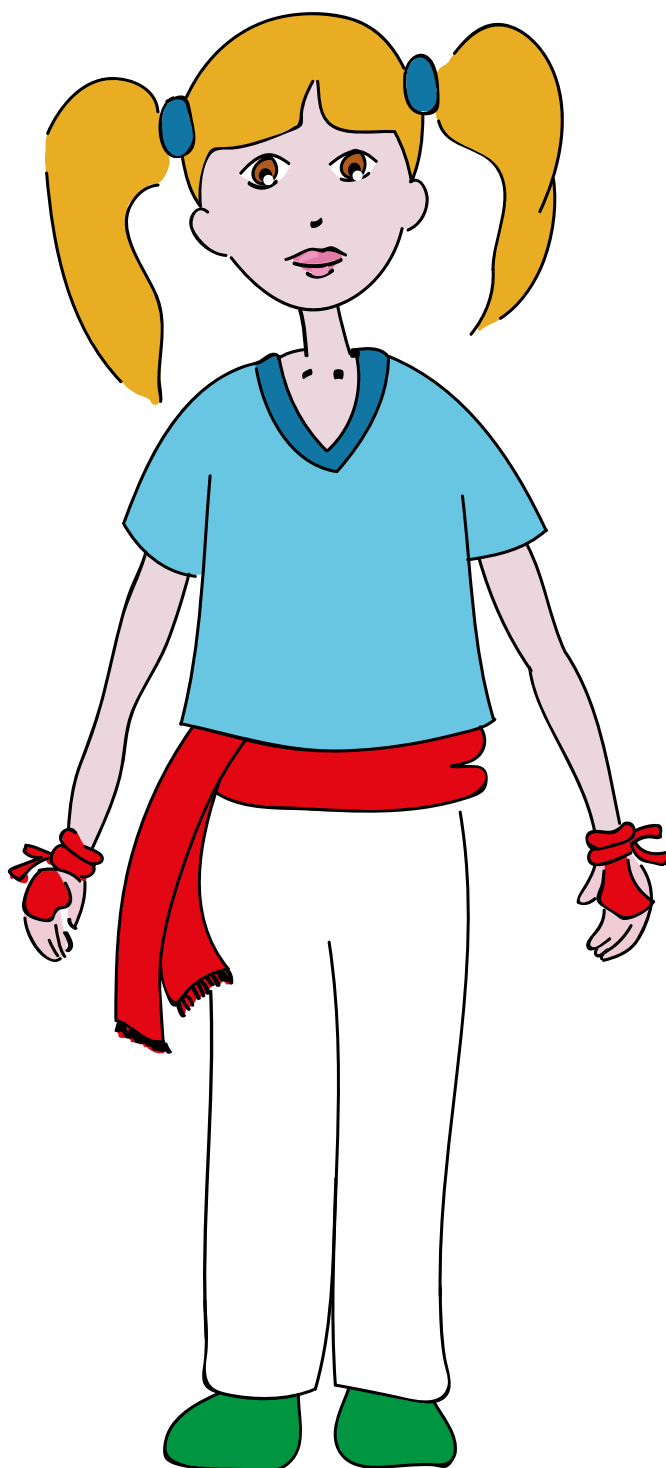
L'últim indicador d'èxit el podem valorar en les dues darreres sessions de la unitat, ja que és un criteri específic que només esdevé en aquestes sessions.

Instrument d'avaluació:

- Registre d'avaluació de sisé (**ANNEX VII - CAP. 9**).

Tractament dels valors mitjançant les accions pròpies del joc:

- **Honestedat:** avisar per iniciar el joc.
- **Honradesa:** alçar la mà per reconèixer les pròpies faltes i acceptar els rols en el joc.
- **Reconeixement:** donar la mà.
- **Respecte:** no molestar a qui colpeja la pilota.
- **Respecte a la diversitat:** fomentar la màxima participació de tots i totes
- **Responsabilitat:** dialogar per resoldre situacions en el joc i tornar el quinze en cas de dubte.
- **Empatia:** conèixer i valorar les necessitats dels altres.
- **Equitat:** acceptar i compensar les diferències.
- **Patrimoni cultural:** utilitzar expressions de pilota i conèixer aspectes del joc i modalitats.

5

**PILOTA
INCLUSIVA**

5.1. JUSTIFICACIÓ

Amb aquest capítol volem destacar la importància que té la inclusió en l'àmbit educatiu com a eina de canvi social i reivindicar com la pilota valenciana, per les característiques que té, ens pot ajudar en aquest procés.

La **inclusió** és el dret a l'educació de tots i totes, on s'ha d'atendre a les desigualtats i les vulnerabilitats tant de les persones com dels grups, protegint els seus drets i obligacions i buscant la millora de la convivència i del respecte de tots i totes. Aquesta visió inclusiva és la nostra manera de concebre l'escola i juntament amb els valors en la pilota valenciana, han estat un dels eixos vertebradors en la creació d'aquest itinerari formatiu per a educació primària.

En el sistema educatiu valencià els principis d'equitat i d'inclusió prenen força amb el Decret 104/2018. Aquest enfocament busca, des de l'educació, la transformació social cap a la igualtat i la plena inclusió de totes les persones, especialment de les que es troben en situació de més vulnerabilitat i en risc d'exclusió, com poden ser les persones amb diversitat funcional, diversitat de capacitats, diferents ritmes d'aprenentatge, així com per qüestions culturals, lingüístiques, pertinença a minories socials i ètniques, o per gènere, orientació sexual...

Aquest enfocament inclusiu i d'equitat requereix una reorganització en els centres, on s'ha de:

Entendre la **diferència** com una **riquesa**.

Identificar les barreres que pot trobar l'alumnat per a minimitzar-les o eliminar-les, per tal de facilitar l'aprenentatge.

Estimular la **socialització i participació activa** de tots i totes.

Mantindre **expectatives altes** de tot l'alumnat.

Partir del **context real** de l'alumnat (aula i entorn) per a propiciar **aprenentatges significatius**.

Crear un **model de convivència** en què es done importància a l'educació emocional, en actituds i en valors; que establisca la base perquè tot l'alumnat respecte la diversitat i que valore i interioritze la inclusió com un valor que enriqueix tota la comunitat.

Entendre l'**avaluació** com a eina de millora que forma part del procés d'ensenyament-aprenentatge. Avaluar els processos, els elements que hi intervenen i els resultats.

Assumir el nou **currículum per competències**.

Treballar conjuntament entre centre, família i entorn amb un projecte compartit.

Utilitzar **metodologies actives** i cooperatives que estimulen la participació, implicació, motivació, empatia i ajuda.

Treballar **transversalment** entre les diverses àrees.

Requisits de centre per treballar de forma inclusiva.

5.2. PILOTA VALENCIANA. UNA EINA INCLUSIVA PER A L'ÀREA D'EDUCACIÓ FÍSICA

Dins d'aquest marc organitzatiu dels centres, l'àrea d'Educació física es converteix en una àrea clau en el procés d'inclusió, ja que treballa amb activitats lúdiques, vivenciades i col·lectives, que fa que l'alumnat participe, resolga problemes, interaccione i convisca amb el grup d'una manera activa, es conega i s'accepte a si mateix i els altres.

Seguint i adaptant les idees de Naya (2007), Ramos (2017) i Sentandreu, Agulló i Sentandreu (2018), podem dir que **la pilota valenciana és una eina inclusiva** per les característiques següents:

Joc amb valors propis

A banda dels valors esportius i culturals, ens trobem un aspecte que hem d'aprofitar en l'àmbit educatiu, es tracta de la **bonhomia**. Un valor que abanderava un joc/esport de cavallers, i ara també de dames, en què l'honradesa, l'honestedat i el respecte impregnen tota la seua pràctica.

Els pilotaris se saluden abans i després de la partida, s'avisen per iniciar el joc, reconeixen les seues faltes, aplaudeixen les bones jugades, demanen disculpes si la pilota l'afavoreix per algun motiu de sort, comparteixen vestuari, s'arreglen les mans junts/es, no juguen sempre en el mateix equip, és a dir, els pilotaris que en una partida són rivals, en una altra poden ser companys i companyes.

A més a més, el públic forma part del joc i del clima de respecte que es viu a les partides. També pot prendre decisions en cas que hi haja dubtes en alguna jugada en què els pilotaris no saben realment què ha passat. Es pot preguntar al públic, **“Cavallers, què ha sigut: falta o bona?”**, inclús es pot aplegar a repetir el punt o quinze si tots i totes tenen dubtes. També, indirectament, el públic influeix en el fet que les partides estiguen ben pactades, ja que si la partida no està igualada, es perd interès, espectacularitat i emoció en el joc, fet que fa que els aficionats i aficionades no acudisquen a veure la partida.

Ordenades correctament, les diferents modalitats ens permeten una pràctica i aprenentatge progressiu en dificultat al llarg dels diferents cursos i etapes educatives. La primera modalitat que s'ha de practicar, ja des dels primers cursos de primària, és la modalitat del raspall, que és la més senzilla d'execució pràctica. Posteriorment, introduiríem el joc a paret per finalitzar amb les modalitats més complexes, com són els jocs per dalt corda o els jocs a ratlles.

Diversitat de modalitats

Activitat senzilla, pràctica i lúdica

Es juga en equips reduïts, és divertit i motivant, fet que fomenta la implicació i la participació activa. Només cal una pilota, un espai i jugadors i jugadores. També dona suport a aquesta idea Naya (2007), amb les sensacions propioceptives de plaer que desperta el colp de la pilota amb la mà.

És un joc tradicional nascut al carrer que històricament s'ha adaptat a les diferents situacions existents. Això fa que siga un joc on podem adaptar amb facilitat l'espai on es juga, el material, les normes, el nombre de practicants i la ubicació del públic, entre d'altres.

Adaptabilitat del joc

El pacte

És un aspecte molt important en la pilota en què abans de jugar s'ha d'aplegar a un acord, pel que fa a les normes o condicions de joc per compensar i igualar la partida i fer que siga més disputada, interessant i atractiva; en definitiva, més equitativa. Per això s'adapten a les característiques dels participants, de l'espai de joc i dels materials.

Expressió característica del pacte: **Arreglem la partida?**

Aquesta peculiaritat de la pilota facilita molt la inclusió des del vessant educatiu, sobretot quan l'alumnat aplega a fer-ho autònomament i ho trasllada a altres situacions de la seua vida de manera competencial. Com hem dit abans, es pot variar qualsevol aspecte del joc; nombre de jugadors i jugadores que pot aplegar a ser desigual (3 x 2, 2 x 1); limitar algun tipus de colp a algun membre de l'equip o a tot; variar les dimensions de la canxa de joc; variar el tipus de pilota...

Els equips són variables, fet que millora les relacions entre els i les pilotaris i permet que es coneguen millor. Al món professional, els mateixos contra qui hui juguen, a la següent partida poden ser companys i companyes i jugar al mateix equip. Aquest fet fa que sempre s'haja de pactar la partida segons les situacions i condicions reals del moment; no tots els espais de joc són iguals, ni els i les pilotaris es troben en el mateix nivell o estat de forma. Tots i totes s'han de conèixer, respectar i jugar acceptant i compensant les virtuts i limitacions de cada xiquet i xiqueta fet que propicia la convivència, l'empatia i la solidaritat.

**Flexibilitat
d'agrupacions:
companys i
companyes i
rivals**

**Tracte proper i
familiar**

La proximitat i el contacte entre jugadors i jugadores i el públic fan que es cree un clima especial i una relació directa entre els agents implicats. El públic forma part en molts aspectes: està dins de l'espai de joc, pot ser tocat o colpejat per la pilota i continua el joc, el jugador o jugadora pot envair l'espai a on està el públic per colpejar la pilota, s'estableix una comunicació directa i recíproca, sobretot abans i després de la partida, però també durant aquesta. Tot això, sempre amb un tracte de respecte. Apareix també la figura de l'home bo o dona bona, que és una persona entesa en el joc i de confiança per a tots i totes. S'encarrega d'ajudar i dir l'última paraula justa en cas de dubte o conflicte.

Hi ha diferents posicions al terreny de joc: punter, mitger i rest. Segons la modalitat també existeix la figura de qui inicia el joc: feridor, traure o banca. Aquestes posicions requereixen unes característiques i un nivell de responsabilitat diferent, que se solen ocupar segons les habilitats de cada jugador o jugadora. Des del vessant educatiu, és interessant que coneguen totes les posicions i les experimenten.

**Posicions en el
joc**

**Joc complet
en l'àmbit
motor**

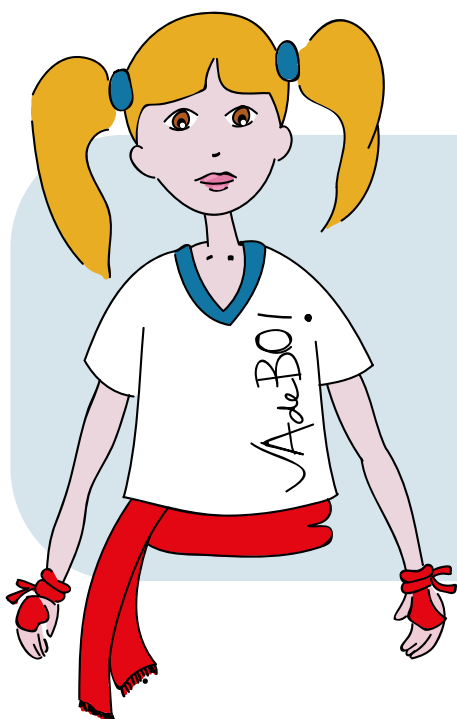
És un joc molt complet motriu en què es desenvolupen les habilitats motrius bàsiques i específiques. Cal destacar que és un joc de coordinació ull-mà en què s'afavoreix l'ús de les dues mans per colpejar i es desenvolupa la lateralitat. A més a més, es produeix una transferència positiva a altres esports per la millora de les habilitats motrius i la condició física.

La pilota està arrelada al poble valencià i ha estat declarada Bé d'Interés Cultural i Immaterial. Manté expressions lingüístiques pròpies que, fins i tot, han passat a la vida quotidiana. Conserva un interessant patrimoni en espais de joc, instal·lacions, material... També posseeix un component intergeneracional i solem trobar alumnat que té algun referent familiar (besavi, avi o pare i ara també mare) que ha jugat o juga a pilota. Tots aquests fets atorguen a la pilota una possibilitat interessant de tractament interdisciplinar.

**Component
històric, cultural i
lingüístic**

Coeducador

En la iniciació en pilota no solem trobar grans diferències de nivell entre sexes i és una activitat propícia per fer equips mixtos. Cal treballar la pilota com a activitat coeducativa amb perspectiva d'igualtat de gènere i que fomenti la integració d'un esport per a tots i totes. Actualment, i gràcies a la incorporació de la dona al món de la pilota, algunes expressions haurien de canviar, com per exemple, "dames i cavallers, va de bo!".

Volem remarcar que totes aquestes virtuts que hem destacat les hem de cuidar, protegir i transmetre al nostre alumnat per tal d'aconseguir que es convertisquen en virtuts socials. Actualment, no obstant això, en el procés de professionalització i homogeneïtzació amb els esports de masses, hem d'evitar que la pilota pugua perdre aquestes senyes d'identitat.

Hui en dia, la pilota valenciana s'empra com a eina inclusiva en diferents àmbits, entre els quals destaquem:

Àmbit educatiu: està creixent molt la pràctica de la pilota valenciana a les escoles, als instituts i als centres ocupacionals, gràcies a la presència que té en el currículum, a la construcció en centres d'instal·lacions específiques i a l'augment de la formació dels docents. La utilització de la pilota dona molt bons resultats als centres d'acció educativa singular (CAES), amb alumnat de barris d'acció preferent o amb un alt percentatge de necessitats de compensació educativa. També en centres d'educació especial (CEE) amb alumnat amb diversitat funcional. El projecte de "Pilota a l'escola" entre Conselleria d'Educació i la Federació de Pilota Valenciana també està influint molt positivament en la difusió.

Àmbit formatiu: la formació del professorat en l'àmbit universitari ha estat nul·la o insuficient i es va haver de cobrir amb els cursos del CEFIRE. Actualment, amb el Pla estratègic de formació de pilota valenciana (Conselleria d'Educació), la pilota està més present en l'oferta formativa del CEFIRE. En els darrers anys, s'ha començat la incorporació en els plans d'estudis d'algunes universitats valencianes. També l'aparició de la figura del coordinador de Pilota Valenciana de la Conselleria d'Educació ha afavorit aquest àmbit formatiu. A més a més, han sorgit diferents publicacions educatives que en faciliten la divulgació.

Àmbit assistencial: introducció de la pilota als centres de rehabilitació i integració social (CRIS) dirigits a persones amb malalties mentals cròniques. S'empra com a eina en els processos de recuperació, rehabilitació i integració social. També s'han fet jornades i tallers en centres penitenciaris amb prou èxit.

Àmbit de l'esport adaptat: introducció del raspall adaptat amb cadira de rodes en campionats individuals i per equips, amb la coorganització de la Federació d'Esports Adaptats (FESA) i la Federació de Pilota Valenciana (FEDPIVAL). També se celebren trobades de frontó adaptat.

Àmbit de gènere i igualtat de sexes: augment exponencial, en els darrers anys, de la presència de la dona al món de la pilota valenciana, tant com a jugadora com aficionada. Destaquem la tasca de la Federació amb la campanya "Va de dona!".

Àmbit d'ocupació del temps lliure: gràcies a la bona tasca dels clubs i la federació s'estan multiplicant les possibilitats de practicar el joc de pilota, tant per a xiquets i xiquetes com per a adults i adultes, tant en l'àmbit d'oci com el competitiu. Destaquem que el fet de comptar amb més instal·lacions xicotetes als centres educatius, o poder partir un trinquet amb rebots mòbils, ha propiciat que la pilota siga més assequible per a aquells i aquelles que estan iniciant-s'hi, tenen diversitat funcional o persones de més edat. També ens agradaria destacar la nova tendència de construir instal·lacions de pilota on es poden practicar diverses modalitats, en què es construeixen diverses canxes aprofitant parets d'unes per fer les altres (trinquet, frontó, frare, galotxeta, carrer artificial). Un referent el tenim en el món del tenis, on sempre han tingut clar que s'han de construir diverses pistes, com passa amb l'actual èxit del pàdel. També considerem que disposar de llocs oberts ajudaria molt a la pràctica de la pilota en el temps lliure, com ocorre al País Basc amb frontons a les places, o als Estats Units, amb les canxes de *one wall*, on tothom pot practicar pilota a mà en qualsevol moment.

5.3. CONCRECIÓ D'ESTRATÈGIES INCLUSIVES D'EDUCACIÓ FÍSICA PER A L'APRENENTATGE DE LA PILOTA VALENCIANA

Per desenvolupar un currículum veritablement inclusiu des de l'àrea d'Educació física hem de plantejar programacions orientades a l'atenció a la diversitat, amb perspectives didàctiques transversals, que empen metodologies actives i cooperatives i que tinguen un enfocament competencial.

En aquest procés és molt important la coordinació dels diferents serveis, tant del centre com externs, com poden ser el servei mèdic i de fisioteràpia, el servei psicopedagògic del centre, PT, AL, personal de suport, coordinador o coordinadora de convivència... i, per descomptat, les famílies. Tampoc no podem oblidar-nos de relacionar les activitats amb els recursos de l'entorn per fomentar la inserció social (contacte amb els clubs de pilota, associacions...) o la utilització d'espais de joc del voltant (trinquet, frontó, carrers, etc.).

A continuació, detallem un recull d'**estratègies inclusives per utilitzar en el joc de pilota valenciana**.

Individualització de l'aprenentatge

- Tindre expectatives altes de cada alumne i alumna i centrar-nos, sobretot, en el que poden fer i no sols en les seues dificultats.
- Tindre presents les barreres socioafectives de tot l'alumnat, principalment d'aquell amb més dificultats.

Participació

- Augmentar la participació de tots i totes plantejant activitats lúdiques, atractives i adequades a les característiques de l'alumnat en què puguem adaptar l'espai, el material i les normes a la diversitat del grup.

Adaptacions de l'espai

- Ajustar l'espai de joc, l'alçària de la xarxa... Per exemple, amb alumnat de mobilitat reduïda podem jugar en un espai xicotet, amb parets als costats, com pot ser un passadís, perquè la pilota no se'n puga eixir; també podem jugar a raspall asseguts o agenollats.
- En jocs o modalitats per dalt corda es podria jugar en espais reduïts i en la xarxa baixeta, que pot ser inclús una línia a terra o un banc suec.
- Amb alumnat amb algun grau de discapacitat visual podem permetre fer un reconeixement previ de l'espai i posar-hi punts de referència (tàctils, sons o lluminosos amb alumnes amb restes de visió).

Adaptacions del material

- Utilitzar material adequat a la tasca i a les característiques dels xiquets i xiquetes, buscant sempre la continuïtat en el joc.
- Per a disminuir-ne la dificultat, utilitzar pilotes més grans, blanques, lentes i de poc pes.
- Podem utilitzar pilotes sonores amb alumnes amb problemes de visió (pot ser una pilota amb una bossa de plàstic perquè faça soroll o siga més lenta).
- Altres materials com globus, indies, molins amb pilota de velcro, etc.

Adaptacions de les normes: compensar per a igualar el joc per fer-lo més equitatiu.

- Llançar en lloc de colpejar.
- Deixar parar la pilota o agafar-la abans de colpejar-la.
- Utilitzar ferramentes com pales, raquetes, canaletes o manyoples amb velcro amb alumnat amb mobilitat limitada.
- Jugar asseguts a terra o en una cadira amb alumnat amb dificultats per mantindre's drets.
- Deixar més d'un colp per equip o per persona.
- Variar el sistema de puntuació, per exemple, que els punts compten doble per algun alumne o alumna, que per a aconseguir un joc tots els jugadors o jugadores han d'haver fet almenys un quinze, afavorir a qui perd (els punts de l'equip que va per darrere valen doble).
- Flexibilitzar el temps per tal d'assolir l'objectiu. Per exemple, es pot dir "stop" i tots els altres companys i companyes es paren o es desplacen com tortugues i l'alumne/a amb dificultats disposa d'uns segons per colpejar la pilota.
- Modificar la manera de desplaçar-se: asseguts a terra, amb una cama, a peus junts, amb una pilota entre les cames, jugar agafat de la mà d'algú, d'esquenes...
- Limitar o obligar gestos tècnics: colpejar només amb la mà no dominant, no poder enganxar la pilota o traure amb la pilota parada quan juguem al raspall, obligació de tocar sempre paret del costat, poder jugar al segon bot, si pega més de dos bots poder agafar-la...
- Fer grups reduïts perquè augmenti la participació.
- Canviar de posicions i rols de joc; fer que les experimenten totes.
- Iniciar el joc cada vegada un membre de l'equip.
- No fer jocs d'eliminació i, si es fan, reduir el temps d'aquesta. Es poden donar més vides, utilitzar refugis...

Cooperació

- Utilitzar estratègies cooperatives com reptes cooperatius, ensenyament recíproc, tutoria entre iguals, marcador col·lectiu, dinàmica 1-2-4, "pensa, comparteix i actua", "jo faig, nosaltres fem", puzzle d'Aronson, enfocament inventiu de jocs, projectes cooperatius, grups interactius...

Interacció entre l'alumnat

- Interactuar per tal de fomentar l'actitud empàtica.
- Fer grups diferents, principalment heterogenis, encara que en alguna activitat es poden fer homogenis per a augmentar-ne la intensitat. També és molt important fer grups mixtos.

Reconduir la competició

- Fer que siga educativa i motivant.
- No interpretar la competició com una finalitat en si mateixa; s'ha de fomentar el valor de l'aprenentatge, la salut, gaudir de la pràctica física...
- Tractar d'educar per competir amb els altres, no contra els altres, buscant superar un objectiu, no als contrincants.
- Durant la competició s'hauria de fomentar la màxima participació de tots i totes. Una bona eina és el diàleg i el pacte.

Caràcter docent

- D'afecte, comprensió i apropament, donant un tracte personal i empàtic a l'alumnat, fent que s'establisca un clima de confiança, comunicació i respecte, en què els valors de bonhomia que ens aporta la pilota en són un bon referent. Per exemple, es poden fer assemblees on deixar que expressen els seus pensaments i sentiments.

Feedbacks

- Donar *feedbacks* constants i ensenyar a fer-ho entre ells i elles.
- Animar-se entre tots i totes i celebrar les jugades i els bons cops col·lectivament.
- Reconèixer l'esforç de la resta, ensenyar-los a dir l'expressió de pilota "Molt!" quan qualsevol participant fa una bona jugada.

Avaluació

- Utilitzar l'avaluació com a eina de millora de l'educació.
- Observar i valorar cada xiquet i xiqueta individualment per a aplicar programes que responguen a les seues necessitats, limitacions i possibilitats.

Sensibilització

- Promoure la sensibilització en l'àmbit de centre, família i barri: realitzar activitats, projectes, eixides... on vivencien algun tipus de discapacitat i on hagen d'ajudar a companys o companyes amb discapacitat o que la simulen.

Respecte

- Entendre la diversitat com un valor que ens enriqueix.
- Utilitzar sempre els valors de la pilota, basats en la bonhomia, entre els quals podem destacar saludar-se, avisar abans de traure, reconèixer les faltes pròpies, dialogar per a pactar i resoldre les diferències.

Diversitat de nivells

- Plantejar progressions esglaonades o graduar les activitats per dificultat.
- Potenciar l'actitud de suport a qualsevol company i companya per superar les barreres pròpies.
- Fer servir l'alumne o alumna ajudant o comptar amb un docent de suport o educador o educadora. En el cas de l'alumnat, és important que l'ajudant o ajudanta tinga continuïtat per a establir més confiança i enteniment; això no obstant, també resulta important variar aquesta persona perquè tots i totes facen aquesta funció. Aquestes dues variants s'han de valorar segons les circumstàncies.

Autonomia

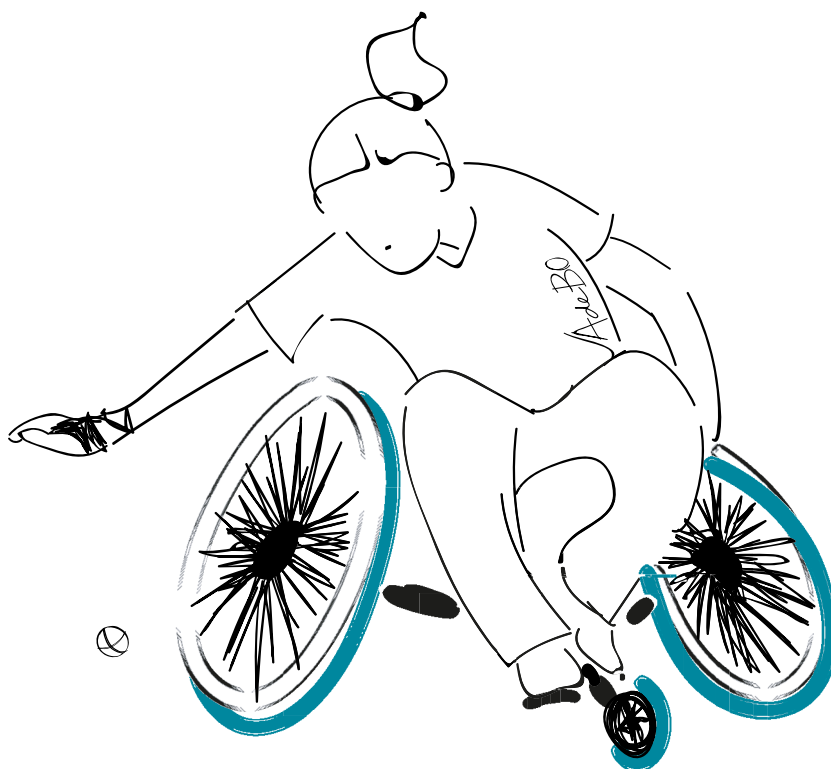
- Estimular que siguin autònoms per realitzar un pacte inclusiu per tractar d'igualar les partides, adaptant les condicions per fer-les més equitatives.

Missatge clar

- Assegurar la comprensió fent demostracions, fent preguntes, deixant que proven...
- Emprar facilitadors de comunicació.

En definitiva, amb la pilota valenciana s'afavoreix un **clima d'aprenentatge actiu** on tots i totes participen, s'impliquen, es respecten, es valoren, cooperen i aprenen gaudint junts i juntes. La pilota enriqueix l'àrea d'Educació física amb uns aspectes culturals i uns valors molt interessants per a l'educació del nostre alumnat, que hem d'aconseguir que es transformen en competències útils per a la seua vida, tant en l'àmbit educatiu, esportiu com social. Aquesta és la visió amb què hem emmarcat les propostes didàctiques dissenyades en el llibre.

A banda de tots els recursos descrits anteriorment, proposem una aplicació pràctica amb tres sessions per a sensibilitzar cap a la diversitat funcional. L'objectiu és que tot l'alumnat vivencie les característiques d'una persona amb discapacitat, és a dir, que proven de jugar amb cadira de rodes, sense visió, asseguts a terra, amb un braç, amb crosses... Aquesta sensibilització pot ajudar a empatitzar i entendre la discapacitat.

5.4. SESSIONS

sessions

UNITAT 2. PILOTA VALENCIANA, UN JOC DE TOTES I TOTS

Síntesi: sessió de sensibilització a partir d'un conte motor en què experimenten diferents discapacitats i reflexionen envers aquestes.

Indicadors d'èxit: 1.1.1, 1.1.2, 1.2.1 i 1.4.2.

Recursos i materials: gimnàs o espai segur, pilotes grans de plàstic, de goma, de platja o globus.

Valors

HONRADESA: alçar la mà per reconèixer les pròpies faltes.

RESPECTE: acceptar els rols en el joc.

RESPECTE A LA DIVERSITAT: fomentar la màxima participació de tots i totes.

EMPATIA: conèixer i valorar les necessitats dels altres.

EQUITAT: adaptar i compensar les diferències.

1

PART INICIAL

Explicació

A través de la narració d'un conte vos heu de convertir en els i les protagonistes i representar la història.

5'

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

Busquem un espai segur al centre sense obstacles, on puguem gitar-se i fer les activitats del conte motor.

2

PART PRINCIPAL

El conte motor

35'

Tot l'alumnat gitat a terra amb els ulls tancats, com si estiguera dormint. El mestre o la mestra explica que primer llegirà la narració i quan parará (en cada paràgraf) serà el moment de fer les accions corresponents. S'ha de llegir el conte amb entonació de curiositat.

Hi havia una vegada una xiqueta que es deia Abril. Cada dia, quan s'alçava al matí, tenia un repte diferent. Es despertava amb una limitació física o sensorial. Un dia era cega, l'altre dia no podia parlar, o no podia caminar, o li faltava un braç... Així, dia rere dia. Tot i això, Abril era una xiqueta molt feliç, lluitadora i valenta. Sempre tractava de gaudir de la vida amb la seua família, amics i amigues i companys i companyes de classe. Totes aquestes persones, que tant l'estimaven, l'ajudaven moltíssim! Abril, cada matí, es despertava amb el cant del gall del veí.

Tots i totes ens despertarem, a poc a poc, obrint els ulls, badallant i estirant-nos: (imitant el cant del gall) quicquiriquiic, quicquiriquiic!!!

Quan Abril obri els ulls, ho troba tot fosc. Tracta d'encendre els llums, però tot segueix fosc. Abril s'ha despertat sense poder veure-s'hi! És cega!

Els animen a cantar...

Tot i ser cega, Abril és molt positiva i canta en la dutxa: "Neta, neta estaré, fresca, fresca em sentiré!".

Ens ensabonem bé tot el cos i recordem que hem d'obrir i tancar l'aigua.

Quan acaba, s'eixuga bé amb la tovalla, es vesteix i se'n va a la cuina a desdejunar. Després es raspalla les dents i es prepara la motxilla per anar a l'escola. El seu pare o la seua mare l'acompanya de la mà fins a l'escola.

Ens posem per parelles: un/a fa de pare o mare i l'altre/a, d'Abril.

En aplegar tenen Educació física i Abril explica què li ha passat i tots i totes estan molt disposats a ajudar-la i a adaptar les activitats perquè puga jugar. Per a saber com se sent, alguns es tapen els ulls amb mocadors. Hui toca aprendre i practicar PILOTA VALENCIANA, un esport que els agrada molt i que juguen també a l'hora del pati. Per això, els companys i companyes adapten els jocs perquè ella també puga jugar i, a més a més, per a saber com se sent, proven de ser com ella.

A partir d'ací, l'acció motriu correspon a les tres activitats proposades.

Primera activitat

'Ens passem la pilota'. Amb una pilota gran d'escuma o goma. Ens posem per parelles: un integrant amb els ulls tapats amb mocador, antifàs o amb els ulls tancats i l'altre s'hi pot veure i porta una pilota a la mà. Ens desplacem lliurement per la pista i, al senyal del mestre/a, hem d'apropar-nos al nostre company o companya invident. Perquè sàpia on estem i a quina distància ens trobem, hem de parlar-li. Quan es prepare amb les dues mans davant, tipus cullera, comptem fins a tres i li passem la pilota amb una mica de paràbola. Quan la tinga, qui s'hi veu es canvia de lloc, es para i li parla perquè sàpia on està i a la de tres li torna a passar la pilota. Això s'ha de repetir diverses vegades i després canviar el rol.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

El mateix alumnat és qui adapta les normes. Si no ens ix, com podem simplificar-ho més? I si ens ix massa fàcil, com podem complicar-ho? Ho podem fer colpejant? Reflexionar i proposar.

És un nou dia i hui Abril s'ha despertat amb una altra característica: no pot caminar. **Tots i totes canviem de parella i, com que Abril no es manté dreta, tots i totes ens asseiem a terra.**

Segona activitat

Amb un globus o una pilota de platja, intentem que no caiga a terra passant-nos-la o colpejant-la.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

També podem posar-nos en grups de quatre.

Un altre dia, Abril es desperta amb un sol braç.

Tots i totes traiem un braç de la mànega i el deixem per a dins la samarreta. Cada xiquet o xiqueta tria quin braç fica per dins.

Tercera activitat

Juguem a raspall amb un braç a soles. Podem fer-ho per parelles o en grups de quatre.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

Tots i totes canviem de parella i si hem fet grups de quatre, que canvien entre ells. Els més valents i les més valentes poden posar-se el braç més hàbil per dins per jugar amb el braç no dominant.

3

PART FINAL

Reflexió final

- Quina diversitat funcional vos ha costat més o vos ha creat més dificultat?
- Vos ha agradat que els vostres companys i companyes vos hagen ajudat?

5'

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

Tots i totes som iguals i tots i totes som diferents. La diversitat amb respecte ens enriqueix!!!

Recollida del material i neteja personal.

5'

Sessió: **Pilota adaptada**

UNITAT 2. PILOTA VALENCIANA, UN JOC DE TOTES I TOTS

CURS 3r

SESSIÓ 3.5

Síntesi: sessió de sensibilització a partir de l'experimentació de diferents discapacitats en la realització de jocs amb pilota i, en concret, de pilota valenciana.

Indicadors d'èxit: 1.1.1, 1.1.2, 1.2.1, 1.3.1, 1.4.1 i 1.4.2.

Recursos i materials: pista poliesportiva amb terreny llis o gimnàs, pilotes multiusos o d'escuma.

Valors:
HONRADESA: alçar la mà per reconèixer les pròpies faltes.
RESPECTE: acceptar els rols en el joc.
RESPECTE A LA DIVERSITAT: fomentar la màxima participació de tots i totes.
EMPATIA: conèixer i valorar les necessitats dels altres.
EQUITAT: adaptar i compensar les diferències.

PART INICIAL

1

Explicació

5'

Els expliquem que farem jocs de pilota valenciana, en què els demanarem que experimenten i vivencien algunes diversitats funcionals.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Reflexió de les possibles diversitats funcionals i anàlisi de les seues possibilitats i limitacions.
- Recordem què significa diversitat funcional i discapacitat.

Les discapacitats

Farem diferents activitats en grup en què cada alumne/a té una deficiència funcional que canvia al següent joc. Les discapacitats són: ser invident, anar amb cadira de rodes, ser manc o manca (li falta un braç) i anar amb crosses.

Activitat 1

Quantes passades podeu fer sense que caiga la pilota?

Activitat 2

Joc de les 6 passades

Fem dos equips. Cada equip tracta de fer 6 passades seguides sense que els contraris intercepten la pilota.

4

10'

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Activitat 1:
 - Experimentació lliure (2 min.).
 - Reflexió: quines adaptacions heu fet? Vos heu posat en el lloc de l'altre/a?
- Activitat 2:
 - Si he de passar la pilota a la persona amb discapacitat visual, dic el seu nom i tots es queden com estàtues excepte ell/a i tinc cinc segons per fer la passada.

2

PART PRINCIPAL

Reptes cooperatius

En els mateixos grups i els mateixos rols que continuen canviant en cada activitat, tracten de:

1. En cercle, passar-se la pilota 12 vegades colpejant-la.
2. Passar-se 12 vegades la pilota raspant-la.
3. Desplaçar-se d'un lloc a un altre passant-se la pilota i tots i totes han de tocar-la dues vegades com a mínim.
4. Jugar contra la paret, colpejant per dalt d'una ratlla, mínim dues vegades cadascú/una.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Incidim en el fet que han de participar tots i totes per a aconseguir l'objectiu proposat.

25'

3

PART FINAL

Reflexió final

Vos ha costat molt posar-vos en el lloc d'una persona amb diversitat funcional?
Quina vos ha costat més o vos ha creat més dificultat?
Vos ha agradat que els vostres companys i companyes vos hagen ajudat?

5'

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Tots i totes som iguals i tots i totes som diferents. La diversitat amb respecte ens enriqueix!!!

Recollida del material i neteja personal.

5'

Sessió: **Circuit de pilota adaptada**

UNITAT 2. PILOTA VALENCIANA, UN JOC DE TOTES I TOTS

CURS 5é

SESSIÓ 5.12

Síntesi: sessió de sensibilització a partir de l'experimentació de diferents discapacitats per jugar a modalitats de pilota.

Indicadors d'èxit: 1.1.1, 1.1.2, 1.2.1, 1.3.1, 1.4.1 i 1.4.2.

Recursos i materials: pista poliesportiva amb terreny llis o gimnàs, pilotes multiusos o d'escuma.

Valors:

HONESTEDAT: avisem per comprovar que tothom estiga preparat.

HONRADESA: alçar la mà per reconèixer les pròpies faltes.

RESPECTE: acceptar els rols en el joc

RESPECTE A LA DIVERSITAT: fomentar la màxima participació de tots i totes.

EMPATIA: conèixer i valorar les necessitats dels altres.

EQUITAT: adaptar i compensar les diferències.

PATRIMONI CULTURAL: conèixer aspectes del joc i modalitats.

PART INICIAL

1

5'

Reflexió de les possibles diversitats funcionals i anàlisi de les seues possibilitats i limitacions en els jocs habituals.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Anomenar els tipus de discapacitats: motriu (cadira de rodes o sense alguna extremitat), sensorial (ceguera, sordera, mudesa) i cognitiva (aquesta no la farem motriument en classe).

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Cada alumne o alumna té un tipus de diversitat funcional.
- Durant el joc, com a mínim, han d'haver-ne experimentat dues.

Pilota asseguda al raspall

Posem en joc una pilota i cada alumne/a ha de tractar de colpejar-la sense agafar-la, per tal de matar la resta. A qui li toque qualsevol part del cos a excepció de la mà o avantbraç, s'ha d'asseure.

Per salvar-se s'ha d'agafar la pilota que quede solta i passar-la a alguna persona asseguda perquè també es puga salvar, si no hi ha ningú la llança a l'aire i es salva.

A mesura que les normes queden clares, introduïm més pilotes per fer el joc dinàmic i que augmente el nombre de colps.

10'

2

PART PRINCIPAL

Circuit de modalitats de pilota adaptada

1. **Raspall amb cadira de rodes.** Al minitriquet o a un altre espai amb parets laterals. Tots i totes amb cadira de rodes, cadira normal, o asseguts o agenollats a terra.
2. **Joc indirecte amb lesió a una mà.** Contra una paret. Tots i totes juguen amb una mà immobilitzada.
3. **Joc per dalt corda asseguts** (amb una corda relativament baixa). Tothom assegut a terra per una lesió a les cames (pilota d'escuma, de platja, globus o similar).
4. **Raspall cec.** Agenollats a terra, tots i totes amb antifàços (excepte un/a, que farà d'ajudant/a) han de fer passar la pilota sonora de la ratlla de fons.

25'

3 x 3

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Preparem un circuit on posem a cada estació diferents tipus de pilotes de diferent grandària, pes i velocitat.
- Abans de començar tots i totes han de comprendre l'activitat i pactar el joc. S'han d'acordar les condicions de la partida:
- Fomentar sempre la màxima participació.
- Modificar l'espai i nombre de participants, si escau.
- En cas de tindre problemes, cal parar i buscar solucions.
- Sempre han d'estar presents els valors de la pilota: la bonhomia, avisar abans de traure, respectar els companys i les companyes i els contrincants, pacte inclusiu...
- Aquest circuit el podem fer inclusiu, on hi ha participants amb diversitat funcional i altres sense.

3

PART FINAL

Reflexió final

- Quina diversitat funcional vos ha costat més o vos ha creat més dificultat?
- Vos ha agradat que els vostres companys/es vos hagen ajudat?
- Quan teníeu alguna diversitat funcional, heu deixat de ser vosaltres mateixos? Teníeu menys drets que la resta? Heu pogut fer les activitats adaptant-les?

5'

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Tots i totes som iguals i tots i totes som diferents.
- La diversitat amb respecte ens enriqueix!!!

Recollida del material i neteja personal.

5'

5.5. REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

- Decret 104/2018, de 27 de juliol, del Consell, pel qual es desenvolupen els principis d'equitat i d'inclusió en el sistema educatiu valencià. DOGV núm. 8356 (2018). https://dogv.gva.es/datos/2018/08/07/pdf/2018_7822.pdf.
- Naya, J. (2007). Pilota valenciana: el nostre joc. En *Actes del II Congrés Mundial de pilota a mà* (pàg. 17-33). Altorendimiento. <https://www.pilotaviu.com/documents/actes-ii-congres-de-pilota-a-ma.pdf>
- Ramos, L. (2017). Els valors de la pilota valenciana i la seva transmissió. En *Apunts del Curs d'Entrenador de Pilota Valenciana*. Nivell I. Federació de Pilota Valenciana (sense publicar).
- Ríos M., Ruiz, P. i Carol, N. (2014). *La inclusión en la actividad física y deportiva. La práctica de la educación física y deportiva en entornos inclusivos*. Paidotribo.
- Sentandreu, R., Agulló, V. i Sentandreu, G. (2018). La pilota valenciana como herramienta de inclusión social. En R. Llopis i I. Sola, *Integración social y deporte. Investigaciones y estudios de casos*, (pàg. 83-92). Nau llibres. <http://hdl.handle.net/10550/67824>

5.6. ANNEXOS

ANNEX I. REGISTRE ANECDÒTIC DE LA PILOTA INCLUSIVA DE PRIMER

NOM ALUMNE/A	1.1.1	1.1.2	1.2.1	1.4.2
	Participa activament en les situacions plantejades	Vivència diferents tipus de diversitat funcional	Respecta la diversitat com un tret característic de la societat	Es renta les mans després de cada sessió
1				
2				
3				
4				
5				
6				
...				

Valora de l'1 al 4 cada indicador segons:

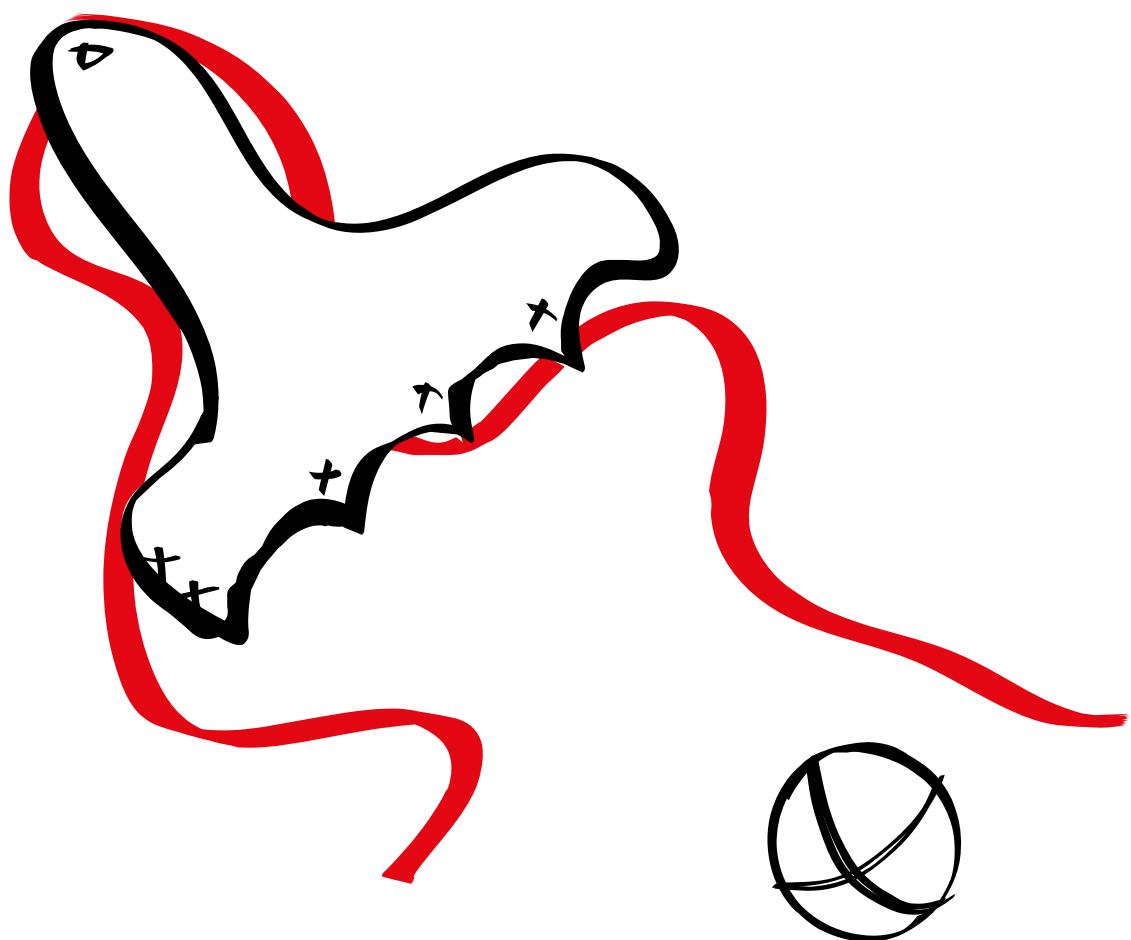
- 1: Iniciat. **Pilotari iniciant-se**
- 2: En procés. **Pilotari aprenent/a**
- 3: Assolit. **Pilotari aficionat/da**
- 4: Excel·lent. **Pilotari de blanc**

ANNEX II. REGISTRE ANECDÒTIC DE LA PILOTA INCLUSIVA DE TERCER I CINQUÈ

NOM ALUMNE/A	1.1.1	1.1.2	1.2.1	1.3.1	1.4.1	1.4.2
	Participa activament en les situacions plantejades	Vivència diferents tipus de diversitat funcional	Respecta la diversitat com un tret característic de la societat	Adquireix estratègies d'inclusió en les activitats motrius plantejades	Participa en els jocs de calfament	Es renta les mans després de cada sessió
1						
2						
3						
4						
5						
6						
...						

Valora de l'1 al 4 cada indicador segons:

- 1: Iniciat. **Pilotari iniciant-se**
- 2: En procés. **Pilotari aprenent/a**
- 3: Assolit. **Pilotari aficionat/da**
- 4: Excel·lent. **Pilotari de blanc**

6

LA PILOTA VALENCIANA: UN POC D'HISTÒRIA

6.1. JUSTIFICACIÓ

En aquest capítol tractarem d'aproximar de manera bàsica **l'evolució dels jocs de pilota a mà** i, més concretament, de la pilota valenciana al llarg de la història, per tal d'oferir al professorat un plantejament adaptat a l'alumnat d'aquesta etapa educativa. No és la nostra intenció desenvolupar d'una manera detallada i extensa la història dels jocs de pilota, si bé hem de donar quatre pinzellades per a ubicar-nos. **Autors com Conca et al. (2003), Molines, Luque i Giner (2009), Martos i Torrent (2011) i Pérez et al. (2018) han tractat aquest contingut adaptat a l'ensenyament i resulten molt recomanables en cas que es vulga aprofundir més en aquestes dades.**

Nosaltres considerem que, perquè el nostre alumnat compregua, valore i estime la pilota valenciana, ha de saber d'on ve, el seu origen, la seua evolució i com ha arribat als nostres dies. Es tracta d'un dels jocs més antics dels quals tenim referència, al qual s'ha atorgat la consideració de Bé d'Interés Cultural Immaterial (BIC). La història de la pilota valenciana esdevé la història del poble valencià, una societat forjada per les diferents cultures que l'han influïda a la conca mediterrània, amb uns gustos i costums que han anat evolucionant de manera paral·lela a la societat que l'ha habitada.

La procedència clàssica dels jocs de pilota de Grècia, la tradició d'un imperi romà conqueridor i unes pràctiques que, després, han anat evolucionant i adaptant-se a cada indret, li atorga un caràcter compartit amb altres països europeus com ara França, Itàlia, Bèlgica i els Països Baixos, entre d'altres. A pesar de les singularitats d'aquests llocs que hem esmentat, trobem modalitats molt similars a les "llargues" en aquests països, fet que ha donat peu a la creació d'una modalitat internacional amb elements comuns, les llargues internacionals.

Hem de ser conscients que la pilota valenciana té unes característiques que li donen una singularitat única. Per començar, es reconeixen unes **vint-i-cinc modalitats** pròpies associades a la localització geogràfica i que són, en certes ocasions, bastant diferents les unes de les altres. Pensem, per exemple, en les llargues, la pilota grossa, el frontó, el raspall, el frare o la galotxa, entre d'altres. En totes i cadascuna d'aquestes, la similitud és ben clara: es juga amb una pilota i amb la mà, nua o protegida, sense l'ús de cap eina que colpege la pilota.

La proposta pràctica de la història de la pilota comença en quart curs amb una senzilla **teatralització** amb narrador o narradora. En aquesta representació es destacaran les fites més rellevants i el paper de la pilota a través de les diferents èpoques històriques. Posteriorment, en cinqué es planteja la creació d'una **línia del temps** per mitjà de la preparació, en grup i l'exposició col·lectiva d'uns textos adaptats a l'edat, tot mitjançant la realització d'un projecte globalitzat.

Pretenem, amb tot això, donar una visió global a l'alumnat i fer-lo conscient del passat, del present i dels plantejaments futurs de la pilota valenciana.

6.2. BREU APROXIMACIÓ A LA HISTÒRIA DE LA PILOTA

Encara que no entrem en detalls, com hem dit a l'inici, resultarà molt recomanable, per als docents, saber que tenim constància que **els grecs donen origen a diversos jocs de pilota, antecessors de les nostres llargues, modalitat considerada "mare" de la resta de modalitats**. Posteriorment, en **l'època romana** es dona una expansió del joc per les velles nacions europees. **De les pràctiques romanes destaquem l'harpastum, joc que s'associa al raspall per les seues semblances, modalitat molt estesa en l'àmbit educatiu.**

Tot i que ens queda lluny geogràficament i que les formes que més han influït en la nostra pilota valenciana han sigut les derivades de les formes jugades gregues i romanes, destaquem també la particular **pilota precolombina**, pels seus materials, normes i variants de jocs.

Al llarg de l'**edat mitjana** el joc perviu, com afirma Mandel (1986). Els jocs de pilota formaven part dels rituals i les cerimònies medievals de la vella Europa. A França trobem diverses referències que en reflecteixen la popularitat. N'és un clar exemple que a París, l'any 1292, hi havia censats tretze artesans piloters (Millo, 1976) i al segle XVI hi havia més de 250 canxes de joc a la capital francesa (Conca et al., 2003). D'altra banda, el més destacable de l'herència francesa és el **jeu de paume**, el joc de palma, practicat pels nobles als trinquets i, suposadament, al carrer pel poble pla. És l'**antecessor del tenis** i, en general, de tots els esports de pala, ja que tenim constància que es va introduir aquesta eina. Un altre element destacable és la **introducció de la corda** en els recintes de joc, els **tripots**.

Després de la seua **expansió per Europa al segle XV**, el joc va decaure a partir de la Revolució Francesa; entre d'altres motius, el poble la considerava una pràctica pròpia dels nobles de l'Antic Règim.

A la **península Ibèrica** el joc més estés als **segles XV, XVI i XVII** era la pilota, concretament el joc conegut com a **chazas**, les nostres llargues. De jugar-se a tot el territori, el joc de pilota començà a minvar amb l'arribada dels Borbons, però va arrelar en certs indrets com ara les terres basques i valencianes. En aquests dos llocs, l'espenta de la pilota a mà va originar diverses formes de jugar (modalitats).

A les **terres basques**, a la segona meitat del segle XIX, les modalitats d'enfrontament directe evolucionen a jocs indirectes, que anomenem el **ble** i, a més, es consolida l'ús de pala i cistella. Com en el cas valencià, trobem un gran ventall de modalitats: jocs directes com el *laxoa*, *bote luzea* i *pasaka*; i jocs indirectes com el frontó a mà, *cesta punta*, *remonte*, pala cuiro, paleta goma i el xare, entre d'altres.

A **Aragó** els jocs de pilota contra un mur van tindre també molta popularitat. Així, el joc al trinquet, frontons, places, porxades i llotges van gaudir d'una època d'esplendor que desaparegué a partir de la segona meitat del segle XX. També, tot i ser menys coneguda, es juga a **pelotamano** a **Fuerteventura** i **Lanzarote**, amb una primera referència l'any 1616, ja que els documents anteriors van ser destruïts per la pirateria.

Al territori valencià els jocs de pilota han gaudit d'una gran popularitat i, a pesar dels seus orígens de tradició grecoromana, **parlem de pilota valenciana des de l'arribada de Jaume I**. La primera citació coneguda d'un autor valencià és el **Regiment de sanitat de Jaume II**, de l'any 1305, en què el metge Arnau de Vilanova es dirigeix al rei per a desaconsellar-li la pràctica del joc per considerar-la una pràctica que menyspreava el seu estament.

Les evidències de la seua popularitat les trobem a partir de prohibicions del joc per mitjà de bans en diferents viles i ciutats i de les referències de personatges valencians destacats. Entre les primeres destaca **la prohibició de jugar a pilota a la ciutat de València el 4 de juny de 1391**, ja que jugar al carrer suposava una alteració de l'ordre. S'interrompia el pas de vianants, afectava el comerç; a més, es trencaven objectes i alguns assistents no acudien als seus llocs de treball amb normalitat, perquè anaven a les partides. D'entre els personatges rellevants destaca **Sant Vicent Ferrer** (mitjan segle XIV), que destaca, en un dels seus sermons, que el joc de pilota és una pràctica "honrosa i sana". O les Lleis del joc, descrites en l'obra *Diàlegs* de l'il·lustre **Lluís Vives**, on dona informació sobre el joc de pilota i les regles, tant a València com a París.

Tot i les prohibicions i les dificultats, la pràctica es va estendre i va arrelar, sobretot en poblacions rurals amb una **popularitat creixent al segle XIX**, en què els processos urbanístics i la instauració d'un règim dictatorial consideren la pilota com una pràctica rural, vulgar i poc moderna. Això va anar lligat a la implantació i la divulgació d'esports de masses que van afectar l'evolució del joc. Malgrat aquests fets negatius la pilota perviu en el nostre patrimoni. No oblidem, per exemple, els trinquets construïts arreu de tot el territori valencià, entre els quals destaca el **trinquet de l'Abdet** (Confrides, la Marina Baixa), de l'any 1772, on encara es juga a pilota grossa, i el **trinquet de Pelayo** (València), construït l'any 1868, considerat **la catedral de la pilota valenciana**.

Aquesta desafecció per part de la societat valenciana i especialment de les classes governants, va suposar una ferida a la identitat del poble valencià. Lligada al desprestigi de la llengua i la pèrdua de cultura popular, entre d'altres, la pilota valenciana va quedar greument ferida. A més, **el mecanisme de transmissió del joc tradicional de generació en generació es veu truncat en el sistema social actual, en què la pilota valenciana passa a competir amb altres grans esports de masses que tenen el suport dels mitjans de comunicació, fet que en dificulta la popularitat en un món modern amb una gran diversitat de formes d'oci. Per aquest motiu els qui signem aquest text considerem que l'escola té un paper fonamental en la transmissió de la cultura fisicoesportiva d'un poble i en el seu arrelament en la societat.**

Amb la transició a la democràcia, un sentiment per a retrobar les nostres senyes d'identitat provoca que es torne a considerar la pilota com una pràctica més acceptada. Si a més d'aquest fet se suma un suport institucional —la creació de la **Federació de Pilota Valenciana** (1985), l'aparició de clubs i escoles de pilota que fan un treball de base, la construcció d'instal·lacions, la professionalització de l'esport, la formació universitària o els cursos d'entrenador i els dirigits al professorat, entre d'altres—, tenim en l'actualitat un panorama en què la pilota està reviscolant i gaudeix de més visualització, gràcies, en part, als mitjans de comunicació.

En el nostre àmbit educatiu hem de remarcar l'Ordre de 2 de març de 2000, de la Conselleria de Cultura, Educació i Ciència, per la qual s'obliga als centres educatius de nova construcció a tindre frontó, trinquet i galotxa, dins de la zona d'espai poliesportiu. Aquesta ordre, que encara està en vigor, ha permés que molts centres educatius disposen d'instal·lacions específiques de pilota.

Hem d'afegir la inclusió de la pilota valenciana al currículum educatiu i el programa "Pilota a l'escola", que han provocat que gran part de la població valenciana en edat escolar la conega i que es difonga entre els més menuts.

A més, cal destacar el caràcter de **Bé d'Interés Cultural Inmaterial (BIC)** que se li va atorgar des de l'any 2014, fet que reconeix la seua particularitat com a patrimoni cultural i que ha dotat la pilota valenciana d'una consideració i una protecció especial.

Així doncs, com acabem de comprovar, tractar la història de la pilota valenciana és tractar, de manera paral·lela, la història del poble valencià. Sense cap mena de dubte, el nostre interès, en aquest punt teoricopràctic, és el valor cultural i patrimonial, és a dir, lligar la pilota als rols socials de cada època.

6.3. ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

Per a quart curs hem dissenyat la preparació d'una senzilla obra de teatre (**ANNEX I. Obra de teatre**), amb una dedicació de quatre sessions, en què l'alumnat haurà de representar uns personatges històrics que mostren l'evolució del joc de pilota al llarg de la història. Es planteja la possibilitat que aquesta teatralització es represente per a cursos inferiors perquè també tinguen una aproximació a la història de la pilota. Considerem, a més, que aquestes sessions es poden combinar temporalment amb la proposta didàctica de raspall.

Per al curs de cinqué plantegem la realització d'un projecte globalitzat, (**ANNEX V. Projecte globalitzat: "La línia del temps de la pilota a mà"**), atorgant un tractament integrat de llengües i contingut (TILC). Es tracta d'involucrar diverses àrees en el treball de la història dels jocs de pilota. Un projecte en què l'alumnat treballarà, de manera competencial, a partir de la història del nostre joc. En resum, es tractaria d'una tasca col·laborativa en xicotets grups, una posada en comú en la presentació de fitxes, esquemes, notes i l'elaboració conjunta d'una línia del temps, que recollirà les fites i dates més importants dels jocs de pilota en les diferents èpoques.

L'objectiu que es planteja amb aquestes propostes és la implicació de l'alumnat en la comprensió del procés històric i així fomentar que coneguen d'on ve la pilota valenciana i la seua evolució, per a valorar-la i tindre més motivació a l'hora de practicar-la, a més d'establir vincles identitaris.

6.4. SESSIONS

sessions

Sessió: **Descobrim l'obra**

UNITAT 6. REPRESENTEM LA HISTÒRIA DE LA PILOTA

CURS 4t

SESSIÓ 4.1

Descripció: sessió en què descobrirem l'obra de teatre i començarem l'organització dels grups.

Indicador d'èxit: 4.2.1, 4.2.2 i 4.4.1

Espais i materials: aula d'usos múltiples o gimnàs, rúbrica inicial per a l'alumnat i materials per al teatre.

1

PART INICIAL

Explicació

El mestre o la mestra explicarà l'objectiu, la dinàmica de funcionament de les sessions i com serà l'avaluació.

A més, se'ls donarà i explicarà la rúbrica inicial de l'alumnat perquè siguin conscients de com se'ls avaluarà. **(ANNEX III.**

Rúbrica inicial per a l'alumnat).

5'

2

PART PRINCIPAL

Lectura grupal de l'obra

Asseguts a terra el mestre o la mestra farà una lectura general per tal que compreguen la història i s'explicaran els trets més generals de cada època històrica.

Es remarcaran les èpoques històriques perquè tinguem clares les parts de l'obra. **(ANNEX I. Obra de teatre).**

10'

Repartiment de papers i grups

Triar un narrador i una narradora.

5'

Assaig en grups

Cadascun dels grups haurà de planificar i estructurar la realització d'una escena.

Caldrà orientar-los en la realització del seu paper al llarg de la sessió, guiar-los perquè s'organitzen bé i preparen el material i vestuari que els farà falta.

20'

3

PART FINAL

Reflexió final

S'explicarà que el pròxim dia es continuarà assajant i preparant l'escenificació. Hauran de saber en quins moments de l'obra apareixen.

5'

5'

Recollida del material i neteja personal.

Sessió: **Assagem l'obra**

UNITAT 6. REPRESENTEM LA HISTÒRIA DE LA PILOTA

CURS 4t

SESSIÓ 4.2

Descripció: sessió per a assajar i acabar d'organitzar l'obra.

Indicador d'èxit: 4.2.1, 4.2.2, 4.3.1 i 4.4.1

Espais i materials: aula d'usos múltiples o gimnàs i materials per al teatre.

PART INICIAL

1

Explicació

S'explicaran breument les activitats i els temps de què disposen.

5'

PART PRINCIPAL

2

Planificació de les escenes

Seguiran planificant i estructurant la realització de les escenes. Caldrà orientar els grups en la realització del seu paper al llarg de la sessió i guiar-los perquè s'organitzen bé i preparen el material i vestuari que els farà falta.

10'

Assaig en grups

S'assajarà en xicotets grups amb el narrador i la narradora, que passaran pels diferents grups. S'insistirà en la seua capacitat expressiva, en el llenguatge gestual i no oral.

10'

Assaig general

Es distribuïran els grups en ordre d'entrada i eixida i es farà un assaig general, parant en cada escena i se'ls guiarà en aquells aspectes que han de millorar.

15'

PART FINAL

3

Reflexió final

- Se'ls farà la reflexió que els xicotets detalls expressius (gestualitat, etc.) donen sentit al que es vol explicar.
- Es recordarà que el pròxim dia es farà l'últim assaig general tractant de fer l'obra dinàmica.

5'

5'

Recollida del material i neteja personal.

Sessió: 3, 2, 1, acció!

CURS 4t

SESSIÓ 4.3

UNITAT 6. REPRESENTEM LA HISTÒRIA DE LA PILOTA

Descripció: sessió per fer l'assaig general i representació de l'obra.

Indicador d'èxit: 4.1.1, 4.2.1, 4.2.2, 4.3.1, 4.4.1 i 4.5.1

Espais i materials: aula d'usos múltiples o gimnàs, materials per al teatre i càmera per gravar l'obra.

1

PART INICIAL

Explicació

S'explicaran breument les activitats i els temps de què disposen.

5'

2

PART PRINCIPAL

Assaig general

Es distribuïran els grups en ordre d'entrada i eixida i es farà un assaig general. Pararem en finalitzar cada escena i se'ls donaran les indicacions oportunes que han de tindre en compte per a la representació final.

15'

Representació i gravació de l'obra

Es procedirà a dramatitzar l'obra i, al mateix temps, s'enregistrà en vídeo.

Aquesta obra es pot representar per a altres cursos en alguna activitat internivell o celebració.

15'

3

PART FINAL

Reflexió final

Es faran les conclusions oportunes i es remarcarà el valor cultural de la pilota valenciana com a part del nostre patrimoni.

5'

5'

Recollida del material i neteja personal.

Sessió: **Fem de crítics teatrals**

UNITAT 6. REPRESENTEM LA HISTÒRIA DE LA PILOTA

CURS 4¹

SESSIÓ 4.4

Descripció: sessió per veure l'obra i autoavaluar-se.

Indicador d'èxit: 4.1.1, 4.2.1, 4.2.2, 4.3.1, 4.4.1 i 4.5.1

Espais i materials: aula d'usos múltiples o gimnàs, rúbrica d'autoavaluació individual i grupal, projector i reproductor de vídeo.

PART INICIAL

1

Explicació

S'explicaran breument les activitats.

PART PRINCIPAL

2

Explicació de la rúbrica

Llegirem la rúbrica en la part d'autoavaluació individual, destacarem la necessitat de ser sincers. Posteriorment, llegirem la part d'autoavaluació del grup fent entendre el grau d'assoliment de cadascuna de les parts. **(ANNEX IV. Rúbrica d'autoavaluació individual i grupal)**.

Projecció de l'obra

Es farà la projecció de l'obra i l'alumnat emplenarà la rúbrica reflexionant sobre el seu treball i sobre els treballs dels companys i companyes.

PART FINAL

3

Reflexió final

Es faran les conclusions oportunes i es valorarà el treball dels grups i del gran grup i es remarcarà el valor cultural de la pilota valenciana com a part del nostre patrimoni.

Recollida del material i neteja personal.

Sessió de Ciències: **Què és una línia del temps?**

UNITAT 9. LA LÍNIA DEL TEMPS DE LA PILOTA A MÀ

CURS 5É

SESSIÓ 5.1

Descripció: sessió en la qual aprendrem què és i per a què serveix una línia del temps.

Indicador d'èxit: 5.2.2, 5.6.1, 5.8.1, 5.9.1, 5.10.1 i 5.11.1.

Espais i materials: aula d'usos múltiples, fitxes d'història i material complementari i ferramentes TIC per tal d'accedir als materials.

1

PART INICIAL

Explicació

Explicació del projecte: en què consisteix, com el durem a terme i de quina manera s'avaluarà. **(ANNEX V. Projecte globalitzat "La línia del temps de la pilota a mà").**

5'

2

PART PRINCIPAL

Què és una línia del temps?

Explicació de la línia del temps: què és i per a què serveix. A més en veurem alguns exemples.
Podem trobar exemples de línies del temps digitals per motivar-los.

15'

Quina és la teua època?

Repàs de les èpoques del temps que treballarem i, a continuació, distribució d'aquestes per parelles o trios. **(ANNEX VI. Fitxes de les diferents èpoques).** A tall d'orientació convé parlar de les característiques que coneixen de cadascuna de les èpoques triades.

15'

Creem la nostra línia del temps

Creació d'un títol elaborat per a l'època assignada i posterior col·locació en el lloc corresponent de la línia del temps.
Amb anterioritat hem col·locat el mural amb una línia dividida en 10 parts.
Podem unificar la grandària dels títols donant-los una cartolina de diferent color amb la mateixa grandària per a tothom.

10'

3

PART FINAL

Reflexió final

- Es resumeix la dinàmica de la sessió i s'explica què es farà la pròxima classe.
- Es presenta i s'explica la rúbrica inicial i es penja en un lloc visible.
- Els proposem que indaguen sobre moments importants de la seua època. **(ANNEX VII. Rúbrica informativa per a l'alumnat).**

5'

Sessió de Llengües: **Llegim i organitzem la informació**

UNITAT 9. LA LÍNIA DEL TEMPS DE LA PILOTA A MÀ

CURS 5é

SESSIÓ 5.2

Descripció: organització, comprensió i selecció de la informació utilitzant el diàleg igualitari per a consensuar decisions en el grup.

Indicadors d'èxit: 5.2.2, 5.8.1, 5.9.1, 5.10.1 i 5.11.1

Espais i materials: aula d'usos múltiples, fitxes d'història i material complementari i ferramentes TIC per tal d'accedir als materials.

PART INICIAL

1

Explicació

- Recordar la distribució de les fitxes per èpoques i explicació de què volem en aquesta sessió.
- Guiarem l'alumnat per tal de prendre decisions i de buscar el més important en el text assignat.

PART PRINCIPAL

2

Quin text més "xulo"!

- Primera lectura de descobriment i primeres impressions de l'època. Poden comparar amb les seues possibles indagacions.

Anem per parts...

- Lectura i subratllat per parts de les idees més rellevants del text. S'han de prendre decisions buscant el consens grupal.

N'estem segurs?

- Última lectura del text per a comprovar si allò que hem remarcat creiem que és el més important, o si bé hem de modificar alguna cosa.

PART FINAL

3

Reflexió final

- Reflexió sobre quines tècniques de tractament de la informació hem utilitzat: subratllat, esquemes, etc.
- Explicarem què farem en la pròxima sessió.

Recollida del material i neteja personal.

Sessió de Llengües: Què hem de dir de la nostra època?

UNITAT 9. LA LÍNIA DEL TEMPS DE LA PILOTA A MÀ

CURS 5é

SESSIÓ 5.3

Descripció: planificació, organització del contingut i del material per preparar l'exposició oral.

Indicadors d'èxit: 5.2.1, 5.2.2, 5.9.1, 5.10.1 i 5.11.1

Espais i materials: aula d'usos múltiples, fitxes d'història i material complementari i ferramentes TIC per tal d'accedir als materials.

1

PART INICIAL

Explicació

Explicació de com han de planificar l'exposició de la seua època. Remarcar que cal que participe tothom. Veure la utilització dels recursos visuals que reforcen l'exposició (imatges i text per col·locar en el mural de la línia del temps).

10'

2

PART PRINCIPAL

Què posarem en la línia del temps?

Triem conceptes o paraules clau per a resumir la nostra època, sempre buscant el consens en les decisions preses. Les idees han d'estar recollides en forma d'esquema o mapa de conceptes, en les cartolines que els donarà el mestre o la mestra.

15'

Quina imatge ens representa?

Seleccionarem la imatge o les imatges que representen la nostra època, entre aquelles que dona el mestre o la mestra, o les que trobe l'alumnat.

5'

Planifiquem i assagem què volem dir

Una vegada tinguem el text que afegirem a la línia del temps i la imatge triada, planificarem el nostre discurs. Qui comença? Qui presenta el text? Qui presenta la imatge?...

15'

3

PART FINAL

Reflexió final

- Reflexió sobre l'estructura de les exposicions del pròxim dia.
- Explicarem què farem en la pròxima sessió.
- Si la sessió és un altre dia, se'ls animarà a assajar a casa o davant dels companys i companyes del grup.

5'

Sessió conjunta (Ciències, Llengües i EF): Hem après tot això i ho compartim

UNITAT 9. LA LÍNIA DEL TEMPS DE LA PILOTA A MÀ

CURS 5é

SESSIÓ 5.4

Descripció: exposicions de cadascun dels grups i èpoques històriques per crear i completar, de manera conjunta, la línia del temps.

Indicadors d'èxit: 5.2.1, 5.2.2, 5.3.1, 5.4.1, 5.5.1 i 5.11.1

Espais i materials: aula d'usos múltiples, fitxes d'història i material complementari i ferramentes TIC per tal d'accedir als materials.

PART INICIAL

1

Explicació

Explicació de com es desenvoluparan les exposicions, l'ordre cronològic que seguirem i quins criteris utilitzarem per avaluar els companys i companyes (coavaluació). Amb aquesta coavaluació buscarem el consens a l'hora de prendre una decisió. **(ANNEX X. Graella de coavaluació de les exposicions de les diferents èpoques).**

5'

PART PRINCIPAL

2

Silenci, que comencem

La dinàmica d'exposicions serà la següent: en primer lloc, el mestre o la mestra farà una presentació de la línia del temps i de l'època en qüestió, posteriorment es desenvoluparà l'exposició del grup i, en finalitzar, es procedirà a preguntes i a la coavaluació per part dels altres grups.

35'

PART FINAL

3

Reflexió final

- Reflexió sobre els aspectes més importants de cadascuna de les èpoques exposades.
- Explicarem el que farem en la pròxima sessió.

10'

Sessió d'Educació Física: **Què he après de les altres èpoques? Practiquem-ho**

UNITAT 9. LA LÍNIA DEL TEMPS DE LA PILOTA A MÀ

CURS 5é

SESSIÓ 5.5

Descripció: sessió d'avaluació final de continguts i pràctica d'alguns jocs històrics.

Indicadors d'èxit: 5.5.1, 5.6.1 i 5.7.1.

Espais i materials: aula d'usos múltiples, fitxes d'història i material complementari i ferramentes TIC per tal d'accedir als materials.

1

PART INICIAL

Explicació

Explicació del que farem en aquesta sessió.

5'

2

PART PRINCIPAL

Què sé de la història de la pilota a mà?

Realització d'un test per valorar què han après sobre l'evolució de la pilota a mà al llarg de la història. **(ANNEX XII. Test de continguts per a l'alumnat).**

10'

Joc històric: Apóraxi

Llançar la pilota amb força contra el terra i agafar-la a l'altura de la mà. Guanya qui aconsegueix fer més accions en el mateix temps.

10'

Joc històric: Urània

Un jugador/a llança la pilota a l'aire i la resta l'han d'empomar.

10'

Joc històric: Trigonalis

Llançar la pilota cap als companys i companyes amb força i rapidesa perquè no la puguin agafar bé i els caiga.

10'

3

PART FINAL

Reflexió final

Reflexió sobre què hem après mitjançant una rúbrica d'autoavaluació **(ANNEX XI. Rúbrica d'autoavaluació).**

5'

6.5. REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

- Agulló, V., González, G. i Gómez, J. (2016). *La pilota valenciana. Pràctica, ciència i codi*. Universitat de València.
- Agulló, V. (coord.). (2015). *Esport tradicional valencià i territori*. Universitat de València.
- AVL. (2010). *Vocabulari del joc de pilota*. Publicacions de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua.
- Bravo, A. (2009). *El juego de pilota valenciana*. Museo del Juego. Versió digital en: www.museodeljuego.org
- Conca, M., García, G., Gimeno, T., Llopis, F., Naya, J. i Pérez, V. (2003). *La pilota valenciana. Unitat didàctica*. Generalitat Valenciana.
- Hernández, M. i Arroyo, M. (2009). *Historia del juego de pelota en España: desde sus inicios hasta el siglo XIX*. Museo del Juego. Versió digital en: www.museodeljuego.org
- Lavega, P. et al. (2006). Los juegos y deportes tradicionales en Europa: entre la tradición y la modernidad. *Apunts. Educación Física y Deportes*, (85) 68-81.
- Mandel (1986). *Historia cultural del deporte*. Bellaterra.
- Martos, D. i Torrent, G. (2011). *Pilota valenciana. Propostes didàctiques per ensenyar i aprendre el nostre joc*. Editorial Denes.
- Millo, Ll. (1976). *El "trinquet"*. Prometeo
- Museu Valencià d'Etnografia. (2013). *Faixa Roja, Faixa Blava. La Pilota Valenciana*. Autor.
- Parlebas, P. (2001). *Juegos, deportes y sociedades. Léxico de praxiología motriz*. Paidotribo.
- Pérez, V., Conca, M., Naya, J., Gimeno, T., Bravo, R. i Garcia, G. (2018). *Unitat didàctica: La pilota valenciana. ESO i Batxillerat*. Conselleria d'Educació, Investigació, Cultura i Esport. <https://www.moltmesqueunesport.com/wp-content/uploads/2022/05/UDSecundariaPilotaValenciana2018.pdf>

6.6. ANNEXOS

anexos

ANNEX I. Obra de teatre

REPRESENTEM LA HISTÒRIA DE LA PILOTA

Material per a l'obra

- 😊 Pedres fabricades amb paper embolicat.
- 😊 Bufeta d'animal: es pot fer amb una pilota de platja o globus recobert amb una bossa de plàstic marró o similar.
- 😊 Pilotes de badana o d'escuma.
- 😊 Pales de pilota basca (fusta).
- 😊 Cons per marcar ratlles en el joc de llargues.
- 😊 Marcador de pilota.
- 😊 Vestuari adequat per a cada època històrica: teles d'animal, túniques (teles blanques), espases de cartó, llegones (millor de cartó), indumentària de pilotari (samarretes blanques, saragüells, faixes, espardenyes...).

GUIÓ

NOTES INTRODUCTÒRIES

Es tracta d'una obra senzilla en què hi haurà una narradora i un narrador, poden ser un xic i una xica, que aniran narrant un text en el qual es descriu, per damunt, la història de la pilota a mà fins a arribar a la pilota valenciana. La resta de la classe va representant escenes per grups d'èpoques. Ho fan en silenci, gesticulant i dramatitzant amb èmfasi el seu paper.

Vestuari narrador/a: no és necessari cap vestuari d'especial.

OBRA

Entra narrador/a 1 i 2 i se situen enmig l'escena.

NARRADOR/A 1: Benvinguts i benvingudes a aquesta obra que hem preparat amb molta estima els xiquets i les xiquetes de quart.

NARRADOR/A 2: Escolta, de què va l'obra?

NARRADOR/A 1: De què ha de tractar? (**Denotant paciència**) És clar, de pilota valenciana.

NARRADOR/A 2: Però què és la pilota valenciana? (**Pausa per crear expectació**).

NARRADOR/A 1: (**Gesticulant molt, explicant al narrador/a 2**) La pilota valenciana és el nostre esport, la nostra cultura i la nostra llengua. La pilota valenciana és com una planta silvestre que naix per tot arreu i ha estat arrelada a les entranyes del nostre poble.

NARRADOR/A 2: Però d'on ve la pilota valenciana? (**Fent un gest amb la mà cap arrere, el narrador i la narradora es posen a un costat i donen pas al primer grup de classe**).

ESCENA I. PREHISTÒRIA

El narrador i la narradora es col·loquen a un lateral de l'escena durant tota l'obra.

Entren dos grups de xics i xiques que representen la prehistòria, fent una escena de caça.

Simulant aquesta escena llacen pedres a un animal (papers embolicats).

Vestuari: vestits de cavernícoles amb pantalons curts, alguna peça de roba de llana (si se'n té) o algun drap, descalços (si és possible).

NARRADOR/A 2: Fa molts, molts anys!, en la prehistòria de la humanitat, els nostres avantpassats agafaven pedres i les llançaven per a caçar, per a defendre's o per a atacar.

Pausa d'uns segons perquè els alumnes de la prehistòria representen l'escena. A poc a poc, van baixant la intensitat i s'asseuen cansats.

NARRADOR/A 2: A més, amb la bufeta dels animals, van aprendre a confeccionar una mena de pilotes amb les quals van començar a jugar per distraure's.

Un/a del grup s'alça, agarra la bufeta (una pilota de platja recoberta amb una bossa de plàstic marró o un globus), fa com que l'unfla i comença a jugar amb aquesta. El grup l'acompanya passant-se-la, pegant-li amb el peu, el cap, la mà, agafant-la, tirant-la a terra i es van retirant de l'escena a poc a poc.

NARRADOR/A 2: Sense saber-ho, estaven començant la història de la pilota...

ESCENA II. GRECS/ROMANS

Entra un grup d'alumnes grecoromans llançant-se una pilota mitjana. Avancen i retrocedeixen tractant de guanyar terreny a l'altre equip.

Vestuari: vestits amb túniques (llençols o trossos de tela o samarreta blanca gran).

NARRADOR/A 1: Gràcies a les restes arqueològiques sabem que durant l'edat antiga, en la Grècia clàssica, ja s'ho passaven d'allò més bé jugant i competint entre pobles i ciutats amb un joc de pilota molt semblant a les llargues de hui en dia, o al nyago que juguem ací a l'escola, en partides que podien durar **(amb exageració)** moltes hores, fins i tot dies.

Deixa uns segons de pausa i el grup es va retirant.

NARRADOR/A 1: Posteriorment, l'imperi romà, amb les seues conquestes, va escampar **(estira el braç obrint-lo cap als costats, com si fora una llavor)** els jocs de pilota per tots els seus dominis.

Entra un grup de valencians i valencianes jugant al raspall i un altre de bascos i basques jugant contra la paret.

Vestuari: valencians i valencianes, vestits de blanc amb saragüells i espardenyes (qui en tinga). També amb faixes blaves i roges. Bascos i basques, de blanc i amb txapela. Potser algú pot utilitzar una llegona de cartó per a representar que és llaurador o llauradora.

ESCENA III: DEL 'JEU DE PAUME' A LA PILOTA VALENCIANA

Els pilotaris continuen jugant.

NARRADOR/A 2: Durant l'edat mitjana es va continuar jugant a pilota arreu d'Europa i es van anar configurant les diferents modalitats. A principis de l'Edat Moderna, segle XV, a França ja es va introduir l'ús de pales per jugar a pilota, ja que els nobles i els reis es feien mal a les mans.

Un o una dels que estan jugant passa de costat a costat de l'escenari ensenyant unes pales i una raqueta.

NARRADOR/A 2: Posteriorment, aquestes pales evolucionarien a les raquetes actuals, amb les quals els anglesos crearien l'esport del tenis, ja al segle XIX. Malauradament, amb el pas del temps, les prohibicions, les dificultats per jugar al carrer i l'aparició de nous esports de masses, com ara el bàsquet o el futbol, entre d'altres, la pràctica de la pilota va anar perdent-se. Però no a tot arreu!

(Pausa per crear intriga)

Un o una dels pilotaris crida: "va de bo!" i fa com que trau.

NARRADOR/A 2: Al País Basc i al territori valencià el joc de pilota es va mantindre amb força i un poc també a les Illes Canàries, però cadascun amb les seues particularitats. La pilota basca va evolucionar fins a practicar-se en frontons, de manera que es va deixar de jugar cara a cara. **(Assenyala el grup de bascos i basques)**. D'altra banda, la pilota valenciana va conservar l'enfrontament cara a cara entre els equips i, durant el segle XIX, es va consolidar el trinquet com a espai de joc. Al segle XX apareixen nombroses modalitats de pilota que fan més ric el nostre esport.

Els pilotaris dels dos grups se saluden i es retiren.

ESCENA IV. LA PILOTA VALENCIANA HUI

Entren en escena dos equips de pilotaris i es posen a jugar a raspall. Trauen un marcador per anar puntuant el joc.

Vestuari: indumentària de pilotari actual (pantaló blanc i samarretes blaves i roges, per a diferenciar els equips).

NARRADOR/A 1: Hui en dia, en la pilota valenciana es conserven diferents modalitats de joc. Destaquen dues modalitats que tenen jugadors i jugadores professionals:

- **(Amb èmfasi)** L'escala i corda, que es juga al trinquet, on hi ha una escala i una corda per damunt de la qual ha de passar la pilota.
- **(També amb èmfasi)** I el raspall **(assenyala els equips que estan jugant al raspall)** es juga dins del trinquet o al carrer. Agafa el nom del fet que els jugadors i jugadores han de raspar a terra sovint per colpejar la pilota.

Es retiren els pilotaris de raspall i n'entren uns altres per jugar a nyago.

Vestuari: igual que el del raspall.

NARRADOR/A 1: Algunes modalitats continuen practicant-se, a pesar de no tindre jugadors i jugadores professionals i d'altres, ja no, com el cas del nyago **(es gira assenyalant)**.

- Les llargues: és la modalitat més antiga i es juga al carrer.
- O la galotxa, que és similar a l'escala i corda, però es juga també al carrer.

Es retiren els pilotaris de nyago i entren els de frontó. Diuen va de bo i comencen a jugar contra una paret.

Vestuari: igual que el del raspall.

NARRADOR/A 2: I de les modalitats que es juguen contra una paret, encara es conserven el frontó valencià i el frare, modalitat de les comarques del nord de Castelló.

El narrador/a ocupa un espai central per acabar alçant un poc la veu mentre els equips de frontó continuen jugant de forma silenciosa.

NARRADOR/A 2: La pilota és un esport que es juga entre homes i en l'actualitat, cada vegada hi juguen més dones. En la pilota valenciana són bàsics els valors de l'honestetat, l'honradesa, l'esportivitat, el respecte, en definitiva, la bonhomia.

Pausa breu.

NARRADOR/A 1: En aquest esport, qui trau sempre ha d'avisar al contrari, dient VA DE BO! i esperar que estiga a punt. També durant el joc és el mateix jugador o jugadora qui diu si la pilota ha sigut falta, donant-la o alçant la mà.

Pausa breu.

NARRADOR/A 1: A més, és un esport en què el públic forma part del joc. La pilota pot anar on està el públic i el joc continua.

Tots els xiquets i xiquetes que han estat jugant es posen darrere del narrador i la narradora fent una pinya.

NARRADOR/A 2: (Amb èmfasi) Recordeu, la pilota valenciana és el nostre esport. Per tant, gaudiu de la seua pràctica a la nostra escola i aprofitem que tenim docents que ens ajudaran a conèixer-la. Vos animem a jugar a pilota com a activitat extraescolar.

NARRADOR/A 1: I ara, tots a una veu, direm una expressió típica de la pilota valenciana: Va de bo!

(Convidant a tots i totes: públic, actors i actrius, compten 1, 2 i 3).

TOTS I TOTES CRIDEN: "VA DE BO!"

Fi

ANNEX II. Rúbrica DOCENT

Criteris d'avaluació	Pilotari de blanc	Pilotari aficionat/ada	Pilotari aprenent/a	Pilotari iniciant-se
AVALUACIÓ DEL PROCÉS I FINAL				
Col·laboració en grup 4.2. Participa, amb la guia de l'adult, en equips de treball col·laborant amb la resta del grup per tal d'aconseguir metes comunes.	Participa activament en el procés de dramatització duent a terme la planificació i seguint els passos marcats, col·laborant en grup.	Participa en el procés de dramatització col·laborant en grup.	Participa en el procés de dramatització fent allò que li diuen , sense cap actitud d'implicació.	No hi participa , només participa en aquelles parts que li agraden o tracta d'imposar els seus criteris sense consens.
Expressió corporal 4.3. Expressa emocions i sensacions de manera desinhibida i espontània per mitjà del moviment.	Expressa el seu paper de manera desinhibida i espontània buscant la creativitat en els seus gestos.	Expressa el seu paper de manera desinhibida , però sempre sense eixir-se'n del paper marcat.	Expressa el seu paper de manera correcta, però sense desinhibició .	Expressa el seu paper amb moltes dificultats , sense cap desinhibició i amb molts prejudicis .
Representació de l'obra 4.4. Interpreta el seu personatge assignat per tal d'aportar credibilitat a l'escena de l'obra.	Interpreta el seu personatge amb interés d' aportar credibilitat a les escenes durant tota l'obra.	Interpreta el seu personatge amb credibilitat , però de manera discontinua .	Interpreta el seu personatge sense aportar credibilitat a les escenes de l'obra.	No interpreta el seu personatge, es deixa portar per l'acció sense gesticular.
AVALUACIÓ FINAL				
Valoració de l'obra teatral 4.5. Valora i opina sobre el procés de creació i representació de l'obra de teatre.	Expressa la seua opinió personal i reflexiona sobre el procés i el resultat de l'obra de manera sincera .	Expressa la seua opinió personal, poc reflexiva , sobre el procés i el resultat de l'obra de manera sincera.	Expressa la seua opinió personal sobre el procés i el resultat de l'obra sense aportar un punt de vista crític .	No expressa la seua opinió personal sobre el procés i el resultat de l'obra o bé repeteix idees dels companys/anyes.
La història de la pilota 4.1. Treballa les diferents parts de la història i pren consciència de l'evolució de la pilota.	Sap ordenar les escenes en funció de l'evolució de la pilota i les ha treballades amb interès .	Ha treballat amb interès cadascuna de les escenes, però no té del tot clar quin és el seu ordre .	Ha treballat les escenes sense preocupar-li l'ordre d'aquestes.	Només ha treballat en l'escena assignada i ha mostrat un total desinterés .

ANNEX III. Rúbrica inicial per a l'ALUMNAT

Sabers	Pilotari de blanc	Pilotari aficionat/ada	Pilotari aprenent/a	Pilotari iniciant-se
Col·laboració en grup	Participe activament en el procés de dramatització duent a terme la planificació i seguint els passos marcats col·laborant en grup.	Participe en el procés de dramatització col·laborant en grup.	Participe en el procés de dramatització fent allò que em diuen, sense implicar-me molt.	Participe amb desinterés o no participe en el procés de dramatització o intente imposar el meu criteri.
Expressió corporal	M'expresse de manera espontània i sense vergonya buscant creativitat.	M'expresse sense vergonya, però sempre sense eixir-me'n del paper marcat.	M'expresse sense eixir-me'n del paper marcat.	M'expresse amb moltes dificultats, amb vergonya i amb molts prejudicis.
Representació de l'obra	Interprete el meu personatge amb interès d'aportar credibilitat a les escenes de l'obra.	Interprete el meu personatge amb credibilitat.	Interprete el meu personatge sense gens d'interès d'aportar credibilitat a les escenes de l'obra.	No interprete el meu personatge o el dramatitze sense interès, motivació ni credibilitat.
Valoració de l'obra teatral	Expresse la meua opinió personal i reflexione sobre el procés i el resultat de l'obra de manera sincera.	Expresse la meua opinió personal, poc reflexiva, sobre el procés i el resultat de l'obra de manera sincera.	Expresse la meua opinió personal sobre el procés i el resultat de l'obra sense aportar un punt de vista crític.	No expresse la meua opinió personal sobre el procés i el resultat de l'obra o bé repetisc idees de companys i companyes.
La història de la pilota	Mostre interès pel conjunt de l'obra, entenent-la i donant sentit al meu paper.	Mostre interès per l'obra i l'entenc de manera general.	Mostre interès per la meua escena, però no entenc la idea global de l'obra.	No mostre interès per l'obra o bé només realitze el meu paper sense massa interès.

ANNEX IV. Rúbrica d'AUTOAVALUACIÓ INDIVIDUAL I GRUPAL

Sabers	Pilotari de blanc	Pilotari aficionat/ada	Pilotari aprenent/a	Pilotari iniciant-se
Autoavaluació individual				
Col·laboració en grup	Col·labore ajudant el grup en la presa de decisions, planificant i seguint els passos per fer l'obra de teatre.	Col·labore ajudant el grup seguint els passos marcats.	Col·labore poc en grup i faig allò que em manen.	No col·labore, no aporte res, ni done la meua opinió al grup.
Expressió corporal	M'expresse de manera espontània i sense vergonya buscant creativitat.	M'expresse sense vergonya però sempre sense eixir-me'n del paper marcat.	M'expresse sense eixir-me'n del paper marcat.	M'expresse amb moltes dificultats, amb vergonya i amb molts prejudicis.
Representació de l'obra	Dramatitze el meu personatge tractant d'aportar credibilitat a l'escena de l'obra.	Dramatitze el meu personatge sense pensar si done credibilitat a l'obra.	Dramatitze el meu personatge sense saber molt bé quina importància té en l'obra.	No dramatitze el meu personatge o l'interprete sense saber qui és i no mostre interès per l'obra.
La història de la pilota	Conec l'ordre de les escenes en funció de l'evolució del joc de pilota a mà.	Sé que la pilota a mà ha evolucionat, però no tinc clares les parts de l'obra.	Conec les escenes, però no entenc quina relació tenen en l'evolució de la pilota a mà.	No sé quin és l'ordre de les escenes i només faig el que em diuen sense interès.
Autoavaluació individual del grup				
Treball en grup	La bona feina de tots i totes es nota en el bon resultat final de l'escena de l'obra.	Hem treballat en grup, encara que el resultat de l'obra podria haver sigut millor.	Només hem treballat en els grups d'amics i amigues i no amb el grup complet i en el resultat de l'obra s'ha notat.	No hem treballat de manera conjunta, cadascú ha anat a la seua i això s'ha notat en el resultat de l'obra.
Planificació de l'obra	Totes les parts de l'obra han eixit com estaven planificades i el resultat ha sigut satisfactori.	La planificació ha sigut adequada, però en l'obra no l'hem seguida de la manera prevista.	La planificació no ha sigut adequada, però hem tractat de seguir un ordre i el resultat no ha estat del tot malament.	No ens hem planificat adequadament i això s'ha notat en la representació de l'escena, que ha sigut un caos.
Opinió i gustos	L'obra s'ha entés i el resultat ha sigut immillorable.	L'obra ha quedat molt bé, encara que alguna cosa es podria millorar.	L'obra ha quedat bé, però es podria haver fet molt millor.	L'obra ha sigut un desastre i no m'ha agradat gens.

ANNEX V. Projecte globalitzat “LA LÍNIA DEL TEMPS DE LA PILOTA A MÀ”

j u s t i f i c a c i ó 1

Es tracta d'un projecte adreçat a l'alumnat de cinqué de primària que naix amb la idea d'enriquir significativament l'aprenentatge de la història dels jocs de pilota a mà, des de diferents àrees (Ciències, Llengües i Educació física), amb la creació d'una “línia del temps”, atorgant a aquest aprenentatge un caràcter plenament competencial.

O b j e c t i u s 2

En finalitzar aquest projecte l'alumne i l'alumna ha de ser capaç de:

- Representar en una línia del temps els processos més rellevants de la història del joc de pilota a mà.
- Produir textos orals coherents amb un guió previ i utilitzant recursos visuals.
- Utilitzar vocabulari, entonació i dicció adequant el discurs a la situació comunicativa.
- Nomenar els jocs i les modalitats, analitzant les característiques diferencials.
- Classificar els jocs i les modalitats segons criteris d'espais, participació, context lúdic, estructura i utilitat.
- Distingir els tipus de materials emprats per a l'elaboració de pilotes.
- Organitzar i seleccionar la informació mitjançant subratllat, paraules clau i resums.
- Planificar una tasca d'indagació proposant un pla ordenat d'accions.
- Utilitzar el diàleg igualitari per prendre decisions de manera raonada.
- Participar en equips de treball per construir una tasca col·lectiva o producte final (línia del temps).

C o m p e t è n c i e s 3

Competència en consciència i expressions culturals

- Conèixer quina és l'herència cultural i esportiva del nostre poble.
- Aplicar i utilitzar diferents tècniques i materials en el treball històric.
- Respectar i valorar el dret a la diversitat cultural de cada racó del nostre territori.

Competència en comunicació lingüística

- Conèixer vocabulari específic del món de la pilota.
- Interpretar el text formal buscant, recopilant i processant la informació per expressar, posteriorment, de manera oral davant del gran grup classe.
- Reconèixer el diàleg crític i constructiu com a eina primordial.
- Tot sota un paradigma d'aprenentatge integral de llengües i contingut (TILC).

Competència personal, social i d'aprendre a aprendre

- Participar de manera constructiva en tasques de caràcter grupal.
- Planificar la resolució de la tasca que cal realitzar amb supervisió.
- Utilitzar estratègies d'avaluació del resultat i del procés per fer sentir l'alumnat protagonista del seu aprenentatge.

Competència ciutadana

- Entendre els comportaments i costums de les diverses societats al llarg de la història

Competència emprenedora

- Dissenyar un pla per comunicar què s'ha après.

S a b e r s 4

- El temps i la seua representació per mitjà de línies del temps.
- El temps i la seua mesura: períodes cronològics. Nocions de canvis, continuïtat, simultaneïtat i duració.
- Importància de la millora en l'expressió oral: pronunciació i dicció.
- Planificació i organització del contingut del discurs sent conscient dels recursos lingüístics i no lingüístics de l'expressió oral (gestos, entonació, etc.).
- Reconeixement, nomenament i classificació de jocs i modalitats de pilota a mà.
- Classificació de jocs i modalitats de pilota a mà segons la forma d'utilitzar l'espai, el tipus de participació, la varietat de contextos lúdics i el major o menor caràcter utilitari.
- Tècniques per al tractament de la informació: subratllat, esquemes, resums i mapes de conceptes.
- Iniciació al mètode científic i la seua aplicació a les Ciències: planificació de la indagació i organització de la informació.
- Desenvolupament de projectes en equip.
- Presa de decisions buscant el consens.
- Cerca del sentit del seu treball en una tasca complexa grupal.

a v a l u a c i ó 5

5.1 Moments, procediments i instruments d'avaluació

Instruments d'avaluació	Indicadors d'èxit
Inici del projecte	
Rúbrica informativa per a l'alumnat: "Què esperem de tu en aquest projecte?" (ANNEX VII).	Donar a conèixer els criteris d'avaluació a l'alumnat.
Avaluació del procés	
Rúbrica docent. (ANNEX VIII).	5.2.2, 5.8.1, 5.9.1, 5.10.1 i 5.11.1
Avaluació final	
Rúbrica docent de l'exposició oral i línia del temps. (ANNEX IX).	5.2.1, 5.3.1, 5.4.1, 5.5.1 i 5.11.1
Graella de coavaluació. (ANNEX X).	5.3.1, 5.9.1 i 5.11.1
Rúbrica d'autoavaluació. (ANNEX XI).	5.6.1, 5.3.1, 5.8.1, 5.9.1 i 5.10.1
Test de continguts. (ANNEX XII).	5.1.1, 5.5.1, 5.6.1 i 5.7.1

5.2 Criteris d'avaluació i indicadors d'èxit

Ciències	
5.1. Distingir entre diversos tipus de canvis que configuren els processos històrics.	5.1.1. Distingeix tots els canvis de l'evolució de la pilota a mà al llarg de la història.
5.2. Representar en un eix cronològic o línia del temps processos històrics rellevants.	5.2.1. Ubica les representacions visuals de l'època que investiga en el lloc on correspon en la línia del temps. 5.2.2. Coneix quines èpoques són anteriors i posteriors.
Llengües	
5.3. Produir textos orals coherents amb un guió previ i utilitzant recursos visuals.	5.3.1. Exposar de manera coherent i organitzada utilitzant els recursos visuals apropiats.
5.4. Utilitzar vocabulari, entonació i dicció adequant el discurs a la situació comunicativa.	5.4.1. Produir un discurs clar i comprensible utilitzant un vocabulari, una entonació i una dicció adequades.
Educació física	
5.5. Nomenar els jocs i les modalitats, analitzant les característiques diferencials.	5.5.1. Diferenciar jocs i activitats esportives segons totes les seues característiques: tipus de jocs, normes, materials emprats, etc.
5.6. Classificar els jocs i les modalitats segons criteris d'espai, participació, context lúdic, estructura i utilitat.	5.6.1. Coneix jocs i activitats esportives antics i com influeixen els espais, la participació, etc., en la seua evolució.
5.7. Distingir els diferents tipus de pilotes i els materials emprats per elaborar-les.	5.7.1. Sap que hi havia diferents tipus de pilotes i coneix els materials amb els quals s'elaboraven.
Criteris competencials comuns	
5.8. Organitzar i seleccionar la informació mitjançant subratllat, paraules clau i resums.	5.8.1. Utilitza tècniques de tractament de la informació com el subratllat, paraules clau i resums per a trobar les idees principals.
5.9. Planificar una tasca d'indagació proposant un pla ordenat d'accions.	5.9.1. Planifiquen de manera ordenada la tasca que cal realitzar seguint el pla marcat inicialment.
5.10. Utilitzar el diàleg igualitari per a prendre decisions de manera raonada.	5.10.1. Pren decisions raonades mitjançant el diàleg entre iguals.
5.11. Participar en equips de treball per construir una tasca col·lectiva o producte final.	5.11.1. Participa activament en l'equip de treball esforçant-se per construir una bona exposició.

temporització 6

Plantegem dues propostes per fer més significatiu el projecte. Consisteix a emmarcar-lo en dues possibles celebracions:

Dia de la pilota: al llarg del dia es realitzen les diferents sessions.

La setmana de la pilota: diferents sessions al llarg d'una setmana.

6.1. Sessions

- 1a sessió (Ciències): **Què és una línia del temps?**
- 2a sessió (Llengües): **Llegim i organitzem la informació.**
- 3a sessió (Llengües): **Què hem de dir de la nostra època?**
- 4a sessió (Educació física, Llengües i Ciències): **Hem après tot això i ho compartim.**
- 5a sessió (Educació física): **Què he après de les altres èpoques? Practiquem-ho.**

estratègies d'ensenyament-aprenentatge 7

Estratègies metodològiques i estils d'ensenyament
En aquest projecte globalitzat i transversal a diverses àrees plantegem com a metodologia principal el descobriment guiat utilitzant estils d'ensenyament basats en la indagació. Utilitzant el treball col·laboratiu per parelles o grups de tres persones, buscant el diàleg igualitari per prendre decisions, en consens, per aconseguir un producte final, la línia del temps de la pilota a mà, que done sentit global al treball en grup.
Disseny de les activitats en funció de les característiques de l'alumnat i possibles necessitats educatives
Les activitats planificades per a aquest projecte seran d'indagació, d'organització de la informació, de planificació, d'utilització de recursos visuals, d'expressió oral i corporal. Pensem que el treball d'aquestes activitats és importantíssim per al desenvolupament competencial de l'alumnat d'aquestes edats.
Progressió en les activitats i tipus d'activitats: global, analítica o mixta
Les activitats seran explicades a l'inici de la sessió, d'aquesta manera ajudarem a fer que l'alumnat haja de planificar-se el temps per poder realitzar-les en el temps establert a l'inici.
Tipus de reforços o "feedback"
El mestre o la mestra adoptarà la funció de facilitador/a de l'aprenentatge i de guia per a l'alumnat. Els reforços es faran tan individualitzats com siga possible dins de cada grup de treball. A més, no se'ls donarà la solució, sinó estímuls perquè siguen creatius i busquen les seues pròpies respostes.

Transmissió de la informació: visual, verbal, recíproca, demostracions, com posar exemples, etc.

La informació es transmetrà per diferents canals: el mestre o la mestra utilitzarà les explicacions inicials i possibles demostracions. En el treball en grups hi haurà un diàleg continu per a buscar i prendre decisions constants i en les exposicions s'utilitzaran estímuls visuals.

Tractament significatiu dels valors.

Valorarem les habilitats de diàleg, consens, col·laboració i cooperació, per tal de crear un treball conjunt visual, que quedarà exposat durant un bon període de temps. Amb això pretenem que el treball siga significatiu i que s'aproximen a la història d'una manera motivadora i entretinguda, seguint la idea que allò que es fa en grup resulta més atractiu.

Organització de les sessions (estructura i fases), de l'alumnat, grups, etc.

Les sessions estan estructurades en tres parts: una primera part en què s'explica què han de fer, una segona part en què l'alumnat es planifica les activitats i duen a terme les seues tasques, i una tercera i última part, en què hi ha una xicoteta reflexió del que s'ha fet i una xicoteta introducció motivadora per a la sessió següent.

Activitats triades en funció dels espais.

Potenciació de la motivació i de la significativitat.

Mostrar el resultat d'allò après.

Aquesta línia del temps quedarà exposada en un lloc prou visible de l'escola per a tota la comunitat educativa. A més, es col·locarà en la pàgina web de l'escola per a difondre allò que hem après i que és part de la nostra cultura.

Tractament Integrat de Llengües i Contingut (TILC).

r e c u r s o s 8

Per fer el treball de preparació i exposició necessitarem una sala relativament àmplia, amb la possibilitat de moure taules i cadires per al treball en grup i l'atenció a les exposicions orals, amb una paret sobre la qual puguem penjar un paper continu, sobre el qual anirem muntant la línia del temps.

El mestre o la mestra tindrà preparat, prèviament, el material fotocopiat **(ANNEX VII. Rúbrica informativa per a l'alumnat)** i un mural relativament llarg (d'uns tres metres) penjat a la paret, on haurà de marcar els diferents espais per a les aportacions de cada grup. A més del material pròpiament de la història, els haurem de preparar unes fitxes, en forma de cartolina, que seran les que s'enganxaran al mural i unes imatges fotocopiades. **(ANNEX VI. Fitxes de les diferents èpoques)**.

En l'aspecte tecnològic, cap la possibilitat que l'alumnat accedisca al material per mitjà d'un codi QR amb el seu dispositiu mòbil o tauleta digital. Això modificarà tota l'estructura de sessions en funció de les característiques de cada centre i docent.

A més, segons la disponibilitat tecnològica i la voluntat docent, es planteja també la realització d'aquesta activitat mitjançant aplicacions tecnològiques específiques *timelining* que hi ha en format digital i es pot emprar també a casa. D'aquesta forma inclouríem la competència digital dintre d'aquest projecte.

a t e n c i ó a l a d i v e r s i t a t 9

En el cas particular d'aquesta aplicació didàctica, no hi haurà diferències de les mesures d'atenció a la diversitat que es plantegen en una aula ordinària per a l'alumnat amb diversitat funcional. En el cas de les discapacitats sensorials i motrius, se'ls hauria d'adaptar l'accés als materials. Sí que hi hauria d'haver adaptacions significatives en el cas d'alumnes amb alguna discapacitat de tipus intel·lectual. En aquesta situació, l'adaptació dependrà de les característiques personals de l'alumne o alumna, per tant, serà el docent qui ha de conèixer i plantejar de quina manera podem facilitar l'aproximació al contingut de la història per a tot l'alumnat, amb les adaptacions significatives.

ANNEX VI. Fitxes de les diferents ÈPOQUES

1 LA PILOTA ALS POBLES precolombins

Història. Per què es juga?

Els pobles precolombins són les civilitzacions maia, inca, tolteca i asteca, que hi va haver a l'Amèrica del Sud fa més de 2.000 anys. Aquests pobles són importants perquè van introduir grans canvis socials i culturals com, per exemple, les construccions de piràmides (diferents de les egípcies). També tenien un gran coneixement del medi natural, sobretot de les herbes i plantes, i eren grans estudiosos dels astres.

En el seu temps lliure practicaven diferents tipus d'activitats com la lluita o rituals. Així, en les seues celebracions, els individus més hàbils s'exhibien i mostraven les seues destreses; és el cas dels jocs de pilota.

Aquests jocs tenien un significat simbòlic: **era la lluita entre el bé i el mal, entre el sol i la lluna, entre éssers còsmics.**

Característiques del joc: instal·lacions i material

A l'exterior de les piràmides s'han trobat uns espais, com el de "Chichén Itzá" (Mèxic), on es dedueix que jugaven a pilota. Aquestes canxes es deien tlachcos, solien mesurar uns 60 m de llarg per 7 m d'ample. Als murs laterals, hi havia uns anells encastrats.

Del mural de Tepantitla, important vestigi de l'època, s'ha considerat que el joc consistia a passar la pilota al costat contrari, passant una ratlla central i traient des del fons. La impulsaven amb el peu, un bastó o els malucs. S'aconseguia punt quan els contrincants la tocaven amb les mans, no superaven la ratlla central, no la podien tornar o bé pegava als marcadors laterals. Posteriorment en el joc s'afegien els anells i, si aconseguïen passar la pilota pels anells dels laterals de la pista, es considerava una marca extraordinària i, fins i tot, la victòria.

Les pilotes que s'han trobat (200-400 dC) eren d'hule (cautxú, una goma com la roda dels cotxes). És una pilota massissa, però prou elàstica i botadora que facilitava els colps.

Tipus de jocs de pilota

Gràcies a les restes trobades podem saber que tenien diferents formes de jugar, entre les quals destaquen el **pok-ta-pok** i l'**ollama**, hui conegut amb el nom d'**ulama**, variant del joc en què es colpejava la pilota d'hule, amb els colzes, els genolls o el maluc. Aquesta modalitat encara es practica en alguns llocs de Mèxic i Guatemala.

Sabies què?

Aquests jocs tenien connotacions rituals i un contingut simbòlic: la pilota representa la trajectòria dels astres —sol, lluna i venus— i el joc afavoria la fertilitat, la pluja, etc.

2 LA PILOTA EN L'ANTIGA Grècia

Història. Per què es juga? La civilització grega, bressol de la civilització occidental, és punt de partida de molts dels esports actuals, inclosa la nostra pilota valenciana.

A Grècia donaven molta importància a la cura del cos, per això es practicaven moltes activitats, algunes de lluita i, en altres, utilitzaven mòbils esfèrics, és a dir, pilotes.

Hi ha moltes referències al joc de pilota, però destaca un fris (escultura en relleu) en les muralles d'Atenes, datat del segle V aC, en el qual, a partir de les postures de les figures representades, s'interpreta que les persones estan jugant a un joc de pilota.

Característiques del joc: instal·lacions i material Dels diferents escrits grecs s'extrau que, a Grècia, es practicaven uns jocs de pilota que s'anomenaven esferística. Es desenvolupaven als gimnasos grecs, en una zona coneguda com a **sphairisteria**.

Pel que fa al material, trobem dos tipus principals de pilotes:

- Una pilota xicoteta que, possiblement, estava realitzada amb una pedra o peça metàl·lica embolicada en llana o tela i pintada.
- Unes pilotes grans que es feien a partir de les bufetes dels animals unflades i embolicades en llana o cuir.

Tipus de jocs de pilota

L'escriptor grec Juli Pòl·lux descriu diversos jocs de pilota en el seu llibre **Onomastikon**:

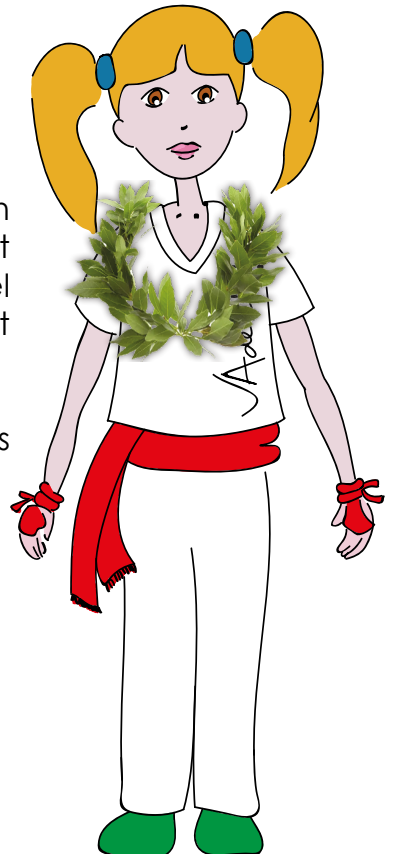
- **Episkiros**. Joc en què s'havien de fer uns moviments violents que només podien fer els joves. El camp estava dividit per una ratlla central i a cada costat n'hi havia una altra que servia de límit. Amb els jugadors a cada part, el joc consistia a llançar la pilota, des del punt en què l'arreglegaven (a l'aire), cap al costat oposat amb l'objectiu que l'adversari xafara la línia de fons, per a aconseguir el punt.
- **Feninde**. Joc similar a l'anterior, a excepció de l'existència de ratlles, en què els jugadors es canviaven de camp en fer ratlla.
- **Apóraxi** o joc de bot. Consistia a llançar la pilota amb força contra el terra i agafar-la a l'altura de la mà. Guanyava qui aconseguia fer més accions en el mateix temps.
- **Urània** o pilota a l'aire. Joc en què un jugador llançava la pilota a l'aire i els altres l'havien d'empomar.

A més, sembla que el joc més popular era el **Phaininda** o joc d'enganys, en el qual hi havia dos equips que intentaven tindre la pilota passant-se-la i tractant d'enganyar l'equip contrari que intentava recuperar-la. El terreny de joc era rectangular i amb una línia central que delimitava dues zones de camp.

Sabies què?

A Olímpia celebraven uns jocs que són els precursors dels Jocs Olímpics de l'Edat Moderna. Allí, l'atleta, només homes, competia nu i el guanyador adquiria la corona de llorer, era famós i molt ben considerat socialment.

Aquestes competicions eren individuals i per això els jocs de pilota no formaven part de les Olimpíades.

3 LA PILOTA EN L'ANTIGA Roma

dates: 753 aC - 476 dC

Història. Per què es juga? Roma va ser una civilització molt bèl·lica que va conquerir multitud de territoris de la costa mediterrània entre els quals estan les nostres terres. La seua cultura va estar influenciada per l'intercanvi entre diferents civilitzacions, sobretot la grega, però també la de Mesopotàmia i Egipte.

Als territoris que conquerien portaven la seua cultura i també el seu patrimoni lúdic, entre el qual hi havia els jocs de pilota. Arreu del continent europeu, velles nacions com Alemanya, França, Bèlgica, Itàlia i, també a la península Ibèrica, hi van jugar a pilota pel procés de romanització i la seua expansió.

Buscant referències més certes del joc, trobem que els jocs de pilota tenien una gran importància, fins al punt que els mateixos patricis (la gent noble més reconeguda a Roma), a les seues vil·les, tenien una sala dedicada al joc de pilota i, fins i tot, en algunes ciutats com Roma es fundaren **collegia** o associacions de jugadors, testimoni de la gran afició a aquests jocs.

Característiques del joc: instal·lacions i material Gràcies a les restes arquitectòniques sabem que els jocs de pilota es practicaven principalment a les termes públiques, on es van crear unes instal·lacions específiques per jugar a pilota, **sphaeristeria**. Aquests espais tancats podrien ser considerats els antecessors dels trinquets.

Amb les fonts escrites sabem que la pràctica d'aquests jocs es va fer popular i que els romans ocupaven places i carrers, cosa que va arribar a suposar un autèntic problema de trànsit.

Es troben també referències de molts tipus de pilotes: grans i xicotetes, pilotes dures i blanques i també pilotes rebotadores, que eren difícils per jugar. Hi havia unes pilotes romanes fetes amb bufeta de porc o budells que rebotaven molt i d'altres de llana que rebotaven molt poc. Segons les modalitats, utilitzaven diferents tipus de pilotes: la **trigon**, la **follis**, la **follis** menuda, la **pila paganica**, l'**harpastum** i les pilotes de llana.

Tipus de jocs de pilota Marcial, un escriptor llatí originari de la Tarraconense Hispànica (Tarragona), escriu la informació més àmplia del joc de pilota, que anomenaven **pila**. En diferencia quatre tipus:

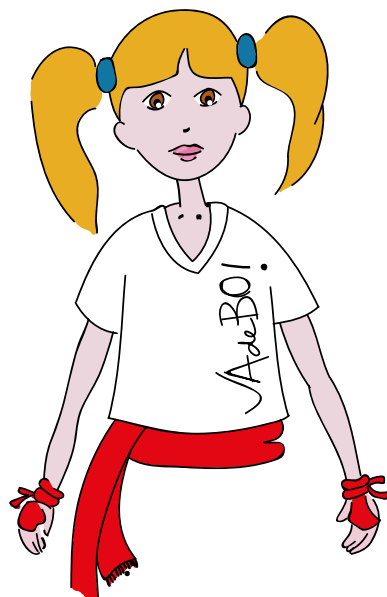
- La **follis**, segurament jugada per gent de totes les edats i sexes, per les característiques de la seua pilota grossa i poc pesada, que era simplement una pell cosida i inflada. Era practicada a les termes abans del bany i consistia a colpejar la pilota amb el puny tancat o amb el braç, el qual es podia tindre protegit amb un braçalet.

- La **trigonalis**, joc en què la pilota era la més menuda i dura, farcida de pèl. Tres jugadors disposats en triangle es llançaven la pilota dels uns als altres amb força i rapidesa perquè l'altre no la poguera agarrar bé i li caiguera.

- La **paganica** es jugava amb una pilota farcida de plomes coberta de llana i pell, xicoteta, dura i difícil de jugar. El joc consistia a llançar la pilota dels uns als altres amb força i podia ser jugada a l'aire o al bot. Per tal de no fer-se mal amb la pilota dura, es permetia a xiquets i joves utilitzar una mena de raqueta.

- L'**harpastum** es jugava amb pilota dura i menuda, i tal vegada siga l'antecessora del nostre actual raspall, ja que la pilota podia ser colpejada amb les mans o els peus. Es jugava en un espai rectangular, on dos equips enfrontats defensaven la seua línia amb l'objectiu de sobrepassar la de l'adversari.

Sabies què?

Van inventar el circ, que consistia a oferir espectacles per al públic en lluites simulades o no, entre persones, animals o fins i tot vaixells reals.

Cal destacar que les dones també practicaven jocs de pilota i fins i tot els metges en recomanaven la pràctica com a exercici saludable.

4 LA PILOTA EN L'EDAT mitjana

Història. Per què es juga? Les cultures grega i romana són les que més han influït en les activitats practicades en l'edat mitjana i que han donat origen al joc de pilota del qual hem anat evolucionant fins a l'actualitat. Així, en zones com França, Bèlgica, Itàlia, els Països Baixos, Anglaterra, Gal·les, Escòcia o Irlanda encara es juga en l'actualitat.

A França trobem el famós **jeu de paume** o joc de palma, possiblement l'antecessor de la nostra pilota valenciana, joc practicat amb la mà i amb una pilota farcida de pèls, que s'ha de passar per dalt d'una corda. Aquests jocs de pilota eren populars i també hi jugaven les classes altes, que començaren a utilitzar una raqueta per colpejar la pilota.

Des de França, el joc va passar cap al sud i així va arribar a les províncies basques, catalanes, terres valencianes i la resta de l'Estat espanyol. Pel que fa a la nostra pilota, la valenciana, es juga des de fa molts segles.

Sabem que l'any 1276 hi havia a Alcoi la placeta del Jugador de Pilota i que al rei Jaume II, el 1305, el seu metge li desaconsellà jugar-hi perquè no ho considerava propi del seu estatus.

En la segona meitat del segle XIV, Sant Vicent Ferrer (monjo molt destacat en l'època), en els seus sermons, ja parlava del joc de pilota, que considerava honrós i sa.

El pas dels anys ens ha anat deixant documents (prohibicions, bans d'ajuntaments, guies de carrer, consells i sermons) i dades de l'evolució del nostre joc que evidencien la popularitat de la seua pràctica. La prohibició més destacable és la de jugar a pilota a la ciutat de València, del juny de 1391, ja que ocasionava moltes molèsties. Però, encara que la prohibiren en molts llocs, la pilota valenciana continuà expandint-se.

Característiques del joc: instal·lacions i material

Sabem que normalment es jugava a pilota al carrer. Geogràficament, des del Sénia (riu de Tarragona) fins al Segura (riu d'Alacant). Però com que els nobles també la practicaven, es construïren nous recintes tancats específics per jugar a pilota, anomenats trinquets, en viles i ciutats. En aquests trinquets la gent es podia jugar diners, amb la qual cosa es crea un joc amb rendiment econòmic. A la ciutat de València, per exemple, sabem que, entre els segles XV i XVI, hi havia almenys una dotzena de trinquets. Aquests espais fins i tot donaven nom a carrers, places i famílies importants.

A França, a causa del clima plujós, es construeixen els **tripots**, o trinquets francesos, amb graderies laterals, teulat per al públic i una corda central que divideix en dos la canxa i crea un joc de canxa dividida a causa de la introducció de la corda (com evidencien algunes il·lustracions de l'època).

Pel que fa a les pilotes, destaca una referència que indica que, a la ciutat de París, al segle XIII, hi havia tretze artesans de pilotes, anomenats **paumiers**.

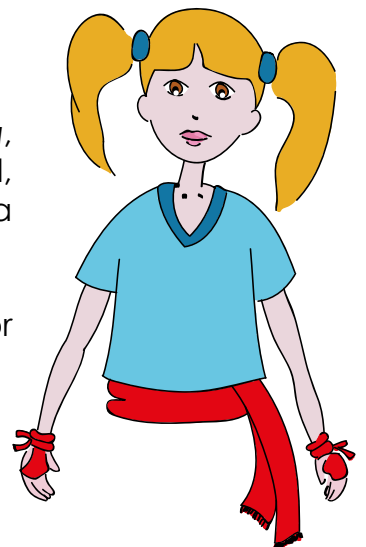
Tipus de jocs de pilota

Podem dir que amb la tradició del **jeu de paume**, els jocs de pilota seran la pràctica més estesa i practicada durant el segle XV a tot l'Estat espanyol. Sabem també que la modalitat més comuna eren les llargues, que fins i tot es practica hui en dia en alguns territoris del País Basc, el País Valencià i les Canàries.

Sabies què?

A la novel·la cavalleresca **Curial e Güelfa**, de Joanot Martorell, el protagonista, Curial, mentre no combatia en les justes, s'entrenava jugant a pilota davant del palau.

El **jeu de paume** francès, jugat amb raqueta, és l'antecessor del tenis.

5 LA PILOTA AL SEGLE XVI

Un joc de *cavallers*

dates: 1501 a 1600

Història. Per què es juga? Al segle XVI s'han trobat diferents referències de la pràctica de la pilota a les nostres terres. La gent continua jugant a pilota al carrer i el joc està en plena expansió en aquest segle. Tot i això, per evitar problemes al carrer i les prohibicions que es feren en nombroses viles i ciutats, es van construir nombrosos trinquets. Alguns eren particulars, de famílies nobles (alguns a València ciutat), ja que els agradava jugar a pilota. També construïren trinquets populars per a la gent del poble.

Una de les dades més valuoses és la informació que recull l'escriptor Lluís Vives sobre el joc de pilota, la seua filosofia i les seues lleis. Algunes han perdurat fins a l'actualitat, com la cavallerositat, l'elegància en la victòria i la derrota i el judici inapel·lable del públic en cas de dubte, entre d'altres.

Trobem també textos de l'època interessants, com el de l'any 1564, a Gandia, en què s'anomena Hieroni Ximeno, com a 'jugador de pilota'. O el de l'any 1569, a la ciutat d'Alcoi, una de les principals poblacions de l'època, en què es descriu que es juga massa a pilota i gairebé no es pot passar pels carrers i, amb la calor de l'estiu, es propicien malalties, per tant, prohibeixen el joc fins al mes de setembre. A Alacant també s'obria un trinet als afores de la vila vella, on jugaven "els aficionats de les classes benestants".

Veiem com el joc continua la seua expansió popular, en el cas tant dels moriscos com dels cristians, a pesar de la diversitat de prohibicions i moviments en contra.

Característiques del joc: instal·lacions i material

Tal com hem explicat abans, com narren els textos de l'època, sabem que la gent jugava molt als carrers de ciutats i pobles, tot i les prohibicions. A més, tenim constància que proliferava la construcció de trinquets, tant a la ciutat de València com en altres poblacions del Regne.

Quant a les pilotes que gastaven, en l'obra Diàlegs de Lluís Vives es recull que les pilotes utilitzades a València eren "pilotes de vent" i farcides de "pellussa de drap", i explica que a París jugaven amb unes pilotes més menudes i dures de cuir blanc i farcides de pèl.

Tipus de jocs de pilota

En aquest segle tenim la primera referència de la modalitat del raspall, concretament l'any 1588 a Benissida, on dos jugadors moriscos van tindre una disputa després de perdre la pilota. A més, es jugava a llargues, que continua sent la modalitat hegemònica. En les dues modalitats juguen dos equips enfrontats amb l'objectiu de sobrepassar la línia de fons de l'adversari colpejant la pilota amb la mà.

D'altra banda, trobem un tractat a Itàlia, **Tratatto del Giocco della Palla**, que fa una descripció del joc de pilota i les seues regles i, a més, explica les mides estàndard de la canxa i el sistema de puntuació sexagesimal: **quinze, trenta i quaranta-cinc**. El joc és una competició entre dos jugadors situats cadascun a un costat de la canxa, que podien jugar amb la mà o amb raqueta.

Sabies què?

Tradicionalment, en els jocs de pilota s'ha emprat el sistema sexagesimal per a sumar els punts, que s'anomenen quinze. En el cas de la pilota valenciana es diu: quinze, trenta, val i joc, i cal guanyar de dos quinze de diferència.

6 LA PILOTA AL SEGLE XVII

Un joc de
nobles i camperols

dates: 1601 a 1700

Història. Per què es juga? En aquest segle, el joc de pilota continua sent una pràctica popular, a més d'un esbargiment reial, ja que continuem trobant escrits que esmenten la construcció d'instal·lacions pròpies i nombroses prohibicions, com la de Gandia en 1618, de jugar al carrer. I és que la pilota al carrer destorbava la vida quotidiana de les viles: vidres trencats, carrers tallats, colps a la gent, públic que no anava a treballar... A més, el joc s'acompanyava també de travesses -apostes- entre els jugadors.

Es constata que les partides als trinquets reportaven bons beneficis a persones o entitats; així, per exemple, l'Hospital de València comprà els drets del trinet d'Antoni Banyuls per a traure'n rendibilitat. Però, és clar, es jugava diners qui podia, normalment els nobles, o alguns bandits i bandolers, dels quals també es té constància que assistien a partides.

Els camperols, d'altra banda, ho tenien més complicat per jugar, perquè havien de treballar i disposaven de poc de temps d'esbargiment. Tot i això, la pilota es va tornar tan popular que alguns carrers i places comencen a prendre el nom de **la Pilota**.

Característiques del joc: instal·lacions i material

Fonamentalment, es jugava als carrers i places, però també als trinquets. Els carrers tenien una fisonomia molt diferent de l'actual, eren de terra i llambordes (pedres irregulars), que dificultaven el bot de la pilota, per això solien jugar-la a l'aire (sense cap bot).

En aquest segle només a la ciutat de València hi havia més de tretze trinquets, ja que les prohibicions del joc no afectaven aquestes instal·lacions i aquests suposaven un negoci per als propietaris.

Les pilotes eren elaborades per artesans que empraven materials bàsics com la pell. Hi havia pilotes que es deien de vent, que estaven buides per dins i unflades amb aire a pressió, això els atorgava bot.

Tipus de jocs de pilota

Les modalitats a les quals jugaven tenien una certa influència francesa, però a la Península s'aferma el joc de **chazas**, les nostres llargues, el **bote luzea** dels bascos o la **pelotamano** de les Canàries. En totes aquestes modalitats jugaven dos equips enfrontats en un terreny llarg amb l'objectiu de sobrepassar la línia que defensava l'adversari i, a més, s'empraven les ratlles per a aconseguir el quinze.

L'any 1615 hi ha un relat de Joan Porcar que parla de la pilota i de la forma d'iniciar el joc: "va traure la pilota de vent des del taulell o botador". Traure del taulell o botador fa referència a una modalitat, com les anteriorment mencionades, en què antigament es treia amb una banca.

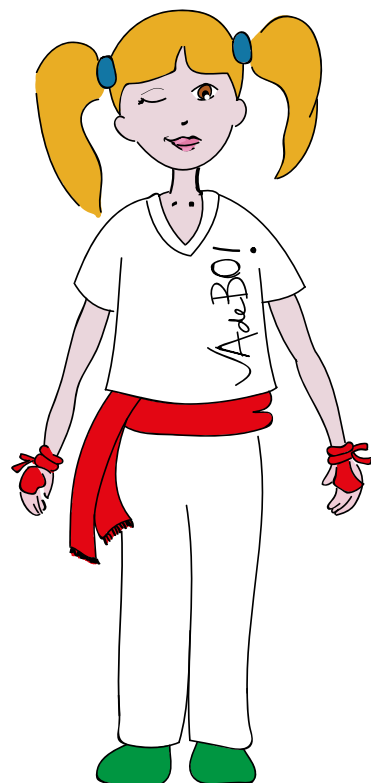
Tenim una altra referència que parla de l'existència d'un dau. Això planteja la possibilitat que també es jugara a alguna modalitat en què es fereix.

Sabies què?

En pilota valenciana, segons la modalitat, el joc es pot iniciar amb:

- **Treta:** colp de la pilota amb força i potència.
- **Ferida:** llançament o colp de precisió perquè la pilota caiga al dau.

Al teu poble o ciutat segur que hi ha un carrer que fa referència a la pilota, com: el carrer del Trinquet (Burriol), la plaça del Dau (Vistabella), el carrer del Frontó (Sineu), el carrer del Joc (Benassal) i d'altres anomenats tant en valencià com en castellà.

7 LA PILOTA AL SEGLE XVIII

Un joc
arrelat al territori

dates: 1701 a 1800

Història. Per què es juga? Durant el segle XVIII la pilota continua gaudint de molta popularitat, com al segle anterior, en molts indrets d'Europa i de la península Ibèrica, un dels quals és el territori valencià. Durant aquest segle la societat és, en general, agrària i la pilota valenciana està molt arrelada a l'àmbit rural, és a dir, als pobles.

Així mateix, continuen havent-hi prohibicions de jugar al carrer pels problemes que suposava. Per exemple, a la ciutat de València, l'any 1741, tot aquell que jugara a pilota pels carrers tindria una multa de tres lliures i un mes de presó. Els motius eren que els xics faltaven als seus estudis i els homes a les seues ocupacions, s'armava algaravia, hi havia perill de pilotades i la trencadissa de vidres. D'altra banda, el joc es mantenia en recintes tancats, els trinquets, on no hi havia perill per als vianants i s'evitaven les molèsties ocasionades pel joc.

A pesar de les prohibicions, com deia Orellana, sempre s'havia considerat un joc lícit, honest i decent. Potser la gran diferència pel que fa als segles anteriors és que deixem de tindre constància que la noblesa continuara jugant a pilota. No obstant això, la gent dels pobles mantenia ben viva aquesta tradició.

Característiques del joc: instal·lacions i material

Els espais de joc on es jugava a pilota eren principalment el carrer i el trinquet, com en segles anteriors, però, a més, hi havia molts frontons, especialment per Lleida, Guipúscoa i Saragossa. En aquest segle trobem moltes dades de construccions de trinquets en localitats com València, Llíria, Alacant, Dénia, Alcoi, Castelló, Sagunt, Gandia, entre d'altres. Alguns d'ells s'alçaven aprofitant la muralla de la ciutat i molts d'aquests trinquets eren construïts per hospitals o parròquies locals que solien arrendar-los, en subhasta pública, per a obtenir beneficis a causa del gran ús que tenien.

Per la seua importància, cal destacar el trinquet de l'Abdet, construït l'any 1772. És la instal·lació esportiva en actiu més antiga del territori valencià. A més, hi ha documentació que fa referència al carrer del trinquet de la Jana, de l'any 1717, on pensem que hi hauria un trinquet amb frares, amb la qual cosa resulta ser el recinte de joc més antic documentat al Maestrat.

Les pilotes que empraven per jugar eren diferents segons la modalitat: la pilota de vaqueta estava feta de cuir i farcida de borra, la pilota grossa i la pilota de badana estaven fetes amb tires de drap com a nucli, amb fil de llana debanat damunt i folrades amb cuir.

Les pilotes eren negres per a diferenciar-les millor als trinquets blancs.

Tipus de jocs de pilota

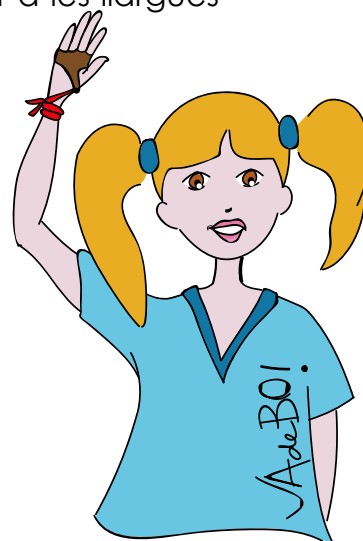
La modalitat més important i principalment practicada arreu del territori valencià eren les llargues.

Durant aquest segle, però, els jocs de pilota d'origen francès van adoptant característiques pròpies, especialment al País Basc. La versió del joc contra la paret, que en segles posteriors tindrà molta expansió, la representa Goya en el quadre El juego de pelota (1779), en el qual els jugadors juguen amb una pala.

No és d'estranyar que en aquest període, al nord de les nostres terres es jugara a la modalitat del frare, i que al sud nasquera la modalitat de pilota grossa, una manera de jugar a les llargues dins d'un trinquet més xicotet.

Sabies què?

La pilota valenciana és un esport que parla en valencià, que ha incorporat a la llengua quotidiana molts mots d'aquesta època i locucions que s'han mantingut al trinquet (va de bo!, val i ratlla i pilota encalada!). A més, transmet valors, forma part de la nostra cultura lúdica i permet al públic participar, expressar-se, fer travesses... En definitiva, ha contribuït a conservar la llengua, la cultura i la identitat com a poble.

8 LA PILOTA AL SEGLE XIX

El joc del poble

dates: 1801 a 1900

Història. Per què es juga?

Els jocs de pilota van ser els més practicats a Europa fins al segle XVIII, però la seua popularitat va anar minvant progressivament al segle XIX. Aquesta influència europea encara es preserva en països com: Bèlgica, Holanda, el nord d'Itàlia o el nord de França, on es continua jugant a **llargues**.

Al segle XIX els anglesos inventen el tenis modern, a partir del joc de pilota, i n'incorporen la raqueta, un instrument derivat de la pala que empraven els francesos en el **jeu de paume**.

La pràctica de la pilota decau en totes les regions espanyoles fins a desaparéixer, tret del País Basc, Navarra, les Canàries, Aragó, Catalunya i la nostra zona valenciana. El joc a les nostres terres no només no cessa, sinó que remunta la seua pràctica com un dels entreteniments preferits amb un moment, podríem dir, de màxima esplendor, amb la milenària tradició de les llargues i pel raspall.

Malgrat això, a les acaballes del segle XIX, la burgesia valenciana abandona el seu suport a la pilota perquè hi va haver un poderós moviment de castellanització. Consideraven la pilota "un joc rústic" i "contrari a la modernitat". Així, el joc comença a desaparéixer en les grans ciutats, però reviscola als pobles.

Característiques del joc: instal·lacions i material El segle XIX és el moment de màxima esplendor de la pilota valenciana. Trobem moltes referències: de construccions de trinquets, de noms de grans jugadors, de desafiaments entre pobles i de partides memorables.

Entre la construcció de trinquets nous destaca el de Pelayo, a la ciutat de València, l'any 1868, encara en actiu i considerat la "catedral de la pilota". A més, gairebé en cada poble o ciutat s'alcen recintes per al joc: trinquets, trinquets amb frares, trinquets de pilota grossa i frontons, com el Jai Alai de l'Albereda (València, 1892).

Pel que fa a les pilotes, en aquest segle comencen a utilitzar cautxú, en el nucli, per a elaborar les pilotes. Això provoca que boten bastant i que el joc contra la paret siga més ràpid. Pel que fa a les pilotes de vaqueta, eren semblants a les actuals; huit triangles de pell de couro de bou, cosides amb fil de cànem i farcides de borra. També es continuen fabricant altres pilotes a mà en funció de la modalitat jugada. Per a protegir-se la mà els jugadors empraven guants de couro.

Tipus de jocs de pilota En aquest període les **llargues** continua sent la modalitat més practicada. Es juga tant al carrer com al trinet i es considera un "joc de cavallers", en què públic i jugadors fan gala de respecte i d'honradesa.

Destaca també el joc de **raspall**, modalitat singular i pròpia, perquè no coneixem cap altre territori on es jogue. A les nostres terres és un dels jocs predominants al sud del riu Xúquer. En aquesta modalitat la pilota pot anar per terra i pegar tots els bots que vulga i l'objectiu és sobrepassar la línia que defensa l'adversari.

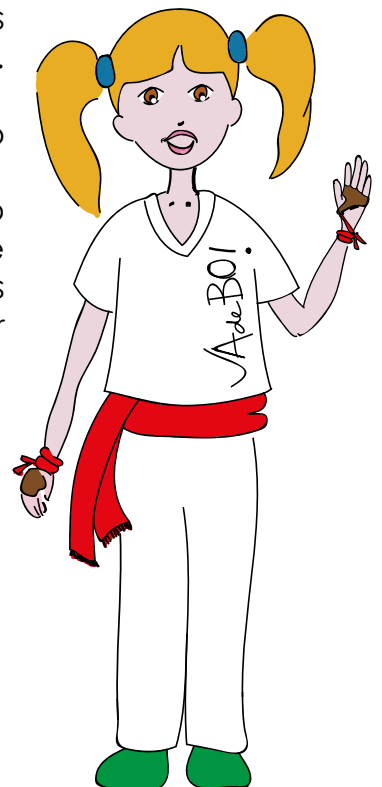
És també a finals d'aquest segle quan es dona pas a noves modalitats com el **rebot** o **l'escala i corda**, que incorporen la corda i que es desenvoluparan al segle XX, i passaran a jugar sense ratlles.

Recordem que es continua jugant a pilota grossa, amb corda i ratlles.

D'altra banda, es dona una expansió del joc a paret o **frontó**, especialment al País Basc, i també a Aragó, que empraven els murs de l'església i les façanes de les cases com a espais del joc de pilota, i pràcticament es difon per tota Espanya.

Sabies què? L'antecessor del tenis és el **jeu de paume** francès, que en els seus inicis es jugava amb la mà.

Es diu que els bascos inventen els frontons, on juguen a ble, que vol dir joc contra la paret, i ho fan amb la mà, amb pala, guant, cistella o **cesta**.

9 LA PILOTA AL SEGLE XX

Esclat de noves modalitats
la riquesa
del nostre joc

dates: 1901 a 2000

Història. Per què es juga? A principis del segle XX el joc de pilota es trobava escampat per totes les comarques valencianes i es jugava als carrers i als trinquets. Es va convertir en un element representatiu de la cultura popular valenciana i l'activitat d'esbargiment més popular entre els homes. Era un acte destacat de les festes majors i els desafiaments entre jugadors de pobles veïns, en què eren comunes les travesses, il·lusionaven la gent.

A mesura que va avançant el segle van apareixent diferents circumstàncies socials que en dificulten la pràctica:

- A les ciutats el joc va desaparèixer per l'urbanisme i l'aparició de cotxes que ocupen els carrers, rètols de les botigues, etc.
- L'èxode rural deixa els pobles sense jugadors i aficionats.
- Sorgeixen els esports de masses, amb el futbol al capdavant, que es converteix en la moda esportiva, que va arraconant el joc de pilota a tota Europa.
- Comença a nàixer un altre model d'ocupació del temps d'oci.

No obstant això, en aquest segle, els trinquets continuaven omplint-se, perdura el joc al carrer i apareixen magnífics jugadors com: el Xiquet de Simat, el Xiquet de Quart, el Xiquet de Sueca, Juliet d'Alginet, Rovellet, Eusebio, Sarasol, Álvaro de Faura, onze vegades campió individual, o el mite de la pilota, Paco Cabanes, el **Genovés**.

Amb l'aparició de l'Estatut d'Autonomia es posa en valor la cultura del nostre poble i, amb aquesta, la pilota valenciana es modernitza:

- Es crea la Federació de Pilota Valenciana, l'any 1985, que regula el joc i inicia noves competicions a tots els nivells: *amateurs*, professionals i internacionals.
- Es fomenta la creació d'escoles de pilota i la relació amb el món universitari.
- Comencen les retransmissions de partides per la televisió autonòmica.
- Pintors, escultors i altres artistes utilitzen la pilota valenciana en les seues obres. Especialment, destaca l'exposició de Manolo Boix "El punt dins el moviment".

Característiques del joc: instal·lacions i material

En aquesta època no paren de construir-se trinquets, però molts acaben tancant per l'especulació o la davallada de popularitat. És el cas del trinet El Zurdo de Gandia (1952-2007), considerat la "catedral del raspall".

Al carrer va continuar tenint molta presència a principis del segle, però a mesura que aquest avançava va anar desapareixent. Aquest fet provoca l'augment del nombre de recintes de joc: trinquets amb escales, trinquets amb frares, trinquets de pilota grossa, frontons... i comencen a construir-se, a finals de segle, carrers artificials. Moltes d'aquestes instal·lacions passen de mans privades a públiques per a preservar-les.

Pel que fa a les pilotes, han evolucionat al llarg del segle amb la incorporació de nous materials sintètics, però continuen elaborant-se de manera artesanal. Les pilotes de vaqueta es cusen amb fil de niló més resistent. Les pilotes de badana passen de tindre un nucli de goma a una piloteta de plàstic, més la llana, el fil i recobertes amb pell de badana o sintètica. Les pilotes de tec canvien el nucli de fusta per un bolig de plàstic, recobert de làtex, llana, fil i la pell de cabra. També se n'elaboren d'altres no tan conegudes, com les pilotes de drap o pilotes grosses, més grans i pesades.

Els jugadors empren materials per a protegir-se la mà, com guants de pell i cartes, i s'incorporen altres materials com l'esperadrap, cartutxos, ferros i tesamoll, entre d'altres.

Tipus de jocs de pilota A principis de segle, l'antiga i genuïna modalitat de les **llargues**, era la més practicada a tot arreu del territori valencià. De les llargues deriven la majoria de les modalitats actuals, per això és considerada la modalitat mare de la pilota valenciana. Tot i que va anar desapareixent en part del territori, es manté molt viva a les comarques del sud.

És en aquesta època quan evolucionen les modalitats del joc, que s'adapten als espais, al context i als gustos dels seus practicants, entre les quals destaquem:

- La **galotxa** (modalitat de carrer i trinet) és la més practicada pel món aficionat i principalment es juga a l'Horta, a les Valls i a la Ribera. Unes modalitats semblant quasi desaparegudes, són la **vareta**, que es jugava molt a les comarques de Castelló, i la **pilota blanca**, jugada a les comarques de València.
- El **rebot** (modalitat de trinet), quasi desaparegut, es va jugar a molts trinquets, però es va arrelar a les comarques de la Plana. També es juga a **tocar escala**, una variant del joc al trinet.
- L'**escala i corda** (modalitat de trinet) s'alça com a modalitat reina que predomina en els trinquets de nord a sud i és una de les dues úniques modalitats professionals, juntament amb el raspall.
- El **raspall** (modalitat de carrer i trinet) és la modalitat hegemònica sobretot a les comarques centrals valencianes i al sud del riu Xúquer.
- Variants de les llargues (modalitat de carrer): **perxa i palma**, jugades concretament a la província d'Alacant.
- **Pilota grossa** i variants (modalitats de trinet): practicades sobretot a les comarques d'Alacant, com les **galotxes**, de Monòver, les **llotges**, del Pinós, i el **rebotet**, de l'Olleria.
- Variants del joc a paret (modalitat de trinet o frontó): el **frare**, a les comarques del nord de Castelló, el **frontó valencià**, especialment practicat a les províncies de València i Castelló, i la **pareteta**, joc de carrer per excel·lència dels xiquets i xiquetes.
- D'altres que van anar desapareixent: nyago, curtes, contramà, galotxa antiga, raspall a ratlles o la pareteta van ser practicades en aquest segle, però actualment romanen desaparegudes.

Sabies què? Els malnoms eren comuns entre els jugadors. Així, eren reconeguts per l'aspecte físic, per l'ofici o per algun mot. A més, s'hi afegia el nom del seu poble; los Rosos de Sant Mateu, el Faixero de Gandia o el Xiquet de Gata, entre molts altres.

Destaca, el Genovés, que és considerat l'heroi esportiu dels valencians, la màxima figura de la pilota valenciana, ja que ha sigut el pilotari més reconegut. El seu nom és Paco Cabanes Pastor, però en el món de la pilota és conegut amb el nom del seu poble.

10 LA PILOTA AL SEGLE XXI

la revolució de la pilota

Història. Per què es juga?

El segle XXI esdevé el passat pròxim, el present i el futur de la pilota. En aquest segle la pilota valenciana es troba en un procés de modernització i esportivització que ha fet evolucionar el joc cap a un esport. En aquest procés s'han primat unes modalitats sobre unes altres i s'ha perdut la seua riquesa i part del patrimoni ludicoesportiu, però afortunadament, encara perduren molts valors del nostre joc. S'anomena aquesta etapa la "revolució de la pilota", ja que es donen canvis significatius, dels quals destaquem:

- **Món educatiu.** Tots els xiquets i xiquetes han de conèixer i haver practicat la pilota valenciana en passar per l'escola i l'institut, per aquest motiu en alguns centres s'han construït instal·lacions per jugar-hi. Cal destacar el programa "Pilota a l'escola" i la formació de mestres, professors/ores i entrenadors/ores.
- **Escoles de pilota.** Són la base d'aquest esport que ha anat creixent dia a dia. Destaquem els Jocs Esportius de la Comunitat Valenciana (JECV), la creació d'escoles de tecnificació i el Centre d'Especialització de Pilota Valenciana (CESPIVA), on xiquets i xiquetes aprenen aquest esport.
- **Revolució de la dona.** Un dels passos més importants ha sigut la incorporació de la dona al nostre joc, un esport tradicionalment d'homes. Ana Belén de Borbotó va ser una de les pioneres. Destaquem la jornada festiva "Va de Dona" per a reforçar el paper de la dona.
- **La professionalització.** En aquesta època els jugadors i jugadores es professionalitzen, amb entrenadors, psicòlegs, fisioterapeutes...
- **Mitjans de comunicació.** La pilota està present en televisió (À Punt), emissores de ràdio, revistes, pàgines web (Pilota Didàctica) i altres mitjans de premsa.

- Impuls de la **Confederació Internacional de Pilota a Mà** (CIJB) que organitza campionats entre països que juguen a pilota com Anglaterra, l'Argentina, Bèlgica, Bolívia, Colòmbia, Costa Rica, l'Equador, Espanya (Selecció Valenciana i d'Euskadi), França, Holanda, Itàlia, Mèxic, el Paraguai, Portugal, el Perú, l'Uruguai, Veneçuela, Xile, i la recent incorporació dels Estats Units.

L'any 2014 la pilota va ser declarada **Bé d'Interés Cultural Immaterial** (BIC), fet que li atorga la protecció més alta i fa prevaldre els seus aspectes lingüístics, culturals, socials i etnogràfics.

Característiques del joc: instal·lacions i material Hi ha una gran quantitat d'espais i materials de joc. Destaquem els següents:

El **joc al carrer**: a excepció d'alguns pobles, jugar al carrer sol ser ocasional, però molts encara celebren la partida de festes al carrer. Es juga a llargues, perxa, palma, raspall al carrer o galotxa, i es juga amb pilotes de badana o de vaqueta.

El **joc al trinquet**: l'escala i corda i el raspall s'han anat imposant i han desplaçat altres modalitats autòctones. També es juga a tocar escala, a galotxa al trinquet, i d'altres com el rebot i la vareta, que estan desapareixent. Se sol jugar amb pilota de vaqueta.

El **joc a paret**: al frontó valencià es juga en un frontó de tres parets i amb pilota de tec. D'altra banda, s'està recuperant la modalitat del frare, que es juga en un trinquet amb frares, format per quatre parets i amb pilota de badana.

Espais artificials: s'han construït canxes de pilota i carrers artificials que intenten imitar el carrer natural. La majoria es troben als pobles al voltant de València, on hi ha molta afició a la galotxa. Es juga amb pilotes de vaqueta o també amb pilotes de badana.

Altres canxes: la pilota grossa, les galotxes o les llotges són altres modalitats que s'estan recuperant. Així, s'han restaurat trinquets i se n'han construït de nous. A la primera es juga amb una pilota grossa i en galotxes s'empren pilotes de drap.

Per jugar a pilota només cal un espai i una pilota, per això, en iniciació s'empren pilotes d'escuma, més blanques, o de tenis, i es pot jugar en qualsevol lloc.

Tipus de jocs de pilota

En cada zona del territori valencià es juga a unes modalitats. En l'apartat anterior n'hem nomenat algunes. Cal destacar l'escala i corda i el raspall, les dues úniques considerades professionals.

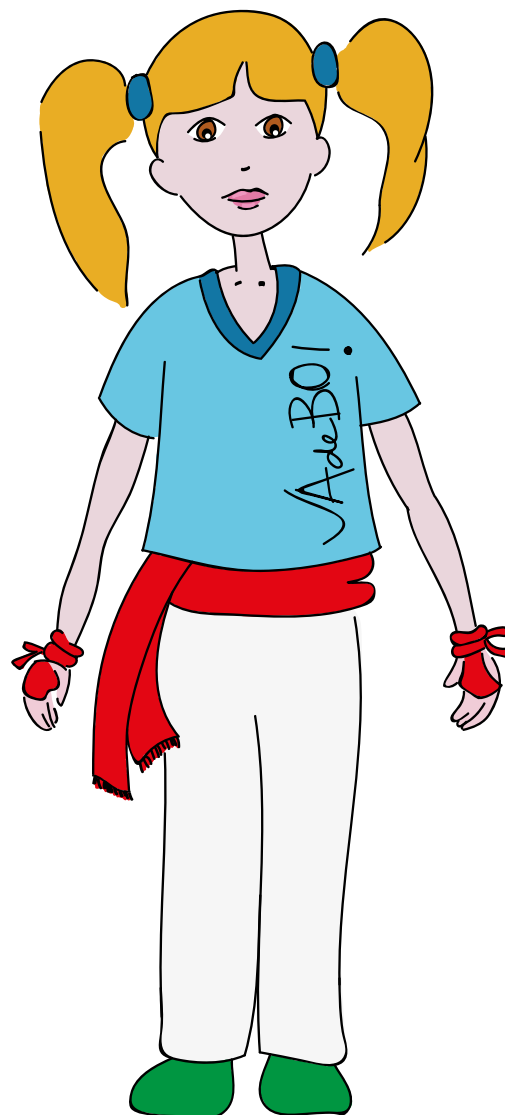
Per iniciar-se en el joc de pilota, la modalitat més senzilla i adequada és el raspall, per això és la més estesa.

- **Modalitats novingudes:** *màdel*, que es juga en una pista de pàdel, i pilota platja, que es juga per dalt corda en l'arena.
- **Modalitats internacionals:** en el Campionat Mundial i en l'Europeu es competeix a *llargues*, *joc internacional* i *one wall*, i també se sol competir a la modalitat autòctona del país amfitrió.

Sabies què?

Carmen de Castelló, Victòria de València, Mar de Bicorp, Amparo de Borbotó, Ángela de Faura, Marina d'Algímia d'Alfara, Mónica de Massamagrell, Aida de Moixent, les germanes Puertes de Beniparrell i moltes més dibuixen el nou mapa de la pilota. Són les **noves promeses! El reflex d'un canvi!** Són el **present i el futur d'un esport de totes i de tots!**

ANNEX VII. Rúbrica INFORMATIVA PER A L'ALUMNAT
"Què esperem de tu en aquest projecte?"

Criteris d'avaluació	Pilotari de blanc	Pilotari aficionat/ada	Pilotari aprenent/a	Pilotari iniciant-se
Ciències				
Distingir entre diversos tipus de canvis al llarg de la història.	Sé distingir tots els canvis de l'evolució de la pilota a mà al llarg de la història.	Sé que hi ha hagut canvis en l'evolució de la pilota a mà al llarg de la història.	Sé que la pilota a mà ha anat evolucionant, però sense saber quins canvis ha tingut.	Només sé que la pilota a mà es juga des de fa molt de temps.
Representar en una línia del temps processos històrics rellevants.	Ubique les representacions visuals de l'època que jo investigue en el lloc on correspon en la línia del temps. I conec quines èpoques són anteriors i posteriors.	Ubique les representacions visuals de l'època que jo investigue en el lloc on correspon en la línia del temps.	No tinc clar on he d'ubicar les representacions visuals de l'època que jo investigue en la línia del temps.	No sé què és una línia del temps ni com funciona.
Llengües				
Produir textos orals coherents amb un guió previ i utilitzant recursos visuals.	Expose de manera coherent i organitzada utilitzant els recursos visuals apropiats.	Expose de manera coherent i organitzada.	Expose amb una organització no adequada.	Expose sense tindre cap coherència ni organització.
Utilitzar vocabulari, entonació i dicció adequant el discurs a la situació comunicativa.	Produïsc un discurs clar i comprensible utilitzant un vocabulari, una entonació i una dicció adequats.	Produïsc un discurs clar i comprensible sense utilitzar el vocabulari específic.	Produïsc un discurs poc clar que costa de comprendre.	Produïsc un discurs confús i incomprensible.

Rúbrica INFORMATIVA PER A L'ALUMNAT
"Què esperem de tu en aquest projecte?"

Criteris d'avaluació	Pilotari de blanc	Pilotari aficionat/ada	Pilotari aprenent/a	Pilotari iniciant-se
Educació Física				
Nomenar els jocs i les activitats esportives i analitzar les característiques diferencials.	Diferencie jocs i activitats esportives segons totes les seues característiques: tipus de jocs, normes, materials emprats, etc.	Diferencie jocs i activitats esportives segons les característiques més bàsiques (joc directe i joc indirecte).	Sé que hi ha hagut diferents jocs i activitats esportives, però no sé les diferències que hi ha entre si.	No conec ni diferencie les característiques de cap joc ni activitat esportiva antiga.
Classificar les activitats esportives segons criteris d'espais, participació, context lúdic, estructura i utilitat.	Conec jocs i activitats esportives antigues i com hi influeixen els espais, la participació, etc., en la seua evolució.	Conec jocs i activitats esportives antigues, com són i les característiques dels més importants.	Conec alguns jocs i activitats esportives antigues, però no les seues característiques.	No conec jocs i activitats esportives antigues.
Distingir els diferents tipus de pilotes i els materials emprats per elaborar-les.	Sé que hi ha diferents tipus de pilotes i conec els materials amb els quals s'elaboraven.	Sé que hi havia diversitat de pilotes, que cadascuna està elaborada de manera diferent, però no sé amb quins materials exactament.	Sé que hi havia algunes pilotes diferents, però no conec els materials amb els quals s'elaboraven.	No sé amb quines pilotes es juga ni amb què estan fetes.

Rúbrica INFORMATIVA PER A L'ALUMNAT
"Què esperem de tu en aquest projecte?"

Criteris d'avaluació	Pilotari de blanc	Pilotari aficionat/ada	Pilotari aprenent/a	Pilotari iniciant-se
Criteris competencials comuns				
Organitzar i seleccionar la informació mitjançant subratllat, paraules clau i resums.	Utilitze tècniques de tractament de la informació com el subratllat, paraules clau i resums per trobar les idees principals.	Utilitze tècniques de tractament de la informació com el subratllat, les paraules clau i els resums per trobar algunes idees principals.	Utilitze tècniques de tractament de la informació com el subratllat, les paraules clau i els resums, però no soc capaç de trobar les idees principals.	No utilitze cap tècnica de tractament de la informació.
Planificar una tasca d'indagació proposant un pla ordenat d'accions.	Planifiquem de manera ordenada la tasca que cal realitzar seguint el pla marcat inicialment.	Planifiquem la tasca repartint la feina sense cap ordre en el treball.	Ens repartim la tasca sense planificar ni organitzar les accions ni el que s'ha de fer.	No planifiquem la tasca ni ens organitzem de cap manera.
Utilitzar el diàleg igualitari per prendre decisions de manera raonada.	Prenc decisions raonades mitjançant el diàleg entre iguals.	Prenc decisions sense raonar mitjançant el diàleg.	Prenc decisions sense raonar i copiant la tasca d'un altre company/a.	No prenc cap decisió, només faig el què em diuen.
Participar en equips de treball per construir una tasca col·lectiva o producte final.	Participe activament en l'equip de treball esforçant-me per construir una bona exposició.	Participe activament en l'equip de treball sense tindre en compte com serà el resultat final de l'exposició.	Participe en l'equip de treball fent allò que em manen.	No participe en l'equip de treball.

ANNEX VIII. Rúbrica DOCENT

Criteris d'avaluació	Pilotari de blanc	Pilotari aficionat/ada	Pilotari aprenent/a	Pilotari iniciant-se
Ciències				
CA 5.1 Distingir entre diversos tipus de canvis al llarg de la història.	Distingeix tots els canvis de l'evolució de la pilota a mà al llarg de la història.	Sap que hi ha hagut canvis en l'evolució de la pilota a mà al llarg de la història.	Sap que la pilota a mà ha anat evolucionant, però sense saber quins canvis ha tingut.	Només sap que la pilota a mà es juga des de fa molt de temps.
CA 5.2 Representar en una línia del temps processos històrics rellevants.	Ubica les representacions visuals de l'època que investiga en el lloc on correspon en la línia del temps. I coneix quines èpoques són anteriors i posteriors.	Ubica les representacions visuals de l'època que investiga en el lloc on correspon en la línia del temps.	No té clar on ha d'ubicar les representacions visuals de l'època que investiga en la línia del temps.	No sap què és una línia del temps ni com funciona.
Llengües				
CA.5.3 Produir textos orals coherents amb un guió previ i utilitzant recursos visuals.	Exposa de manera coherent i organitzada utilitzant els recursos visuals apropiats.	Exposa de manera coherent i organitzada.	Exposa amb una organització no adequada.	Exposa sense tindre cap coherència ni organització.
CA 5.4 Utilitzar vocabulari, entonació i dicció adequant el discurs a la situació comunicativa.	Produeix un discurs clar i comprensible utilitzant un vocabulari, una entonació i una dicció adequats.	Produeix un discurs clar i comprensible sense utilitzar el vocabulari específic.	Produeix un discurs poc clar que costa comprendre.	Produeix un discurs confús i incomprensible.

Rúbrica del DOCENT

Criteris d'avaluació	Pilotari de blanc	Pilotari aficionat/ada	Pilotari aprenent/a	Pilotari iniciant-se
Educació Física				
CA 5.5 Nomenar els jocs i les activitats esportives i analitzar les característiques diferencials.	Diferencia jocs i activitats esportives segons totes les seues característiques: tipus de jocs, normes, materials emprats, etc.	Diferencia jocs i activitats esportives segons les característiques més bàsiques (joc directe i joc indirecte).	Sap que hi ha hagut diferents jocs i activitats esportives, però no sap les diferències entre si.	No coneix ni diferencia les característiques de cap joc ni activitat esportiva antiga.
CA 5.6 Classificar les activitats esportives segons criteris d'espais, participació, context lúdic, estructura i utilitat.	Coneix jocs i activitats esportives antigues i com influeixen els espais, la participació, etc., en la seua evolució.	Coneix jocs i activitats esportives antigues, com són i les característiques dels més importants.	Coneix jocs i activitats esportives antigues, però no les seues característiques.	No coneix jocs i activitats esportives antigues.
CA 5.7 Distingir els diferents tipus de pilotes i els materials emprats per a elaborar-les.	Sap que hi ha diferents tipus de pilotes i coneix els materials amb els quals s'elaboraven.	Sap que hi havia diversitat de pilotes, que cadascuna està elaborada de manera diferent, però no sap amb quins materials exactament.	Sap que hi ha algunes pilotes diferents, però no coneix els materials amb els quals s'elaboraven.	No sap amb quines pilotes es juga ni amb què estan fetes.

Rúbrica del DOCENT

Criteris d'avaluació	Pilotari de blanc	Pilotari aficionat/ada	Pilotari aprenent/a	Pilotari iniciant-se
Criteris competencials comuns				
CA 5.8 Organitzar i seleccionar la informació mitjançant subratllat, paraules clau i resums.	Utilitza tècniques de tractament de la informació com el subratllat, les paraules clau i els resums per trobar les idees principals.	Utilitza tècniques de tractament de la informació com el subratllat, les paraules clau i els resums per trobar algunes idees principals.	Utilitza tècniques de tractament de la informació com el subratllat, les paraules clau i els resums, però no és capaç de trobar les idees principals.	No utilitza cap tècnica de tractament de la informació.
CA 5.9 Planificar una tasca d'indagació proposant un pla ordenat d'accions.	Planifiquen de manera ordenada la tasca que cal realitzar seguint el pla marcat inicialment.	Planifiquen la tasca repartint la feina sense cap ordre en el treball.	Es reparteixen la tasca sense planificar ni organitzar les accions ni el que s'ha de fer.	No planifiquen la tasca ni s'organitzen de cap manera.
CA 5.10 Utilitzar el diàleg igualitari per prendre decisions de manera raonada.	Pren decisions raonades mitjançant el diàleg entre iguals.	Pren decisions sense raonar mitjançant el diàleg.	Pren decisions sense raonar i copiant la tasca d'un altre company/a.	No pren cap decisió, només fa el que li diuen.
CA 5.11 Participar en equips de treball per construir una tasca col·lectiva o producte final.	Participa activament en l'equip de treball esforçant-se per construir una bona exposició.	Participa activament en l'equip de treball sense tindre en compte com serà el resultat final de l'exposició.	Participa en l'equip de treball fent allò que li manen.	No participa en l'equip de treball.

ANNEX IX. Rúbrica DOCENT DE L'EXPOSICIÓ ORAL I LÍNIA DEL TEMPS

Indicadors d'èxit	Pilotari de blanc	Pilotari aficionat/ada	Pilotari aprenent/a	Pilotari iniciant-se
5.2.1. Ubica les representacions visuals de l'època que investiga en el lloc on correspon en la línia del temps.	Ubica en l'època corresponent sabent quina és l'anterior i la posterior.	Ubica en l'època corresponent.	Ubica en l'època corresponent amb ajuda del mestre/a o integrants d'altres grups.	No ubica en l'època corresponent.
5.3.1. Exposa de manera coherent i organitzada utilitzant els recursos visuals apropiats.	Exposició clara, coherent i ordenada utilitzant el recurs visual en el moment oportú i adequat per a ajudar a clarificar l'exposició.	Exposició clara i coherent utilitzant el recurs visual al llarg de l'exposició.	Exposició poc clara utilitzant el recurs visual en un moment poc adequat.	Exposició gens clara i sense utilitzar cap recurs visual.
5.4.1. Produeix un discurs clar i comprensible utilitzant un vocabulari, una entonació i una dicció adequada	Exposa de manera clara i comprensible amb vocabulari específic i una entonació i una dicció adequada.	Exposa de manera clara i comprensible sense utilitzar vocabulari específic.	Exposa de manera poc clara que costa de comprendre.	Exposa de manera confusa i incomprensible.
5.5.1. Diferencia jocs i activitats esportives segons totes les seues característiques: tipus de jocs, normes, materials emprats, etc.	Nomena els jocs més rellevants de l'època amb referència a l'evolució del joc.	Nomena els jocs més rellevants de l'època	Nomena alguns jocs rellevants de l'època.	No nomena cap joc de l'època.
5.11.1. Participa activament en l'equip de treball esforçant-se per construir una bona exposició	Participen de la mateixa manera tots els integrants del grup amb una bona coordinació.	Participen tots els integrants del grup.	Participen, tot i que el pes de l'exposició ha recaigut en una persona.	Només ha parlat una persona.

ANNEX X. Graella de COAVALUACIÓ DE LES EXPOSICIONS DE LES DIFERENTS ÈPOQUES

Empleneu aquesta graella, **de l'1 al 4**, tenint en compte la llegenda:

Indicadors per a avaluar	Pobles precolombins	Grècia	Roma	Edat mitjana	Segle XVI
5.3.1. S'han expressat de manera coherent i amb claredat utilitzant recursos visuals?					
5.9.1. Es notava que ho tenien ben planificat i ben treballat?					
5.11.1. Han participat totes i tots els integrants del grup en l'exposició?					
Quina valoració final li donaries?					

Indicadors per a avaluar	Segle XVII	Segle XVIII	Segle XIX	Segle XX	Segle XXI
5.3.1. S'han expressat de manera coherent i amb claredat utilitzant recursos visuals?					
5.9.1. Es notava que ho tenien ben planificat i ben treballat?					
5.11.1. Han participat totes i tots els integrants del grup en l'exposició?					
Quina valoració final li donaries?					

Llegenda:

1. Pilotari iniciant-se.
2. Pilotari aprenent/a.
3. Pilotari aficionat/ada.
4. Pilotari de blanc.

ANNEX XI. Rúbrica D'AUTOAVALUACIÓ

Indicadors d'èxit	Pilotari de blanc	Pilotari aficionat/ada	Pilotari aprenent/a	Pilotari iniciant-se
Autoavaluació individual				
5.3.1. M'he expressat de manera coherent i amb claredat utilitzant recursos visuals?	M'he expressat amb claredat i coherència utilitzant els recursos adequats.	M'he expressat amb claredat.	M'he expressat amb poca claredat.	M'he expressat fatal, no sé si s'ha entés alguna cosa.
5.6.1. Conec els aspectes més rellevants de l'evolució del joc a mà al llarg de la història?	Conec tots els aspectes rellevants.	Conec alguns aspectes.	Conec alguns aspectes, però no entenc l'evolució.	No conec cap aspecte ni entenc l'evolució.
5.8.1. He sabut organitzar-me per a seleccionar la informació i trobar el més important de la meua època?	M'he organitzat bé i he trobat la informació més important.	He trobat la informació important sense organitzar-me adequadament.	He trobat informació, però no he sabut triar la més important.	No he sigut capaç de trobar cap informació d'interès.
5.10.1. Prenc decisions de manera raonada contant i valorant les opinions dels altres companys i companyes de grup?	He pres decisions raonades dialogant amb els meus companys i companyes d'igual a igual.	He pres decisions raonades valorant només aquelles persones que m'interessaven.	He pres decisions sense raonar.	No he pres cap decisió, només he fet el que m'han manat.

Rúbrica D'AUTOAVALUACIÓ

Indicadors d'èxit	Pilotari de blanc	Pilotari aficionat/ada	Pilotari aprenent/a	Pilotari iniciant-se
Autoavaluació individual del grup				
5.9.1. Heu seguit el pla d'acció que vos heu marcat?	Sí, ens vam planificar al principi i ens ha servit per al desenvolupament de les tasques.	Sí, tot i que hem anat modificant aquesta planificació en funció dels entrebancs que sorgien.	Sí, tot i que era una planificació senzilla i que hem hagut d'anar modificant-la en cada tasca.	No.
Com valoreu el treball que ha fet el teu grup?	Ha sigut immillorable tenint en compte tots els integrants.	Ha sigut bo, encara que alguna cosa es podia haver millorat.	Ha sigut bo, encara que no hem sigut capaços d'explicar-nos com volíem.	Ha sigut roïn i cadascú ha anat a la seua.
Com valoreu el resultat de la tasca?	Immillorable.	Bo, encara que alguna tasca es podia millorar.	Bastant millorable.	Horrible i desastrós.

ANNEX XII. Test de continguts per a l'alumnat

Cal modificar segons les conclusions de les seues exposicions.

Arrodoneix l'opció correcta de cada pregunta:

1. Quina civilització europea es considera bressol i punt de partida de molts dels esports actuals, inclosa la nostra pilota valenciana?
 - a. La civilització romana.
 - b. Els pobles precolombins.
 - c. La civilització grega.
 - d. L'antiga Corona d'Aragó.
2. Era ben vist practicar jocs de pilota en l'imperi romà?
 - a. Sí, però només hi jugaven els homes.
 - b. No.
 - c. Sí, però només per als esclaus per divertir el públic.
 - d. Sí, fins i tot hi jugaven les dones i els metges ho recomanaven.
3. Quina característica principal tenia el *jeu de paume*?
 - a. Els nobles van començar a utilitzar una raqueta per colpejar la pilota.
 - b. Es jugava per dalt d'una corda.
 - c. Es jugava amb la mà.
 - d. Totes les opcions són certes.
4. En quines parts de la península Ibèrica es jugava a llargues al segle XV?
 - a. Al País Basc i al País Valencià.
 - b. Al nord.
 - c. A tots els territoris.
 - d. A les Canàries, al País Basc i al País Valencià.
5. En quin espai es practicava el joc de pilota valenciana principalment?
 - a. Al carrer.
 - b. Al trinquet.
 - c. Contra la paret.
 - d. Totes les opcions són certes.
6. Quina característica principal del joc de pilota valenciana era i és la més important?
 - a. La diversió.
 - b. La competició.
 - c. L'honradesa.
 - d. L'espectacularitat.
7. Quina és la modalitat mare de la pilota valenciana, considerada precursora de totes les posteriors modalitats?
 - a. El raspall.
 - b. La galotxa.
 - c. El frontó.
 - d. Les llargues.
8. Quin jugador és considerat el més important en la pilota valenciana?
 - a. Álvaro de Faura.
 - b. El Genovés.
 - c. Rovellet.
 - d. Antoniet d'Almassora.
9. Quines dues modalitats es juguen de manera indirecta?
 - a. El frare.
 - b. El raspall.
 - c. El frontó.
 - d. L'escala i corda.
10. A què ens referim quan anomenem al segle XXI com l'etapa de la revolució de la pilota?
 - a. S'estén la pilota valenciana a molts dels centres educatius.
 - b. La incorporació de la dona al nostre joc.
 - c. Els jugadors es professionalitzen.
 - d. Totes les opcions són certes.

7

RASPALL

7.1. JUSTIFICACIÓ

En aquest capítol s'inicia l'itinerari formatiu en pilota valenciana, des de primer de primària. Hui en dia, per a molts i moltes mestres, parlar de pilota és parlar de raspall. Es tracta, sense cap mena de dubte, de la modalitat més senzilla, divertida i que millor s'adapta als primers cursos d'aquesta etapa educativa.

En aquesta proposta introduïm el raspall des de primer curs fins a arribar a sisé. Es va enriquint amb nous elements curs rere curs. Una progressió que va de la part més senzilla i global (habilitats bàsiques) fins al coneixement específic d'aquesta modalitat, com ara els seus elements tècnics i tàctics, normes i reglament; tot fonamentat amb els valors propis de la pilota valenciana que ens acompanyaran al llarg de tota l'etapa.

El nostre objectiu principal és que l'alumnat jugue a raspall de manera autònoma, responsable, arribant a acords i organitzant partides. En definitiva, pactant de manera inclusiva per tindre en compte tot l'alumnat independentment de les seues capacitats i característiques (pacte inclusiu).

Considerem que experimentar el joc del raspall des de l'inici de l'etapa suposa una gran oportunitat per iniciar valors com ara l'honradesa, l'honestetat, el respecte cap al contrari, la valoració de l'esforç... En definitiva, la **bonhomia** del joc de pilota.

Per aquest motiu plantejem una proposta didàctica vertebrada en els **valors** propis de la pilota valenciana, per tal que aquestes accions es consoliden i es transformen en hàbits per a la vida diària i, com a conseqüència, en un comportament esportiu i social modèlic.

D'altra banda, el raspall és un joc fàcil d'assimilar per a l'alumnat, molt motivador en aquestes edats i amb una gran capacitat d'adaptació. Finalment, i no per això menys important, es tracta d'un contingut amb un gran valor etnològic, patrimonial i cultural.

Per iniciar el joc de pilota s'han considerat les diferents característiques evolutives d'aquestes edats, les habilitats que intervenen en les accions motrius, la complexitat de les tasques, etc. S'han plantejat adaptacions d'activitats i materials als diferents cursos, concretades al desenvolupament de les sessions.

En qualsevol cas, el raspall és la modalitat més practicada a les escoles i, per tant, la més coneguda pels mestres i per les mestres. Potser no tot especialista vol o pot, aplicar-la des de primer curs. És per això que el material que ací es presenta és flexible.

7.2. ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

CURS	TÍTOL DE LA UNITAT DIDÀCTICA	NOMBRE DE SESSIONS	TEMPORITZACIÓ
1r	Va de bo!	6	Tercer trimestre
2n	Comencem a raspar	6	Primer trimestre
3r	15, 30, val i joc	4	Primer trimestre
4t	Arregla't les mans	6 ("Pilota a l'escola")	Pendent de la data assignada pel programa "Pilota a l'escola" (final de primer trimestre o segon trimestre)
5é	Una ulladeta al passat	3	Primer trimestre
6é	Val, net i lo altre	2	Primer trimestre

Distribució d'unitats didàctiques de raspall al llarg de primària.

En **primer curs** l'alumnat coneixerà el seu cos a partir d'activitats lúdiques d'estructura senzilla i bàsica per desenvolupar principalment llançaments, recepcions i colps per iniciar-se en el raspall.

En **segon curs** el joc del raspall agafarà més presència, si bé continuarem amb jocs per afermar els llançaments i els colps.

En **tercer curs** emprarem jocs modificats per seguir millorant l'habilitat específica del colp d'una manera natural i ampliarem el coneixement de les normes i les regles del raspall amb progressions.

Al **quart curs** consolidem els principals elements del raspall i els iniciem en la tècnica i la tàctica bàsiques, tot donant importància a l'autonomia de l'alumnat. En aquest curs introduïm la pilota de badana que, conseqüentment, planteja la necessitat de l'elaboració

de proteccions (guants), que ens vindrà bé per participar en el programa “Pilota a l'escola”.

En **cinqué curs** farem una aproximació històrica al joc de pilota a mà, en una dinàmica pràctica cooperativa. També aprofitarem l'autonomia del nostre alumnat per gaudir del joc del raspall, amb l'objectiu d'incloure tots i totes i igualar les partides mitjançant el pacte.

En l'**últim curs** de l'etapa atendrem més aspectes tècnics i tàctics concrets i finalitzarem amb l'autogestió i l'organització d'un campionat senzill.

Com hem comentat a l'inici, cal no oblidar que, des del primer curs, desenvolupem tota una estratègia didàctica per emfatitzar els valors de la pilota valenciana. Així comencem aprofitant les accions pròpies del joc (dir “va de bo”, alçar la mà...), per tal que es vagen consolidant i es tornen hàbits que a la llarga esdevindran valors.

Proposem també el treball interdisciplinari en altres àrees. Hi ha una referència a l'àrea d'expressió artística, concretament a Plàstica, en la qual plantejem que, en tercer, s'elabore un marcador senzill; i en quart, l'elaboració dels guants. En quart relacionem també el treball del raspall amb les àrees de Llengües, per tal de preparar l'entrevista al o la pilotari per al programa “Pilota a l'escola”. Com a activitat extraordinària, a partir de quart, pensem que és un bon moment per fer trobades i competicions internes a l'hora del pati o del menjador.

La **temporització** de les unitats sempre depén de l'estructuració que es fa cada professional en la seua programació. No obstant això, fem una proposta de calendari per trimestres d'allà on considerem que es podrien tractar aquests continguts.

Com es pot comprovar, quasi totes les unitats les enfoquem al primer trimestre. La raó és ben senzilla: tractem de potenciar l'assoliment dels valors propis i positius que aporta la pilota valenciana i transferir-los a altres jocs i esports que es tractaran en unitats posteriors. Per això considerem important que el raspall s'impartisca a l'inici de les programacions i que servisca de base per a la formació en valors com ara la bonhomia, l'autonomia en el joc, el pacte inclusiu, etc.

L'excepció a aquestes consideracions són els cursos de primer i de quart. En el curs de primer pensem que en el tercer trimestre l'alumnat estarà en millor disposició, per motius madurats, d'experimentar les habilitats de llançaments, recepcions i colps, que exigiran els jocs que hem plantejat. L'altra excepció és el curs de quart, ja que depén de l'adjudicació de la data assignada si es participa en el programa “Pilota a l'escola”. En cas que no es participe, recomanem tractar-lo en el primer trimestre atenent les raons abans esmentades.

7.3. ADEQUACIÓ A LES INSTAL·LACIONS I ELS RECURSOS

Un dels motius pels quals el raspall ha calat tant en educació primària és perquè no precisa unes instal·lacions ni uns materials específics. Normalment en una pista poliesportiva, que ens solem trobar en qualsevol centre, i amb qualsevol mena de pilota, es pot jugar al raspall. Es tracta d'un joc de carrer que s'ha adaptat a les peculiaritats dels diferents espais, cosa que el fa molt versàtil.

Si es disposa d'**instal·lacions específiques**, considerem convenient usar-les per experimentar-ne el joc allí, si bé de vegades poden resultar insuficients per a un grup de més de 20 alumnes. Una altra possibilitat seria la de fer una visita a una instal·lació de pilota municipal per realitzar algunes sessions, o bé per fer la sessió pràctica del programa "Pilota a l'escola".

Ens agradaria fer unes consideracions quant al **material** que cal emprar en les diferents etapes o en segons quines circumstàncies. És el cas de les pilotes que s'utilitzaran en la iniciació o el tipus de protecció (guant) que hi caldrà.

Pel que fa a les **pilotes** hem de tindre en compte l'edat de l'alumnat i seguir una progressió lògica. Haurem de començar utilitzant pilotes grans i molles (escuma o plàstic) per anar passant a pilotes més menudes o específiques, com ara les de badana. Qualsevol plantejament que fem amb pilotes de badana o similar es pot adaptar amb altres materials. No obstant això, nosaltres recomanem que, almenys alguna vegada, experimenten i juguen amb pilotes de badana, ja que a l'alumnat li resulta molt atractiu tocar i observar materials específics (pilotes de vaqueta, de tec o frontó, guants, tesamoll...). A més a més, les pilotes de badana resulten bastant assequibles, atenent els pressupostos de l'àrea d'Educació física.

Per a la protecció de les mans recomanem la realització dels **guants** per al curs de quart, ja que comencem a utilitzar pilotes més menudes i són necessaris per a la participació en el programa "Pilota a l'escola". Protegir-se les mans amb els guants és un material motivador i engrescador. En moltes ocasions dependrà del tipus de superfície sobre la qual juguen xiquets i xiquetes, amb la possibilitat d'avançar la seua elaboració a cursos anteriors. En cas de jugar sobre un terreny llis sense irregularitats, amb poca protecció n'hi haurà prou; en canvi, si l'espai de joc és una superfície rasposa o irregular, caldrà reforçar la protecció de les puntes dels dits. En cursos posteriors, cinqué o sisé, el que plantejem és que aquest guant es vaja reparant i ajustant al creixement de la mà, als interessos i a les necessitats. En aquest cas utilitzarem les TIC mitjançant tutorials.

Per a augmentar la motivació podríem fer que l'alumnat es fabrique la seua pròpia pilota per jugar. Aquesta possibilitat la podeu trobar en el Capítol 3. Recursos (**ANNEX IV -CAP. 3. Fabricació d'una pilota**).

7.4. SESSIONS

sessions

Sessió: Què podem fer amb una pilota?

UNITAT 1. VA DE BO!

CURS 1r

SESSIÓ 1.1

Descripció: sessió d'habilitats manipulatives amb pilotes, on destaquem els llançaments i descobrim els colps mitjançant el joc simbòlic.

Indicadors d'èxit: 1.2.1, 1.3.1 i 1.4.2. (avaluació inicial).

Espais i materials: pista poliesportiva amb terreny llis o gimnàs i diferents tipus de pilotes: multiusos, d'escuma...

Valors: HONESTEDAT: avisar per iniciar el joc.

1

PART INICIAL

Explicació de la unitat

5'

Farem jocs d'habilitats motrius bàsiques, de llançaments, recepcions i colps, per acabar jugant al joc del raspall. Remarcarem també la rellevància dels valors de la pilota que suposen un bon comportament per ser bons jugadors i jugadores.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Qui coneix la pilota valenciana?
- Descriure les característiques comunes del joc a mà: jugar en una pilota colpejant-la amb la mà. Aprofitar els seus comentaris, si n'hi ha.
- Insistir en les accions (valors) que volem assolir: avisar abans de començar (traure), respectar els companys i companyes (saludant), reconèixer i acceptar el que ha passat (normes)...

2

PART PRINCIPAL

Les illes de la pilota

Dinàmica lúdica en quatre racons:

1. **Illa de la pluja:** llançar la pilota cap amunt i evitar que te toque. També llançar, deixar que bote i passar per baix.
2. **Illa dels cocodrils:** botar la pilota per damunt d'una línia de la pista perquè no et "mengen els cocodrils".
3. **Illa dels cocos:** empomar els cocos (llançar i rebre).
4. **Illa del rebot:** llançar contra una paret i agafar-la.

15'

6

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Fomentar la manipulació i la pràctica d'habilitats ull-mà.

Ens la passem d'illa a illa

Enfrontats, situats a 5 m de distància aproximadament, damunt d'una illa (cercol), s'han de passar la pilota de diferents formes (per terra, botant i sense botar) i es van allunyant.

Variant:

Colpejar la pilota plantada en terra.

15'

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Moment per a l'avaluació inicial.
- Podem utilitzar pilotes diverses perquè hi experimenten: goma, plàstic, tenis, rugbi, platja, grans, menudes, en formes, etc.

Feedback

- Cal avisar perquè tothom estiga preparat dient: "comencem?, preparats? o vaig?". (Honestedat)

PART FINAL

3

Reflexió final

Què has pogut fer amb una pilota i les teues mans?

5'

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Ens interessa que siguin conscients de les habilitats que han estat desenvolupant: llançaments, recepcions, colps...

Recollida del material i neteja personal.

10'

Sessió: **Juguem a acaçar**

UNITAT 1. VA DE BO!

CURS 1r

SESSIÓ 1.2

Descripció: sessió d'habilitats i coordinació ull-mà amb llançaments, passades, recepcions i colps de pilota mitjançant reptes i jocs.

Indicadors d'èxit: 1.1.1, 1.1.2, 1.2.2, 1.2.3, 1.3.1, 1.4.1 i 1.4.2.

Espais i materials: pista poliesportiva amb terreny llis o gimnàs i diferents tipus de pilotes: multiusos, d'escuma...

Valors:
HONRADESA: acceptar els rols en el joc.
RECONeixEMENT: agrair les bones accions.
RESPECTE A LA DIVERSITAT: fomentar la màxima participació de tots i totes.

1

PART INICIAL

A veure si eres capaç de...

Amb una pilota, plantegem reptes d'habilitats i coordinació ull-mà en dificultat creixent: "A veure si eres capaç de":

Variant:

També podem fer-les en parelles, passant-la a un company/a.

10'

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

Utilitzar els feedbacks positius quan aconseguixen fer una habilitat que no tenien molt controlada.

- Llançar cap a dalt amb... (les dues mans, una mà).
- Llançar cap a dalt, que bote i agafar després de... (dos bots, un bot).
- Igual, però afegint un gest (una palmada, dues..., donar una volta), abans d'agafar-la.
- Llançar cap a dalt i empomar sense bot (amb dues mans, una mà i amb l'ajuda del cos, amb una mà).
- Botar la pilota (amb les dues mans, amb una mà, alt, baix).
- Llançar cap a una paret (amb les dues mans, una mà i agafar després que bote).
- Fer alguna de les activitats anteriors però colpejant la pilota.

2

PART PRINCIPAL

Acaçar conills

Quatre o cinc caçadors/ores aniran amb una pilota llançant-la o colpejant-la per caçar els altres (conills), que es desplacen saltant. Quan els cacen s'asseuen en terra fins que ve un altre conill que, per salvar-los, els xoca les dues potes (mans) i diu "Va de bo!". Al cap de 3 o 4 minuts, canvi de rols.

Variant cavalls:

corren alçant genolls i salven acarant crins (cabells).

Variant papallones:

corren batent els braços i salven abraçant-se.

Variant pingüins:

es desplacen amb els peus junts i salven acarant l'esquena.

Variant cangurs:

saltant i salven tocant la panxa.

Variant crancs:

troten de costat o cap arrere i salven tocant-los les pinces (mans).

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

Hauríem de recalcar l'acompliment de la norma, si ens colpeja, ens asseiem. Som honrats i honrades.

Feedback

20'

- Podem dir gràcies, una bona paraula o fer un gest com ara xocar-li la mà, alçant-li el dit polze, etc. (Reconeixement)
- Jo sé el que ha passat, ho accepte i m'assec. (Honradesa)

PART FINAL

3

Bomba

Joc popular en què es posen en rogle i es passen la pilota mentre hi ha un alumne/a que, assegut al mig, compta. Fins a 10 trau un braç; 20, trau l'altre; 30, alça un braç; 40, alça l'altre braç; en arribar a 50 pica les mans i crida "bomba". Qui té la pilota a les mans en aquest moment s'asseu en terra, estira i ajunta les cames perquè, a la següent ronda, li salten per damunt abans de passar-la.

10'

Variants: joc sense eliminació, vivenciant situacions d'inclusió. A qui li explota la bomba juga d'esquenes, passant-la per davall de les cames, a cama coixa, assegut o asseguda, amb els ulls tapats, gitats...

Feedback

- Amb les noves dificultats puc seguir jugant? Com m'hi adapte? Adaptem el joc? (Respecte a la diversitat)

Reflexió final

De quina manera llanceu millor?

5'

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

Els volem fer conscients de quina manera llancen.

Recollida del material i neteja personal.

5'

Sessió: **Moltes pilotes**

CURS **1r**

SESSIÓ **1.3**

UNITAT 1. VA DE BO!

Descripció: sessió amb jocs de llançaments, colps i desplaçaments.

Indicadors d'èxit: 1.1.1, 1.1.2, 1.2.2, 1.2.3, 1.2.4, 1.3.1, 1.4.1 i 1.4.2.

Espais i materials: pista poliesportiva amb terreny llis o gimnàs i pilotes de plàstic o d'escuma de diferent grandària.

Valors: HONRADESA: acceptar els rols en el joc i complir les normes.
RECONeixEMENT: donar la mà.
PATRIMONI CULTURAL: conèixer aspectes del joc i modalitats.

1

PART INICIAL

Simó diu...

Cada alumne/a, amb una pilota, l'ha de colpejar en direcció al lloc que "Simó" (mestre/a) marque.

10'

Variant:
es pot jugar en xicotets grups i "Simó" és cada vegada un alumne/a.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

Comentar que es fixen en la direcció cap a on colpegen.

2

PART PRINCIPAL

Matapollos

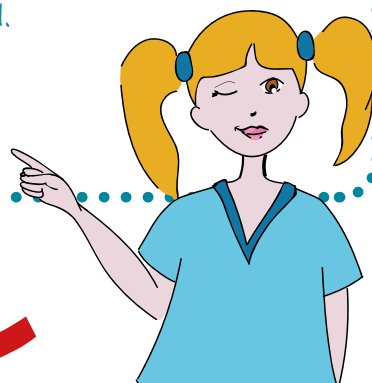
Tot l'alumnat se situa apegat a la paret, excepte un/a (matapollos) que, sense passar-se d'una línia (a uns 4 o 5 m), deixarà la pilota en terra i la colpejarà per tal de matar (colpejar) els altres, que es podran desplaçar lateralment. A qui mata agafa una pilota i es converteix en "matapollos", fins que no hi quede ningú viu o viva.

15'

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

L'alumnat d'aquestes edats té la tendència a agenollar-se per colpejar la pilota. Els recomanarem que colpegen alçats, separant-se un poc de la pilota. Caldrà fer una demostració visual.

"Jugar la pilota drets és millor que de genolls"

Feedback

• Jo sé què ha passat i accepte el nou rol. (Honradesa)

Pilotes fora

La classe dividida en dos equips que ocupen cada meitat del camp. No es permet envair l'altre camp. Cada alumne/a amb una pilota, al senyal del mestre o la mestra, l'ha de llançar a l'altre camp, fent el mateix amb totes les pilotes que els arriben. Quan el mestre/a fa un altre senyal, tothom para (estàtues). Guanya l'equip amb menys pilotes al seu camp.

Variant:

- Triem llançar o colpejar la pilota.
- Colpegem la pilota amb la mà sense agafar-la.

X 2

15'

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

Cal donar un temps apropiat de pràctica i controlar la intensitat. També dirigir l'ocupació de l'espai i fomentar la diversitat de formes de llançar i colpejar amb la mà.

Feedback

- Gaudim tots i totes del joc i ho fem respectant les normes, després del senyal no llancem ni colpegem més. (Honradesa)
- Tothom guanya, hem gaudit junts practicant molts colps. Gràcies, m'ho he passat molt bé. (Reconeixement)

PART FINAL

3

Reflexió final

5'

Hui hem llançat i colpejat moltes vegades, de quines maneres ho hem fet? Què t'ha costat més?

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

Incidim en el fet que tinguem consciència del colp.

Recollida del material i neteja personal.

5'

Sessió: Colpeja el globus

UNITAT 1. VA DE BO!

CURS 1r

SESSIÓ 1.4

Descripció: sessió d'habilitats, lateralitat, coordinació ull-mà i colps amb globus.

Indicadors d'èxit: 1.1.1, 1.1.2, 1.2.3, 1.2.4, 1.3.1, 1.4.1 i 1.4.2.

Espais i materials: es recomana un recinte tancat encara que es pot fer a la pista poliesportiva amb terreny llis o gimnàs, globus (un per parella) i cons.

Valors: RESPECTE A LA DIVERSITAT: fomentar la màxima participació de tots i totes.

RECONeixEMENT: donar la mà.

1

PART INICIAL

Colpeja el globus

Colpegem el globus per tal que no toque en terra.

10'

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

Cal indicar a l'alumnat: volem que hui a classe colpegem moltes vegades el globus amb la palma de la mà, igual que farem al raspall.

Variant:
Colpegem alternativament.

2

PART PRINCIPAL

Que no caiga

Establir un ordre i anar colpejant el globus, seguint l'ordre per tal que no caiga a terra.

Delimitar un espai ampli i separats/ades de la resta de grups.

10'

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

En cas que no puguem seguir l'ordre, se'ls deixa que puguem colpejar dues vegades seguides.

Variant:
Vivenciar situacions d'inclusió: tot el grup assegut a terra, a peu coix, amb una sola mà, gitats, dos amb els ulls tancats i els o altres dos els ajuden, etc., ens l'anem passant perquè no caiga.

Variant:
Introduir un segon globus sense seguir cap ordre establert.

Feedback

- Amb les noves dificultats puc seguir jugant? Com m'hi adapte? Adaptem el joc? (Respecte a la diversitat)

Pega la volta al con

El mateix grup en filera, han d'anar, en relleus, colpejant el globus, sense agafar-lo, pegar la volta a un con (situat a 10 m aproximadament) i tornar el globus al següent.

15'

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Si el globus cau a terra, no es pot agafar, s'ha de colpejar des de baix (imitant l'enganxada) per tal d'alçar-lo.
- Ho repetim dues o tres vegades.
- Fomentar l'ús de les dues mans: dominant i no dominant.

Variant:

- Colpejar els globus per dalt del cap.
- No es pot colpejar per dalt del cap.
- Utilitzar només la mà dreta/esquerra.
- Anar tot el grup a la vegada colpejant alternativament amb un o dos globus.

Feedback

- Tothom guanya, hem gaudit junts practicant molts cops. Gràcies, m'ho he passat molt bé. (Reconeixement)
- És massa complicat per a tu? Vols colpejar d'una altra manera? (Respecte a la diversitat)

PART FINAL

3

Cap a casa

Els mateixos grups de quatre van colpejant el globus per a portar-ho fins al lloc on arrepleguem el material.

5'

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Si no l'hem de gastar per a un altre grup, en lloc d'arreplegar-lo podrien explotar-los i posteriorment recollir els trossos.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Importància de la utilització de les dues mans.

5'

Reflexió final

Ha estat igual de fàcil pegar-li amb la mà dreta que amb l'esquerra?

5'

Recollida del material i neteja personal.

Sessió: Progressió del joc de pilotes fora al raspall

UNITAT 1. VA DE BO!

CURS 1r

SESSIÓ 1.5

Descripció: sessió on progressem del joc de pilotes fora fins al raspall, per entendre la dinàmica del joc a través de la modificació de les normes.

Indicadors d'èxit: 1.1.1, 1.1.2, 1.2.1, 1.2.2, 1.2.3, 1.2.4, 1.3.1, 1.4.1 i 1.4.2.

Espais i materials: pista poliesportiva amb terreny llis o gimnàs i pilotes d'escuma de diferent grandària.

Valors: HONRADESA: acceptar els rols en el joc i complir les normes.
HONESTEDAT: avisar per iniciar el joc.
RECONeixEMENT: donar la mà.

1

PART INICIAL

Caçador caçat

Qui té la pilota ha de perseguir a l'altre per colpejar-lo (caçar). En cas de fer-ho, aconsegueix un punt.

10'

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

Delimitar l'espai de joc.

Feedback

- Jo sé què ha passat i accepte el nou rol. (Honradesa)

2

PART PRINCIPAL

Progressió del joc de pilotes fora al raspall

1. Pilotes fora colpejant

La classe dividida en dos equips, amb una pilota per alumne/a, que ocupen cada meitat del camp. No es permet envair l'altre camp. Al senyal del mestre/a, l'han de colpejar cap a l'altre camp, fent el mateix amb totes les pilotes que els arriben. Quan el mestre/a fa un altre senyal, tothom para (estàtues). Guanya l'equip amb menys pilotes al seu camp.

X 2

2. Pilotes al fons

Ara colpegen les pilotes tractant que aquestes passen la línia de fons o toquen la paret contrària, tot obtenint un punt, i continuem sense parar el joc. Qui ha aconseguit que la pilota passe la línia o toque la paret alçarà la mà indicant-ho al mestre/a perquè compte el punt.

3. Pilotes al fons reduint nombre de pilotes

Anem llevant pilotes progressivament i passem de manera ràpida a la proposta següent per evitar que estiguen massa temps sense colpejar la pilota. Llevem la línia central i introduïm el concepte d'invasió.

30'

X 2

4. Pilota al fons amb grups xicotets

Fem grups de sis (3x3) i juguem amb la mateixa dinàmica de l'activitat anterior, però amb una pilota. Delimitarem diferents camps aprofitant les línies pintades o amb cons, d'aproximadament 10/15 m de llarg per 6/7 m d'ample. Si la pilota se n'ix per un lateral, la trau l'equip contrari.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

Cal donar un temps apropiat de pràctica i controlar la intensitat, així com donar indicacions sobre l'ocupació de l'espai.

Feedback

- Cal avisar perquè tothom estiga preparat dient: "comencem?, preparats? o vaig?". (Honestedat)
- Gaudim tots i totes del joc i ho fem respectant les normes, després del senyal no llancem ni colpegem més. (Honradesa)
- Jo sé el que ha passat i ajude a comptar alçant la mà. (Honradesa)
- Tothom guanya, hem gaudit junts practicant molts colps. (Reconeixement)

PART FINAL

3

Reflexió final

Amb quines normes hem acabat jugant?

5'

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

Els anunciem que a la pròxima sessió jugarem al raspall, joc semblant a l'última dinàmica que han fet.

Recollida del material i neteja personal.

5'

Sessió: **Juguem al raspall**

CURS 1r

SESSIÓ 1.6

UNITAT 1. VA DE BO!

Descripció: sessió on s'iniciaran al raspall mitjançant l'adaptació de les normes per mantindre la dinàmica i la seguida en el joc.

Indicadors d'èxit: 1.1.1, 1.1.2, 1.2.1, 1.2.2, 1.2.3, 1.2.4, 1.3.1, 1.4.1 i 1.4.2. (avaluació final).

Espais i materials: pista poliesportiva amb terreny llis o gimnàs i pilotes d'escuma de diferent grandària.

Valors: HONESTEDAT: avisar per iniciar el joc.
HONRADESA: alçar la mà per reconèixer les pròpies faltes.
RECONeixEMENT: donar la mà.
RESPECTE A LA DIVERSITAT: fomentar la màxima participació de tots i totes.
PATRIMONI CULTURAL: utilitzar expressions de pilota i conèixer aspectes del joc i modalitats.

1

PART INICIAL

Explicació

Nomenarem els aspectes bàsics següents:

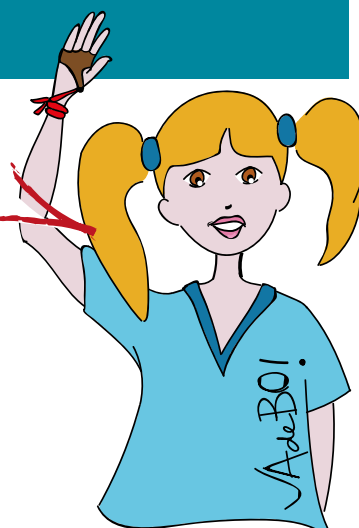
- Avisar abans de traure perquè estiga preparat dient "Va de bo!", substituint l'anterior "Comencem?, Preparats? Vaig?"
- Traure la pilota des de terra, cada vegada un/a de l'equip.
- Colpejar alternativament una vegada per equip.
- Tractar d'aconseguir que la pilota sobrepassi la línia de fons del camp contrari.
- Si la pilota ix del terreny de joc per un lateral, la fiquem en terra per on ha eixit i avisem abans de colpejar.
- Podem flexibilitzar les normes per facilitar el joc a tots i totes:
 - Si tenen dificultats per colpejar la pilota, donem l'opció de parar-la i colpejar-la.
 - Poden permetre també fer dos colps per equip.
- Alçar la mà si ens toca una part del cos que no siga la mà o l'avantbraç.
- En finalitzar el joc, donem o xoquem les mans, donant les gràcies per l'esforç, el bon joc i per "compartir el joc amb mi".

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

Recordem l'últim joc de la sessió anterior i, a partir d'aquest, consensuem els aspectes bàsics del raspall posant èmfasi en els valors treballats en la unitat.

10'

Diem "**Va de bo!**" per avisar que tots i totes estiguen preparats i preparades abans de traure.

Raspall col·laboratiu

Joc col·laboratiu amb l'objectiu de fer el màxim nombre de colps sense que la pilota se n'isca del camp. Cada vegada colpeja un equip i, alternativament, algú diferent.
Marquem uns camps en la pista (de 10 a 15 m de llarg per 6 o 7 m d'ample) amb cons o material similar que ens serviran per a tota la sessió.

10'

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Els colps han de ser a més de dos metres de separació.
- Fer *feedbacks* individuals per tal que no juguen tirats per terra, agenollats o asseguts.
- Podem comptar les passades en veu alta i, si se n'ix, comencem de zero.

PART PRINCIPAL

2

Raspall

Juguem a raspall en parelles, donarem entre 5 i 10 minuts i canviarem de parella contra qui jugar.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Moment per a l'*avaluació final*.
- Jugarem a punts:
 - O bé cada jugador de l'equip fa dues tretes i després trau l'altre equip (canviant o no de camp).
 - O bé poden jugar a arribar a quatre punts i canviar de camp.
- Aprofitar també els *feedbacks* per fer reflexionar sobre la necessitat d'acordar (pactar) les normes, espais o materials i la seua possible adaptació en funció del nivell de l'alumnat.

Feedback

- Cal avisar perquè tothom estiga preparat dient "**Va de bo!**". (Honestedat)
- Jo sé el que ha passat, ho accepto i alce la mà. (Honradesa)
- Amb ajuda del mestre o la mestra modifiquem algunes normes per a adaptar el joc a tots i totes (pilota, aturar-la...). (Respecte a la diversitat)
- Bona partida, he gaudit molt amb tu i amb vosaltres. (Reconeixement)

20'

PART FINAL

3

Reflexió final

Vos ha agradat jugar al raspall?

5'

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Acomiadar la unitat i animar a jugar al pati i amb els companys i companyes.

Recollida del material i neteja personal.

5'

Sessió: **Fira de jocs**

CURS **2n**

SESSIÓ **2.1**

UNITAT 3. COMENCEM A RASPAR

Descripció: sessió de jocs tradicionals de llançaments i colps per experimentar i transferir aquestes habilitats en sessions posteriors amb el joc del raspall.

Indicadors d'èxit: 2.2.1, 2.4.1 i 2.5.2. (avaluació inicial).

Espais i materials: Pista poliesportiva amb terreny llis o gimnàs i pilotes de plàstic o d'escuma de diferents grandàries, jocs de birles i una diana (velcro o similar).

Valors: HONRADESA: complir les normes.

1

PART INICIAL

Explicació de la unitat

Se'ls explica que farem molts jocs amb pilotes, primer llançant i colpejant i després només colpejant per acabar jugant al joc del raspall amb les normes bàsiques. Remarcarem els **valors**, entre d'altres, el valor patrimonial de la pilota valenciana, el joc i l'esport de valencians i valencianes.

5'

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Cal recordar la proposta didàctica de primer.
- Cal insistir en el tema cabdal dels valors: citar els propòsits de la unitat.
- Reflexions inicials:
 - Qui se'n recorda del raspall?
 - Coneixeu el joc del raspall fora de l'escola?

2

PART PRINCIPAL

La Fira dels jocs

Quatre racons de joc amb tasques de llançaments i colps. Cada 7 minuts es canvia de racó.

35'

4 X

6

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Moment per a l'avaluació inicial.
- Cal fer un recorregut pels racons amb demostració.
- Cal plantejar les activitats com reptes: "A veure si sou capaços de...".
- Conscienciar el nostre alumnat que farem una avaluació inicial de tot el grup.

Feedback

- Gaudim tots i totes del joc i ho fem respectant les normes. (Honradesa)

1. Apunta a la diana

Joc de llançament a una diana col·locada a la paret. La diana la podem fer: dibuixada a la paret, amb cercols penjats, amb una diana de velcros, amb traga boles, etc. Fer tres dianes per jugar en parelles.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Vivenciar els llançaments amb diferents posicions del cos i veure quina és més efectiva per a ells i elles.
- La pilota s'adaptarà al tipus de diana.

2. Les birles cooperatives

Joc de llançaments on marcarem un cercle gran. Al centre posarem dotze birles, prou separades entre elles (si no en tenim, podem utilitzar botelles). Cada jugador tindrà una pilota de plàstic o d'escuma mitjana. Al senyal, tots i totes llançaran des de fora del cercle, per tombar totes les birles menys una, però per aconseguir-ho tots i totes n'han d'haver tombat una. Si al primer llançament no la tomben, tindran altres oportunitats.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

Com que és un objectiu comú, poden ajudar-se passant-se la pilota.

3. Tira els pots

Joc de llançaments, per parelles, a una estructura piramidal de pots col·locats damunt d'un banc suec i amb pilotes de tennis. Han d'enderrocar tots els pots del banc, a partir del tercer intent reduir la distància de llançament. S'han de fer tres zones per jugar en parelles.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

Per motivar l'alumnat podem donar-li un vessant de desafiament: qui fa menys llançaments per enderrocar tots els pots?

4. Birles humanes

Dos llançadors/ores, es col·locaran separats/ades per uns 10 m darrere d'una línia. La resta del grup es situarà al mig, damunt d'una altra línia, fent de birles humanes. Les birles podran esquivar la pilota però sense manejar els peus de terra. Qui llança, amb una pilota d'escuma, ho fa per enderrocar les birles que, en ser tocada, simularà caure a terra. El llançador que tombe dues birles canviarà el lloc amb la birla que trie i que no haja llançat encara. Les birles caigudes tornaran al seu lloc i es tornarà a començar.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

Per facilitar els llançaments podem mostrar com llançar per dalt i com per baix, fent rodar la pilota per terra.
Per facilitar els colps ho poden fer des de terra.

PART FINAL

3

Reflexió final

T'has fixat en com has col·locat el cos quan has llançat en cada joc?

5'

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

Diferenciar entre jocs de molta precisió on avançarem la mateixa cama de la mà de llançament i jocs de més força o més distància, on avançarem la cama contrària a la mà de llançament.

5'

Recollida del material i neteja personal.

Sessió: **Jocs de colps (I)**

UNITAT 3. COMENCEM A RASPAR

CURS 2n

SESSIÓ 2.2

Descripció: sessió de jocs de colps destacant una progressió a partir del joc d'èxit de "pilota assegurada".

Indicadors d'èxit: 2.2.1, 2.3.2, 2.4.1, 2.5.1 i 2.5.2.

Espais i materials: pista poliesportiva amb terreny llis o gimnàs i pilotes de plàstic o d'escuma de diferents grandàries.

Valors: HONRADESA: complir les normes.

RECONeixEMENT: agrair les bones accions.

1

PART INICIAL

Pilla en la pilota

Joc de gran grup on 3 o 4 alumnes, amb una pilota cadascú/una, hauran de perseguir a la resta per llançar-los la pilota per tal de colpejar-los. A qui colpeja passa a pagar, en cas de no colpejar a cap integrant del grup, qui pagava continuarà fent-ho.

10'

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

Començar només amb una pilota i anar introduint-ne a mesura que el mestre o la mestra veja que han entès les normes i que hi ha dinamisme en el joc.

Feedback

- Jo sé què ha passat i accepto el nou rol. (Honradesa)

Variante:
Colpejar la pilota.

2

PART PRINCIPAL

Pilota assegurada

Un/a alumne/a té una pilota i, des d'on es troba, l'ha de llançar, sense manejar-se, per tal de colpejar la resta. A qui colpeja s'asseu; en cas contrari, qualsevol pot agafar la pilota que queda lliure i llançar-la.

Si s'empoma la pilota, s'asseu qui l'ha llançat.

Per salvar-se s'ha d'agafar la pilota que quede solta i passar-la a alguna persona assegurada perquè també es puga salvar, si no hi ha ningú la llança a l'aire i es salva.

Progressió:

1. Comencem amb una pilota i, a l'hora de salvar, ningú pot tallar els passes.
2. Seguim amb una pilota, però ja es poden tallar els passes que fan els que estan asseguts/udes.
3. Anem introduint més pilotes en funció del domini del joc.
4. Pilota assegurada al raspall: colpegem sense agafar-la.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

Joc molt dinàmic on hi ha molts desplaçaments i interacció entre companys i companyes, en cas d'haver-hi moltes pilotes.
S'ha de jugar preferiblement en un espai tancat.

Feedback

- Jo sé el que ha passat, ho accepte i m'assec. (Honradesa)
- Podem dir, gràcies, una bona paraula o fer un gest com xocar-li la mà, alçant-li el dit polze, etc. (Reconeixement)

PART FINAL

3

Massatge amb pilotes

En parelles un/a es gita a terra panxa cap avall o panxa cap amunt, amb els ulls tancats, l'altre/a va fent rodar la pilota per damunt del cos per tal de relaxar-lo/la.

Reflexió final

Quin rol t'ha agradat més en el joc de pilota asseguda: matar, salvar o que et salven?

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

Tots els rols són importants en el joc, gràcies al fet que algú paga, està mort/a, l'agafen... hi podem jugar.

Recollida del material i neteja personal.

Sessió: **Jocs de colps (II)**

UNITAT 3. COMENCEM A RASPAR

CURS 2n

SESSIÓ 2.3

Descripció: sessió de jocs dinàmics de colps.

Indicadors d'èxit: 2.2.1, 2.3.2, 2.3.4, 2.4.1, 2.5.1 i 2.5.2.

Espais i materials: pista poliesportiva amb terreny llis o gimnàs i pilotes de plàstic o d'escuma de diferents grandàries.

Valors: HONRADESA: acceptar els rols en el joc i complir les normes.
RECONeixEMENT: donar la mà.

1

PART INICIAL

Insecticida

Tot l'alumnat tria quin insecte vol ser (papallona, mosquit, aranya, etc.) i s'ubica dins d'un espai (àrea del camp d'handbol o similar). Fora es queda un/a alumne/a amb l'insecticida (pilota) a les mans. Haurà de llançar o colpejar la pilota per matar els insectes. Cada insecte que mor ix de la zona delimitada, agafa una pilota i va matant insectes fins que queden tots morts o mortes.

Feedback

- Jo sé què ha passat i accepto el nou rol. (Honradesa)

10'

2

PART PRINCIPAL

Pilotes fora colpejant

La classe dividida en dos equips que ocupen cada meitat del camp. No es permet envair l'altre camp. Cada alumne/a amb una pilota, al senyal del mestre/a, l'ha de colpejar a l'altre camp, fent el mateix en totes les pilotes que li arriben. Quan el mestre/a fa un altre senyal, tothom para (estàtues). Guanya l'equip amb menys pilotes al seu camp.

15'

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Cal donar un temps apropiat de pràctica controlant la intensitat i dirigir l'ocupació de l'espai.

Feedback

- Gaudim tots i totes del joc i ho fem respectant les normes, després del senyal no llancem ni colpegem més. (Honradesa)
- Tothom guanya, hem gaudit junts practicant molts colps. Gràcies, m'ho he passat molt bé. (Reconeixement)

2 X

Passar el pont

Un equip es posa en filera. Ha de passar per damunt d'una línia d'un costat a un altre del camp (creuar el pont). L'altre grup, als dos costats, darrere d'una línia entre 5 i 10 m separada del centre, amb una pilota cadascú/una, l'ha de llançar per tirar-los del pont (colpejar-los). A qui tiren torna a creuar el pont. Els qui llancen poden anar per la pilota i tornar a llançar-la. Quan tothom ha creuat el pont canviem els rols.

15'

Variant:
Colpejar la pilota.

Feedback

- Jo sé el que ha passat, ho accepto i torne a començar. (Honradesa)
- Gràcies, he gaudit molt amb tu i amb vosaltres. (Reconeixement)

2 X

PART FINAL

3

Reflexió final

De quina manera colpegeu millor?
Quins problemes teniu si colpegeu de genolls?

5'

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Els principals problemes de jugar agenollat/ada són:
 - El desplaçament és més lent.
 - El colp queda limitat en la força i en la direcció.
 - Es poden fer mal en els genolls o trencar els pantalons.
- En finalitzar la sessió els informem que el pròxim dia començarem a jugar al raspall.

Recollida del material i neteja personal.

5'

Sessió: Iniciem el raspall

UNITAT 3. COMENCEM A RASPAR

CURS 2n

SESSIÓ 2.4

Descripció: sessió on progressem del joc de pilotes al fons fins al raspall, per entendre el concepte d'invasió del camp.

Indicadors d'èxit: 2.1.1, 2.1.2, 2.2.1, 2.3.1, 2.3.2, 2.3.3, 2.3.4, 2.4.1, 2.5.1 i 2.5.2.

Espais i materials: pista poliesportiva amb terreny llis o gimnàs, pilotes de plàstic o d'escuma mitjanes i cons per marcar els camps.

Valors: HONRADESA: complir les normes i alçar la mà per reconèixer les pròpies faltes.

RECONeixEMENT: donar la mà.

RESPECTE: no molestar a qui colpeja la pilota.

HONESTEDAT: avisar per iniciar el joc.

RESPONSABILITAT: dialogar per resoldre situacions en el joc.

PATRIMONI CULTURAL: utilitzar expressions de pilota.

1

PART INICIAL

Pilotes fora colpejant

La classe dividida en dos equips que ocupen cada meitat del camp. No es permet envair l'altre camp. Cada alumne/a amb una pilota, al senyal del mestre/a, l'ha de colpejar a l'altre camp, fent el mateix amb totes les pilotes que li arriben. Quan el mestre/a fa un altre senyal, tothom para (estàtues). Guanya l'equip amb menys pilotes al seu camp.

10'

'ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES'

Cal donar un temps apropiat de pràctica i controlar la intensitat. També dirigir l'ocupació de l'espai.

Feedback

- Gaudim tots i totes del joc i ho fem respectant les normes, després del senyal no llancem ni colpegem més. (Honradesa)
- Tothom guanya, hem gaudit junts practicant molts colps. (Reconeixement)

2 X

2

PART PRINCIPAL

Progressió del joc de pilotes al fons fins al raspall

En la mateixa dinàmica del joc anterior ens fixarem que quan una de les pilotes passa la línia de fons, l'equip contrari sumarà un punt (qui fa el punt alça la mà perquè el mestre o la mestra pugui comptabilitzar).

Progressió:

- Anem llevant pilotes (fins a quedar-nos amb la meitat).
- A partir d'ara ja no es pot parar, s'ha de colpejar.
- Seguim llevant pilotes fins a quedar-nos amb una i passem de manera ràpida a la següent proposta, per no estar massa temps sense colpejar la pilota.

- Permetem només un colp per equip. S'ha d'aprofitar la situació del joc en el qual la pilota no passa al camp contrari per passar a la proposta següent.
- Llevem la línia central i introduïm el concepte d'invasió i camp compartit.
- Cal fer incís en el fet que ja estem jugant al raspall. Pas breu per passar a l'activitat següent.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

El principal objectiu és que entenguen el concepte d'envair el camp contrari, per això els diferents passos es faran de manera àgil per tractar d'evitar accidents i actuacions indegudes, com ara posar-se davant de la pilota per no deixar colpejar o tirar-se a terra.

15'

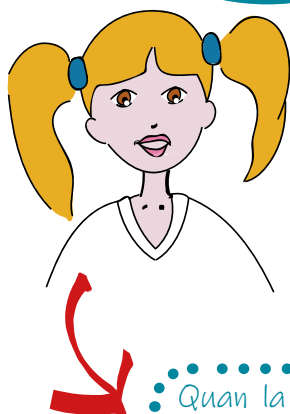

Feedback

- Gaudim tots i totes del joc i ho fem respectant les normes. (Honradesa)
- No moleste deixant-li espai perquè colpegi. (Respecte)
- Tothom guanya, hem gaudit junts practicant molts colps. (Reconeixement)

Partides raspall individual

Aprofitant la progressió anterior, fem partides individuals de raspall a temps, d'aproximadament 4 o 5 minuts de duració, fent canvis de contrincants. Es poden marcar uns camps amb cons xinesos.

15'

X

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Buscar contrincants amb qui no hagen jugat encara.
- Jugar a punts:
 - O bé cada jugador/a de l'equip fa dues tretes i després trau l'altre equip (canviant o no de camp).
 - O bé poden jugar a arribar a quatre punts i canviar de camp.

Feedback

- Cal avisar perquè tothom estiga preparat dient "**Vade bo!**". (Honestedat)
- Jo sé el que ha passat, ho accepto i alce la mà. (Honradesa)
- No moleste deixant-li espai perquè colpegi. (Respecte)
- Resolem les coses parlant i arribant a un acord. (Responsabilitat)
- Bona partida, he gaudit molt amb tu i amb vosaltres. (Reconeixement)

Quan la pilota se n'ix, diem que "**està parada**", es "**planta**" al mig del camp a l'alçària que s'ha eixit, s'avisava dient "**Va de bo!**" i es continua el quinze.

PART FINAL

Reflexió final/

Amb quines normes hem acabat jugant?

5'

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Cal repassar les normes i explicar l'alumnat que el pròxim dia jugarem a raspall per parelles.

Recollida del material i neteja personal.

5'

3

Sessió: Recordem el raspall

UNITAT 3. COMENCEM A RASPAR

CURS 2n

SESSIÓ 2.5

Descripció: sessió on iniciarem el joc del raspall mitjançant l'adaptació de les normes i introduïrem el concepte d'igualar partides per atendre la diversitat.

Indicadors d'èxit: 2.1.1, 2.1.2, 2.2.1, 2.3.1, 2.3.2, 2.3.3, 2.3.4, 2.4.1, 2.5.1 i 2.5.2. (avaluació final).

Espais i materials: pista poliesportiva amb terreny llis o gimnàs i pilotes de plàstic o d'escuma de diferent grandària.

Valors: HONRADESA: acceptar els rols en el joc i alçar la mà per reconèixer les pròpies faltes.

RECONeixEMENT: agrair les bones accions i donar la mà.

HONESTEDAT: avisar per iniciar el joc.

RESPECTE: no molestar a qui colpeja la pilota.

RESPONSABILITAT: dialogar per resoldre situacions en el joc i tornar el quinze en cas de dubte.

EMPATIA: conèixer i valorar les necessitats dels altres.

EQUITAT: acceptar i compensar les diferències.

PATRIMONI CULTURAL: conèixer aspectes del joc i modalitats.

1

PART INICIAL

Pilota assegurada al raspall

Posem en joc una pilota i l'alumnat ha de tractar de colpejar-la sense agafar-la per tal de matar la resta. A qui li toque qualsevol part del cos, a excepció de la mà o avantbraç, s'asseu.

Per salvar-se s'ha d'agafar la pilota que quede solta i passar-la a alguna persona assegurada perquè també es puga salvar, si no hi ha ninguna la llança a l'aire i es salva. A mesura que les normes van quedant clares, anem introduint més pilotes per fer el joc dinàmic i que augmenten el nombre de colps.

10'

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Joc molt dinàmic on hi ha molts desplaçaments i interacció entre companys i companyes, en cas d'haver-hi moltes pilotes.
- S'ha de jugar preferiblement en un espai tancat.

Feedback

- Jo sé el que ha passat, ho accepte i m'assec. (Honradesa)
- Podem dir gràcies, una bona paraula o fer un gest com xocar-li la mà, alçant-li el dit polze, etc. (Reconeixement)

2

PART PRINCIPAL

Recordatori de les normes del raspall

- Cal avisar abans de traure perquè estiguen tots i totes preparats/ades dient "Va de bo!".
- S'ha de traure la pilota des de terra, cada vegada un o una de l'equip.
- Cal colpejar alternativament una vegada per equip.
- S'ha de tractar d'aconseguir que la pilota sobrepassi la línia del camp contrari.
- Si la pilota se n'ix del terreny de joc per un lateral, està "parada", la "plantem" a terra enmig del camp i avisem abans de colpejar.
- Podem adaptar les normes per facilitar el joc a tots i totes:
 - Si la pilota ve molt malament, donem l'opció de parar-la i colpejar-la.
 - Poden permetre (en algun cas) també fer dos colps per equip.
 - Poden permetre continuar el joc si la pilota pega al peu sense voler.

5'

- Alçar la mà si ens toca una part del cos que no siga la mà o l'avantbraç.
- En finalitzar el joc donem o xoquem les mans, donant les gràcies per l'esforç, el bon joc i per compartir el joc amb l'altre.

Raspall

S'agrupen per parelles lliurement, busquen equip per enfrontar-se i un espai de joc.

Cada 5 minuts van canviant d'equip contrincant.

Delimitem uns espais, línies del camp o amb consxinesos (aproximadament 10 o 15 m de llarg per 6 o 7 m d'ample)

25'

X

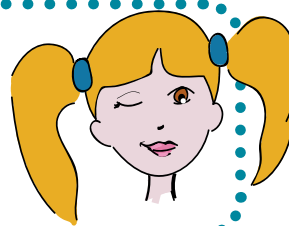
ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Moment per a l'avaluació final.
- Si deixem que siga l'alumnat qui trie, ens podem trobar en situacions de desigualtat pel que fa a les habilitats d'aquests, que s'apreciaran sobretot quan canvien de contrincant.
- Aprofitarem aquesta situació per introduir el concepte d'igualar partides.
- Puntuació:
 - Introduïm la puntuació de pilota: 15, 30, val i joc.
 - O bé cada jugador de l'equip fa dues tretes i després trau l'altre equip (canviant o no de camp).
 - O bé poden jugar a arribar a quatre punts i canviar de camp.

Feedback

- Cal avisar perquè tothom estiga preparat dient "Va de bo!". (Honestedat)
- Jo sé el que ha passat, ho accepto i alce la mà. (Honradesa)
- No moleste deixant-li espai perquè colpege. (Respecte)
- Resolem les coses parlant i arribant a un acord. (Responsabilitat)
- Si no s'arriba a un acord, es pot repetir el punt. (Responsabilitat)
- Mirem si els equips estan descompensats. (Empatia)
- Si a una persona li cal adaptar alguna norma (pegar dos colps, aturar la pilota per colpejar-la), ens hi adaptem. (Equitat)
- Bona partida, he gaudit molt amb tu i amb vosaltres. (Reconeixement)

- Sabies que en el món de la pilota per tal de fer les partides més disputades s'igualen.
- En l'àmbit educatiu, aquest concepte d'igualar partides, l'utilitzarem per compensar les diferències i fomentar la màxima participació de tots i totes.

PART FINAL

3

Reflexió final

- Vos heu sentit importants en l'equip?
- Què hem fet quan la partida estava descompensada?

5'

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Cal reforçar el concepte d'igualar i que quan aconseguim igualtat és més divertit per a tots i totes. Aspecte inherent al joc de pilota valenciana.

5'

Recollida del material i neteja personal.

Sessió: **Partides raspall**

CURS **2n**

SESSIÓ **2.6**

UNITAT 3. COMENCEM A RASPAR

Descripció: sessió on fan partides de raspall on fomentem l'autonomia.

Indicadors d'èxit: 2.1.1, 2.1.2, 2.2.1, 2.3.1, 2.3.2, 2.3.3, 2.3.4, 2.4.1, 2.5.1 i 2.5.2. (avaluació final).

Espais i materials: pista poliesportiva amb terreny llis o gimnàs i pilotes de plàstic o d'escuma de diferent grandària.

Valors: HONRADESA: acceptar els rols en el joc i alçar la mà per reconèixer les pròpies faltes.

RECONeixEMENT: agrair les bones accions i donar la mà.

HONESTEDAT: avisar per iniciar el joc.

RESPECTE: no molestar a qui colpeja la pilota.

RESPONSABILITAT: dialogar per resoldre situacions en el joc i tornar el quinze en cas de dubte.

EMPATIA: conèixer i valorar les necessitats dels altres.

EQUITAT: acceptar i compensar les diferències.

PATRIMONI CULTURAL: utilitzar expressions de pilota.

1

PART INICIAL

Acaçar conills

Quatre o cinc caçadors/ores aniran amb una pilota llançant-la o colpejant-la per caçar els altres (conills), que es desplacen saltant. Quan els cacen s'asseuen en terra fins que un altre conill viu els pot salvar xocant les dues potes (mans) i dient "Va de bo!". Al cap de 3 o 4 minuts, canvi de rols.

Variants:

- Cavalls: alçant els genolls i se salven acarant les crins (cabells).

- Papallones: batent els braços i se salven abraçant-se.

- Pingüins: amb els peus junts i se salven acarant l'esquena.

- Crancs: de costat o cap arrere i se salven tocant-los les pinces (mans).

- Cangurs: saltant i se salven tocant la panxa.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- A mode de reflexió final del joc hauríem de recalcar l'acompliment de la norma: si ens colpeja ens asseiem. Som honrats i honrades.

10'

Feedback

- Podem dir gràcies, una bona paraula o fer un gest com ara xocar-li la mà, alçant-li el dit polze, etc. (Reconeixement)
- Jo sé el que ha passat, ho accepto i m'assec. (Honradesa)

PART PRINCIPAL

2

Raspall

S'agrupen per parelles lliurement i busquen equip per enfrontar-se i un espai de joc. Cada 5 minuts van canviant d'equip contrincant. Delimitem uns espais, línies del camp o amb cons xinesos (aproximadament 10 o 15 m de llarg per 6 o 7 m d'ample)

30'

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

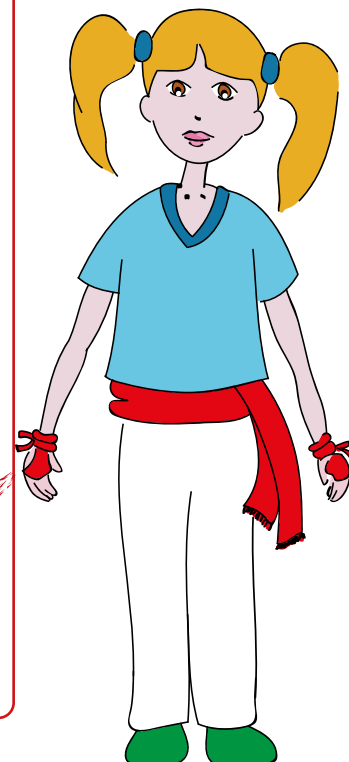
- Moment per a l'avaluació final.
- Possibilitat de fer agrupaments de tres per quadrar el nombre d'alumnes i d'espais.
- Cal recordar les normes del joc de la sessió anterior i insistir en el concepte d'igualar partides.

Feedback

- Cal avisar perquè tothom estiga preparat dient "**Va de bo!**". (Honestedat)
- Jo sé el que ha passat, ho accepte i alce la mà. (Honradesa)
- No moleste deixant-li espai perquè colpege. (Respecte)
- Resolem les coses parlant i arribant a un acord. (Responsabilitat)
- Si no s'arriba a un acord, es pot repetir el punt. (Responsabilitat)
- Mirem si els equips estan descompensats. (Empatia)
- Si a una persona li cal adaptar alguna norma (pegar dos cops, aturar la pilota per colpejar-la), ens hi adaptem. (Equitat)
- Bona partida, he gaudit molt amb tu i amb vosaltres. (Reconeixement)

"La tornem":
en pilota valenciana
quan no arribem a un
acord podem repetir el
punt.

PART FINAL

3

Reflexió final

Què és el que més vos ha agradat de jugar al raspall?

5'

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Reforcem els valors de pilota: que tots els jugadors i jugadores han de ser honorats i honorades, reconèixer les faltes, respectar les normes, els companys i companyes i tractar d'igualar partides perquè tots i totes hi participen.

Recollida del material i neteja personal.

5'

Sessió: **15, 30, val i joc**

CURS **3r**

SESSIÓ **3.1**

UNITAT 4. 15, 30, VAL I JOC

Descripció: sessió de jocs on reforcem el tanteig i desenvolupem els colps.

Indicadors d'èxit: 3.1.2, 3.1.3, 3.2.1, 3.3.1, 3.3.2, 3.3.4, 3.4.1, 3.5.1, 3.5.1 (avaluació inicial).

Espais i materials: pista poliesportiva amb terreny llis o gimnàs i pilotes d'escuma o plàstic de diferent grandària, pilotes de platja i un marcador.

Valors: HONESTEDAT: avisar per iniciar el joc.

HONRADESA: alçar la mà per reconèixer les pròpies faltes.

RECONeixEMENT: donar la mà.

PATRIMONI CULTURAL: conèixer aspectes del joc i modalitats.

1

PART INICIAL

Explicació de la unitat

Explicuem que jugarem al raspall, que utilitzarem el tanteig del raspall i destacarem la importància dels valors en pilota (la bonhomia).

10'

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Preguntem si recorden, del curs anterior, com es juga al raspall.
- Parlem del tanteig en el raspall i proposem fabricar-nos un marcador.

15, 30, val i joc per terra

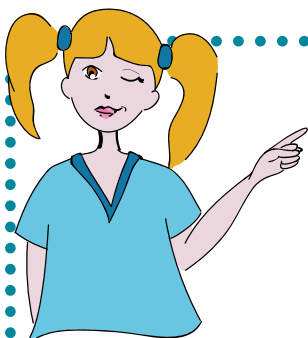
Amb una pilota de goma molla o de platja. Colpegen alternativament la pilota raspant i cridant a cada colp, el marcador de pilota. A qui li toca dir "Joc" tracta de matar (colpejar algú). Si ho aconsegueix, s'anota un quinze.

10'

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Adaptació del joc "1, X, 2", però en el sistema de puntuació de pilota.
- Tractem d'afermar el marcador repetint-ho entre tots i totes de manera seguida.

Variant:
En cercle fent colpejar la pilota cap a terra.

"La puntuació". El sistema de comptar en el joc de pilota es basa en el sistema sexagesimal, utilitzat des de l'Antiguitat i que encara es manté en la mesura del temps (hores, minuts i segons) i dels angles (30°, 60° i 90°). Aquesta forma de comptar s'ha utilitzat posteriorment en esports com ara el tennis.

ó

Feedback

- Cal avisar perquè tothom estiga preparat dient "**Va de bo!**". (Honestedat)
- Jo sé el que ha passat, ho accepto i alce la mà. (Honradesa)
- Tothom guanya, hem gaudit junts practicant molts colps. (Reconeixement)

PART PRINCIPAL

2

Raspall xinès

Situats en rogle amb les cames obertes i amb els peus en contacte amb qui tenim al costat. Es tracta de colpejar la pilota per fer-la passar per davall de les cames de qualsevol integrant. A qui li passa per davall suma un punt, el jugador/a que tinga menys punts guanya el joc.

Feedback

- Cal avisar perquè tothom estiga preparat dient "**Va de bol!**". (Honestedat)
- Jo sé el que ha passat, ho accepto i alce la mà. (Honradesa)
- Tothom guanya, hem gaudit junts practicant molts colps. (Reconeixement)

ó

Ovelles al corral

Cada alumne/a, amb una pilota (ovella), l'ha de colpejar perquè entre en una caixa gran (corral), que es troba dins d'un cercle (centre d'un camp d'handbol).

Si la pilota no entra, qualsevol pot agafar-la i, des de fora del cercle, tornar-ho a intentar, fins que s'acaben les pilotes.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Per fomentar l'habilitat i que colpegen més, podem anar traient pilotes de la caixa (ovelles que s'escapen).
- Podem repetir l'activitat o cronometrar-la.
- Recordem que cal colpejar, diferenciar-ho d'un llançament.

Variant:

No es pot agafar la pilota, només colpejar-la o conduir-la cap a la caixa amb xicotets colps.

PART FINAL

3

Reflexió final

- Et sembla fàcil el tanteig del raspall?
- Tens algun truc per recordar-ho?

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Reforçar el marcador.
- Podem fer una filera: tenen permís per passar a netejar-se si diuen el tanteig del raspall bé, en cas contrari es posen al final de la filera.

Recollida del material i neteja personal.

Sessió: **Progressió al raspall**

UNITAT 4. 15, 30, VAL I JOC

CURS 3r

SESSIÓ 3.2

Descripció: sessió on progressarem a partir d'un senzill joc modificat per arribar a les normes del raspall.

Indicadors d'èxit: 3.1.2, 3.1.3, 3.2.1, 3.3.1, 3.3.2, 3.3.4, 3.4.1, 3.5.1, 3.5.1.

Espais i materials: pista poliesportiva amb terreny llis o gimnàs, cons, pilotes d'escuma o plàstic de diferent grandària i marcadors.

Valors: HONRADESA: acceptar els rols en el joc i alçar la mà per reconèixer les pròpies faltes.

RESPECTE: no molestar a qui colpeja la pilota.

RECONeixEMENT: donar la mà.

1

PART INICIAL

Insecticida

Tot l'alumnat tria quin insecte vol ser (papallona, mosquit, aranya, etc.) i s'ubica dins d'un espai (àrea del camp d'handbol o similar). Fora es queda un/a alumne/a amb l'insecticida (pilota). Haurà de llançar-la o colpejar-la amb les mans per matar els insectes. Cada insecte que mor ix de la zona delimitada, agafa una pilota i va matant insectes fins que queden tots morts i mortes.

Feedback

- Jo sé què ha passat i accepto el nou rol. (Honradesa).

2

PART PRINCIPAL

Progressió al raspall (Conca i altres)

Partim d'un joc modificat d'handbol on hi ha dos equips, en un espai delimitat i lliure d'obstacles. Aquests han d'aconseguir que la pilota sobrepassi la línia de fons contrària. Qui té la pilota no es pot desplaçar. Només es permeten passades o llançaments. L'equip defensor no pot tindre contacte amb qui té la pilota. Tampoc no es furta de les mans.

Passos de la progressió:

- Qui rep la pilota la colpeja, ja no es llança.
- El colp només pot ser amb la mà.
- Es colpeja sense recepció prèvia i sense importar el nombre de colps.
- Limitar a un colp per jugador o jugadora. El colp serà amb la mà, però el pilota podrà tocar el cos.
- Només un colp per equip.
- Només un colp per equip i només amb la mà. Es penalitza el contacte amb qualsevol altra part del cos.
- Reduïm progressivament la grandària del mòbil.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Fomentar el respecte al contrincant i tractar d'evitar contacte deixant espai per a qui té la pilota.
- Possibilitat de fer 4 grups per augmentar la participació.

Feedback

- Cal avisar perquè tothom estiga preparat dient "**Va de bo!**". (Honestedat)
- Jo sé el que ha passat, ho accepto i alce la mà. (Honradesa)
- Tothom guanya, hem gaudit junts practicant molts colps. (Reconeixement)

PART FINAL

3

Reflexió final

A quin joc vos sembla que hem acabat jugant? Coneixíeu totes les normes?

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Cal raonar a partir de les normes que es comenten que es tracta del raspall.

Recollida del material i neteja personal.

Sessió: Progressió al raspall

UNITAT 4. 15, 30, VAL I JOC

CURS 3r

SESSIÓ 3.3

Descripció: sessió on juguem al raspall, fomentem l'autonomia i el diàleg per buscar acords.

Indicadors d'èxit: 3.1.1, 3.1.2, 3.1.3, 3.2.1, 3.2.2, 3.3.1, 3.3.2, 3.3.3, 3.3.4, 3.4.1, 3.5.1 i 3.5.2 (avaluació final).

Espais i materials: pista poliesportiva amb terreny llis o gimnàs, pilotes d'escuma o plàstic de diferent grandària i marcadors.

Valors: HONRADESA: acceptar els rols en el joc i alçar la mà per reconèixer les pròpies faltes.
RECONeixEMENT: agrair les bones accions, donar la mà i donar el quinze en el raspall.
HONESTEDAT: avisar per iniciar el joc.
RESPECTE: no molestar a qui colpeja la pilota i assumir el rol en el joc.
RESPONSABILITAT: dialogar per resoldre situacions en el joc i tornar el quinze en cas de dubte.
RESPECTE A LA DIVERSITAT: fomentar la màxima participació de tots i totes.
EMPATIA: conèixer i valorar les necessitats dels altres.
EQUITAT: acceptar i compensar les diferències.
PATRIMONI CULTURAL: conèixer aspectes del joc i modalitats.

1

PART INICIAL

Pilota assegurada al raspall

Posem en joc una pilota i l'alumnat ha de tractar de colpejar-la sense agafar-la, per tal de matar la resta. A qui li toque qualsevol part del cos, a excepció de la mà o l'avantbraç, s'asseu.

Per salvar-se s'ha d'agafar la pilota que quede solta i passar-la a alguna persona assegurada perquè també es puga salvar, si no hi ha ninguna la llança a l'aire i es salva.

A mesura que les normes van quedant clares, anem introduint més pilotes per fer el joc dinàmic i que augmenten el nombre de colps.

10'

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Joc molt dinàmic on hi ha molts desplaçaments i interacció entre companys i companyes, en cas d'haver-hi moltes pilotes.
- Jugar preferiblement en un espai tancat.

Feedback

- Jo sé el que ha passat, ho accepto i m'asseu. (Honradesa)
- Podem dir, gràcies, una bona paraula o fer un gest com xocar-li la mà, alçant-li el dit polze, etc. (Reconeixement).

2

PART PRINCIPAL

Raspall

S'agrupen per parelles lliurement i busquen equip per enfrontar-se i espai de joc.

Cada 5 minuts van canviant d'equip contrincant.

Delimitem uns espais, línies del camp o amb cons xinesos (aproximadament 10 o 15 m de llarg per 6 o 7 m d'ample).

20'

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

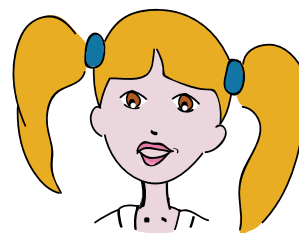
Repàs de les normes del raspall.

El **pacte** és un acord de paraula entre jugadors/es en què s'estableixen les condicions del joc per intentar igualar la partida. Podem pactar: (tipus de pilota, treta, nombre de bots, utilització de diferents mans, donar avantatge en el marcador...).

Possibilitat de fer agrupaments de tres per quadrar el nombre d'alumnes i d'espais.

En fer pactar les condicions a l'alumnat, ens podem trobar en situacions de desigualtat, pel que fa a les habilitats d'aquests, que s'apreciarà

sobretot quan canvien de contrincant. Aprofitarem aquesta situació per introduir el concepte d'**igualar** **partides** mitjançant el pacte inclusiu.

X

Feedback

- Cal avisar perquè tothom estiga preparat dient "**Va de bo!**". (Honestedat)
- Jo sé el que ha passat, ho accepto i alce la mà. (Honradesa)
- No moleste deixant-li espai perquè colpege. (Respecte)
- Has jugat en totes les posicions del camp? (Respecte)
- Reconec que quasi has fet el punt i com no volem fer-nos mal, te'l done (Reconeixement)
- Resolem les coses parlant i arribant a un acord. (Responsabilitat)
- Si no s'arriba a un acord, es pot repetir el punt. (Responsabilitat)
- Triem buscant un consens amb quina pilota juguem i en quin espai (Respecte a la diversitat)
- Mirem si els equips estan descompensats. (Empatia)
- Si a una persona li cal adaptar alguna norma (pegar dos colps, aturar la pilota per colpejar-la), ens hi adaptem. (Equitat)
- Bona partida, he gaudit molt amb tu i amb vosaltres. (Reconeixement)

PART FINAL

3

Raspa golf

Amb una pilota cadascú, raspant alternativament, han de fer entrar la pilota a un cercol que estarà a terra a una distància que s'ha de consensuar entre tots els participants. A veure qui ho fa en menys colps. L'última partida pot ser la caixa de guardar les pilotes i així les recollim.

Feedback

- Bona partida, he gaudit molt amb tu i amb vosaltres (Reconeixement).

10'

Reflexió final

Quins problemes heu tingut quan heu jugat al raspall i com els heu solucionat?

5'

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

Reforcem si:

- Han experimentat totes les posicions i el seu nom.
- Han donat el punt quan la pilota és molt a prop de la ratlla.
- Han arribat a acords pel que fa a triar pilotes i camp.

Recollida del material i neteja personal.

5'

Sessió: **Partides de raspall**

UNITAT 4. 15, 30, VAL I JOC

CURS 3r

SESSIÓ 3.4

Descripció: darrera sessió on juguem al raspall i fomentem l'autonomia en el joc.

Indicadors d'èxit: 3.1.1, 3.1.2, 3.1.3, 3.2.1, 3.2.2, 3.3.1, 3.3.2, 3.3.3, 3.3.4, 3.4.1, 3.5.1 i 3.5.2 (avaluació final)

Espais i materials: pista poliesportiva amb terreny llis o gimnàs, pilotes d'escuma o plàstic de diferent grandària i marcadors.

Valors: HONRADESA: acceptar els rols en el joc i alçar la mà per reconèixer les pròpies faltes.

RECONeixEMENT: donar la mà i donar el quinze en el raspall.

HONESTEDAT: avisar per iniciar el joc.

RESPECTE: no molestar a qui colpeja la pilota i assumir el rol en el joc.

RESPONSABILITAT: dialogar per resoldre situacions en el joc i tornar el quinze en cas de dubte.

RESPECTE A LA DIVERSITAT: fomentar la màxima participació de tots i totes.

EMPATIA: conèixer i valorar les necessitats dels altres.

EQUITAT: acceptar i compensar les diferències.

PATRIMONI CULTURAL: utilitzar expressions de pilota.

1

PART INICIAL

Pilota roja

Tot l'alumnat intenta colpejar una pilota per tal de matar la resta. A qui colpeja diu "falta" i s'asseu. Es salvarà si maten a qui l'ha mort. Els morts i mortes es poden ajudar agafant les pilotes soltes i adobant-se-la a qui encara està viu per a què li done a qui l'ha matat.

Progressió completa:

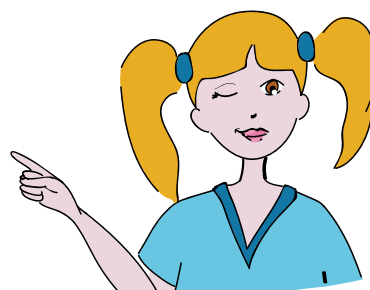
1. Comencem llançant la pilota.
2. Agafem la pilota i la colpegem.
3. Anem introduint pilotes en funció del domini del joc, però no recomanem moltes.
4. Pilota roja al raspall: colpegem sense agafar-la.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Joc molt dinàmic on hi ha molts desplaçaments i interacció entre companys i companyes, en cas d'haver-hi moltes pilotes.
- Jugar preferiblement en un espai tancat.

Feedback

- Jo sé el que ha passat, ho acceptem'assec. (Honradesa).

Adobar és llançar la pilota molleta per facilitar-nos o facilitar a una altra persona el colp.

PART PRINCIPAL

2

Raspall

S'agrupen per parelles lliurement i busquen equip per enfrontar-se i l'espai de joc. Cada 5 minuts van canviant d'equip contrincant. Delimitem uns espais, línies del camp o amb cons xinesos (aproximadament 10 o 15 m de llarg per 6 o 7 m d'ample).

20'

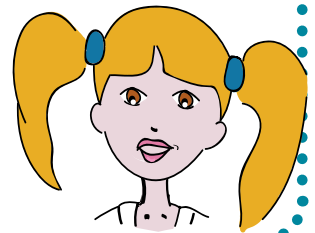

2x2, 2x3, 3x3

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

Repàs de les normes del raspall.
Orientacions de l'activitat "Raspall" de la sessió 3.3.

"Donar el quinze" és concedir el punt al contrari quan és massa difícil defensar-lo per la proximitat de la pilota reconeixent l'esforç de l'altre i evitant fer-nos mal.

Feedback

- Els mateixos de l'activitat "Raspall" de la sessió 3.3.

PART FINAL

3

Raspa Golf en circuit

Amb una pilota cadascú, raspant alternativament, han d'inventar i consensuar un recorregut (tocar una paperera, passar per dins la porteria, per damunt d'un banc, entrar al gimnàs...) fins a ficar-la dins de la caixa del material. A veure qui ho fa en menys colps.

Feedback

- Triem buscant un consens amb quin material juguem i quin espai (Respecte a la diversitat).
- Bona partida, he gaudit molt amb tu i amb vosaltres. (Reconeixement).

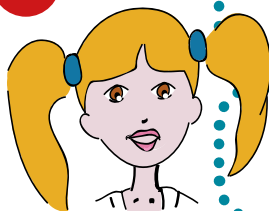
10'

Reflexió final

Amb quins valors hem anat jugant a pilota?

5'

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

Els preguntem quins valors s'han treballat fins ara i els fem l'explicació que tots aquests valors en pilota s'unifiquen en un tret rellevant de la pilota valenciana que s'anomena **bonhomia**.

Ens interessa valorar aquestes actituds perquè les assumisquen en el seu dia a dia.

Bonhomia és la bondat, honestetat, honradesa, senzillesa i noblesa en el caràcter i comportament d'un jugador o jugadora.

Recollida del material i neteja personal.

5'

Sessió: **Nyago i raspall**

CURS 4t

SESSIÓ 4.5

UNITAT 7. ARREGLA'T LES MANS

Descripció: sessió on establim una rutina de calfament per fomentar l'autonomia, juguem a la modalitat del nyago i del raspall, i a partir del joc creem la necessitat d'arreglar-se les mans.

Indicadors d'èxit: 4.1.1, 4.1.2, 4.2.1, 4.2.2, 4.3.1, 4.3.2, 4.3.3, 4.3.4, 4.4.1, 4.8.1 i 4.8.2 (avaluació inicial).

Espais i materials: pista poliesportiva amb terreny llis o gimnàs, pilotes d'escuma o plàstic de diferent grandària, pilotes de badana i marcadors recuperats del curs anterior.

Valors: HONESTEDAT: avisar per iniciar el joc.
HONRADESA: alçar la mà per reconèixer les pròpies faltes.
RESPECTE: no molestar a qui colpeja la pilota i assumir el rol en el joc.
RECONEXEMENT: donar la mà i donar el quinze en el raspall.
RESPONSABILITAT: dialogar per resoldre situacions en el joc i tornar el quinze en cas de dubte.
RESPECTE A LA DIVERSITAT: fomentar la màxima participació de tots i totes.
EMPATIA: conèixer i valorar les necessitats dels altres.
EQUITAT: acceptar i compensar les diferències.
PATRIMONI CULTURAL: conèixer aspectes del joc i modalitats.

1

PART INICIAL

Explicació de la unitat

Jugarem al raspall, elaborarem els guants i participarem en el programa "Pilota a l'escola". Incidirem en els valors de la pilota amb la **rúbrica de valors**, donarem importància al **pacte** i explicarem també la **rutina de calfament** que seguirem a l'inici de cada sessió.

Rutina de calfament

Primer fem un calfament dinàmic de moviment articular de tren inferior i superior, insistint en el superior. Posteriorment, de manera individual, fem exercicis de llançaments i recepcions, colps i recepcions, etc. Per finalitzar, cal poder continuar aquests exercicis per parelles (en les últimes sessions).

5'

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- La **rúbrica de valors** es penjarà en un lloc visible per fer conscient l'alumnat de com millorar les seues accions en el joc.
- Remarcarem la importància del **pacte** que es fa en el joc de pilota utilitzant el diàleg igualitari per fomentar la màxima participació de manera inclusiva, on s'adapten les normes, s'igualen les partides i se solucionen conflictes.
- Progressivament, durant aquesta unitat i els cursos posteriors, buscarem l'autonomia de l'alumnat en el joc de pilota fent servir aquests pactes.
- A més a més, es farà una **rutina de calfament** durant totes les sessions per desenvolupar la responsabilitat i l'autonomia.

5'

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- El o la docent explica i dirigeix un primer calfament, que hauran d'efectuar de manera autònoma en cada sessió.
- En aquesta rutina observem dues parts: la de mobilitat articular i la de coordinació ull-mà.

PART PRINCIPAL

2

Juguem al nyago

Introduïm el joc amb la simulació de la rivalitat entre pobles.

Es fan dos equips. Cada equip (poble) se situarà en una part del camp d'aproximadament 30 m de llarg per 10 m d'ample. L'objectiu serà fer arribar la pilota al poble contrari (passar la ratlla o paret) colpejant la pilota tan fort com siga possible alternativament després d'agafar-la.

Si en tractar de parar la pilota, aquesta s'escapa cap arrere, es colpeja des d'on s'atura. En cas contrari, si s'escapa cap avant, s'ha d'endarrerir fins on s'ha tocat per primera vegada.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Cal remarcar el valor patrimonial del joc de pilota amb el joc del nyago com a exemple de "joc de poble".
- El tipus de pilota que utilitzarem estarà en funció de l'objectiu que vulguem aconseguir. Si volem que el nostre alumnat colpege moltes vegades, gastarem pilotes de grandària mitjana i poc pes, i si volem que aconseguisquen arribar a més distància gastarem pilotes més menudes i amb una miqueta més de pes.
- Fem un canvi d'equip contrincant.

10'

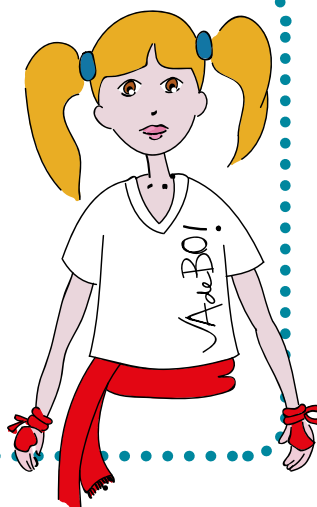

Feedback

- Cal avisar perquè tothom estiga preparat dient "**Va de bo!**". (Honestedat)
- Jo sé el que ha passat, ho accepte i alce la mà. (Honradesa)
- No moleste deixant-li espai perquè colpege. (Respecte)
- Tothom guanya, hem gaudit junts practicant una modalitat nova. (Reconeixement)

"El nyago" és una de les modalitats més rudimentàries però molt senzilla de jugar.

La pilota de badana és la que s'utilitza en la iniciació i per jugar al carrer. Està elaborada amb un nucli de goma, recobert de llana i de pell de corder.

Raspall

Continuant amb les mateixes agrupacions, busquen equip per enfrontar-se i espai de joc.

Cada 5 minuts van canviant d'equip contrincant. Delimitem uns espais, línies del camp o amb cons xinesos (aproximadament 20 m de llarg per 6 o 7 m d'ample).

15'

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Moment per a l'avaluació inicial.
- Repassem les normes del raspall.
- Continuem insistint en el concepte d'igualar la partida quan troben desigualtats, sobretot en canviar d'equip contrincant.
- Iniciarem les partides en pilotes d'escuma xicotetes o mitjanes i per veure la necessitat d'elaboració dels guants; als últims minuts de joc els farem jugar a tots i totes amb pilotes de badana.

Feedback

- Cal avisar perquè tothom estiga preparat dient "**Va de bol!**". (Honestedat)
- Jo sé el que ha passat, ho accepte i alce la mà. (Honradesa)
- No moleste deixant-li espai perquè colpege. (Respecte)
- En quina posició has jugat més a gust? (Respecte)
- Reconec que quasi has fet el punt i com no volem fer-nos mal, te'l done (Reconeixement)
- Resolem les coses parlant i arribant a un acord. (Responsabilitat)
- Si no s'arriba a un acord, es pot repetir el punt. (Responsabilitat)
- Quin espai serà el millor per al nombre de jugadors i jugadores i la pilota triada? (Respecte a la diversitat)
- Mirem si els equips estan descompensats. (Empatia)
- Si a una persona li cal adaptar alguna norma (pegar dos colps, aturar la pilota per colpejar-la), ens hi adaptem. (Equitat)
- Bona partida, he gaudit molt amb tu i amb vosaltres. (Reconeixement)

3

PART FINAL

Reflexió final

Què vos faria falta per jugar al raspall sense fer-vos mal?

10'

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Concloem que resulta necessari no fer-se mal i, per tant, fer-se els guants.
- Recordem el **material** que han de portar el pròxim dia per fer-se els guants:
 - 2 guants de jardiner.
 - Esparadrap de tela.
 - Tisores.
- **Material específic** que podria proporcionar el mestre o la mestra:
 - Didals.
 - Tesamoll, goma EVA o d'altres materials semblants.

Recollida del material i neteja personal.

5'

Sessió: **Fem els guants**

UNITAT 7. ARREGLA'T LES MANS

CURS 4t

SESSIÓ 4.6

Descripció: sessió a l'aula per fer-se els guants. Treballarem amb material portat de casa. Treball cooperatiu d'ajuda en parelles.

Indicadors d'èxit: 4.1.2 i 4.7.1.

Espais i materials: aula amb projector. Material portat de casa per fer els guants. **(ANNEX I - CAP. 3 Fabricació dels guants).**

Valors: PATRIMONI CULTURAL: crear i utilitzar materials artesanals i conèixer aspectes del joc i modalitats.

Elaboració dels guants

Els distribuïm per parelles per tal que s'ajuden.
Revisem que porten el material de casa i anem guiant i orientant pas a pas, seguint el procés per fabricar-se els guants.

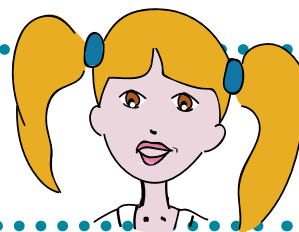

40'

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- S'ha d'ensenyar algun guant d'exemple.
- Mostrem el tutorial amb un projector i es posen a fer-lo.
- El professorat va passant per tots els llocs tractant d'orientar l'alumnat.
- Tallar l'esparadrap sol ser el que més costa, així que recomanem l'ajuda del company o la companya.
- Tractem d'acabar, almenys, un guant a classe, l'altre el poden acabar a casa, amb l'ajuda del tutorial i els familiars.

Sabies que en pilota els jugadors i les jugadores rivals comparteixen vestuari i s'arreglen les mans junts? A més, cada jugador/a s'arregla les mans d'una manera diferent segons la modalitat, la seua posició en el joc i la seua forma de colpejar la pilota.

Reflexió final

Necessitem els dos guants o amb un en tenim prou?

5'

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Un dels aspectes importants del joc de pilota valenciana és la utilització de les dues mans per colpejar la pilota. Per tant, resulta essencial fer-se els dos guants.
- Cal avisar que el pròxim dia han de portar els dos guants fets i amb el seu nom escrit.
- En cas de no haver-los acabat a l'escola, s'han de donar recursos perquè els finalitzen a casa: recursos, pautes, enllaços a tutorials, etc.
- Recomanem que el mestre o la mestra guardi aquests guants al magatzem fins al final de la unitat.

5'

Recollida del material i neteja personal.

Sessió: **Un poc de tècnica**

UNITAT 7. ARREGLA'T LES MANS

CURS 4t

SESSIÓ 4.7

Descripció: sessió d'aprenentatge d'aspectes tècnics del joc del raspall (treta, raspada i enganxada) amb l'estratègia de tutoria entre iguals.

Indicadors d'èxit: 4.1.1, 4.1.2, 4.2.1, 4.2.2, 4.3.1, 4.3.2, 4.3.3, 4.3.4, 4.4.1, 4.5.1, 4.7.1, 4.8.1 i 4.8.2

Espais i materials: pista poliesportiva amb terreny llis o gimnàs, pilotes d'escuma i plàstic de grandària mitjana, pilotes de badana i marcadors recuperats del curs anterior.

Valors: HONRADESA: acceptar els rols en el joc i alçar la mà per reconèixer les pròpies faltes.

RECONeixEMENT: agrair les bones accions, donar la mà i donar el quinze en el raspall.

HONESTEDAT: avisar per iniciar el joc.

RESPECTE: no molestar a qui colpeja la pilota i assumir el rol en el joc.

RESPONSABILITAT: dialogar per resoldre situacions en el joc i tornar el quinze en cas de dubte.

RESPECTE A LA DIVERSITAT: fomentar la màxima participació de tots i totes.

EMPATIA: conèixer i valorar les necessitats dels altres.

EQUITAT: acceptar i compensar les diferències.

PATRIMONI CULTURAL: coneixer aspectes del joc i modalitats.

1

PART INICIAL

Explicació

5'

Practicarem aspectes tècnics com ara la treta, la raspada i l'enganxada al llarg de la sessió per a posteriorment, aplicar-les al joc del raspall.

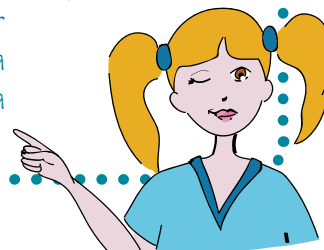
ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

Cal explicar que els colps més característics del raspall són la treta, la raspada i l'enganxada. Fer una demostració visual de cada colp.

• La **treta** o **traure**: en el raspall consisteix a colpejar la pilota amb força per iniciar el joc després d'haver-la botat (al carrer sobre el rajol i al trinquet dins del dau).

• **Raspada**: consisteix a colpejar la pilota que ve rodant per terra arrossegant els dits per impulsar-la per terra.

• **Enganxada**: consisteix a colpejar la pilota que ve rodant per terra arrossegant els dits per alçar la pilota per l'aire.

Rutina de calfament

Igual sessió 4.1

Afegim la pràctica de la raspada i l'enganxada.

5'

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

Supervisió que fan els moviments adequadament.

Pilota asseguda al raspall

Posem en joc una pilota i cadascun dels alumnes ha de tractar de colpejar-la sense agafar-la, per tal de matar la resta. A qui li toque qualsevol part del cos, a excepció de la mà o l'avantbraç, s'asseu. Per salvar-se s'ha d'agafar la pilota que quede solta i passar-la a alguna persona asseguda perquè també es puga salvar, si no hi ha ninguna la llança a l'aire i es salva. A mesura que les normes van quedant clares, anem introduint més pilotes per fer el joc dinàmic i que augmente el nombre de colps.

Variant per fer l'enganxada:
Per matar algú s'ha de colpejar de cintura cap amunt.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Cal reflexionar perquè siguem conscients al llarg del joc com executem els colps de la raspada i l'enganxada.
- Amb moltes pilotes és un joc molt dinàmic, en què hi ha molts colps, estímuls i interaccions entre l'alumnat.

Cal jugar preferiblement en un espai tancat.

Feedback

- Jo sé el que ha passat, ho accepto i m'asseu. (Honradesa)
- Podem dir, gràcies, una bona paraula o fer un gest com xocar-li la mà, alçant-li el dit polze, etc. (Reconeixement)

10'

PART PRINCIPAL

2

Practicar la treta

10'

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Tutoria entre iguals: un/a alumne/a fa l'acció i l'altre fa de tutor/a i l'ajuda a millorar aquesta. Posteriorment canviem els rols.
- Cal donar-los opcions de pilotes perquè trien la que vulguen (badana, d'escuma menudes i mitjanes).

Partides de raspall

S'agrupen en parelles lliurement i busquen equip per enfrontar-se i espai de joc. Cada 5 minuts van canviant d'equip contrincant. Delimitem uns espais, línies del camp o amb cons xinesos (aproximadament 15 o 20 m de llarg per 8 o 10 m d'ample). Per iniciar el joc, la treta la farem botant. Si aquesta treta es falla (mitja), tindran una segona oportunitat plantant-la a terra.

- ### ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES
- Continuem insistint en el concepte d'igualar la partida quan troben desigualtats, sobretot quan canviem d'equip contrincant.
 - Subratllar que se centren en la treta i els colps de raspada i enganxada que hem explicat.
 - Iniciem amb la possibilitat de jugar amb pilotes de badana.

10'

2x2, 2x3, 3x3

Feedback

- Els mateixos de l'activitat "Raspall" de la sessió 4.5.

PART FINAL

3

Reflexió final

Com vos ha resultat més senzill traure: botant la pilota o plantant-la en terra?

5'

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Remarcar que botar la pilota pot suposar una dificultat per la persona qui trau i per tant donar l'oportunitat que la planten en terra.
- Reflexió al voltant del grau d'acompliment dels valors.

5'

Recollida del material i neteja personal.

Sessió: Un poc de tàctica

UNITAT 7. ARREGLA'T LES MANS

CURS 4t

SESSIÓ 4.8

Descripció: sessió d'aprenentatge d'aspectes tàctics bàsics (ocupació de l'espai i desplaçaments atac-defensa).

Indicadors d'èxit: 4.1.1, 4.1.2, 4.2.1, 4.2.2, 4.3.1, 4.3.2, 4.3.3, 4.3.4, 4.4.1, 4.5.2, 4.7.1, 4.8.1 i 4.8.2.

Espais i materials: pista poliesportiva amb terreny llis o gimnàs, pilotes d'escuma i plàstic de grandària mitjana, pilotes de badana i marcadors recuperats del curs anterior.

Valors: HONRADESA: acceptar els rols en el joc i alçar la mà per reconèixer les pròpies faltes.

HONESTEDAT: avisar per iniciar el joc.

RESPECTE: no molestar a qui colpeja la pilota i assumir el rol en el joc.

RECONeixEMENT: donar la mà i donar el quinze en el raspall.

RESPONSABILITAT: dialogar per resoldre situacions en el joc i tornar el quinze en cas de dubte.

RESPECTE A LA DIVERSITAT: fomentar la màxima participació de tots i totes.

EMPATIA: conèixer i valorar les necessitats dels altres.

EQUITAT: acceptar i compensar les diferències.

PATRIMONI CULTURAL: utilitzar expressions de pilota.

1

PART INICIAL

Explicació

Jugarem a raspall i explicarem aspectes tàctics com ara la posició dels jugadors per desplaçar-nos a l'espai per a estar ben posicionat/ada.

5'

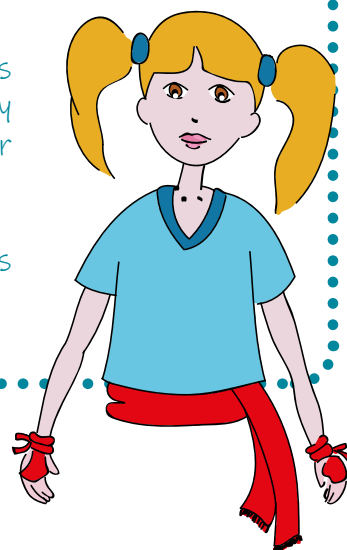
ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

Com pensem que ens hem de col·locar al camp per jugar millor? S'ha de fer la reflexió en grup sobre les posicions per a ocupar l'espai de joc.

El raspall és un joc d'invasió: es tracta d'intentar guanyar terreny a mesura que colpeges la pilota per aconseguir fer el quinze.

Sabies que les posicions dels jugadors al camp són tres?

Punter, mitger i rest.

Rutina de calfament

Igual sessió 4.1

5'

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

Supervisió que fan els moviments adequadament.

Pilota roja raspant

Tot l'alumnat intenta colpejar una pilota sense agafar-la per tal de matar la resta. A qui colpeja diu "falta" i s'asseu. Es salvarà si maten a qui l'ha mort. Els morts i mortes es poden ajudar agafant les pilotes soltes i adobant-se-la a qui encara està viu per a què li done a qui l'ha matat. Introduïm progressivament tres pilotes com a màxim.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Jugar preferiblement en un espai tancat.
- És un joc molt dinàmic on hi ha molts cops, estímuls i interaccions entre companys i companyes.

10'

Feedback

- Jo sé el que ha passat, ho accepto i m'assec. (Honradesa).

PART PRINCIPAL

2

Partides de raspall

S'agrupen per parelles lliurement i busquen equip per enfrontar-se i l'espai de joc.

Cada 5 minuts van canviant d'equip contrincant.

Delimitem uns espais, línies del camp o amb cons xinesos (aproximadament 15 o 20 m de llarg per 8 o 10 m d'ample).

Per iniciar el joc, la treta la farem botant. Si es falla aquesta treta, serà "mitja" i tindran una segona oportunitat plantant-la a terra.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Reforcem els aspectes tàctics nomenats a l'inici de la sessió en la pràctica.
- Continuem insistint en el concepte d'igualar la partida quan troben desigualtats, sobretot en canviar d'equip contrincant.
- Possibilitat de jugar amb pilotes de badana.

Feedback

- Els mateixos de l'activitat "Raspall" de la sessió 4.5

2x2, 2x3, 3x3

25'

PART FINAL

3

Reflexió final

En quina posició t'agrada més jugar?

10'

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Reflexionem sobre les posicions de joc dels jugadors i jugadores i les reforcem.
- Avisar que pensen què volen preguntar en l'entrevista al o la pilotari.

Recollida del material i neteja personal.

5'

Sessió: **Preparem la visita**

UNITAT 7. ARREGLA'T LES MANS

CURS 4t

SESSIÓ 4.9

Descripció: sessió prèvia a la jornada de "Pilota a l'escola": fomentar autonomia en el joc i preparar l'entrevista al o la pilotari.

Indicadors d'èxit: 4.1.1, 4.1.2, 4.2.1, 4.2.2, 4.3.1, 4.3.2, 4.3.3, 4.3.4, 4.4.1, 4.5.1, 4.5.2, 4.7.1, 4.8.1 i 4.8.2. (avaluació final i rúbrica de valors).

Espais i materials: pista poliesportiva amb terreny llis o gimnàs, pilotes d'escuma de grandària mitjana i marcadors recuperats del curs anterior.

Valors: HONESTEDAT: avisar per iniciar el joc.
HONRADESA: alçar la mà per reconèixer les pròpies faltes.
RESPECTE: no molestar a qui colpeja la pilota i assumir el rol en el joc.
RECONeixEMENT: donar la mà i donar el quinze en el raspall.
RESPONSABILITAT: dialogar per resoldre situacions en el joc i tornar el quinze en cas de dubte.
RESPECTE A LA DIVERSITAT: fomentar la màxima participació de tots i totes.
EMPATIA: conèixer i valorar les necessitats dels altres.
EQUITAT: acceptar i compensar les diferències.

1

PART INICIAL

Rutina de calfament
Igual sessió 4.1

5'

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

Supervisió perquè facen els moviments adequadament.

2

PART PRINCIPAL

Raspall

Els repartim per parelles o trios i cada 4 o 5 minuts van canviant d'equip contrincant.

Delimitem uns espais, línies del camp o amb cons xinesos (aproximadament 15 o 20 m de llarg per 8 o 10 m d'ample).

35'

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

Moment per a l'avaluació final i aplicar la rúbrica de valors. **(ANNEX I - CAP. 1 Rúbrica de valors).**
Supervisió de la dinàmica del joc fomentant l'autonomia.
Insistir en els valors.

Feedback

• Els mateixos de l'activitat "Raspall" de la sessió 4.5.

X

2

PART FINAL

Reflexió final
Què li voleu preguntar al jugador o a la jugadora?

5'

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

Apuntar les preguntes amb el nom de qui la fa i guardar-les per a la visita del jugador o la jugadora.

Recollida del material i neteja personal.

5'

Sessió: **Pilota a l'escola (2 h)**

UNITAT 7. ARREGLA'T LES MANS

CURS 4t

SESSIÓ 4.10/4.11

Descripció: sessió del programa "Pilota a l'escola" (2 h) que consisteix a fer una entrevista a un jugador/a i una sessió pràctica dirigida pel jugador/a i el tècnic/a.

Indicadors d'èxit: 4.1.1, 4.1.2, 4.2.1, 4.2.2, 4.3.1, 4.3.2, 4.3.3, 4.3.4, 4.4.1, 4.5.1, 4.5.2, 4.6.1, 4.7.1, 4.8.1 i 4.8.2. (avaluació final i rúbrica de valors).

Espais i materials: pista poliesportiva amb terreny llis o gimnàs, pilotes d'escuma de grandària mitjana i marcadors recuperats del curs anterior.

Valors: HONESTEDAT: avisar per iniciar el joc.

HONRADESA: alçar la mà per reconèixer les pròpies faltes.

RESPECTE: no molestar a qui colpeja la pilota i assumir el rol en el joc.

RECONeixEMENT: donar la mà i donar el quinze en el raspall.

RESPONSABILITAT: dialogar per resoldre situacions en el joc i tornar el quinze en cas de dubte.

RESPECTE A LA DIVERSITAT: fomentar la màxima participació de tots i totes.

EMPATIA: conèixer i valorar les necessitats dels altres.

EQUITAT: acceptar i compensar les diferències.

1

PART ENTREVISTA

Entrevista al jugador/a

35'

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- En aquesta entrevista el jugador/a o tècnic/a de la Federació sol fer una xicoteta introducció i presentació, acompanyada d'algun vídeo. Després obri un torn de preguntes que sol resultar molt ben valorat per l'alumnat.
- Recomanem que, en cas que no es tracten, el mestre o la mestra oriente la conversa pel tema dels valors, la relació amb els jugadors/ores (vestuaris compartits, arreglar-se la mà junts, reconèixer les faltes, la participació del públic en el joc) i els aspectes més idiosincràtics del joc de pilota.

2

PART PRÀCTICA

Rutina de calfament

Igual sessió 4.1

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

Supervisió perquè facen els moviments adequadament.

5'

Pràctica de jocs de pilota

En funció del nombre d'alumnes es repartirà l'espai, tenint present que comptarem amb l'ajuda de jugador/a, tènic/a i del professorat.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

• Completar aspectes que falten de l'avaluació.
• Recomanem ací que el jugador/a puga anar voltant per tots els espais de jocs que, prèviament, hem delimitat per tal que entre en contacte amb el nombre més elevat d'alumnes possible.

• Foment de l'autonomia i l'autoregulació en el joc:

Ja són autònoms/omes en el joc i s'organitzen tenint molt presents els valors de la pilota: honradesa, el pacte, la compensació, etc.

Feedback

45'

• Els mateixos de l'activitat "Raspall" de la sessió 4.5

PART FINAL

3

Partida d'exhibició

El jugador/a i el tènic/a, amb la participació d'algun alumne/a, fan uns quants quinze o algun joc a un grup més nombrós de públic.

15'

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

• És recomanable que aquesta exhibició siga vista per l'alumnat de tercer de primària per motivar-los per al curs següent.

Reflexió final

Algú es vol apuntar a pilota?

5'

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

• Motivar al fet que s'apunten a pilota en alguna activitat extraescolar o a un club de pilota.

5'

Recollida de material, acomiadament jugador/a i neteja personal.

Sessió: **Els jocs de pilota en la història. Part I**

UNITAT 10. UNA ULLADETA AL PASSAT

CURS 5é

SESSIÓ 5.6

Descripció: sessió d'experimentació cooperativa d'una possible evolució dels jocs de pilota a mà, part I.

Indicadors d'èxit: 5.1.1, 5.2.1, 5.6.1 i 5.6.2.

Espais i materials: pista poliesportiva o gimnàs, pilotes de diverses mides i materials, també papers de reciclatge per imitar pedres, javelines d'atletisme d'escuma o similars i les fitxes de jocs de pilota en la història i la rúbrica de valors.

(ANNEX V. Fitxes de jocs de pilota en la història i ANNEX I - CAP. 1 Rúbrica de valors).

Valors: RESPECTE A LA DIVERSITAT: respectar les diferents opinions per igual.

EQUITAT: acceptar i compensar les diferències.

PATRIMONI CULTURAL: utilitzar expressions de pilota.

1

PART INICIAL

Explicació de la unitat

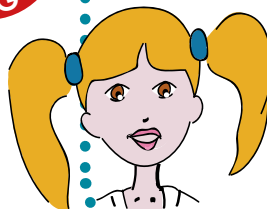
Se'ls explica que farem tres sessions de pilota valenciana. A les dues primeres farem una activitat cooperativa en què experimentarem progressivament una possible evolució dels jocs de pilota. A la tercera sessió jugarem al raspall. Insistirem en el valor patrimonial del joc de pilota valenciana. Explicació de la rúbrica de valors.

5'

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Recordar la participació en el programa "Pilota a l'escola".
- La **rúbrica de valors** es penjarà en un lloc visible per fer conscient l'alumnat de com millorar les seues accions en el joc.
- Introduir i explicar el concepte de Bonhomia.

Bonhomia és la bondat, honestetat, honradesa, senzillesa i noblesa en el caràcter i comportament d'un jugador/a.

Ens xoquem les mans

Trot suau per la pista amb direcció aleatòria. El mestre o la mestra anirà indicant diferents formes de xocar les mans entre l'alumnat: xocar la mà dreta, la mà esquerra, variar l'alçària del xoc, tan alt com siga possible, tan baix com siga possible, amb les dues mans a la vegada, xocar les dues mans saltant... Per finalitzar, si et falta xocar algun integrant de la classe, anar i xocar-li-les com vulgueu.

5'

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Es poden relacionar els colps de mans amb els colps a la pilota per dalt i per baix.

2

PART PRINCIPAL

Provem! Com van nàixer els jocs de pilota?

Els donarem les 5 fitxes i els prepararem el material necessari. Hauran de llegir-les, experimentar-les per ordre i tots els integrants del grup hauran d'aportar idees.

6

30'

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Explicar les fases que haurien de seguir: *lectura comprensiva en veu alta, proposta d'idees, presa d'acords, experimentació i feedback, i replantejament.*
- Donarem *feedback* per motivar i dinamitzar l'activitat perquè facen diferents tipus de llançaments i paren atenció a la posició del cos i el moviment.
- Hem de fomentar la seua autonomia perquè vagen evolucionant segons els seus interessos i capacitats.
- El o la docent indica el canvi, tot i que poden estar un poc més amb cada estadi sabent que li lleven temps al següent.

Estadi 1

(ANNEX V.
Fitxes de jocs
de pilota en
la història).

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Treballem els llançaments: tan lluny com siga possible, la precisió...
- Que paren atenció a la posició del cos i el moviment: Com llanceu millor?

Feedback

- Escoltem i valorem l'opinió de tots i totes? (Respecte a la diversitat)

Estadi 2

(ANNEX V.
Fitxes de jocs
de pilota en
la història).

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Convertim les activitats de llançament en jocs amb normes.
- No oblidem la posició del cos quan llancem.
- També es deixa colpejar la pilota amb diferents parts del cos. Tenen tendència a jugar de seguida amb els peus. Fer la reflexió que no poden colpejar amb el peu, ja que se suposa que són pedres i javelines.

Feedback

- Escoltem i valorem l'opinió de tots i totes? (Respecte a la diversitat)
- Si a una persona li cal adaptar alguna norma, ens hi adaptem. (Equitat)

Estadi 3

(ANNEX V.
Fitxes de jocs
de pilota en
la història).

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Ara juguem tant per a la preparació per a la caça i la guerra, així com per a l'oci i la millora de la salut.
- Els jocs han de ser d'un equip contra un altre i colpejant la pilota amb la mà.
- La pilota la podran parar o no, adobar-se-la o no...
- No oblidem la posició del cos quan colpegem.

Feedback

- Escoltem i valorem l'opinió de tots i totes? (Respecte a la diversitat)
- Si a una persona li cal adaptar alguna norma, ens hi adaptem. (Equitat)

PART FINAL

Reflexió final

Heu fet tots els grups les mateixes activitats?

5'

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Analitzar quines activitats ha fet cada grup i adonar-se que, tot i ser semblants, no tots arribem a fer les mateixes. Segons l'espai triat, el material, els gustos de cadascú, poden variar.
- Som diversos i diverses.

Recollida del material i neteja personal.

5'

3

Sessió: Els jocs de pilota en la història. Part II

UNITAT 10. UNA ULLADETA AL PASSAT

CURS 5é

SESSIÓ 5.7

Descripció: sessió d'experimentació cooperativa d'una possible evolució dels jocs de pilota, part II.

Indicadors d'èxit: 5.1.1, 5.2.1, 5.3.1, 5.3.2, 5.3.3, 5.3.4, 5.6.1 i 5.6.2.

Espais i materials: pista poliesportiva o gimnàs, pilotes de diverses mides i materials (també pilotes de tennis i de badana) i fitxes de jocs de pilota en la història (**ANNEX V. Fitxes de jocs de pilota en la història**).

Valors: HONESTEDAT: avisar per iniciar el joc.
RESPECTE: no molestar a qui colpeja la pilota.
RESPONSABILITAT: dialogar per resoldre situacions en el joc i tornar el quinze en cas de dubte.
RESPECTE A LA DIVERSITAT: respectar les diferents opinions per igual i fomentar la màxima participació de tots i totes.
EMPATIA: conèixer i valorar les necessitats dels altres.
EQUITAT: acceptar i compensar les diferències.
RECONeixEMENT: donar la mà i donar el quinze en el raspall.
HONRADESA: alçar la mà per reconèixer les pròpies faltes.

1

PART INICIAL

Calfament amb pilota

Fem un calfament dinàmic desplaçant-nos mentre llancem la pilota i l'agafem, la colpegem a l'aire, contra les parets, provar de llançar i colpejar amb la dreta, també amb l'esquerra...

5'

2

PART PRINCIPAL

Provem! Com van nàixer els jocs de pilota?

Seguim amb l'activitat de la sessió anterior

30'

6

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Dos equips enfrontats.
- Es juga parant, agafant, adobant i colpejant la pilota.
- Podem provar diferents formes de colpejar la pilota i ens fixarem en la posició del cos durant el colp.

Estadi 4

(ANNEX V. Fitxes de jocs de pilota en la història).

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- El joc evolucionarà amb les reflexions de tots i totes per arribar a consensuar unes normes.
- Les normes amb més dificultat per assolir acords serien:
 - Si es pot parar la pilota amb qualsevol part del cos.
 - Si en voler parar la pilota aquesta se'n va cap avant, es colpejarà des d'on s'ha tocat inicialment.
 - En cas d'anar cap arrere, es colpejarà des d'on es para definitivament (això beneficia qui colpeja).
- Amb aquesta evolució podem arribar a una forma de joc semblant a la modalitat del nyago.

Feedback

- Cal avisar perquè tothom estiga preparat dient **"Va de bo!"**. (Honestedat)
- No moleste deixant-li espai perquè colpege. (Respecte)
- Resolem les coses parlant i arribant a un acord. (Responsabilitat)
- Si no s'arriba a un acord, es pot repetir el punt. (Responsabilitat)
- Escoltem i valorem l'opinió de tots i totes? (Respecte a la diversitat)
- Quin espai serà el millor per al nombre de jugadors i jugadores i la pilota triada? (Respecte a la diversitat)
- Mirem si els equips estan descompensats. (Empatia)
- Si a una persona li cal adaptar alguna norma, ens hi adaptem. (Equitat)
- Bona partida, he gaudit molt amb tu i amb vosaltres. (Reconeixement)

Estadi 5

(ANNEX V.
Fitxes de jocs
de pilota en
la història).

- ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES
- Estem jugant a la modalitat de raspall.
 - Plantejar la necessitat de ficar-se els guants, sobretot si juguem amb pilota menuda o pis rugós.

Feedback

- Cal avisar perquè tothom estiga preparat dient **"Va de bo!"**. (Honestedat)
- Jo sé el que ha passat, ho accepte i alce la mà. (Honradesa)
- No moleste deixant-li espai perquè colpege. (Respecte)
- Reconec que quasi has fet el punt i com no volem fer-nos mal, te'l done (Reconeixement)
- Resolem les coses parlant i arribant a un acord. (Responsabilitat)
- Si no s'arriba a un acord, es pot repetir el punt. (Responsabilitat)
- Escoltem i valorem l'opinió de tots i totes? (Respecte a la diversitat)
- Quin espai serà el millor per al nombre de jugadors i jugadores i la pilota triada? (Respecte a la diversitat)
- Mirem si els equips estan descompensats. (Empatia)
- Si a una persona li cal adaptar alguna norma (pegar dos colps, aturar la pilota per colpejar-la), ens hi adaptem. (Equitat)
- Bona partida, he gaudit molt amb tu i amb vosaltres. (Reconeixement)

PART FINAL

3

Reflexió final

Quina fase de la història vos ha paregut més interessant i per què?

10'

- ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES
- L'evolució que ha seguit la pilota en cada lloc és diferent, segons les característiques dels pobles i les seues gentes, costums, tradicions..., tal com vos ha pogut passar a classe als diferents grups.

Recollida del material i neteja personal.

5'

Sessió: **Partides de raspall**

UNITAT 10. UNA ULLADETA AL PASSAT

CURS 5é

SESSIÓ 5.8

Descripció: sessió de raspall on farem partides pactant i fomentant l'autonomia de manera inclusiva.

Indicadors d'èxit: 5.3.1, 5.3.2, 5.3.3, 5.3.4, 5.4.1, 5.5.1, 5.6.1 i 5.6.2

Espais i materials: pista poliesportiva amb terreny llis o gimnàs, pilotes de badana, cons, guants i marcadors.

Valors: HONRADESA: acceptar els rols en el joc i alçar la mà per reconèixer les pròpies faltes.

HONESTEDAT: avisar per iniciar el joc.

RESPECTE: no molestar a qui colpeja la pilota.

RECONeixEMENT: donar el quinze en el raspall i donar la mà.

RESPONSABILITAT: dialogar per resoldre **situacions en el joc** i tornar el quinze en cas de dubte.

RESPECTE A LA DIVERSITAT: respectar les diferents opinions per igual i fomentar la màxima participació de tots i totes.

EMPATIA: conèixer i valorar les necessitats dels altres.

EQUITAT: acceptar i compensar les diferències.

PATRIMONI CULTURAL: conèixer aspectes del joc i modalitats.

1

PART INICIAL

Cementeri colpejant

Joc popular adaptat que segueix el mateix funcionament d'espais i equips canviant només els llançaments per colps. Qui agafa la pilota, se l'adoba i la colpeja.

5'

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

Marquem que quan els colpege la pilota han de dir "falta!" i alçar la mà com en pilota.

Feedback

- Jo sé què ha passat i accepte el nou rol. (Honradesa)

2

PART PRINCIPAL

Partides de raspall

S'organitzen en parelles o trios, els delimitem l'espai i juguen partides canviant cada 5 minuts de contrincants.

35'

Feedback

- Els mateixos de l'activitat "Raspall" de la sessió 4.5.

2x2, 3x3, variable

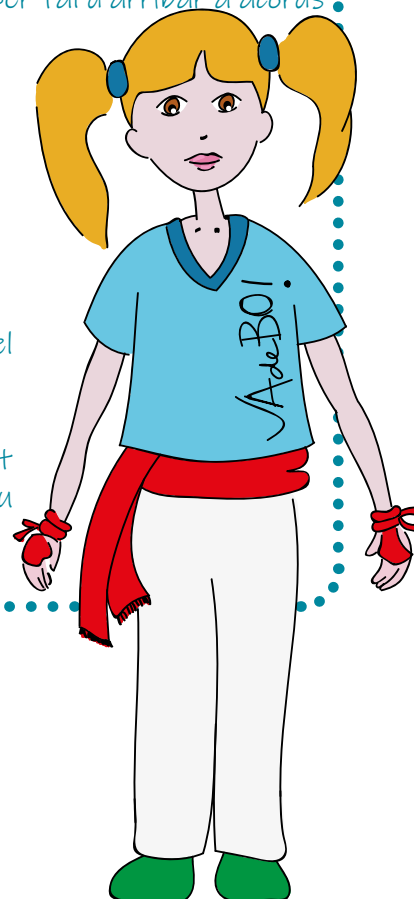
ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Moment per completar l'avaluació.
- Cal supervisar la dinàmica del joc.
- S'ha de donar total autonomia a l'alumnat per organitzar les partides mitjançant el pacte inclusiu: diàleg igualitari entre diverses persones per tal d'arribar a acords per respectar la diversitat dels practicants:

- Composició dels equips.
- Camps on jugar.
- Pilotes que cal emprar.
- La puntuació.
- Adaptació de normes.

Explicarem un element tècnic que pot aparèixer en el joc: el "rebot" o "rebot a colp":

Sabies que... Si la pilota colpeja la paret del fons del trinquet encara es pot jugar a l'aire o al primer bot? D'això se'n diu **jugar-la al rebot**.

PART FINAL

3

Reflexió final

Quina dificultat heu tingut durant el joc i com l'heu solucionada?

5'

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Destacar les bones conductes i algun comportament concret en què s'ha solucionat algun conflicte o problema de manera consensuada i dialogada.

Recollida del material i neteja personal.

5'

Sessió: Tècnica i tàctica de raspall

UNITAT 13. VAL, NET I LO ALTRE

CURS 6É

SESSIÓ 6.1

Descripció: sessió on repassarem i afermarem la tècnica i la tàctica del joc.

Indicadors d'èxit: 6.1.1, 6.2.1, 6.2.2, 6.2.3, 6.2.4, 6.3.1, 6.4.1 i 6.4.2.

Espais i materials: pista poliesportiva amb terreny llis o gimnàs, pilotes de badana, cons, guants i marcadors. **(ANNEX I - CAP. 1 Rúbrica de valors).**

Valors: HONRADESA: acceptar els rols en el joc i alçar la mà per reconèixer les pròpies faltes.

RECONeixEMENT: donar la mà i donar el quinze en el raspall

HONESTEDAT: avisar per iniciar el joc.

RESPECTE: no molestar a qui colpeja la pilota.

RESPONSABILITAT: dialogar per resoldre situacions en el joc i tornar el quinze en cas de dubte.

RESPECTE A LA DIVERSITAT: respectar les diferents opinions per igual i fomentar la màxima participació de tots i totes.

EMPATIA: conèixer i valorar les necessitats dels altres.

EQUITAT: acceptar i compensar les diferències.

1

PART INICIAL

Explicació de la unitat

Se'ls explica què farem en les dues sessions i s'incideix en el tema dels valors (concepte de bonhomia).
Recordar i explicar la rúbrica de valors.

5'

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

Han de portar els guants, que en cas que se'ls hagen quedat menuts o l'hagen de refer, els remetem a la fitxa de fabricació dels guants. **(ANNEX I - CAP. 3 Fabricació dels guants).**

La **rúbrica de valors** es penjarà en un lloc visible per fer conscient l'alumnat de com millorar les seues accions en el joc.

Se'ls donarà autonomia per gestionar aspectes bàsics del joc, perquè arriben a pactes consensuant amb companys i companyes (aquesta és una característica de la pilota).

Pilota asseguda al raspall

Posem en joc una pilota i l'alumnat ha de tractar de colpejar-la sense agafar-la, per tal de matar la resta. A qui li toque qualsevol part del cos, a excepció de la mà o l'avantbraç, s'asseu.

Per salvar-se s'ha d'agafar la pilota que quede solta i passar-la a alguna persona asseguda perquè també es puga salvar, si no hi ha ninguna la llança a l'aire i es salva.

A mesura que les normes van quedant clares, anem introduint més pilotes per fer el joc dinàmic i que augmenten el nombre de colps.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

Joc molt dinàmic on hi ha molts desplaçaments i interacció entre companys i companyes, en cas d'haver-hi moltes pilotes.

S'ha de jugar preferiblement en un espai tancat.

Feedback

- Jo sé el que ha passat, ho accepto i m'assec. (Honradesa)
- Podem dir, gràcies, una bona paraula o fer un gest com xocar-li la mà, alçant-li el dit polze, etc. (Reconeixement)

10'

PART PRINCIPAL

2

Elements tècnics del raspall

Els recordem els elements tècnics del raspall i anem introduint activitats per practicar:

- **Traure** botant: amb uns cons davant intentem colpejar-los i, si podem, tombar-los. Busquem potència i precisió. Dir "Va de bo!" abans de traure.
- **Raspada**: fem el mateix. Tractar de colpejar els cons i tombar-los.
- **Enganxada**: separats aproximadament 4 o 5 m d'una paret que té marcada una ratlla (quadres, cercles) a un 1 m d'alçària i tractem de fer punteria per tal que colpege per dalt de la marca. Colp alternatiu.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- U fa l'acció i l'altre/a tracta de puntualitzar errades i encerts en un treball cooperatiu entre iguals de presa de consciència de l'acció motriu.

Feedback

Juguem a raspall amb tàctica 2x2

10'

Breu explicació dels elements tàctics del raspall:

- Posicions al camp.
- Guanyar terreny.
- Colpejar cap al costat de la mà no dominant del contrari.

Al cap de cinc minuts canviem d'equip contrincant.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Insistim que posen en pràctica els elements tècnics i tàctics explicats.

X

- Cal avisar perquè tothom estiga preparat dient "Va de bo!". (Honestedat)
- Jo sé el que ha passat, ho accepto i alce la mà. (Honradesa)
- No moleste deixant-li espai perquè colpege. (Respecte)
- Reconec que quasi has fet el punt i com no volem fer-nos mal, te'l done. (Reconeixement)
- Resolem les coses parlant i arribant a un acord. (Responsabilitat)
- Si no s'arriba a un acord, es pot repetir el punt. (Responsabilitat)
- Escoltem i valorem l'opinió de tots i totes? (Respecte a la diversitat)
- Quin espai serà el millor per al nombre de jugadors i la pilota triada? (Respecte a la diversitat)
- Mirem si els equips estan descompensats. (Empatia)
- Si a una persona li cal adaptar alguna norma (pegar dos cops, aturar la pilota per colpejar-la), ens hi adaptem. (Equitat)
- Bona partida, he gaudit molt amb tu i amb vosaltres. (Reconeixement)

PART FINAL

3

Reflexió final

Heu millorat alguns aspectes del joc?

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Reflexionar sobre la utilització i l'eficàcia dels elements tècnics i tàctics en el joc.

10'

Recollida del material i neteja personal.

Sessió: **Organització d'un campionat**

UNITAT 13. VAL, NET I LO ALTRE

CURS 6é

SESSIÓ 6.2

Descripció: sessió on l'alumnat organitzarà i jugarà un campionat de manera autònoma. Aquest campionat es pot allargar a més sessions.

Indicadors d'èxit: 6.1.1, 6.1.2, 6.2.1, 6.2.2, 6.2.3, 6.2.4, 6.3.1, 6.4.1 i 6.4.2.

Espais i materials: pista poliesportiva amb terreny llis o gimnàs, pilotes de badana, guants, marcadors, cons per marcar camps, paper, llapis i cronòmetres.

Valors: HONRADESA: acceptar els rols en el joc i alçar la mà per reconèixer les pròpies faltes.

HONESTEDAT: avisar per iniciar el joc.

RESPECTE: no molestar a qui colpeja la pilota.

RECONeixEMENT: donar el quinze en el raspall i donar la mà.

RESPONSABILITAT: dialogar per resoldre situacions en el joc, tornar el quinze en cas de dubte i acceptar la paraula donada.

RESPECTE A LA DIVERSITAT: respectar les diferents opinions per igual i fomentar la màxima participació de tots i totes.

EMPATIA: conèixer i valorar les necessitats dels altres.

EQUITAT: acceptar i compensar les diferències.

PATRIMONI CULTURAL: utilitzar expressions de pilota.

1

PART INICIAL

Pilota roja raspant

Tot l'alumnat intenta colpejar una pilota sense agafar-la per tal de matar la resta. A qui colpeja diu "falta" i s'asseu. Es salvarà si maten a qui l'ha mort. Els morts i mortes es poden ajudar agafant les pilotes soltes i adobant-se-la a qui encara està viu perquè li done a qui l'ha matat.

Introduïm progressivament tres pilotes com a màxim.

10'

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Jugar preferiblement en un espai tancat.
- És un joc molt dinàmic on hi ha molts colps, estímuls i interaccions entre companys i companyes.

Feedback

- Jo sé el que ha passat, ho accepto i m'assec. (Honradesa)

2

PART PRINCIPAL

Campionat de raspall

Els facilitem paper, llapis, marcadors, cons, cronòmetres i diferents tipus de pilotes; i els donem la pauta que han d'organitzar un campionat de raspall que només pot durar la classe de hui.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Moment per completar l'avaluació.
- Supervisar la dinàmica del joc.
- Donar total autonomia a l'alumnat per organitzar les partides mitjançant el pacte inclusiu: diàleg igualitari entre diverses persones per tal d'arribar a acords per respectar la diversitat dels practicants:
 - Composició dels equips.
 - Camps on jugar.
 - Pilotes que cal emprar.
 - La puntuació.
 - Adaptació de normes.

X

30'

Feedback

- Els mateixos de l'activitat "Juguem a raspall amb tàctica 2x2" de la sessió 6.1
- Respectar els acords és de dames i cavallers. (Responsabilitat)

PART FINAL

3

Reflexió final

- Què hem après en pilota que puguem aplicar al nostre dia a dia?
- Quins aspectes trobeu que hi ha en pilota que són diferents d'altres esports?

5'

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Els fem reflexionar sobre els aspectes diferenciadors i propis de la pilota i sobre el seu valor patrimonial.
- També destaquem la **bonhomia** i d'altres valors que puguen assumir en practicar altres esports per fomentar una transferència positiva.

Recollida del material i neteja personal.

5'

7.5. REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

- AVL. (2012). *Pilota. Regles del joc*. Publicacions de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua.
- Conca, M., García, G., Gimeno, T., Llopis, F., Naya, J. i Pérez, V. (2003). *La pilota valenciana. Unitat didàctica*. València: Generalitat Valenciana.
- Durbà, V. (2000). Enfocament didàctic de la Pilota Valenciana. *Apunts*, 61, 96-101.
<https://www.pilotaviu.com/documents/enfoque-didactico-de-la-pelota-valenciana-victor-durba.pdf>
- Federació de Pilota Valenciana (2022). Reglaments de jocs. Modalitats de pilota valenciana.
<https://fedpival.es/normatives/?v=15e46c79400b>
- Llopis i Bauset, F. (1999). *El joc de pilota valenciana*. Carena.
- Martos, D. i Torrent, G. (2011). *Pilota valenciana. Propostes didàctiques per ensenyar i aprendre el nostre joc*. Editorial Denes.
- Molines, V., Luque, F. i Giner, S. (2009). *Tallers de cultura popular valenciana. 3 Joc de pilota*. Edicions 96.
- Museu Valencià d'Etnologia (2013). *Faixa roja, faixa blava. La pilota valenciana*. Autors.
- Pérez, V., Conca, M., Naya, J., Gimeno, T., Bravo, R. i Garcia, G. (2018). *Unitat didàctica: La pilota valenciana. ESO i Batxillerat*. Conselleria d'Educació, Investigació, Cultura i Esport. <https://www.moltmesqueunesport.com/wp-content/uploads/2022/05/UDSecundariaPilotaValenciana2018.pdf>

7.6. ANNEXOS

annexos

ANNEX I. Registre anecdòtic de PRIMER

ALUMNE/A	Cr. A. 1.1		Cr. A. 1.2				Cr. A. 1.3	Cr. A. 1.4	
	Participa activament.	Coneix normes bàsiques.	Avisa abans de traure.	Reconeix el que ha passat i ho accepta.	Respecta companys/anyes.	Saluda en acabar el joc.	Utilitza els llançaments i els colps.	Participa en el calfament.	Es renta les mans.
1									
2									
3									
4									
5									
6									
...									

Valora de l'1 al 4 segons: 1 (pilotari iniciant-se), 2 (pilotari aprenent/a), 3 (pilotari aficionat/adada), 4 (pilotari de blanc).

CRITERIS D'AVALUACIÓ

- 1.1. Juga i gaudeix dels jocs i accepta les normes.
- 1.2. Assumeix els valors bàsics del raspall i fa diferents accions pròpies de la pilota valenciana.
- 1.3. Fa jocs per exercitar habilitats motrius que intervenen en la coordinació ull-mà: llançaments i colps.
- 1.4. Adopta hàbits saludables d'higiene i seguretat (calfament).

ANNEX II. Registre anecdòtic de SEGON

ALUMNE/A	Cr. A. 2.1		Cr. A. 2.2	Cr. A. 2.3				Cr. A. 2.4	Cr. A. 2.5	
	Coneix normes bàsiques.	Reconeix com a patrimoni.	Participa activament.	Avisa abans de traure.	Reconeix les faltes i alça la mà.	Respecta companys/anyes.	Saluda en acabar el joc.	Utilitza els colps.	Participa en el calfament.	Es renta les mans.
1										
2										
3										
4										
5										
6										
...										

Valora de l'1 al 4 segons: 1 (pilotari iniciant-se), 2 (pilotari aprenent/a), 3 (pilotari aficionat/ada), 4 (pilotari de blanc).

CRITERIS D'AVUACIÓ

- 2.1. Coneix el raspall i l'identifica com a joc propi i particular del nostre patrimoni.
- 2.2. Joga i gaudeix el raspall acceptant les normes i respectant els companys i companyes.
- 2.3. Assumeix els valors bàsics del raspall i fa diferents accions pròpies de la pilota valenciana.
- 2.4. Exercita les seues habilitats motrius que intervenen en la coordinació ull-mà: colps.
- 2.5. Adopta hàbits saludables d'higiene i seguretat (calfament).

ANNEX III. Rúbrica d'avaluació de TERCER

Cr. A.	Indicadors d'èxit	PILOTARI DE BLANC	PILOTARI AFICIONAT/ADA	PILOTARI APRENT/A	PILOTARI INICIANT-SE
3.1	3.1.1 Coneix normes bàsiques.	Coneix i aplica correctament les normes del joc.	Coneix i aplica quasi sempre correctament les normes del joc.	Coneix i aplica de vegades correctament les normes del joc.	No coneix ni aplica les normes del joc.
	3.1.2 Reconeix com a patrimoni.	Sap i valora que és un joc tradicional propi de la nostra cultura que s'ha de protegir.	Sap i valora que és un joc tradicional propi de la nostra cultura.	Sap que és un joc tradicional propi de la nostra cultura, però no valora la seua importància.	No sap que es tracta d'un joc tradicional propi de la nostra cultura.
	3.1.3 Coneix el tanteig.	Coneix, aplica i sap d'on ve el tanteig.	Coneix i aplica el tanteig.	Coneix però es fa un embolic en el tanteig.	No entén ni sap com és el tanteig.
3.2	3.2.1 Participa activament.	Participa activament, gaudeix del joc i ajuda els altres.	Participa activament i gaudeix del joc.	Participa activament, encara que de vegades té conflictes amb els altres.	No participa.
	3.2.2 Autonomia en el joc.	Iguala les partides tenint en compte els companys/anyes, contrincants, la pilota, el terreny de joc i l'adaptació de les normes perquè tots i totes hi participen. I sempre resol els dubtes amb el diàleg.	Iguala les partides tenint en compte els companys/anyes, contrincants, la pilota, el terreny de joc i l'adaptació de les normes perquè tots i totes hi participen. I quasi sempre resol els dubtes amb el diàleg.	Iguala algun element de la partida com ara els companys/anyes, contrincants, la pilota, el terreny de joc, l'adaptació de les normes, però se n'oblida d'altres. De vegades resol els dubtes amb el diàleg.	No sap igualar les patides, tria els companys/anyes, contrincants, la pilota i el terreny de joc per guanyar amb facilitat. No resol els dubtes amb el diàleg.

Cr. A.	Indicadors d'èxit	PILOTARI DE BLANC	PILOTARI AFICIONAT/ADA	PILOTARI APRENENT/A	PILOTARI INICIANT-SE
3.3	3.3.1 Avisa. 3.3.2 Reconeix les faltes. 3.3.3 Respecta companys/anys. 3.3.4 Saluda.	Respecta els valors: avisa quan trau, reconeix les faltes, respecta el rival i saluda.	Respecta els valors, però de vegades no n'acompleix algun.	Segueix els valors, però moltes vegades no ho fa.	No avisa quan trau, no alça la mà en fer falta i s'oblida de saludar els altres.
	Rúbrica de valors (ANNEX I - CAP. 1 Rúbrica de valors).				
3.4	3.4.1 Utilitza els colps.	Colpeja la pilota fins i tot en les situacions més difícils. Trau de manera efectiva.	Sol colpejar la pilota que està en joc. Sol traure de manera efectiva.	Li costa colpejar la pilota que està en moviment, encara que colpeja sempre les pilotes que estan parades com la treta des de terra.	Quasi mai colpeja la pilota que està en moviment. Només colpeja les pilotes parades i trau des de terra.
3.5	3.5.1 Participa en el calfament.	Participa amb interès i s'esforça.	Participa amb interès.	Participa amb poc interès.	No participa o mostra desinterès.
	3.5.2 Es renta les mans en acabar la sessió.	Es renta sempre amb sabó de manera autònoma.	Es renta quasi sempre amb sabó.	Es renta quan el mestre o la mestra li ho recorda.	No se sol rentar, se li ha de recordar contínuament.

ANNEX IV. Rúbrica d'avaluació de QUART

Cr. A.	Indicadors d'èxit	PILOTARI DE BLANC	PILOTARI AFICIONAT/ ADA	PILOTARI APRENT/A	PILOTARI INICIANT-SE
4.1	4.1.1 Coneix normes bàsiques.	Coneix i aplica correctament les normes del joc.	Coneix i aplica quasi sempre correctament les normes del joc.	Coneix i aplica de vegades correctament les normes del joc.	No coneix ni aplica les normes del joc.
	4.1.2 Reconeix com a patrimoni.	Sap i valora que és un joc tradicional propi de la nostra cultura que s'ha de protegir.	Sap i valora que és un joc tradicional propi de la nostra cultura.	Sap que és un joc tradicional propi de la nostra cultura, però no valora la seua importància.	No sap que es tracta d'un joc tradicional propi de la nostra cultura.
4.2	4.2.1 Participa activament.	Participa activament, gaudeix del joc i ajuda els altres.	Participa activament i gaudeix del joc.	Participa activament, encara que de vegades té conflictes amb la resta.	No participa.
	4.2.2 Autonomia en el joc.	Iguala les partides tenint en compte els companys/ anyes, contrincants, la pilota, el terreny de joc i l'adaptació de les normes perquè tots i totes hi participen. I sempre resol els dubtes amb el diàleg.	Iguala les partides tenint en compte els companys/ anyes, contrincants, la pilota, el terreny de joc i l'adaptació de les normes perquè tots i totes hi participen. I quasi sempre resol els dubtes amb el diàleg.	Iguala algun element de la partida com ara els companys/ anyes, contrincants, la pilota, el terreny de joc, l'adaptació de les normes, però se n'oblida d'altres. De vegades resol els dubtes amb el diàleg.	No sap igualar les patides, tria els companys/ anyes, contrincants, la pilota i el terreny de joc per guanyar amb facilitat. No resol els dubtes amb el diàleg.
4.3	4.3.1 Avisa.	Respecta els valors: avisa en traure, reconeix les faltes, respecta el rival i saluda.	Respecta els valors, però de vegades no n'acompleix alguna.	Segueix els valors, però moltes vegades no ho fa.	No avisa quan trau, no alça la mà en fer falta i s'oblida de saludar els i les altres.
	4.3.2 Reconeix les faltes.				
	4.3.3 Respecta companys/ anyes.				
	4.3.4 Saluda.				
Rúbrica de valors (ANNEX I - CAP. 1 Rúbrica de valors).					

Cr. A.	Indicadors d'èxit	PILOTARI DE BLANC	PILOTARI AFICIONAT/ADA	PILOTARI APRENT/A	PILOTARI INICIANT-SE
4.4	4.4.1 Utilitza els colps.	Colpeja la pilota fins i tot en les situacions més difícils, utilitzant totes dues mans. Trau de manera efectiva.	Sol colpejar la pilota que està en joc, utilitzant totes dues mans. Sol traure de manera efectiva.	Li costa colpejar la pilota que està en moviment, encara que colpeja sempre les pilotes que estan parades com la treta des de terra.	Quasi mai colpeja la pilota que està en moviment. Només colpeja les pilotes parades i trau des de terra.
4.5	4.5.1 Aplica el gest tècnic de la raspada.	Fa la raspada sempre de manera efectiva.	Sol fer la raspada de manera efectiva.	Li costa fer la raspada.	Fa la raspada agenollat/ada.
	4.5.2 Aplica estratègies tàctiques.	Està ben col·locat/ada en el camp, anticipa el joc de l'altre equip i acompanya bé l'atac i la defensa.	Sol estar ben col·locat/ada en el camp acompanyant l'atac i la defensa.	Es col·loca inicialment bé al camp, però li costa seguir el punt i perd la posició fàcilment.	No està ben col·locat/ada en el camp i mostra una actitud apàtica.
4.6	4.6.1. Participa i mostra interès en les dues parts de la jornada.	Participa activament en l'entrevista, mostra molta atenció a les explicacions del o de la pilotari i té una conducta molt participativa en la pràctica.	Es mostra molt participatiu/iva en una de les activitats, encara que en l'altra no tant.	Participa de les dues activitats, tant l'entrevista com en la pràctica al pati, encara que no mostra gran interès en cap d'aquestes.	No participa en l'entrevista ni para massa atenció a la xarrada i mostra una actitud passiva en la pràctica.
4.7	4.7.1 S'elabora els guants i els usa en cada sessió.	S'ha elaborat els guants d'acord amb les instruccions donades i els usa en cada sessió.	S'ha fet els guants, encara que no molt bé i els porta en cada sessió.	No s'ha acabat de fer els dos guants o bé no els porta tots els dies.	No s'ha fet els guants o bé no els porta quasi mai.
4.8	4.8.1 Participa en el calfament.	Participa amb interès i activament en les activitats inicials de calfament.	Participa, però no mostra entusiasme en les activitats de calfament.	Participa de manera relativament activa en els jocs de calfament.	Participa en les activitats de calfament de manera desinteressada.
	4.8.2 Es renta les mans en acabar la sessió.	Es renta sempre amb sabó de manera autònoma.	Es renta quasi sempre amb sabó.	Es renta quan el mestre o la mestra li ho recorda.	No se sol rentar, se li ha de recordar contínuament.

ANNEX V. Fitxes de jocs de pilota en la HISTÒRIA

“Com van nàixer els jocs de pilota? Provem!”

Retrocedim en el temps i anem fins a la prehistòria. Ens convertim en **cavernícoles** que ens dediquem a la **caça**. Quan no estem caçant, practiquem per millorar la nostra tècnica de caça i de defensa: llançant pedres, javelines...

Estadi 1

ACTIVITAT

Agafem boles de paper (que podem embolicar o no amb cel·lo) i que representaran pedres.

Inventem i practiquem una o dues activitats per millorar la nostra **habilitat de caça**.

“Com van nàixer els jocs de pilota? Provem!”

Van passant els segles i ara volem una mica **més de divertiment i d'emoció**. Per això, **convertim** aquelles activitats que abans ens servien per practicar la caça o la guerra en **jocs** i creem una espècie de **pilotes** de fusta o amb bufetes d'animals o pell.

Estadi 2

ACTIVITAT

Inventem jocs on juguen **dos equips enfrontats** l'un davant l'altre, que han de **colpejar** la pilota **amb la mà**. Triem una pilota que puguem colpejar i agafar fàcilment.

“Com van nàixer els jocs de pilota? Provem!”

Continuen passant els segles i ara els jocs que més ens agraden són els que juguem enfrontats uns contra uns altres. A més, com llançant la pilota és molt fàcil, juguem **colpejant-la amb la mà**.

Estadi 3

ACTIVITAT

Agafem pilotes i inventem jocs de llançaments o colpejos amb normes clares i un objectiu que, a banda de servir-nos per practicar la caça i la guerra, ens serveixen per gaudir amb els i les altres i amb respecte.

“Com van nàixer els jocs de pilota? Provem!”

Continuen passant els anys i amb ells els segles i ara juguem als camins, uns pobles contra uns altres, amb pilotes més petites.

Estadi4

ACTIVITAT Anem a jugar **un poble contra un altre**.

1. Delimitem un **camp** (aquest pot ser **el camí** que va d'un poble a l'altre).
2. Per jugar ha de començar un equip colpejant fort la pilota amb la mà i l'altre equip ha de **parar la pilota, agafar-la** i des d'eixe lloc **colpejar-la amb la mà**, cap a l'altre poble, el més **fort i lluny** possible (això es diu nyagar).
3. Cada volta **colpejarà** la pilota **un equip**.
4. Si la **pilota se n'ix** fora del camí, **la colpejarà l'altre equip des d'on se n'ha eixit**.
5. **Guanyarà** el poble que aconseguisca que la pilota **passe o toque la primera casa de l'altre poble**.

“Com van nàixer els jocs de pilota? Provem!”

Amb aquesta evolució dels jocs de pilota, els valencians amb un clima de sol i bon temps, continuem jugant al carrer, amb jocs on s'enfronten un equip contra un altre, com al joc anterior, però ara...

Estadi5

ACTIVITAT Continuem jugant al joc anterior, on colpejàvem la pilota amb la mà tractant de passar la línia de fons del camp contrari, però ara s'haurà de **colpejar la pilota tal com vinga**, és a dir, no es podrà parar.
Si el terreny de joc és molt llarg, el podrem reduir.

ANNEX VI. Rúbrica d'avaluació de CINQUÉ

Cr. A.	Indicadors d'èxit	PILOTARI DE BLANC	PILOTARI AFICIONAT/ADA	PILOTARI APRENT/A	PILOTARI INICIANT-SE
5.1	5.1.1 Consciència de l'evolució del joc de pilota a mà.	Vivència i reconeix l'evolució dels jocs de pilota a mà, tot diferenciant els principals moments.	Vivència i reconeix l'evolució dels jocs de pilota a mà.	Vivència sense reconèixer l'evolució dels jocs de pilota a mà.	No reconeix ni vivència l'evolució dels jocs de pilota a mà.
5.2	5.2.1 Participa amb interès en les activitats cooperatives i hi aporta idees.	Participa amb motivació, tant en la lectura (aportant idees), com en el desenvolupament de les activitats proposades.	Participa amb interès en les activitats proposades, però sense fer-hi cap proposta.	Participa en les activitats sense aportar cap idea ni mostrar massa interès en les activitats.	No participa en les activitats ni mostra gens d'interès per les propostes dels companys/anyes.
5.3	5.3.1 Avisa. 5.3.2 Reconeix les faltes. 5.3.3 Respecta companys/anyes. 5.3.4 Saluda.	Respecta els valors: avisa en traure, reconeix les faltes, respecta el rival i saluda.	Respecta els valors, però de vegades no n'acompleix alguna.	Segueix els valors, però moltes vegades no ho fa.	No avisa quan trau, no alça la mà en fer falta i s'oblida de saludar els altres.
Rúbrica de valors (ANNEX I - CAP. 1 Rúbrica de valors).					
5.4	5.4.1 Autonomia en el joc.	Iguala les partides tenint en compte els companys/anyes, contrincants, la pilota, el terreny de joc i l'adaptació de les normes perquè tots i totes hi participen. I sempre resol els dubtes amb el diàleg.	Iguala les partides tenint en compte els companys/anyes, contrincants, la pilota, el terreny de joc i l'adaptació de les normes perquè tots i totes hi participen. I quasi sempre resol els dubtes amb el diàleg.	Iguala algun element de la partida com ara els companys/anyes, contrincants, la pilota, el terreny de joc, l'adaptació de les normes, però se n'oblida d'altres. De vegades resol els dubtes amb el diàleg.	No sap igualar les patides, tria els companys/anyes, contrincants, la pilota i terreny de joc per guanyar amb facilitat. No resol els dubtes amb el diàleg.

Cr. A.	Indicadors d'èxit	PILOTARI DE BLANC	PILOTARI AFICIONAT/ADA	PILOTARI APRENT/A	PILOTARI INICIANT-SE
5.5.	5.5.1 Aplica elements tècnics i tàctics del raspall.	Colpeja la pilota amb els colps més adients, es col·loca bé en el camp i s'adapta a la jugada.	Sol colpejar la pilota de manera efectiva i es col·loca bé en el camp.	Li costa colpejar la pilota i de vegades perd la posició en el camp.	Quasi mai colpeja la pilota i es troba descol·locat/da en el camp.
5.6.	5.6.1 Participa en el calfament.	Participa amb interès i activament en les activitats inicials de calfament.	Participa, però no mostra entusiasme en les activitats de calfament.	Participa de manera relativament activa en els jocs de calfament.	Participa en les activitats de calfament de manera desinteressada.
	5.6.2 Es renta les mans en acabar la sessió.	Es renta sempre amb sabó de manera autònoma.	Es renta quasi sempre amb sabó.	Es renta quan el mestre o la mestra li ho recorda.	No se sol rentar, se li ha de recordar contínuament.

ANNEX VII. Rúbrica d'avaluació de SISÉ

Cr. A.	Indicadors d'èxit	PILOTARI DE BLANC	PILOTARI AFICIONAT/ADA	PILOTARI APRENENT/A	PILOTARI INICIANT-SE
6.1	6.1.1. Juga al raspall de manera autònoma.	Iguala les partides tenint en compte els companys/anyes, contrincants, la pilota, el terreny de joc i l'adaptació de les normes perquè tots i totes hi participen. I sempre resol els dubtes amb el diàleg.	Iguala les partides tenint en compte els companys/anyes, contrincants, la pilota, el terreny de joc i l'adaptació de les normes perquè tots i totes hi participen. I quasi sempre resol els dubtes amb el diàleg.	Iguala algun element de la partida com ara els companys/anyes, contrincants, la pilota, el terreny de joc, l'adaptació de les normes, però se n'oblida d'altres. De vegades resol els dubtes amb el diàleg.	No sap igualar les partides, tria els companys/anyes, contrincants, la pilota i terreny de joc per guanyar amb facilitat. No resol els dubtes amb el diàleg.
	6.1.2. Organitza, gestiona i dirigeix un campionat de raspall.	Organitza, dirigeix i s'implica en la gestió del campionat.	S'implica poc en la gestió, però participa en les partides del campionat.	No s'implica en la gestió, però participa en les partides del campionat.	Quasi no participa en les partides del campionat.
6.2	6.2.1 Avisa. 6.2.2 Reconeix les faltes. 6.2.3 Respecta companys/anyes. 6.2.4 Saluda.	Respecta els valors: avisa en traure, reconeix les faltes, respecta el rival i saluda.	Respecta els valors, però de vegades no n'acompleix alguna.	Segueix els valors, però moltes vegades no ho fa.	No avisa quan trau, no alça la mà en fer falta i s'oblida de saludar els i les altres
	Rúbrica de valors (ANNEX - CAP. 1 Rúbrica de valors).				
6.3	6.3.1. Aplica els elements específics del raspall.	Colpeja la pilota amb els colps més adients, es col·loca bé en el camp i s'adapta a la jugada.	Sol colpejar la pilota de manera efectiva i es col·loca bé en el camp.	Li costa colpejar la pilota i de vegades perd la posició en el camp.	Quasi mai colpeja la pilota i es troba descol·locat en el camp.
6.4	6.4.1. Participa en el calfament.	Participa amb interès i activament en les activitats inicials de calfament.	Participa, però no mostra entusiasme en les activitats de calfament.	Participa de manera relativament activa en els jocs de calfament.	Participa en les activitats de calfament de manera desinteressada.
	6.4.2. Rentar-se en acabar la sessió.	Es renta sempre amb sabó de manera autònoma.	Es renta quasi sempre amb sabó.	Es renta quan el mestre o la mestra li ho recorda.	No se sol rentar, se li ha de recordar contínuament.

8

JOCS DE PILOTA A PARET

8.1. JUSTIFICACIÓ

Els jocs a paret, també coneguts com a jocs indirectes o de mur, són molt diversos. Però de quines modalitats estem parlant?

Ens referim a una pràctica estesa arreu del món. Concretament, aquestes modalitats són l'evolució dels antics jocs de pilota al carrer que passaren a ser practicats contra els murs dels castells, façanes de les esglésies o panys llisos, que s'han anat adaptant al context, a la diversitat d'espais, gustos i costums dels practicants, fins a arribar als nostres dies com a jocs o esports tradicionals.

- A casa nostra les modalitats de jocs a paret estan representades pel **frontó valencià** i pel **frare**. El frontó a mà va ser una pràctica molt popular a tot l'Estat espanyol que es va escampar i encara perdura al nostre territori. El frare, per la seua banda, va romandre arrelat a les comarques del nord de Castelló (el Maestrat, els Ports, la Plana Alta i l'Alcalatén), al sud de Tarragona (el Montsià, el Camp de Tarragona i les Terres de l'Ebre) i part d'Aragó (el Matarranya i el Baix Aragó-Casp) (Ramos, 2020).

Al nord de la Península, el joc indirecte agafa molta força sota el nom de "**pilota basca**". Aquesta s'expandeix per moltes poblacions on es construeixen grans recintes esportius amb frontons amb graderies per rebre gran quantitat de públic. Les pràctiques del joc es mantenen molt arrelades al País Basc, Navarra, La Rioja i al País Basc francès, terra que les va popularitzar i que va fer que s'escampara. Tot i que la pilota basca, com a esport multidisciplinari, té diversitat de modalitats, s'han anat imposant els jocs indirectes o "*a ble*" sobre les directes i genuïnes. En destaquem la modalitat jugada amb la mà, la "*pelota mano*", que es pot practicar en un frontó, en "*plaza libre*" o al "*trinquete*". A aquest tipus de joc s'incorporen posteriorment ferramentes com ara la pala, la cеста punta, la cistella, el xare, entre altres, i donen pas a noves modalitats de pilota basca.

Actualment coneixem, **arreu del món**, nombroses modalitats indirectes de pilota a mà, que es juguen amb una, dues, tres o fins i tot quatre parets, aquesta última, a la part posterior, fa de rebot. Ens agradaria citar, per exemple, el *manito* (Argentina), el *rebote* (Mèxic), *one wall*, *wall ball* o frontó internacional (Anglaterra i EUA - CIJB), *frontball* (FIPV), *fives*, *eton fives* o *rugby fives* (Anglaterra, Gal·les i Irlanda) i *handball* (Irlanda i EUA), entre les més rellevants. Un gran ventall que representa la riquesa físicoesportiva del joc indirecte. Una bona excusa per a qui vulga afrontar aquest tema des d'una perspectiva cultural i etnològica.

Independentment de la diversitat de modalitats que hem nomenat, els autors d'aquest material didàctic considerem que, per practicar joc indirecte, només fa falta un mur i una pilota. Un joc tradicional que trobem amb aquests requisits és la **pareteta**, joc infantil clàssic i senzill que, a partir d'adaptacions metodològiques i de material, resulta adient per iniciar l'ensenyament dels jocs a paret.

Una modalitat semblant a la pareteta, creada per aglutinar modalitats internacionals semblants, anomenada *one wall*, ha estat incorporada recentment als nostres jocs de pilota.

8.2. ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

En aquest capítol continuarem l'itinerari formatiu plantejant activitats a paret que formen part de la pilota valenciana. Tenint en compte les característiques evolutives de l'alumnat començarem a ensenyar joc indirecte a partir de tercer de primària amb un caràcter eminentment lúdic. Ens centrarem en la millora de la coordinació ull-mà, la percepció espai-temps, la interacció amb el company i la companya i amb els contrincants, tot donant molta importància als valors.

Hem de considerar, però, que aquests tipus de jocs requereixen unes habilitats i destreses específiques més complexes que les practicades en el raspall. Aspectes com ara **“jugar la pilota de bo”** i la interacció amb la paret suposen per a l'alumnat pujar un graó en el procés d'ensenyament-aprenentatge. Així doncs, s'aconsella aplicar-ho tot justament després que l'alumnat sàpia jugar a raspall de manera autònoma i responsable, i abans d'aplicar els jocs directes per dalt corda i de ratlles, que requereixen molts dels aprenentatges previs desenvolupats en la present proposta.

Som conscients, no obstant això, de la dificultat que comporta aquesta classe d'activitats a les escoles, bé per la manca de parets llises o bé pel nivell de dificultat implícit. És per això que el material que ací presentem és flexible i adaptable a la realitat del centre i tracta de donar resposta a aquests condicionants.

De manera concreta, la proposta didàctica de joc a paret consta de 16 sessions repartides en quatre unitats (quatre cursos) en progressiva complexitat atenent als criteris de dificultat creixent.

Les setze sessions es distribueixen de la següent manera:

Curs	Títol de la unitat didàctica	Nombre de sessions	Temporització
3r	Jocs a paret	4	Primer trimestre
4t	La nostra pareteta	4	
5é	Reptes a paret	4	
6é	Modalitats a paret	4	

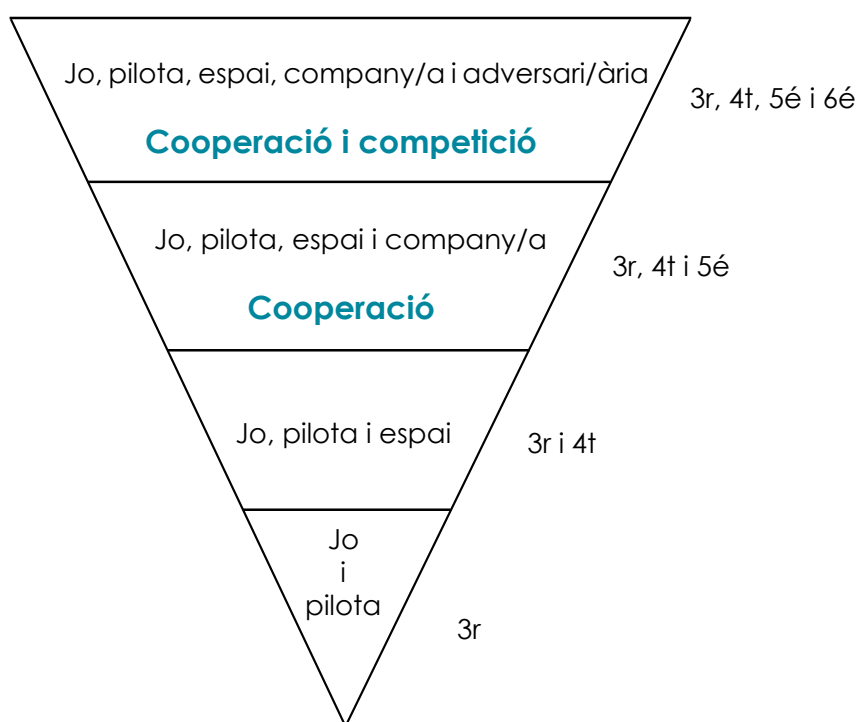
Distribució temporal de les sessions de joc a paret i nom de les unitats

Per a la progressió didàctica d'ensenyament dels jocs a paret ens hem basat en el model de les fases d'ensenyament d'Egibar et al., 2007 (adaptat de les fases de joc de pilota a mà, p.18):

Esquema del model de fases d'ensenyament del joc de pilota (Egibar et al., 2007)

Es tracta d'un model progressiu en què es van afegint els aspectes que condicionen el joc indirecte de pilota a mà. Aquesta progressió ens permet treballar un tipus d'activitats en cada fase atenent les característiques del joc de cada alumne o alumna, ja que normalment ens trobem amb diversitat de nivells en cada grup classe.

Proposta adaptada de l'esquema de progressió didàctica del joc indirecte atenent les fases de joc de pilota a mà (adaptat d'Egibar et al., 2007, p.18)

En la nostra proposta plantejem el foment de l'autonomia i l'autoregulació personal a partir de la introducció d'unes **rutines** de calfament en totes les sessions de les unitats. Es tracta d'una llista d'exercicis en progressiva complexitat, basat en el model de fases que va incorporant elements dels jocs a paret: ells i elles, pilota, paret, company i companya... Aquestes rutines tenen un triple objectiu. D'una banda, fer una activitat de calfament motriu; d'una altra, millorar l'habilitat de colp a partir de l'exercitació continuada; i per últim, no menys important, fer conscient l'alumnat del seu progrés.

A més a més, atenent la dificultat d'aprenentatge dels jocs a paret, iniciarem el procés amb activitats cooperatives i col·laboratives per arribar a jocs competitius. L'aprenentatge **cooperatiu**, segons Johnson i Johnson (1999) i Velázquez (2010), "és una metodologia educativa que es basa en el treball en xicotets grups, generalment heterogenis, en els quals l'alumnat treballa junt per millorar el seu propi aprenentatge i el dels companys i companyes" (Velázquez, 2018, p.8).

Concretament, utilitzarem l'estratègia cooperativa "pensa, comparteix i actua" en forma de **reptes** cooperatius. Amb aquests reptes o desafiaments volem fomentar un aprenentatge competencial, l'adquisició de valors cívics i social, de convivència i respecte per la diversitat i l'acceptació de les diferències, en què els diferents nivells de l'alumnat en el joc de pilota no s'han d'afrontar com un inconvenient, sinó com un repte que cal ser superat per tot el grup.

La necessitat creada per tal d'arribar a un objectiu comú desperta en l'alumnat un interès, una implicació i una motivació extra, que els obliga a **pactar**, és a dir, a arribar a acords mitjançant el diàleg i el consens. En definitiva, utilitzem els reptes cooperatius com a eina de participació i inclusió.

Al llarg de la història han sigut molt singulars els desafiaments entre jugadors i pobles que provoquen l'entreteniment del públic i un estímul per als mateixos jugadors/ores. Són situacions en què han d'arribar a acords per tal d'igualar les partides, suposa un respecte pel rival i pel company i companya, es valora la paraula donada, s'adquireix autonomia, iniciativa, emprenedoria i participació de tots i totes..., valors que desitgem que el nostre alumnat adquireisca del joc de pilota a partir de dues premisses bàsiques que hem de fomentar: **diàleg** i **consens**.

En els jocs competitius també donarem importància al pacte, d'una banda, per tal que les partides estiguen més igualades i, d'una altra, estimular la participació de tots i totes.

8.3. ADEQUACIÓ A LES INSTAL·LACIONS I RECURSOS

Per a l'ensenyament del joc indirecte caldrien només espais amb parets llises i que el terra d'enfront siga relativament llis i pla. Posem per cas parets del gimnàs, parets del pati de la mateixa escola o l'entorn pròxim. De vegades ens trobem amb trossos de paret (cara vista) o de pis (un poc rugós...) que no són del tot llisos. En aquest cas no podrem jugar de manera còmoda amb pilotes xicotetes, però podrem adaptar el joc amb pilotes un poc més gruixudes que compensen les irregularitats.

En cas de tindre **instal·lacions específiques**, com ara el frontó, el trinquet o la galotxeta de Monòver, podem adaptar l'espai per jugar i proposar un ampli ventall d'activitats a paret. En el frontó, que està format per tres parets, podem jugar contra el frontis, contra la muralla esquerra o contra el rebot, fent diferents zones de joc segons les necessitats de l'activitat. D'altra banda, en el trinquet, amb forma rectangular, estret i allargat, es poden emprar les dues parets del rebot per jugar de manera indirecta, a més de la muralla llarga i la muralla de l'escala, encara que amb aquesta distribució disposarem de poca profunditat (llargària) del terreny de joc. Les muralles del trinquet, no obstant això, ens possibiliten la iniciació del rebot. La galotxeta és un espai rectangular menut on podem emprar els dos rebots per fer una canxa gran o dues de menudes. A més a més, podem convertir la galotxeta en un trinquet amb frares (**ANNEX V - CAP. 3 Fabricació de frares**).

- Nosaltres considerem, no obstant això, que s'ha de potenciar
- l'ús de les parets llises al pati per tal de facilitar el joc i fomentar
- l'autonomia de l'alumnat en els moments d'esbarjo. Així podem
- pintar a les parets **la xapa** (línia horitzontal, a prop de 80 cm, que
- marca l'alçària que ha de superar la pilota en pegar a la paret),
- també podem marcar amb clarió o cinta adhesiva. D'altra banda,
- si ho considerem, podem marcar en terra l'espai de joc útil (canxa),
- que podríem pintar de manera permanent, o marcar amb cons.
- En aquestes delimitacions és important deixar contracanja, espai
- de seguretat entre cada canxa de joc per evitar col·lisions.
- Quant a les instal·lacions, una altra opció, si hi ha la possibilitat, és
- emprar d'altres externes al centre, com ara un pavelló, un trinquet,
- un frontó, pistes de pàdel, esquaix, etc.

Una altra consideració molt important és el tipus de **materials** que s'ha d'emprar, que esdevindran l'èxit o el fracàs de les activitats plantejades. L'alumnat ha de gaudir del joc i nosaltres hem de garantir la continuïtat i la seguretat d'aquest. **Per això plantejem la progressió següent:** globus, balons de plàstic de poc pes, pilotes d'escuma d'iniciació al tennis, pilotes d'escuma menudes, pilotes d'iniciació al tennis i baixa pressió, pilotes de badana de menys a més pes, per acabar jugant amb la pilota groga de badana, fins i tot pilotes que ha elaborat l'alumnat (**ANNEX IV - CAP. 3 Fabricació d'una pilota**). Resulta molt convenient mostrar pilotes específiques (de frontó i de frare) perquè els motiva a conèixer el bot i les seues característiques. Així recomanem tindre un mostrari de pilotes de tec (frontó valencià), de pilota

basca (més grosses i pesades) i diferents pilotes de badana. Aquest material sempre ens el podrà deixar el club de pilota del municipi o la Federació en la visita del programa “Pilota a l'escola”.

Quant al guant (**ANNEX I - CAP. 3 Fabricació dels guants**), tenim l'opció d'utilitzar-lo en el moment d'introduir les pilotes de badana. En moltes ocasions, l'alumnat, per les sensacions que té a la mà, prescindeix d'aquests perquè els resulta més còmode jugar sense guant.

Al llarg de les sessions es farà referència a les normatives d'algunes de les modalitats més rellevants: *frontó*, *frare*, *frontball*, *one wall*... Aquestes normatives es poden consultar en diverses fonts, nosaltres en recomanem dues: la unitat didàctica de secundària i la pàgina web de la Federació de Pilota Valenciana.

8.4. SESSIONS

sessions

Sessió: Comencem les rutines

CURS 3r

SESSIÓ 3.5

UNITAT 5. JOCS A PARET

Descripció: sessió on aprendran unes rutines de colp per millorar la coordinació ull-mà i que s'aplicaran en els calfaments de les properes sessions.

Indicador d'èxit: 3.3.1, 3.3.2, 3.3.3, 3.3.4, 3.4.1, 3.5.1 i 3.5.2.

Espais i materials: parets de la pista poliesportiva amb terreny llis o parets del gimnàs, pilotes multiusos o d'escuma de diferent grandària, cercles i fitxes de rutines.

Valors: HONRADESA: acceptar els rols en el joc.

RECONeixEMENT: agrair les bones accions.

PATRIMONI CULTURAL: utilitzar expressions de pilota.

1

PART INICIAL

Explicació de la unitat

Farem molts jocs de pilota contra la paret: començarem llançant-la per tal d'arribar a colpejar-la de manera alterna contra la paret. En aquestes modalitats la pilota només pot pegar un bot, s'ha de "jugar de bo!", a diferència del raspall, que podia pegar molts bots.

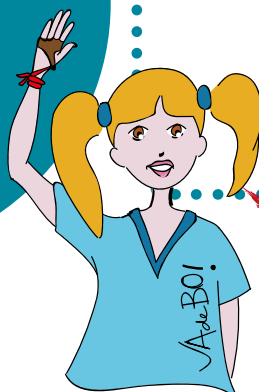
5'

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

Podem fer alguna pregunta per augmentar la motivació i relacionar amb coneixements previs:

- Coneixen algun joc que es juga contra la paret?
- Algú coneix aquests tipus de modalitats?
- Heu vist alguna partida de frontó?
- I la modalitat del frare?

Podem comparar amb altres modalitats indirectes que utilitzen una ferramenta, com ara la raqueta (frontenis), posant èmfasi en el fet que en pilota valenciana es juga amb la mà.

"Jugar de bo" és jugar la pilota a l'aire o al primer bot.

Pilota assegurada "colpejant amb bot"

Posem en joc una pilota i tothom ha de tractar de colpejar-la després de botar-se-la sense menejar-se, per tal de matar la resta. Qui és colpejat s'asseu, en cas contrari qualsevol pot agafar la pilota, botar-la i colpejar-la.

Si s'empoma, s'asseu qui l'ha colpejada. Per salvar-se s'ha d'agafar la pilota que quede solta i passar-la a alguna persona assegurada perquè també es puga salvar, si no hi ha ninguna la llança a l'aire i es salva.

A mesura que les normes van quedant clares, anem introduint més pilotes per fer el joc dinàmic i que augmenten el nombre de colps.

10'

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Joc molt dinàmic on hi ha molts desplaçaments i interacció entre companys i companyes, en cas d'haver-hi moltes pilotes.
- S'ha de jugar preferiblement en un espai tancat.

Feedback

- Jo sé el que ha passat, ho accepte i m'assec. (Honradesa)
- Podem dir, gràcies, una bona paraula o fer un gest com xocar-li la mà, alçant-li el dit polze, etc. (Reconeixement)

PART PRINCIPAL

2

Rutina fase I Avaluació inicial

Penjarem a diferents llocs el full de la rutina en què cada xiquet i xiqueta haurà de fer individualment, al seu ritme, les accions plantejades. Triar la pilota segons el seu nivell (escuma, tenis adaptades...).

El professorat pot modificar aquesta proposta en funció del nivell del seu alumnat, i augmentar o reduir la dificultat, amb un plantejament més directiu, o bé fomentar la lliure creació.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

ANNEX I. Rutina fase I

Rutina amb pilota per practicar i millorar les habilitats de colp. L'alumnat progressa al seu ritme, no obstant això, podem estimar un temps d'un minut per tasca. És important que entenguen que no és una cursa, no passar a un altre nivell si no es té assolit l'anterior. Una de les dificultats més comunes sol ser preparar-se malament la pilota per al primer colp (adobar-se-la). Recomanem fer una demostració visual amb les possibilitats següents:

- Llançar-se-la amb la mà contrària i colpejar-la.
- Botar-la amb la mateixa mà que s'ha de colpejar.

En els dos casos s'ha de tindre avançada la cama contrària a la mà que colpeja en el moment d'impactar la pilota.

10'

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

15'

ANNEX II. Rutina fase II / ANNEX III. Rutina fase III

Rutina fases II i III - Avaluació inicial

Penjarem a diferents llocs el full de la rutina en què cada xiquet i xiqueta haurà de fer individualment, al seu ritme, les accions plantejades. Cal triar la pilota segons el seu nivell (escuma, tenis adaptades...).

enganxats a la paret).

Per adaptar-se al nivell, pararem atenció a la distància a la qual es posiciona l'alumne/a enfront de la paret (apropar-se serà més senzill i allunyar-se, més complex).

Moment de l'avaluació inicial: el professorat observa la rúbrica de les fases per anotar en quina fase està l'alumnat i, diàriament, pot gravar el progrés en la graella d'avaluació. (ANNEX V. Graella d'avaluació de les fases de la pilota per a tercer).

Rutines a paret individual (fase II) i en parelles (fase III), que faran a cada sessió autònomament, per practicar i millorar les habilitats de colp contra la paret.

L'alumnat progressa al seu ritme, no obstant això, podem estimar un temps d'un minut per tasca. És important que entenguen que no és una cursa, no passar a un altre nivell si no es té assolit l'anterior. Adequarem diferents espais amb cercles (pintats o

PART FINAL

3

Reflexió final

Vos ha paregut difícil jugar de bo?

5'

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

Reflexió de les dificultats per realitzar les tasques de la "Rutina a paret" i especialment a jugar de bo. Possibilitat de deixar les rutines penjades al pati perquè practiquen en el temps d'esbarjo.

5'

Recollida del material i neteja personal.

Sessió: **A cantar i a jugar**

UNITAT 5. JOCS A PARET

CURS 3r

SESSIÓ 3.6

Descripció: sessió de jocs de colps contra la paret amb una rutina autònoma de calfament treballada en la sessió anterior.

Indicadors d'èxit: 3.1.1, 3.1.2, 3.2.1, 3.2.2, 3.3.2, 3.3.3, 3.3.4, 3.4.1, 3.5.1 i 3.5.2.

Recursos i materials: parets de la pista poliesportiva amb terreny llis o parets del gimnàs, pilotes multiusos o d'escuma de diferent grandària, cercles, petos rojos i blaus i fitxes de rutines.

Valors: HONRADESA: acceptar els rols en el joc.

PATRIMONI CULTURAL: conèixer aspectes del joc i modalitats.

1

PART INICIAL

Rutina fases II i III

Igual sessió
3.5.

10'

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

El mestre o la mestra observa la graella d'avaluació de l'alumnat per recordar-li què sabia fer i què no, per poder donar *feedbacks* individualment, motivar, adaptar i, a més a més, prendre nota de cada alumne o alumna.

2

PART PRINCIPAL

"Canto de la aceituna"

Consisteix a llançar una pilota contra la paret i empomar-la, mentrestant fer les accions o gestos que es canten a la cançó i que es van complicant en cada acció. Si la pilota ens cau, passa el torn al/a la següent.

Cada vegada que iniciem el torn cal fer totes les accions des de l'inici.

Per exemple:

"Amb
una mà,
amb l'altra mà,
a peu coix,
per davall de la
cama,
amb una mà i un ull
tancat,
etc."

10'

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

Joc infantil d'Arnedo (Logroño - La Rioja) - (Lavega i Olaso, 2003) que també s'ha jugat per tota Espanya i a les nostres terres amb diferents interpretacions de la cançó i dels gestos.

Podem potenciar la creativitat i l'autonomia fent que l'alumnat es vagi posant reptes que manen a companys i companyes, que també han de saber fer ells o elles. La cançó la poden pactar al principi del joc o pot ser l'alumnat qui incorpore accions a mesura que transcorre l'acció.

A veure si eres capaç de...

Proposar un desafiament al company o companya, on ha de copiar una acció de colp contra la paret que prèviament s'ha de mostrar.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Es tracta de motivar-los per a la pràctica a partir del "a veure si eres capaç de..."

10'

Rojos i blaus contra la paret

Dos equips (rojos i blaus) i una pilota per alumne/a. Desplaçar-se per l'espai fent diferents activitats amb la pilota: botant, llançant, colpejant, conduint, passant-se-la, etc., i al senyal "Als blaus!", l'equip blau ha de colpejar la pilota contra la paret i els rojos han de parar-la abans que passe una línia que està entre 5 i 8 m. Comptem les pilotes que han passat. Tornar a iniciar el joc canviant l'ordre dels colors per crear incertesa.

Variant:

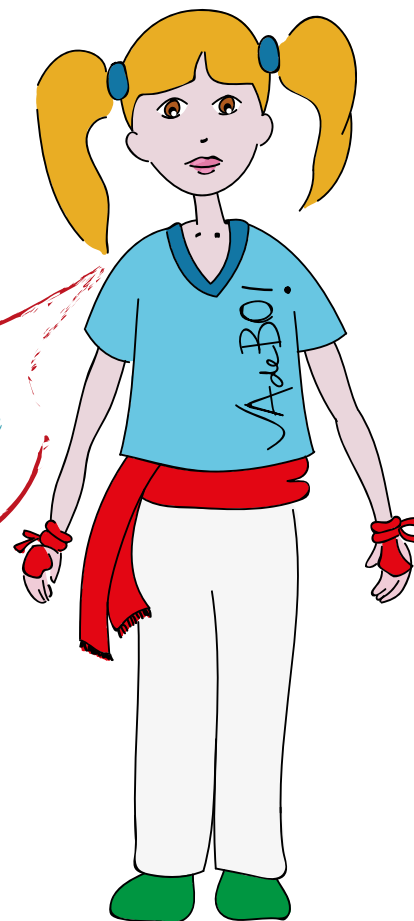
Si la pilota s'atura a l'aire o al primer bot es resta una pilota que haja passat la ratlla.

10'

x 2

"El roig i el blau són els colors dels equips de pilota".

PART FINAL

3

Reflexió final

- Heu millorat en el colp contra la paret?
- Porteu tots i totes el mateix ritme de millora?

5'

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Els expliquem que progressivament aniran millorant, que l'objectiu és poder jugar totes i tots contra la paret, colpejant de manera alterna.
- Destacar la importància de respectar els diferents ritmes d'aprenentatge de tothom.

5'

Recollida del material i neteja personal.

Sessió: **Contra la paret**

CURS 3r

SESSIÓ 3.7

UNITAT 5. JOCS A PARET

Descripció: sessió de jocs i activitats per parelles per millorar els colps alternatius contra la paret.

Indicadors d'èxit: 3.1.1, 3.1.2, 3.2.1, 3.2.2, 3.3.1, 3.3.2, 3.3.3, 3.3.4, 3.4.1, 3.5.1, i 3.5.2.

Recursos i materials: parets de la pista poliesportiva amb terreny llis o parets del gimnàs, pilotes multiusos o d'escuma de diferent grandària, cercles i les fitxes de rutines.

Valors: HONRADESA: acceptar els rols en el joc i alçar la mà per reconèixer les pròpies faltes.
HONESTEDAT: avisar per iniciar el joc.
RESPECTE: no molestar a qui colpeja la pilota.
RESPONSABILITAT: dialogar per resoldre situacions en el joc i tornar el quinze en cas de dubte.
RESPECTE A LA DIVERSITAT: fomentar la màxima participació de tots i totes.
EMPATIA: conèixer i valorar les necessitats dels altres.
EQUITAT: acceptar i compensar les diferències.
RECONeixEMENT: donar la mà.
PATRIMONI CULTURAL: utilitzar expressions de pilota.

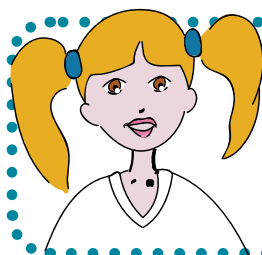
1

PART INICIAL

Rutina fases II i III

Igual sessió
3.5.

10'

Adobar és llançar o colpejar la pilota molleta per facilitar-nos o facilitar a un altre el colp.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

El professorat observa la graella d'avaluació de l'alumnat per recordar-li què sabia fer i què no, per poder donar *feedbacks* individualment, motivar, adaptar i, a més a més, prendre nota de cada alumne o alumna.

2

PART PRINCIPAL

Passadís mortal

Dividida la classe en dos grups. Un grup ha de passar en filera d'un costat a un altre, apegat a la paret. L'altre grup, situats darrere d'una línia a uns 6 m de la paret, boten i colpegen la pilota per tal d'impactar els qui creuen el "passadís mortal".

A qui li pega la pilota ha de:

- Primer colp: alçar una mà.
- Segon colp: alçar les dues mans.
- Tercer colp: posar-se una mà al cap.
- Quart colp: posar-se les dues mans al cap.

Variant:

- Colpejar amb la mà menys dominant.
- Poden passar de diferents maneres: caminant cap a darrere, a gatameus...
- Que no valga rebot contra la paret. Els que passen ho han de fer separats de la paret.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Cal marcar normes de seguretat:
 - Tractar de colpejar per davall del melic.
 - Respectar el colp des de darrere de la línia de tir marcada.
- Oferir diversitat de pilotes d'escuma.
- Recordem botar la pilota amb la mateixa mà i la importància d'avançar la cama contrària per facilitar el colp.
- Cal fomentar l'ús de totes dues mans i reflexionar sobre la importància de la lateralitat.

Feedback

- Jo sé què ha passat i accepte el nou rol. (Honradesa)

10'

2 x

Empoma la pilota

Colpejar la pilota cap a la paret i l'altre/a tracta d'empomar-la, i al revés.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Posem èmfasi en el posicionament en l'espai per tindre èxit en el colp i tractar d'empomar la pilota. Podem pintar una línia a terra (zona de colp) i una altra línia a la paret que la pilota ha de superar.

5'

Feedback

Frontó-raspall

Colpejar la pilota alternativament contra la paret dins d'un espai ample (5x5) delimitat per una línia posterior. La pilota pot anar rodant per terra i la podem raspar. Qui aconsegueix que la pilota passe la línia de fons, té un punt.

Variant:

Colpejar amb la mà menys dominant

15'

- Cal avisar perquè tothom estiga preparat dient "Va de bo!". (Honestedat)
- Jo sé el que ha passat, ho accepte i alce la mà. (Honradesa)
- No moleste deixant-li espai perquè colpege. (Respecte)
- Resolem les coses parlant i arribant a un acord. (Responsabilitat)
- Si no s'arriba a un acord, es pot repetir el punt. (Responsabilitat)
- Triem buscant un consens amb quina pilota juguem i en quin espai. (Respecte a la diversitat)
- Mirem si els equips estan descompensats. (Empatia)
- Si a una persona li cal adaptar alguna norma (pegar dos colps, aturar la pilota per colpejar-la), ens hi adaptem. (Equitat)
- Bona partida, he gaudit molt amb tu i amb vosaltres. (Reconeixement)

PART FINAL

3

Reflexió final

Com t'ha sigut més fàcil colpejar la pilota, a prop o lluny de la paret?

5'

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Fem la reflexió que quan estem lluny, l'hem de pegar a la pilota més fort i ens resulta més difícil coordinar els moviments.
- Ens interessa la continuïtat del joc i els fem veure que aquells/es que tenen menys habilitat els resultarà més fàcil arribant-se a la paret.

5'

Recollida del material i neteja personal.

Sessió: Dominar la pilota

UNITAT 5. JOCS A PARET

CURS 3r

SESSIÓ 3.8

Descripció: sessió amb propostes lúdiques de jocs a paret.

Indicadors d'èxit: 3.1.1, 3.1.2, 3.2.1, 3.2.2, 3.3.1, 3.3.2, 3.3.3, 3.3.4, 3.4.1, 3.5.1, i 3.5.2.

Recursos i materials: parets de la pista poliesportiva amb terreny llis o parets del gimnàs, pilotes multiusos o d'escuma de diferent grandària, cercles i fitxes de rutines.

Valors: HONRADESA: acceptar els rols en el joc.

RECONeixEMENT: donar la mà.

1

PART INICIAL

Rutina fases II i III

Igual sessió
3.5.

10'

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

El professorat observa la graella d'avaluació de l'alumnat per recordar-li què sabia fer i què no, per poder donar *feedbacks* individualment, motivar, adaptar i, a més a més, prendre nota de cada alumne o alumna.

2

PART PRINCIPAL

Matapollos

Tot el grup de classe davant d'una paret, fent de pollastres i tractant que no els colpege la pilota en moviments laterals. Hi ha un/a que fa de "matapollos" des d'una línia (a set o huit metres, aproximadament), colpeja la pilota després de bot per tractar de "matar" els pollastres. A qui va matant es converteix en "matapollos" agafant una nova pilota. El joc s'acaba quan no queda cap pollastre.

10'

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

Utilitzem pilotes d'escuma de diferents mides.

Feedback

- Jo sé què ha passat i accepto el nou rol. (Honradesa)
- Tothom guanya, hem gaudit junts practicant molts colps. Gràcies, m'ho he passat molt bé. (Reconeixement)

Variant:

- Jugar a les escales del minitriquet. Cada vegada que els colpeja la pilota baixen un graó. Quan arriben a la pista es converteixen en "matapollos".
- Qui mata a un pollastre canvia de rol.

Paredassa

Una persona es posa a la paret. La resta, amb una pilota cadascú colpegen per torns contra la paret tractant que qui està allí no l'empome. Si l'agafa, la persona que l'ha colpejada es canvia per qui estava pagant.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

Es pot anar modificant la distància des d'on colpegen per ajustar el nivell de dificultat i adaptar-se a les característiques individuals.

Feedback

- Jo sé què ha passat i accepte el nou rol. (Honradesa)
- Tothom guanya, hem gaudit junts practicant molts colps. Gràcies, m'ho he passat molt bé. (Reconeixement)

Les estàtues

Un xiquet o una xiqueta colpeja la pilota contra la paret tractant que aquesta, després que rebote, li done a algun dels companys o companyes que, a vora dos metres de la paret, romanen plantats com si foren estàtues. Quan la pilota colpeja alguna estàtua, aquesta simula un enderrocament tirant-se a terra.

Variant:

Les estàtues es poden desplaçar lateralment, amb passos de pingüí.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Quan algú tomba una estàtua, aquesta passa a ser qui colpeja la pilota a continuació.
- Anar canviant de rols perquè passen tots i totes per les diferents funcions.
- Es poden marcar en terra els llocs on han d'estar les estàtues.

Feedback

- Jo sé el que ha passat i accepte en nou rol. (Honradesa)

PART FINAL

3

Reflexió final

- Li pegueu a la pilota millor que en la primera classe?
- Heu notat millora en les vostres habilitats?

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Fer una reflexió sobre tots els jocs i activitats que han fet aquests dies i valorar com han anat millorant en l'habilitat de colp.
- Recordar que els pròxims cursos continuarem fent jocs a paret.

Recollida del material i neteja personal.

Sessió: **Desafiaments**

CURS **4t**

SESSIÓ **4.12**

UNITAT 8. LA NOSTRA PARETETA

Descripció: sessió en la qual recordem les rutines i plantejem desafiaments.
Indicadors d'èxit: 4.1.2, 4.2.1, 4.2.2, 4.3.1, 4.3.3, 4.3.4, 4.4.1, 4.4.2, 4.5.1, 4.6.1 i 4.6.2.

Recursos i materials: parets de la pista poliesportiva amb terreny llis o parets del gimnàs, pilotes multiusos o d'escuma de diferent grandària, cercles i les fitxes de rutines.

Valors: RESPECTE A LA DIVERSITAT: fomentar la màxima participació de tots i totes.
EMPATIA: conèixer i valorar les necessitats dels altres.
EQUITAT: acceptar i compensar les diferències.

1

PART INICIAL

Explicació de la unitat

Igual que vam fer al curs passat, continuarem fent jocs de pilota contra la paret amb l'objectiu de colpejar de manera alterna i tindre més continuïtat en el joc. Recordem que en aquesta modalitat la pilota s'ha de "jugar de bo!", només pot pegar un bot, a diferència del raspall, que podria pegar molts bots. A més dels jocs, en aquest curs també proposarem reptes per aconseguir en grup, cooperant i ajudant-nos.

5'

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Els podem fer aquestes preguntes per reflexionar sobre els jocs de pilota contra la paret i citar el frontó valencià i el frare.
- Recordeu algun joc que vam jugar el curs passat?
- Coneixeu algun joc que es juga contra la paret?
- Heu vist alguna partida de frontó?
- Algú coneix la modalitat de frontó?
- I la modalitat del frare?

Rutina fases II i III - Avaluació inicial

Penjarem a diferents llocs el full de la rutina en què cada xiquet i xiqueta haurà de fer individualment, al seu ritme, les accions plantejades. Cal triar la pilota segons el seu nivell (escuma, tenis adaptades...).

15'

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

ANNEX II. Rutina fase II / ANNEX III. Rutina fase III

Rutines a paret individual (fase II) i en parelles (fase III), que faran a cada sessió autònomament, per practicar

- i millorar les habilitats de colp contra la paret.
- L'alumnat progressa al seu ritme, no obstant això, podem estimar un temps d'un minut per tasca. És important que entenguen que no és una cursa, no passar a un altre nivell si no es té assolit l'anterior.
- Adequarem diferents espais amb cercles (pintats o enganxats a la paret).
- Per adaptar-se al nivell, pararem atenció a la distància a la qual es posiciona l'alumne o l'alumna enfront de la paret (apropar-se serà més senzill i allunyar-se, més complex).
- Moment de l'avaluació inicial: el professor o la professora observa la rúbrica de les fases per anotar en quina fase està cada alumne o alumna i, diàriament, pot gravar el progrés en la graella d'avaluació. (ANNEX VII. Graella d'avaluació de les fases de la pilota de quart).

PART PRINCIPAL

2

Desafiaments

Es plantegen un parell de desafiaments. El primer en parelles i el segon en grups de quatre.

1. Quantes vegades seguides sou capaços de colpejar la pilota contra la paret?
2. Passar davall de les cames. Tot el grup en filera, el primer/a colpeja la pilota cap a la paret i quan rebota ens desplaçem en grup i obrim les cames perquè aquesta passe per davall sense tocar-les.
3. Si ho aconseguixen, es poden posar d'esquena a la paret, tots menys qui colpeja.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

Adaptar la pilota i l'espai al nivell de cada parella o grup.

10'

Feedback

- És massa complicat per a tu? Vols colpejar d'una altra manera? (Respecte a la diversitat)
- Tots i totes ho podem aconseguir? (Empatia)
- Si a una persona li cal adaptar alguna norma, ens hi adaptem. (Equitat)

Passa-la entre les cames

Joc de colps i punteria que consisteix a botar i colpejar la pilota (a uns 4 m de la paret) amb l'objectiu que aquesta, després de colpejar la paret, passe pel mig de les cames dels companys i companyes que romandran sense moure's, amb les cames obertes, a vora 2 m de la paret. Quan qui colpeja ho fa tres vegades, canvi de rol.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

L'alumnat més coordinat pot colpejar amb la mà no dominant.

10'

PART FINAL

3

Reflexió final

Heu pogut colpejar la pilota contra la paret de manera seguida?

5'

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Recordem que progressivament anem millorant i que l'objectiu és poder jugar totes i tots contra la paret, colpejant de manera alterna.
- Per aquesta raó cal cooperar i col·laborar amb els companys i companyes perquè tots progressem i poder fer partides igualades.
- "Millorem quan el grup millora i ens divertim més".

5'

Recollida del material i neteja personal.

Sessió: La nostra pareteta

UNITAT 8. LA NOSTRA PARETETA

CURS 4t

SESSIÓ 4.13

Descripció: sessió en la qual col·laborarem per millorar el colp i per finalitzar crearem un joc contra la paret, "la nostra pareteta".

Indicadors d'èxit: 4.1.1, 4.1.2, 4.2.1, 4.2.2, 4.3.1, 4.3.2, 4.3.3, 4.3.4, 4.4.1, 4.4.2, 4.5.1, 4.6.1 i 4.6.2.

Recursos i materials: parets de la pista poliesportiva amb terreny llis o parets del gimnàs, pilotes multiusos o d'escuma de diferent grandària, cercles i les fitxes de rutines.

Valors: HONESTEDAT: avisar per iniciar el joc.
HONRADESA: alçar la mà per reconèixer les pròpies faltes.
RESPECTE: no molestar a qui colpeja la pilota.
RESPONSABILITAT: dialogar per resoldre situacions en el joc i tornar el quinze en cas de dubte.
RESPECTE A LA DIVERSITAT: fomentar la màxima participació de tots i totes.
EMPATIA: conèixer i valorar les necessitats dels altres.
EQUITAT: acceptar i compensar les diferències.
RECONeixEMENT: donar la mà.
PATRIMONI CULTURAL: conèixer aspectes del joc i modalitats.

1

PART INICIAL

Rutina fases II i III

Igual sessió
4.12.

15'

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

El professorat observa la graella d'avaluació de l'alumnat per recordar-li què sabia fer i què no, per poder donar *feedbacks* individualment, motivar, adaptar i, a més a més, prendre nota de cada alumne o alumna.

2

PART PRINCIPAL

Col·laborem perquè no pare la pilota!

Progressió que consisteix al fet que la pilota es colpege contra la paret (adobant-la) i el següent de la filera l'agafe després del primer bot i torne a colpejar, així successivament.

Progressió:

1. Adobant la pilota i agafant-la abans de colpejar.
2. Igual, però sense agafar-la, colpegem jugant de seguit. Qui falla és qui comença després.
3. Igual que l'anterior, però fent dues fileres i el d'una filera li adoba al de la filera del costat perquè colpege.
4. En filera paral·lela a la paret, adoben la pilota perquè el company o la companya del costat la colpege successivament fins a arribar al final de la filera.
5. Igual, però la pilota ha d'anar i tornar.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

Destacar la importància de col·laborar.

15'

4

La nostra pareteta

Activitat lliure en què l'alumnat buscarà per l'escola un espai de joc contra una paret, triarà amb qui jugar, el tipus de pilota i inventarà les normes del joc.

4

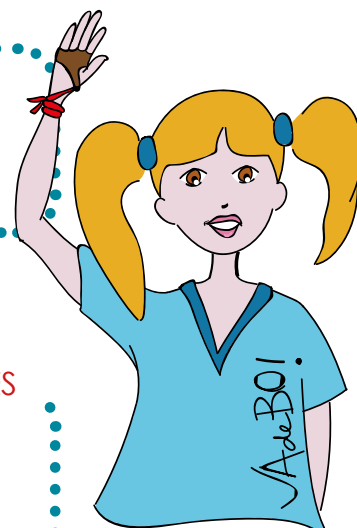

10'

La pareteta és una "modalitat" de joc indirecte que es jugava als carrers en qualsevol paret.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

Proposem aquesta activitat com una rutina de la part final de les sessions. Amb això pretenem fomentar l'autonomia en el joc: sent creatius, adaptant-se a l'espai, pactant les partides i gaudint del joc en general.

Feedback

- Cal avisar perquè tothom estiga preparat dient "**Va de bo!**". (Honestedat)
- Jo sé el que ha passat, ho accepto i alce la mà. (Honradesa)
- No moleste deixant-li espai perquè colpege. (Respecte)
- Resolem les coses parlant i arribant a un acord. (Responsabilitat)
- Si no s'arriba a un acord, es pot repetir el punt. (Responsabilitat)
- Triem buscant un consens amb quina pilota juguem i en quin espai. (Respecte a la diversitat)
- Mirem si els equips estan descompensats. (Empatia)
- Si a una persona li cal adaptar alguna norma (agafar-la, adobar-la i colpejar-la), ens hi adaptem. (Equitat)
- Bona partida, he gaudit molt amb tu i amb vosaltres. (Reconeixement)

PART FINAL

3

Reflexió final

- Quina paret heu triat?
- Com heu jugat?

5'

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

Demanar que algun grup explique quina paret han triat, com els ha anat i quins ajustos han fet en funció de l'espai, material i companys i companyes.

5'

Recollida del material i neteja personal.

Sessió: **Cooperem!**

CURS **4t**

SESSIÓ **4.14**

UNITAT 8. LA NOSTRA PARETETA

Descripció: sessió amb propostes de jocs i reptes contra la paret per fomentar la cooperació i l'autonomia.

Indicadors d'èxit: 4.1.1, 4.1.2, 4.2.1, 4.2.2, 4.3.1, 4.3.2, 4.3.3, 4.3.4, 4.4.1, 4.4.2, 4.5.1, 4.6.1 i 4.6.2.

Recursos i materials: parets de la pista poliesportiva amb terreny llis o parets del gimnàs, pilotes multiusos o d'escuma de diferent grandària, cercles, fitxes de rutines i de reptes cooperatius. (**ANNEX VIII. Fitxes de reptes cooperatius de quart**).

Valors: RESPECTE A LA DIVERSITAT: fomentar la màxima participació de tots i totes i respectar les diferents opinions per igual.
EMPATIA: conèixer i valorar les necessitats dels altres.
EQUITAT: acceptar i compensar les diferències.
RESPONSABILITAT: dialogar per resoldre situacions en el joc i tornar el quinze en cas de dubte.
RECONeixEMENT: donar la mà.
HONESTEDAT: avisar per iniciar el joc.
HONRADESA: alçar la mà per reconèixer les pròpies faltes.
RESPECTE: no molestar a qui colpeja la pilota.
PATRIMONI CULTURAL: conèixer aspectes del joc i modalitats.

1

PART INICIAL

Rutina fases II i III
Igual sessió
4.12.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

El professorat observa la graella d'avaluació de l'alumnat per recordar-li què sabia fer i què no, per poder donar *feedbacks* individualment, motivar, adaptar i, a més a més, prendre nota de cada alumne o alumna.

Variant:

Per fer aquesta rutina més entretinguda, hi ha la possibilitat que l'alumnat s'ajunte en grups de quatre, trien alguna de les propostes de la rutina i entre tots i totes aconseguisquen sumar més de 200 punts (colps contra la paret), i que ningú/una en faça menys de 25.

2

PART PRINCIPAL

Repte cooperatiu "Pica-terra"

ANNEX VIII. Fitxes de reptes cooperatius de quart.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

S'ha de tindre en compte les característiques d'aquesta estratègia metodològica per tal d'aplicar-les correctament (grups heterogenis, respecte a la diversitat del grup, afavorir la participació de tots i totes, etc.).

Per tal d'assegurar que el repte siga cooperatiu s'han de seguir els passos següents:

1. Lectura grupal del repte.
2. Pensar, compartir i pactar com superar-ho.
3. Tractar de superar-ho.
4. Buscar una nova manera de superar el repte.

Si no aconseguixen superar el repte es poden aplicar variants per facilitar-lo i si el superen amb facilitat es poden aplicar variants per complicar-lo.

Feedback

- Triem buscant un consens amb quina pilota juguem i en quin espai. (Respecte a la diversitat)
- Escoltem i valorem l'opinió de tots i totes? (Respecte a la diversitat)
- Tots i totes ho podem aconseguir? (Empatia)
- Busquem possibles solucions on tots i totes participen. (Equitat)
- Resolem les coses parlant i arribant a un acord. (Responsabilitat)
- Hem superat el repte, ho hem aconseguit totes i tots junts. (Reconeixement)

La nostra pareteta
Igual sessió
4.13.

10'

"En les modalitats a paret se sol comptar a punts"

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Seguim en aquesta rutina, animant a provar espais nous.
- En cas de no tindre prou espais, podem provar els espais d'altres companys i companyes i que ens ensenyen a jugar al seu joc.

Feedback

- Els mateixos de l'activitat "La nostra pareteta" de la sessió 4.13.

PART FINAL

3

Reflexió final

- Heu superat el repte?
- Quines dificultats heu tingut? Com les heu solucionades?

5'

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Fer veure que amb la col·laboració augmenten el nombre de colps, l'aprenentatge i el gaudiment de tots i totes.

5'

Recollida del material i neteja personal.

Sessió: **El rei o la reina**

CURS 4t

SESSIÓ 4.15

UNITAT 8. LA NOSTRA PARETETA

Descripció: sessió amb propostes de jocs i reptes contra la paret per fomentar la cooperació i l'autonomia.

Indicadors d'èxit: 4.1.1, 4.1.2, 4.2.1, 4.2.2, 4.3.1, 4.3.2, 4.3.3, 4.3.4, 4.4.1, 4.4.2, 4.5.1, 4.6.1 i 4.6.2.

Recursos i materials: parets de la pista poliesportiva amb terreny llis o parets del gimnàs, pilotes multiusos o d'escuma de diferent grandària, cercles, fitxes de rutines i de reptes cooperatius. (**ANNEX VIII. Fitxes de reptes cooperatius de quart**).

Valors: RESPECTE A LA DIVERSITAT: fomentar la màxima participació de tots i totes i respectar les diferents opinions per igual.
EMPATIA: conèixer i valorar les necessitats dels altres.
EQUITAT: acceptar i compensar les diferències.
RESPONSABILITAT: dialogar per resoldre situacions en el joc i tornar el quinze en cas de dubte.
RECONeixEMENT: donar la mà.
HONESTEDAT: avisar per iniciar el joc.
HONRADESA: alçar la mà per reconèixer les pròpies faltes.
RESPECTE: no molestar a qui colpeja la pilota.
PATRIMONI CULTURAL: conèixer aspectes del joc i modalitats.

1

PART INICIAL

Rutina fases II i III

Igual sessió
4.12.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

El professorat observa la graella d'avaluació de l'alumnat per recordar-li què sabia fer i què no, per poder donar *feedbacks* individualment, motivar, adaptar i, a més a més, prendre nota de cada alumne o alumna.

Variant:

Per fer aquesta rutina més entretinguda, hi ha la possibilitat que l'alumnat creen dues activitats a paret, diferents de la rúbrica per calfar. En parelles les han de practicar i mostrar-les a altres parelles.

2

PART PRINCIPAL

Reptes o desafiaments

ANNEX VIII. Fitxes de reptes cooperatius de quart.

20'

Repte cooperatiu: "A qui li vinga"

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

Mateixes orientacions que l'activitat "Pica-terra" de la sessió 4.14.

Repte cooperatiu - competitiu "Vull ser la reina"

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

Tenint en compte que l'objectiu principal d'aquest repte és ser la reina, hem de guiar l'alumnat per tal que s'adone que per a arribar a aquest objectiu, han de cooperar.

Feedback

- Els mateixos de l'activitat "Pica-terra" de la sessió 4.14.

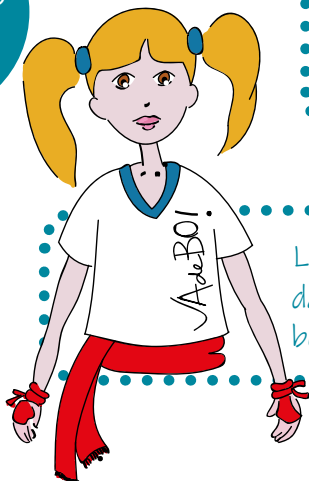
La nostra pareteta

Igual sessió 4.13.

10'

4

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

Orientacions de l'activitat "La nostra pareteta" de la sessió 4.13.

Seguim en aquesta rutina, animant a provar els espais d'altres companys i companyes i que ens ensenyen a jugar al seu joc.

La **xapa** és una línia de falta (planxa metàl·lica) per damunt de la qual ha de colpejar la pilota perquè siga bona. Si colpeja la xapa és roïna.

Feedback

- Els mateixos de l'activitat "La nostra pareteta" de la sessió 4.13.

PART FINAL

3

Reflexió final

- Heu superat els reptes?
- Quina dificultat heu tingut en el repte de la reina?
- En aquestes sessions, heu millorat els colps contra la paret?

5'

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

Per superar els reptes cal tindre en compte a totes les persones del grup i buscar possibles solucions.

Fer veure la diferència entre la cooperació i la competició. Reflexionar que, de vegades, cooperem per assolir objectius comuns i millorar individualment.

5'

Recollida del material i neteja personal.

Sessió: **301**

UNITAT 11. REPTES A PARET

CURS **5é**

SESSIÓ **5.9**

Descripció: iniciarem una rutina d'autoavaluació, practicarem els colps de precisió i pactarem per crear un nou joc a paret.

Indicadors d'èxit: 5.2.1, 5.2.2, 5.3.1, 5.3.2, 5.3.3, 5.3.4, 5.4.1, 5.4.2, 5.5.1 i 5.5.2.

Recursos i materials: parets de la pista poliesportiva amb terreny llis o parets del gimnàs, pilotes multiusos o d'escuma de diferent grandària, pilotes de badana, cercles i fitxa d'autoavaluació. **(ANNEX X. Rutina d'autoavaluació de cinqué).**

Valors: HONESTEDAT: avisar per iniciar el joc.
HONRADESA: alçar la mà per reconèixer les pròpies faltes.
RESPECTE: no molestar a qui colpeja la pilota.
RESPONSABILITAT: dialogar per resoldre situacions en el joc i tornar el quinze en cas de dubte.
RESPECTE A LA DIVERSITAT: fomentar la màxima participació de tots i totes.
EMPATIA: conèixer i valorar les necessitats dels altres.
EQUITAT: acceptar i compensar les diferències.
RECONeixEMENT: donar la mà.
PATRIMONI CULTURAL: utilitzar expressions de pilota.

1

PART INICIAL

Explicació de la unitat

Se'ls explica que farem molts jocs de pilota contra la paret en els quals han de cooperar i competir per gaudir del joc. També els expliquem que en aquest curs coneixerem una de les modalitats més coneguda de joc indirecte: el frontó.

Rutina d'autoavaluació

Es mostra i explica la fitxa d'autoavaluació que aniran omplint en la rutina de calfament, que segueix una progressió de dificultat, segons les fases de colp.

Adequarem diferents espais amb cercles pintats en la paret i deixarem suficients pilotes perquè vagen jugant.

Les activitats s'inicien de manera individual (cada alumne/a amb una pilota) i acaben fent activitats en parelles.

5'

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

Recordem les activitats que vam fer el curs anterior i com vam estar practicant els colps.

- Quines activitats contra la paret vos van agradar del curs passat?
- Recordeu com practicàvem per colpejar millor la pilota?

15'

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

Ens interessa que manipulen les pilotes i desenvolupen habilitats oculomans: llançar i agafar, botar, colpejar cap a una paret i que rebote, etc.

L'alumnat progressa al seu ritme, però més o menys és un minut per tasca.

Cal donar *feedbacks* individuals parant atenció en la distància en què se separen de la paret (apropar-se serà més senzill i allunyar-se, més complex).

Avaluació inicial: el professorat observa per anotar en quina fase està cada alumne o alumna.

PART PRINCIPAL

2

El 301

Amb una pilota es col·loquen en filera enfrontats a una paret on hi ha un cercle pintat. Cal botar la pilota i colpejar-la tractant que impacte dins del cercle, des d'una distància de 3 metres. Quan encertem restem 10 punts a una xifra inicial de 301. Anar restant fins a deixar el marcador a zero. Cada alumne/a juga amb la seua pilota.

10'

Variants:

- Colpejar amb la mà menys hàbil.
- Fer competició entre tots els grups, a veure qui assoleix primer el 301.
- Duplicar la distància però també la puntuació de l'encert (20).
- Jugar de bo. Només caldria una pilota.

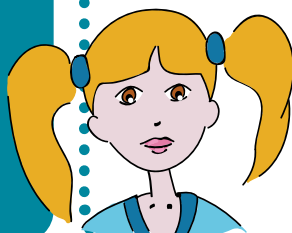
6

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- És una idea basada en un joc de diàna, de punteria.
- Convindria, en aquest cas, formar grups heterogenis, per fomentar la cooperació i el respecte als diferents nivells. Així podríem adaptar també el nivell de puntuació:
 - Amb més manya: 10 punts
 - Habilitats mitjanes: 20 punts
 - Amb menys manya: 30 o 31 punts
- Els cercles els podem pintar a la paret o penjar cercles aproximadament a l'alçària del cap de l'alumnat.

Pactem!

L'alumnat ha de buscar un company o companya, una paret, triar una pilota adequada i pactar les normes per jugar a paret tractant que estiga tan igualada com siga possible.

El pacte és un acord de paraula entre els jugadors

i les jugadores en què s'estableixen les condicions del joc per intentar igualar la partida. Podem pactar: tipus de pilota, treta, nombre de bots, utilització de diferents mans, donar avantatge en el marcador...

10'

Feedback

- Cal avisar perquè tothom estiga preparat dient "**Va de bo!**". (Honestedat)
- Jo sé el que ha passat, ho accepto i alce la mà. (Honradesa)
- No moleste deixant-li espai perquè colpege. (Respecte)
- Resolem les coses parlant i arribant a un acord. (Responsabilitat)
- Si no s'arriba a un acord, es pot repetir el punt. (Responsabilitat)
- Triem buscant un consens amb quina pilota juguem i en quin espai. (Respecte a la diversitat)
- Mirem si els equips estan descompensats. (Empatia)
- Si a una persona li cal adaptar alguna norma (agafar-la, adobar-la i colpejar-la), ens hi adaptem. (Equitat)
- Bona partida, he gaudit molt amb tu i amb vosaltres. (Reconeixement)

PART FINAL

3

Reflexió final:

- Què heu fet per igualar la partida?
- Ho heu aconseguit?

5'

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Reflexionem al voltant de com han pactat i que valoren el resultat d'aquest pacte.

5'

Recollida del material i neteja personal.

Sessió: **El rei o la reina**

CURS 5é

SESSIÓ 5.10

UNITAT 11. REPTES A PARET

Descripció: Iniciarem una rutina d'autoavaluació, practicarem els colps de precisió i pactarem per crear un nou joc a paret.

Indicadors d'èxit: 5.2.1, 5.2.2, 5.3.1, 5.3.2, 5.3.3, 5.3.4, 5.4.1, 5.4.2, 5.5.1 i 5.5.2.

Recursos i materials: parets de la pista poliesportiva amb terreny llis o parets del gimnàs, pilotes multiusos o d'escuma de diferent grandària, pilotes de badana, cercles i fitxa d'autoavaluació.

Valors: RESPECTE A LA DIVERSITAT: fomentar la màxima participació de tots i totes i respectar les diferents opinions per igual.
EMPATIA: conèixer i valorar les necessitats dels altres.
EQUITAT: acceptar i compensar les diferències.
RESPONSABILITAT: dialogar per resoldre situacions en el joc i tornar el quinze en cas de dubte.
RECONeixEMENT: donar la mà.
HONESTEDAT: avisar per iniciar el joc.
HONRADESA: alçar la mà per reconèixer les pròpies faltes.
RESPECTE: no molestar a qui colpeja la pilota.

1

PART INICIAL

Rutina d'autoavaluació

Igual sessió 5.9.

10'

2

PART PRINCIPAL

Repte cooperatiu "Pica-terra"

ANNEX XI. Fitxes de reptes cooperatius de cinqué.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

S'ha de tindre en compte les característiques d'aquesta estratègia metodològica per tal d'aplicar-les correctament (grups heterogenis, respecte a la diversitat del grup, afavorir la participació de tots i totes, etc.).

Per tal d'assegurar que el repte siga cooperatiu s'han de seguir els passos següents:

1. Lectura grupal del repte.
2. Pensar, compartir i pactar com superar-ho.
3. Tractar de superar-ho.
4. Buscar una nova manera de superar el repte.

Si no aconsegueixen superar el repte es poden aplicar variants per facilitar-lo i si el superen amb facilitat es poden aplicar variants per complicar-lo.

Feedback

- Triem buscant un consens amb quina pilota juguem i en quin espai. (Respecte a la diversitat)
- Escoltem i valorem l'opinió de tots i totes? (Respecte a la diversitat)
- Tots i totes ho podem aconseguir? (Empatia)
- Busquem possibles solucions on tots i totes participen. (Equitat)
- Resolem les coses parlant i arribant a un acord. (Responsabilitat)
- Hem superat el repte, ho hem aconseguit totes i tots junts. (Reconeixement)

El rei o la reina

Disposats en filera, el joc consisteix a colpejar la pilota en ordre per dalt de la línia de la paret (xapa). Qui falla s'elimina i trau el següent. L'última persona que quede serà el rei o la reina. A la partida següent es posen en l'ordre d'eliminació perquè comence colpejant el primer eliminat/ada.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

Podem jugar sense eliminar i qui erre es col·loca al final de la filera.

Feedback

- Cal avisar perquè tothom estiga preparat dient **"Va de bo!"**. (Honestedat)
- Jo sé el que ha passat, ho accepte i **alce la mà**. (Honradesa)
- No moleste deixant-li espai perquè colpege. (Respecte)
- Resolem les coses parlant i arribant a un acord. (Responsabilitat)
- Si no s'arriba a un acord, es pot repetir el punt. (Responsabilitat)
- Triem buscant un consens amb quina pilota juguem i en quin espai. (Respecte a la diversitat)
- Si a una persona li cal adaptar alguna norma (agafar-la, adobar-la i colpejar-la), ens hi adaptem. (Equitat)
- Bona partida, he gaudit molt amb tu i amb vosaltres. (Reconeixement)

5'

Pactem!

Igual sessió 5.9.

5'

Feedback

- Els mateixos de l'activitat "La nostra pareteta" de la sessió 4.13.

PART FINAL

3

Reflexió final:

- Heu pogut desbancar el rei o la reina?
- Heu pensat alguna estratègia per fer-ho?

5'

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Fer la reflexió que, de vegades, cal col·laborar per a un objectiu comú. Per exemple, tirar-se-la bona entre els oponents perquè algú d'aquests li complique al rei o la reina i provocar que erre.
- Destacar l'esperit de superació i de repte per damunt de la confrontació.

5'

Recollida del material i neteja personal.

Sessió: **Circuit a paret**

CURS 5é

SESSIÓ 5.11

UNITAT 11. REPTES A PARET

Descripció: sessió de jocs a paret i introducció d'una modalitat valenciana: el frontó valencià.

Indicadors d'èxit: 5.1.1, 5.1.2, 5.2.1, 5.2.2, 5.3.1, 5.3.2, 5.3.3, 5.3.4, 5.4.1, 5.4.2, 5.5.1 i 5.5.2.

Recursos i materials: parets de la pista poliesportiva amb terreny llis o parets del gimnàs, pilotes multiusos o d'escuma de diferent grandària, pilotes de badana, cercles i fitxa d'autoavaluació.

Valors: HONESTEDAT: avisar per iniciar el joc.
HONRADESA: alçar la mà per reconèixer les pròpies faltes.
RESPECTE: no molestar a qui colpeja la pilota.
RESPONSABILITAT: dialogar per resoldre situacions en el joc i tornar el quinze en cas de dubte.
RESPECTE A LA DIVERSITAT: fomentar la màxima participació de tots i totes.
EMPATIA: conèixer i valorar les necessitats dels altres.
EQUITAT: acceptar i compensar les diferències.
RECONeixEMENT: donar la mà.
PATRIMONI CULTURAL: conèixer aspectes del joc i modalitats.

1

PART INICIAL

Rutina d'autoavaluació

Igual sessió 5.9.

10'

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

Hi ha la possibilitat que, per agilitzar la rutina, atés que la fase I és prou senzilla, comencem a partir d'ara des de la fase II.

2

PART PRINCIPAL

Circuit de jocs a paret

30'

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

En els tres jocs que venen a continuació es pot plantejar un circuit i anar rodant. Fer sis equips, tres blaus i tres rojos. Els blaus roden en un sentit i els rojos en l'altre, de manera que canvien d'espai i rival.

1. Frontó rebotó

Joc contra la paret, colpejant la pilota per dalt d'una línia (1 m aprox.), jugant-la de bo.

Qui colpeja diu en veu alta, i abans de colpejar, el nom del següent a colpejar. Així successivament fins que algú/alguna falla. Qui falla es col·loca a la paret i es podrà salvar empomant la pilota abans que toque la paret. Així mata qui li empoma (canvi de rol). Guanya el jugador/a que elimina la resta. A més a més, suma una vida que podrà emprar per a no ser eliminat/ada en la partida següent.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

Frontó rebotó

- El joc es pot compensar donant vides extra a l'alumnat amb dificultats o fer adaptacions, com ara poder agafar-la després del segon bot, agafar i llançar, etc.
- També anomenat: "peus quietes, peus i mans quietes", "barrenes" o "las primis".

2. Pareteta

Joc contra la paret, colpejant la pilota per dalt d'una línia (1 m aproximadament), jugant-la de bo. Pacten algunes normes: límits del terreny de joc, qui trau, l'ordre, la pilota, la possibilitat d'eliminar o no, i d'altres.

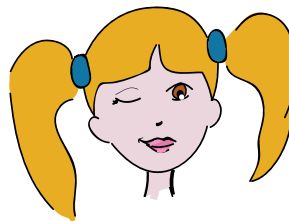
ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

Pareteta

- Joc senzill en què continuen familiaritzant-se amb la dinàmica dels jocs a paret.
- També anomenat "jugar al pany", "pany", "jugar a la paret", "a pego", entre altres.

3. Modalitat: frontó valencià

Jugar contra la paret per dalt de la línia de la paret (1 metre), a l'aire o al primer bot (de bo), i la pilota, en la treteta, ha de caure entre la línia de falta i passa. Seguir la normativa del frontó. **(ANNEX VIII - Cap. 9 Fitxes de MODALITATS).**

El frontó valencià és la modalitat de joc a paret més practicada.

6 x

Feedback

- Cal avisar perquè tothom estiga preparat dient **"Va de bo!"**. (Honestedat)
- Jo sé el que ha passat, ho accepto i **alce la mà**. (Honradesa)
- No moleste deixant-li espai perquè colpege. (Respecte)
- Resolem les coses parlant i arribant a un acord. (Responsabilitat)
- Si no s'arriba a un acord, es pot repetir el punt. (Responsabilitat)
- Triem buscant un consens amb quina pilota juguem i en quin espai. (Respecte a la diversitat)
- Si a una persona li cal adaptar alguna norma (agafar-la, adobar-la i colpejar-la), ens hi adaptem. (Equitat)
- Bona partida, he gaudit molt amb tu i amb vosaltres. (Reconeixement)

PART FINAL

Reflexió final:

- Quin joc vos ha agradat més?
- Amb quina pilota heu jugat?

5'

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

Que reflexionen al voltant del gaudiment del joc i de les diferents característiques de les pilotes i de triar la més adequada en cada cas.

5'

Recollida del material i neteja personal.

Sessió: **Juguem al frontó**

UNITAT 11. REPTES A PARET

CURS 5é

SESSIÓ 5.12

Descripció: sessió amb estacions per practicar diferents jocs a paret.

Indicadors d'èxit: 5.1.1, 5.1.2, 5.2.1, 5.2.2, 5.3.1, 5.3.2, 5.3.3, 5.3.4, 5.4.1, 5.4.2, 5.5.1 i 5.5.2.

Recursos i materials: parets de la pista poliesportiva amb terreny llis o parets del gimnàs, pilotes multiusos o d'escuma de diferent grandària, pilotes de badana, cercles, fitxa d'autoavaluació.

Valors: HONESTEDAT: avisar per iniciar el joc.
HONRADESA: alçar la mà per reconèixer les pròpies faltes.
RESPECTE: no molestar a qui colpeja la pilota.
RESPONSABILITAT: dialogar per resoldre situacions en el joc i tornar el quinze en cas de dubte.
RESPECTE A LA DIVERSITAT: fomentar la màxima participació de tots i totes.
EMPATIA: conèixer i valorar les necessitats dels altres.
EQUITAT: acceptar i compensar les diferències.
RECONeixEMENT: donar la mà.

1

PART INICIAL

Rutina d'autoavaluació

10'

Igual sessió 5.9.

2

PART PRINCIPAL

Estacions de circulació lliure

Per canviar d'estació es pot fer cada 4 minuts, aproximadament, o cada 5 punts.

- 1.- Frontó rebotó
- 2.- Pareteta
- 3.- Frontó valencià
- 4.- Pica-terra eliminant

30'

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Utilitzar el pacte per organitzar les partides: pactar el tipus de pilota, la treta, el nombre de bots, la utilització de diferents mans, etc.
- Tractar d'oferir el màxim nombre d'espais possible de què es disposen per tal de fomentar la participació, encara que es repetisquen propostes.

Feedback

- Els mateixos de l'activitat "Circuit de jocs a paret" de la sessió 5.11

3

PART FINAL

Reflexió final:

- Heu millorat les vostres habilitats de colp contra la paret?
- Quina activitat de tota la unitat vos ha agradat més?
- Penseu que el pacte és important?

5'

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

Reflexió al voltant de la millora per fer conscient el procés d'aprenentatge.

5'

Recollida del material i neteja personal.

Sessió: **El puchi**

UNITAT 14. MODALITATS A PARET

CURS **6É** SESSIÓ **6.3**

Descripció: sessió amb propostes per millorar els colps contra la paret.

Indicadors d'èxit: 6.1.1, 6.1.2, 6.2.1, 6.2.2, 6.3.1, 6.3.2, 6.3.3, 6.3.4, 6.4.1, 6.4.2, 6.5.1 i 6.5.2.

Recursos i materials: parets de la pista poliesportiva amb terreny llis o parets del gimnàs, pilotes multiusos o d'escuma de diferent grandària, pilotes de badana, cercles i fitxa d'autoavaluació. **(ANNEX XIII. Rutina d'autoavaluació de sisé).**

Valors: HONESTEDAT: avisar per iniciar el joc.
RESPECTE: no molestar a qui colpeja la pilota.
RESPECTE A LA DIVERSITAT: fomentar la màxima participació de tots i totes.
EQUITAT: acceptar i compensar les diferències.
RECONeixEMENT: donar la mà.
HONRADESA: alçar la mà per reconèixer les pròpies faltes.
RESPONSABILITAT: dialogar per resoldre situacions en el joc i tornar el quinze en cas de dubte.

PART INICIAL

1

Explicació de la unitat

5'

Recordem que en cursos anteriors hem jugat a jocs contra la paret. Ara en sisé ens centrarem en modalitats i jocs més específics. Jugarem a la pareteta al rebotet, al frontó i al frare, a aquest últim li dedicarem una sessió especial. També coneixerem altres modalitats de joc a paret com ara la pilota basca i d'altres internacionals, com el *frontball* o *one wall*.

Rutina a paret d'autoavaluació

Es mostra i explica la fitxa d'autoavaluació que aniran omplint en la rutina de calfament, que segueix una progressió de dificultat, segons les fases de colp. Adequarem diferents espais amb cercles pintats en la paret i deixarem suficients pilotes perquè vagen jugant. Les activitats s'inicien de manera individual (cada alumne/a amb una pilota) i acaben fent activitats en parelles.

10'

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Ens interessa que manipulen les pilotes i desenvolupen habilitats oculomanuals: botar, colpejar cap a una paret i que reboti, etc.
- L'alumnat progressa al seu ritme, però més o menys és un minut per tasca.
- Cal donar *feedbacks* individuals parant atenció en la distància en què se separen de la paret (apropar-se més senzill i allunyar-se més complex).
- **Avaluació inicial:** el professorat observa per anotar en quina fase està cada alumne o alumna.

2

PART PRINCIPAL

Juguem agafats de la mà col·laborant

Jugar contra la paret en parelles, agafats de la mà tractant que hi haja continuïtat, seguint la progressió. La persona més hàbil juga amb la mà no dominant.

Progressió:

- 10 colps seguits, amb la possibilitat que algú de la parella colpege de seguit.
- 10 colps entre tots dos, pegant tres colps com a mínim cadascú/una.
- Alternant un colp cada jugador o jugadora, cal arribar a 6 colps.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

Insistim en la col·laboració amb el company o la companya facilitant-li el colp.

15'

Feedback

- Cal avisar perquè tothom estiga preparat dient **"Va de bo!"**. (Honestedat)
- No moleste deixant-li espai perquè colpege. (Respecte)
- Triem buscant un consens amb quina pilota juguem i en quin espai. (Respecte a la diversitat)
- Si a una persona li cal adaptar alguna norma (agafar-la, adobar-la i colpejar-la), ens hi adaptem. (Equitat)
- Bona partida, he gaudit molt amb tu i amb vosaltres. (Reconeixement)

El puchi

El grup fa una filera i es tracta de jugar contra la paret, colpejant en ordre, fent que la pilota primer pique en terra i després supere una línia marcada a la paret (0,5 m).

10'

Variants:

- Jugar sense eliminar.
- Jugar sense eliminar. Quan l'erres té un punt negatiu.
- Jugar a eliminar com el joc real. Qui queda eliminat/ada passa a jugar a un altre grup.
- Igual que l'anterior, però qui provoca l'errada se suma una vida.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

Recordem que vam jugar en cinqué a un joc semblant, "pica-terra".
Jugar amb pilota de plàstic, tenis d'iniciació o similar.

Feedback

- Cal avisar perquè tothom estiga preparat dient **"Va de bo!"**. (Honestedat)
- Jo sé el que ha passat, ho accepto i alce la mà. (Honradesa)
- No moleste deixant-li espai perquè colpege. (Respecte)
- Resolem les coses parlant i arribant a un acord. (Responsabilitat)
- Si no s'arriba a un acord, es pot repetir el punt. (Responsabilitat)
- Triem buscant un consens amb quina pilota juguem i en quin espai. (Respecte a la diversitat)
- Si a una persona li cal adaptar alguna norma (agafar-la, adobar-la i colpejar-la), ens hi adaptem. (Equitat)
- Bona partida, he gaudit molt amb tu i amb vosaltres. (Reconeixement)

PART FINAL

3

Reflexió final

Vos heu
aclarit jugant
agafats de la
mà?

5'

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

Destaquem la importància de desenvolupar habilitats de colps amb les dues mans en els jocs de pilota.

5'

Recollida del material i neteja personal.

Sessió: Jocs valencians de pilota a paret I

UNITAT 14. MODALITATS A PARET

CURS 6é

SESSIÓ 6.4

Descripció: sessió per conèixer i practicar modalitats de pilota valenciana indirectes: frontó valencià i frare.

Indicadors d'èxit: 6.1.1, 6.1.2, 6.2.1, 6.2.2, 6.3.1, 6.3.2, 6.3.3, 6.3.4, 6.4.1, 6.4.2, 6.5.1 i 6.5.2.

Recursos i materials: parets de la pista poliesportiva amb terreny llis o parets del gimnàs, pilotes multiusos o d'escuma de diferent grandària, pilotes de badana, cercles i fitxa d'autoavaluació.

Valors: HONESTEDAT: avisar per iniciar el joc.
HONRADESA: alçar la mà per reconèixer les pròpies faltes.
RESPECTE: no molestar a qui colpeja la pilota.
RESPONSABILITAT: dialogar per resoldre situacions en el joc i tornar el quinze en cas de dubte.
RESPECTE A LA DIVERSITAT: fomentar la màxima participació de tots i totes.
EMPATIA: conèixer i valorar les necessitats dels altres.
EQUITAT: acceptar i compensar les diferències.
RECONEXEMENT: donar la mà.
PATRIMONI CULTURAL: utilitzar expressions de pilota.

1

PART INICIAL

Rutina d'autoavaluació

10'

Igual sessió 6.3.

2

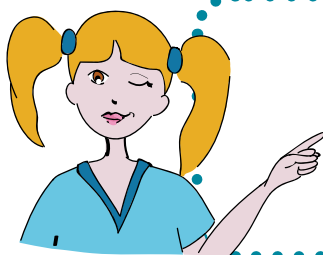
PART PRINCIPAL

Circuit de jocs i modalitats

Circuit de 6 estacions que es durà a terme en dues sessions: 4 de pareteta, 1 de frontó valencià i 1 de frare. Tot l'alumnat ha de passar pel frontó i pel frare. Perquè puguem jugar contra diferents equips farem partides curtes a 5 punts.

30'

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

(ANNEX VIII. - CAP. 9 Fitxes de modalitats).

Circuit pensat per ser desenvolupat en un centre amb instal·lacions específiques de pilota (minitrinet, minifrontó i galotxeta). En cas de no tindre instal·lacions, recomanem plantejar un altre circuit de jocs a paret en els espais de què dispose el centre, amb totes les adaptacions oportunes que considere el mestre o la mestra (podem utilitzar jocs que s'han emprat en cursos anteriors: pareteta, pica-terra, frontó rebotó, etc.).

En moltes modalitats la pilota pot botar damunt d'alguns elements: escala, tamborí, teulades, balcons... D'això es diu "aire", significa que aquests bots no compten.

Pareteta (minitrinquet i altres parets)

Si juguem al minitrinquet, hem de jugar de bo contra la paret de l'escala, sempre per dalt d'aquesta. Quan torne pot rebotar en la muralla que tenim darrere. L'alumnat haurà de fer el rebot. Pilota que bota a l'escala és aire.

Modalitat: Frontó valencià (minifrontó)

Jugar de bo contra la paret per dalt d'una línia (1 metre). En la tretxa la pilota ha de caure entre la línia de falta i passa. Complir la normativa del frontó.

Modalitat: Frare (galotxeta)

Jugar de bo contra la paret per dalt d'una línia (1 metre). En la tretxa la pilota ha de caure després de la línia de falta. Complir la normativa del frare.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

Parlar de les diferències amb el joc de frontó de pilota basca: grandària i pes de la pilota, grandària de la canxa...

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

Destaquem que en alguns països hi ha alguna modalitat semblant, com ara el *manito* d'Argentina. Els podem ensenyar alguna fotografia o vídeo.

Feedback

- Cal avisar perquè tothom estiga preparat dient **"Va de bo!"**. (Honestedat)
- Jo sé el que ha passat, ho accepte i alce la mà. (Honradesa)
- No moleste deixant-li espai perquè colpege. (Respecte)
- Resolem les coses parlant i arribant a un acord. (Responsabilitat)
- Si no s'arriba a un acord, es pot repetir el punt. (Responsabilitat)
- Triem buscant un consens amb quina pilota juguem i en quin espai. (Respecte a la diversitat)
- Mirem si els equips estan descompensats. (Empatia)
- Si a una persona li cal adaptar alguna norma (agafar-la, adobar-la i colpejar-la), ens hi adaptem. (Equitat)
- Bona partida, he gaudit molt amb tu i amb vosaltres. (Reconeixement)

PART FINAL

3

Reflexió final:

- Quina modalitat t'ha agradat més?
- Com han anat les partides?
- Quines adaptacions heu fet en el joc?

5'

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

Reflexió de com han anat les partides i de la importància de pactar per compensar el joc, perquè estiga més igualat i siga més divertit.

5'

Recollida del material i neteja personal.

Sessió: Jocs valencians de pilota a paret II

UNITAT 14. MODALITATS A PARET

CURS 6é

SESSIÓ 6.5

Descripció: sessió per conèixer i practicar modalitats de pilota valenciana indirectes: frontó valencià i frare.

Indicadors d'èxit: 6.1.1, 6.1.2, 6.2.1, 6.2.2, 6.3.1, 6.3.2, 6.3.3, 6.3.4, 6.4.1, 6.4.2, 6.5.1 i 6.5.2.

Recursos i materials: parets de la pista poliesportiva amb terreny llis o parets del gimnàs, pilotes multiusos o d'escuma de diferent grandària, pilotes de badana, cercles i fitxa d'autoavaluació.

Valors: HONESTEDAT: avisar per iniciar el joc.
HONRADESA: alçar la mà per reconèixer les pròpies faltes.
RESPECTE: no molestar a qui colpeja la pilota.
RESPONSABILITAT: dialogar per resoldre situacions en el joc i tornar el quinze en cas de dubte.
RESPECTE A LA DIVERSITAT: fomentar la màxima participació de tots i totes.
EMPATIA: conèixer i valorar les necessitats dels altres.
EQUITAT: acceptar i compensar les diferències.
RECONeixEMENT: donar la mà.

1

PART INICIAL

Rutina d'autoavaluació

Igual sessió 6.3.

10'

2

PART PRINCIPAL

Circuit de jocs i modalitats
Igual sessió 6.4.

30'

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

Continuem amb el circuit de la sessió anterior perquè tot l'alumnat pugui passar pel frare i pel frontó valencià.

Feedback

• Els mateixos de l'activitat "Circuit de jocs i modalitats" de la sessió 6.4.

3

PART FINAL

Reflexió final:

- Heu gaudit dels jocs més que a la sessió anterior?
- Quines adaptacions heu fet en el joc?

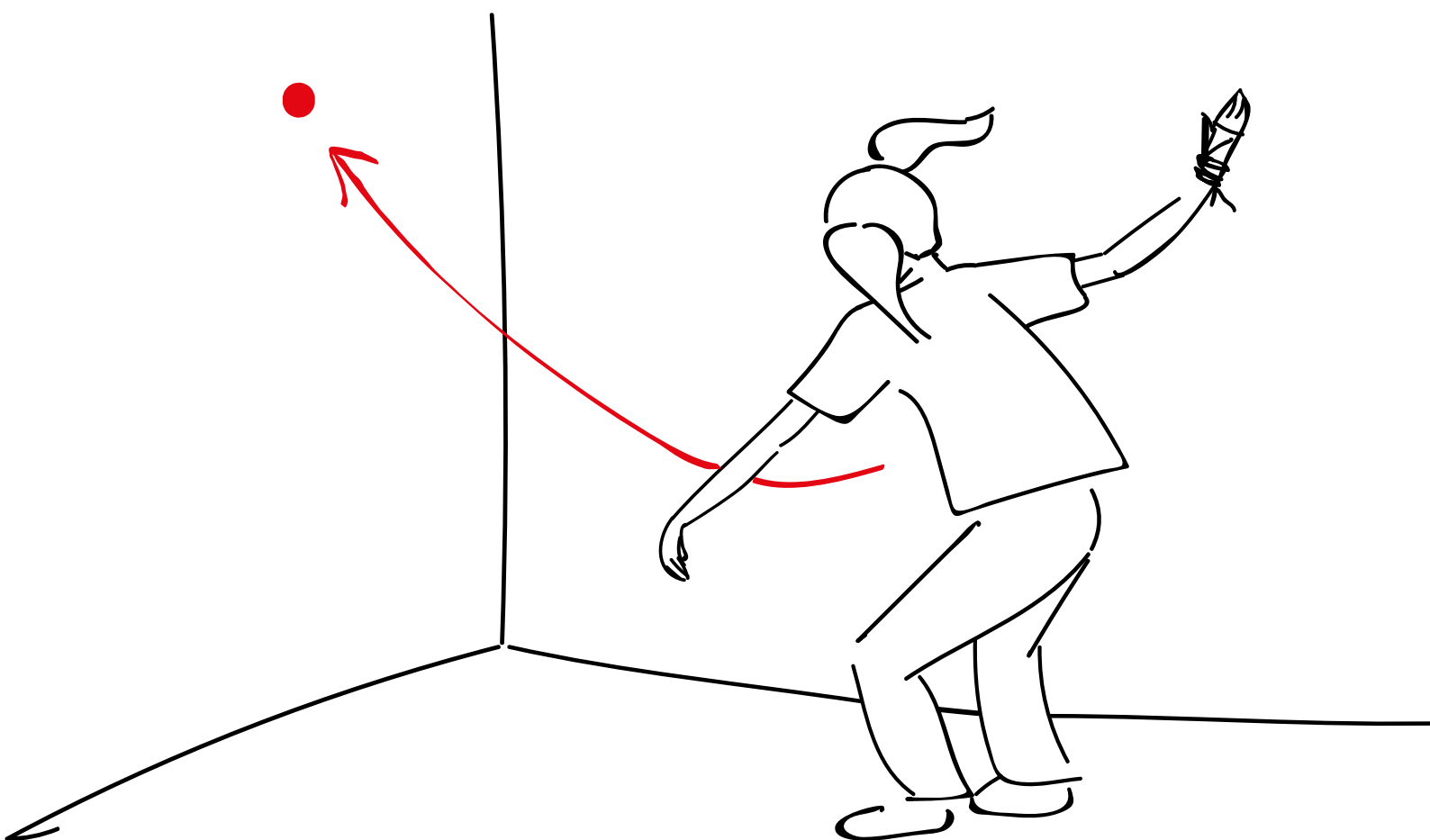
5'

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

Reflexió sobre la marxa de les partides, de la importància de pactar per compensar el joc, perquè estiga més igualat i siga més divertit.

5'

Recollida del material i neteja personal.

Sessió: **Modalitats del món**

UNITAT 14. MODALITATS A PARET

CURS 6é

SESSIÓ 6.6

Descripció: sessió per conèixer i practicar altres modalitats de joc indirecte diferents de les valencianes: frontó basc, frontball i one wall.

Indicadors d'èxit: 6.1.1, 6.1.2, 6.2.1, 6.2.2, 6.3.1, 6.3.2, 6.3.3, 6.3.4, 6.4.1, 6.4.2, 6.5.1 i 6.5.2.

Recursos i materials: parets de la pista poliesportiva amb terreny llis o parets del gimnàs, pilotes multiusos o d'escuma de diferent grandària, pilotes de badana, goxua, pilota de tennis de baixa pressió, pilota de frontenis, cercles i fitxa d'autoavaluació.

Valors: HONESTEDAT: avisar per iniciar el joc.
HONRADESA: alçar la mà per reconèixer les pròpies faltes.
RESPECTE: no molestar a qui colpeja la pilota.
RESPONSABILITAT: dialogar per resoldre situacions en el joc i tornar el quinze en cas de dubte.
RESPECTE A LA DIVERSITAT: fomentar la màxima participació de tots i totes.
EMPATIA: conèixer i valorar les necessitats dels altres.
EQUITAT: acceptar i compensar les diferències.
RECONeixEMENT: donar la mà.
PATRIMONI CULTURAL: conèixer aspectes del joc i modalitats.

1

PART INICIAL

Calfament "Rutina d'autoavaluació"

Igual sessió 6.3.

10'

2

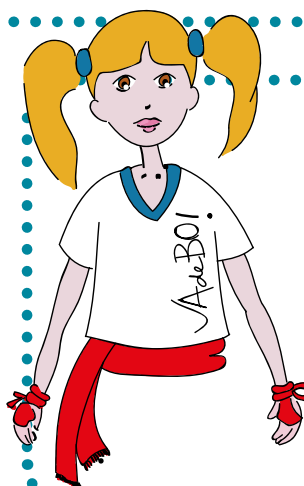
PART PRINCIPAL

Circuit de modalitats del món

Circuit de 6 estacions: dues de pilota basca, dues de frontball i dues d'one wall. Tot l'alumnat ha de passar per totes les modalitats. Perquè puguem jugar contra diferents equips farem partides curtes a 5 punts.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

Si tenim pocs espais de joc, podem utilitzar jocs que s'han emprat en cursos anteriors: pareteta, pica-terra, frontó rebotó, al rei i la reina de la pista, etc.

Arreu del món hi ha diferents modalitats de joc indirecte. Podem destacar la pilota basca, el frontball, one wall, manito...

30'

x

Modalitat: Pilota basca

Jugar de bo contra la paret per dalt d'una línia (1 m). En la treta la pilota ha de caure entre la línia de falta i passa. Complir les normes del frontó a mà.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

Es pot mostrar alguna pilota que usen al País Basc, com ara la pilota goxua. Una possible adaptació d'aquesta pilota podria ser utilitzar una pilota de tennis de baixa pressió.

Modalitat: Frontball

Jugar de bo contra la paret per dalt d'una línia (1 m). En la treta la pilota ha de caure en la zona de treta. Complir les normes del frontball adaptat a primària.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

Destaquem que en alguns països hi ha alguna modalitat semblant, com ara el rebote o la pelota a mano (nord i sud d'Amèrica).

Modalitat: One wall

Jugar de bo contra la paret (sense línia). En la treta la pilota ha de caure en la zona de treta. Complir les normes del one wall adaptat a primària.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

Per a aquesta modalitat s'empra una pilota semblant a la de frontenis. La poden provar per fer-se una idea de la velocitat del joc, encara que convé utilitzar una pilota de badana.

Feedback

- Els mateixos de l'activitat "Circuit de jocs i modalitats" de la sessió 6.4.

PART FINAL

3

Reflexió final

Quina modalitat t'ha semblat més divertida?

5'

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

Reflexió sobre els jocs de pilota internacionals i la diversitat de jocs de pilota a mà que hi ha al món.

5'

Recollida del material i neteja personal.

8.5. REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

- Eigibar, M., Etxeberria, J. C., Gutierrez, I., Mendizabal, M., Usabiaga, O., i Zubiaur, H. (2007). *El proceso de enseñanza-aprendizaje de pelota a mano*. Diputación Foral de Gipuzkoa. <https://www.pilotaviu.com/documents/pelota-vascandidad-didactica-pelotaliburuacas.pdf>
- Lavega Burgués, P. et al. (1999). *1000 juegos y deportes populares y tradicionales. La tradición jugada*. Paidotribo.
- Ramos, Ll. (octubre de 2020). "La modalitat de frare: experiència d'un docent/investigador". En Ll. Ramos, S. Giner i D. Sarasol (Càtedra de Pilota Valenciana i Club Pilotari Castelló), Jornada Frare. Traiguera, Espanya (sense publicar).
- Velázquez, C. (2018). "El aprendizaje cooperativo en Educación Física: planteamientos teóricos y puesta en práctica", *Acciónmotriz*, 20 (gener-juny), 7-16. <https://doi.org/10.65330/am.v20i1.110>
- Llei 4/2018, de 21 de febrer, de la Generalitat, per la qual es regula i promou el plurilingüisme en el sistema educatiu valencià. [2018/1773]. DOCV núm. 8240 (2018). http://dogv.gva.es/datos/2018/02/22/pdf/2018_1773.pdf
- Federació de Pilota Valenciana (2022). *Reglaments de jocs. Modalitats de pilota valenciana*. <https://fedpival.es/normatives/?v=15e46c79400b>
- Pérez, V., Conca, M., Naya, J., Gimeno, T., Bravo, R. i Garcia, G. (2018). *Unitat didàctica: La pilota valenciana. ESO i Batxillerat*. Conselleria d'Educació, Investigació, Cultura i Esport. <https://www.moltmesqueunesport.com/wp-content/uploads/2022/05/UDSecundariaPilotaValenciana2018.pdf>

8.6. ANNEXOS

annexos

ANNEX I. Rutina fase I “JO I LA PILOTA”

Tracta de fer tots aquests exercicis tu a soles, n'eres capaç? Va de bo!: T'aconsellem que comences amb una pilota més gran i si ho aconsegueixes, canvia a una pilota més xicoteta.

1. PILOTARI INICIANT-SE

- a. Llance la pilota cap a dalt i l'agafe després que bote en terra.
- b. Llance la pilota cap a dalt i l'empome a l'aire.
- c. Passe la pilota de mà a mà llançant-la cap a dalt.

2. PILOTARI APRENT/A

- a. Bote i colpege la pilota.
- b. Llance i colpege la pilota cap a dalt.
- c. Llance, colpege la pilota cap a dalt i l'agafe.

3. PILOTARI AFICIONAT/ADA

- a. Igual que l'anterior, però fent algun gest abans d'agafar la pilota (pegar dues palmades, seure, etc.).
- b. Colpege la pilota cap a dalt de manera continuada (aprox. 20 colps).

4. PILOTARI DE BLANC

- a. Colpege la pilota cap a dalt alternant les dues mans de manera continuada (aprox. 20 colps).

ANNEX II. Rutina fase II “JO, LA PILOTA I L’ESPAI”

Tracta de fer totes aquestes activitats de manera ordenada.

Ànim i va de bo!

1. PILOTARI INICIANT-SE

- a. *Llança la pilota contra la paret i tracta d’encertar al cercle.*
- b. *Igual però amb l’altra mà.*
- c. *Llança alta la pilota contra la paret i agafa-la després que bote més d’una vegada.*
- d. *Igual i agafa-la després del primer bot.*
- e. *Igual i agafa-la a l’aire.*

2. PILOTARI APRENENT/A

- a. *Bota la pilota, colpeja-la cap a la paret i tracta d’encertar al cercle.*
- b. *Igual, però amb l’altra mà.*
- c. *Igual, però ara intenta agafar la pilota després del primer bot.*
- d. *Igual, però ara intenta agafar la pilota a l’aire.*

3. PILOTARI AFICIONAT/ADA

- a. *Colpeja la pilota contra la paret i continua colpejant-la totes les vegades que pugues.*
- b. *Igual, però només pot pegar un bot.*
- c. *Igual, però ara a l’aire.*

4. PILOTARI DE BLANC

- a. *Igual, però “jugant de bo” (puc triar a l’aire o al primer bot).*

ANNEX III. Rutina fase III “JO, LA PILOTA, L'ESPAI I COMPANYY/A”

Tracta de fer totes aquestes activitats de manera ordenada.

Ànim i va de bo!

En parelles, colpeja la pilota contra la paret.

1. PILOTARI INICIANT-SE

- a. Colpeja la pilota contra la paret i que el company o companya l'agafe.

2. PILOTARI APRENENT/A

- a. Colpeja la pilota contra la paret “adobant-la” perquè el company o companya la puga colpejar.

3. PILOTARI AFICIONAT/ADA

- a. Igual que abans, però jugant-la de bo.

4. PILOTARI DE BLANC

- a. Igual que abans, però jugant-la de bo sis vegades seguides.

ANNEX IV. Rúbrica de les fases D'ENSENYAMENT DEL JOC DE PILOTA A MÀ

	Fase I "Jo i la pilota"	Fase II "Jo, la pilota i l'espai"	Fase III "Jo, la pilota, l'espai i company/a" (cooperació)	Fase IV "Jo, la pilota, l'espai, company/a i adversari/s" (cooperació i oposició)
	Fases de 3r i 4t			Fase de 4t
Pilotari iniciant-se	És capaç de llançar la pilota i agafar-la.	És capaç de llançar la pilota contra la paret i agafar-la.	És capaç de colpejar la pilota contra la paret i que el company/a l'agafe.	És capaç de colpejar la pilota contra la paret que ve rebotada d'un contrincant només amb la mà dominant sense controlar la direcció d'aquesta.
Pilotari aprenent i aprenenta	És capaç de colpejar la pilota i agafar-la.	És capaç de colpejar la pilota contra la paret i agafar-la.	És capaç de colpejar la pilota contra la paret adobant-la perquè el company/a també ho faça.	És capaç de colpejar la pilota contra la paret que ve rebotada d'un contrincant amb les dues mans però sense controlar la direcció d'aquesta.
Pilotari aficionat i aficionada	És capaç de colpejar la pilota de manera contínua.	És capaç de colpejar la pilota contra la paret i tornar a colpejar-la.	És capaç de colpejar la pilota contra la paret adobant-la perquè el company/a també ho faça jugant-la de bo.	És capaç de colpejar la pilota contra la paret que ve rebotada d'un contrincant amb les dues mans controlant la direcció.
Pilotari de blanc	És capaç de colpejar la pilota alternant amb les dues mans.	És capaç de colpejar la pilota contra la paret i tornar-la jugant de bo.	És capaç de colpejar la pilota contra la paret adobant-la perquè el company/a també ho faça, jugant-la de bo més de sis vegades entre els dos.	És capaç de colpejar la pilota contra la paret que ve rebotada d'un contrincant portant normalment la iniciativa en el joc.

ANNEX V. Graella d'AVALUACIÓ DE LES FASES DE LA PILOTA PER A TERCER

[illegible]

Marca amb un color diferent per a cada sessió en quina fase i en quin moment es troba cada alumne o alumna.

Liegenda:

1. Pilotari incipient-se.
2. Pilotari aprenent/a.
3. Pilotari aficianat/ada.
4. Pilotari de blanc.

ANNEX VI. Rúbrica DE JOCS A PARET DE TERCER

Cr. A.	Indicadors d'èxit	PILOTARI DE BLANC	PILOTARI AFICIONAT/ADA	PILOTARI APRENTENT/A	PILOTARI INICIANT-SE
3.1	3.1.1 Coneix normes bàsiques.	Coneix i aplica sempre les normes dels jocs a paret.	Coneix i aplica quasi sempre les normes dels jocs a paret.	Coneix i aplica de vegades les normes dels jocs a paret.	No coneix les normes ni les característiques dels jocs a paret.
	3.1.2 Reconeix com a patrimoni.	Sap i valora que és un joc tradicional propi de la nostra cultura que s'ha de protegir.	Sap i valora que és un joc tradicional propi de la nostra cultura.	Sap que és un joc tradicional propi de la nostra cultura, però no valora la seua importància.	No sap que es tracta d'un joc tradicional propi de la nostra cultura.
3.2	3.2.1 Participa activament.	Participa acceptant les normes, ajudant els i les altres i gaudint del joc.	Participa acceptant les normes i gaudint del joc.	Participa acceptant les normes, encara que de vegades té conflictes amb els altres.	No participa o participa sense respectar les normes.
	3.2.2 Autonomia en el joc.	Iguala el joc tenint en compte els companys/anyes, contrincants, la pilota, el terreny de joc i l'adaptació de les normes perquè tots i totes hi participen. I sempre resol els dubtes amb el diàleg.	Iguala el joc tenint en compte els companys/anyes, contrincants, la pilota, el terreny de joc i l'adaptació de les normes perquè tots i totes hi participen. I quasi sempre resol els dubtes amb el diàleg.	Iguala algun element del joc com ara els companys/anyes, contrincants, la pilota, el terreny de joc, l'adaptació de les normes, però se n'oblida d'altres. De vegades resol els dubtes amb el diàleg.	No sap igualar el joc, tria els companys/anyes, contrincants, la pilota i el terreny de joc per guanyar amb facilitat. No resol els dubtes amb el diàleg.
3.3	3.3.1 Avisa. 3.3.2 Reconeix les faltes. 3.3.3 Respecta companys/anyes. 3.3.4 Saluda.	Respecta els valors: avisa en traure, reconeix les faltes, respecta el rival i saluda.	Respecta els valors, però de vegades no n'acompleix algun.	Segueix els valors, però moltes vegades no els fa.	No avisa en traure, no alça la mà quan fa falta i s'oblida de saludar els i les altres.
	Rúbrica de valors (ANNEX I - CAP. 1 Rúbrica de valors).				

Rúbrica DE JOCS A PARET DE TERCER

Cr. A.	Indicadors d'èxit	PILOTARI DE BLANC	PILOTARI AFICIONAT/ADA	PILOTARI APRENT/A	PILOTARI INICIANT-SE
3.4	3.4.1 Utilitza els colps.	Colpeja sempre la pilota que ve rebotada de la paret. Trau de manera efectiva.	Sol colpejar la pilota que ve rebotada de la paret. Sol traure de manera efectiva, encara que no és molt regular.	Li costa colpejar la pilota que ve de la paret, encara que colpeja sempre quan se les adoba.	Quasi mai colpeja la pilota que ve de la paret. Només colpeja les pilotes senzilles, com ara quan trau.
	3.5.1 Realitza les rutines de calfament.	Realitza les rutines de manera autònoma, seguint la progressió amb interès per millorar.	Realitza les rutines de manera autònoma seguint la progressió.	Realitza les rutines de manera autònoma però sense seguir la progressió.	No realitza o mostra desinterès en les rutines.
3.5	3.5.2 Es renta en acabar la sessió.	Es renta sempre amb sabó de manera autònoma.	Es renta quasi sempre amb sabó.	Es renta quan el mestre o la mestra li ho recorda.	No se sol rentar.

ANNEX VII. Graella d'AVALUACIÓ DE LES FASES DE LA PILOTA DE QUART

ALUMNE	Rutina fase II "Jo, la pilota i l'espai"				Rutina fase III "Jo, la pilota, l'espai i company/a"				La nostra pareteta. Fase IV "Jo, la pilota, l'espai, company/a i adversari/s"			
	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4

Marca amb un color diferent per a cada sessió en quina fase i en quin moment es troba cada alumne o alumna.

Llegenda:

1. Pilotari iniciant-se.
2. Pilotari aprenent/a.
3. Pilotari aficionat/ada.
4. Pilotari de blanc.

ANNEX VIII. Fitxes de REPTES COOPERATIUS DE QUART

REpte COOPERATIU

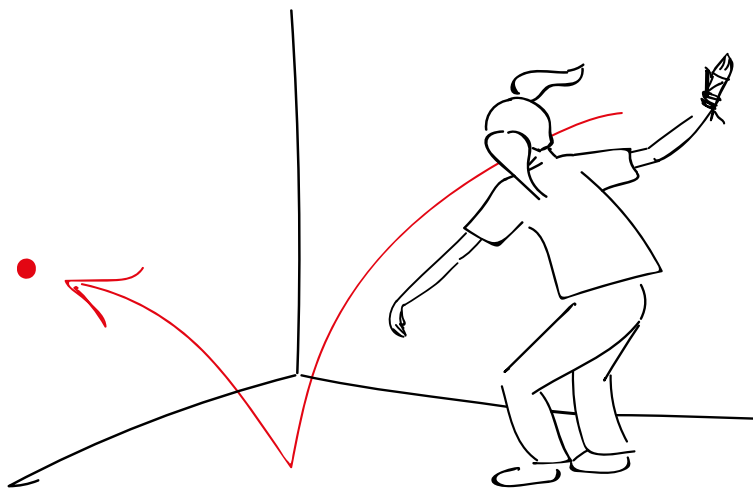
Llig, pensa, comparteix i actua

Pica-terra

Hola, equip, el repte d'aquesta prova és el següent:

Entre tots i totes, enfrontats a la paret, heu de fer 14 cops seguits, si bé la pilota ha de picar en terra abans de tocar la paret.

La pilota s'ha de **jugar de bo** (a l'aire o al primer bot).

Atenció:

Tothom ha de colpejar la pilota com a mínim tres vegades.

Variants per facilitar el repte:

1. Llançant i agafant.
2. Colpejant i agafant.
3. Triar si colpejar de manera continuada o agafar-la i colpejar.
4. Colpejar de manera continuada, jugant de bo.

Material necessari:

- Pilota de plàstic, d'escuma o de badana.
- Clarió per marcar una línia en la paret.

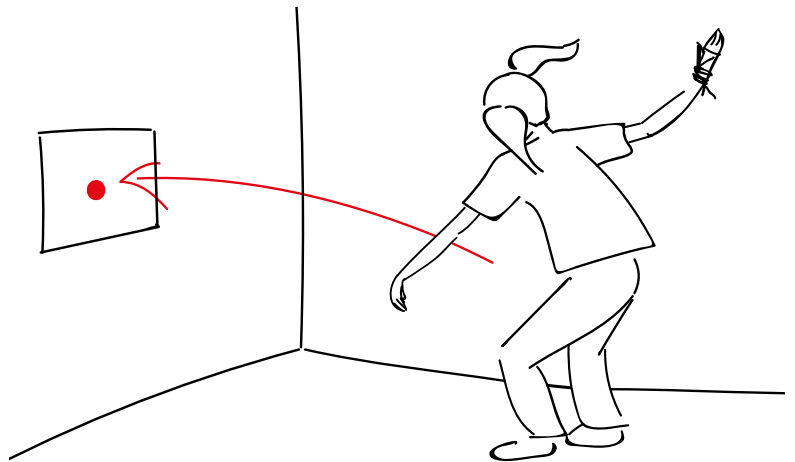
REpte COOPERATIU

Llig, pensa, comparteix i actua

..... A qui li vinga

Hola, equip, el repte d'aquesta prova és el següent:

Enfrontats a la paret, on hi ha un quadrat dibuixat, heu de colpejar entre tots i totes 10 vegades dins del quadrat després d'un màxim de dos bots.

Atenció:

Tothom ha de colpejar la pilota com a mínim tres vegades.

Variants:

1. Variar el mòbil: pilota d'escuma (més fàcil) o pilota de badana (més difícil).
2. Reduir el quadrat o dibuixar un cercle menut.
3. Jugar de bo: a l'aire o al primer bot.
4. Jugar en parelles agafats de la mà.

Material necessari:

- Pilota de plàstic, d'escuma o de badana.
- Clarió per pintar un quadrat a la paret.

REpte COOPERATIU - COMPETITIU

Llig, pensa, comparteix i actua

..... **Vull ser la reina**

Hola, equip, el repte d'aquesta prova és el següent:

En una filera ordenada davant de la paret, la primera persona és la **reina**.

S'ha de colpejar la pilota contra la paret i qui falla es posa al final de la filera. Si la reina erra, el següent en la filera ocupa el lloc de la reina. L'objectiu és ser la reina.

Atenció:

La jugadora o el jugador que l'erra s'ha de posar al final de la filera.

Variants:

1. Variar el mòbil: pilota d'escuma o de badana.

Material necessari:

- Pilota de plàstic, d'escuma o de badana.

ANNEX IX. Rúbrica de JOCS A PARET DE QUART

Cr. A.	Indicadors d'èxit	PILOTARI DE BLANC	PILOTARI AFICIONAT/ADA	PILOTARI APRENT/A	PILOTARI INICIANT-SE
4.1	4.1.1 Coneix normes bàsiques.	Coneix i aplica sempre les normes dels jocs a paret.	Coneix i aplica quasi sempre les normes dels jocs a paret.	Coneix i aplica de vegades les normes dels jocs a paret.	No coneix les normes ni les característiques dels jocs a paret.
	4.1.2 Reconeix com a patrimoni.	Sap i valora que és un joc tradicional propi de la nostra cultura que s'ha de protegir.	Sap i valora que és un joc tradicional propi de la nostra cultura.	Sap que és un joc tradicional propi de la nostra cultura, però no valora la seua importància.	No sap que es tracta d'un joc tradicional propi de la nostra cultura.
4.2	4.2.1 Participa activament.	Participa acceptant les normes, ajudant els i les altres i gaudint del joc.	Participa acceptant les normes i gaudint del joc.	Participa acceptant les normes, encara que de vegades té conflictes amb els altres.	No participa o participa sense respectar les normes.
	4.2.2 Autonomia en el joc.	Iguala el joc tenint en compte els companys/anyes, contrincants, la pilota, el terreny de joc i l'adaptació de les normes perquè tots i totes hi participen. I sempre resol els dubtes amb el diàleg.	Iguala el joc tenint en compte els companys/anyes, contrincants, la pilota, el terreny de joc i l'adaptació de les normes perquè tots i totes hi participen. I quasi sempre resol els dubtes amb el diàleg.	Iguala algun element del joc com ara els companys/anyes, contrincants, la pilota, el terreny de joc, l'adaptació de les normes, però se n'oblida d'altres. De vegades resol els dubtes amb el diàleg.	No sap igualar el joc, tria els companys/anyes, contrincants, la pilota i el terreny de joc per guanyar amb facilitat. No resol els dubtes amb el diàleg.
4.3	4.3.1 Avisa.	Respecta els valors: avisa en traure, reconeix les faltes, respecta el rival i saluda.	Respecta els valors, però de vegades no n'acompleix algun.	Segueix els valors, però moltes vegades no els fa.	No avisa en traure, no alça la mà quan fa falta i s'oblida de saludar els i les altres.
	4.3.2 Reconeix les faltes.				
	4.3.3 Respecta companys/anyes.				
	4.3.4 Saluda.	Rúbrica de valors (ANNEX I - CAP. 1 Rúbrica de valors).			

Rúbrica de JOCS A PARET DE QUART

Cr. A.	Indicadors d'èxit	Excel·lent PILOTARI DE BLANC	Assolit PILOTARI AFICIONAT/ADA	En procés PILOTARI APRENTENT/A	Iniciat PILOTARI INICIANT-SE
4.4	4.4.1 Utilitza els colps.	Colpeja sempre la pilota que ve rebotada de la paret. Trau de manera efectiva.	Sol colpejar la pilota que ve rebotada de la paret. Sol traure de manera efectiva, encara que no és molt regular.	Li costa colpejar la pilota que ve de la paret, encara que colpeja sempre quan se les adoba.	Quasi mai colpeja la pilota que ve de la paret. Només colpeja les pilotes senzilles, com ara en traure.
	4.4.2 Consciència en la millora del colp.	S'adona del seu progrés en les fases del colp i té interès a seguir millorant.	S'adona del seu progrés en les fases del colp.	S'adona del seu progrés en les fases del colp però no en quin grau.	No s'adona del progrés en les fases del colp ni busca ajuda per superar-les.
4.5	4.5.1 Coopera per superar reptes motrius.	Coopera en grup per superar un repte motriu participant activament, utilitzant diàleg i consens.	Coopera en grup per superar reptes motrius utilitzant diàleg i consens.	Coopera en grup per superar reptes motrius deixant-se portar pels altres, sense iniciativa pròpia.	No coopera en grup per superar un repte motriu o mostra desinterès per la tasca.
4.6	4.6.1 Realitza les rutines de calfament.	Realitza les rutines de manera autònoma, seguint la progressió amb interès per millorar.	Realitza les rutines de manera autònoma seguint la progressió.	Realitza les rutines de manera autònoma però sense seguir la progressió.	No realitza o mostra desinterès en les rutines.
	4.6.2 Es renta en acabar la sessió.	Es renta sempre amb sabó de manera autònoma.	Es renta quasi sempre amb sabó.	Es renta quan el mestre o la mestra li ho recorda.	No se sol rentar.

ANNEX X. Rutina d'AUTOAVALUACIÓ DE CINQUÉ

NOM I COGNOMS

MARCA AMB UNA X LA CASELLA QUE ACONSEGUISQUES EN EL TEMPS ESTABLIT.

	SESSIONS			
	1	2	3	4
FASE 1 Jo i la pilota				
1.1. Llançar la pilota i agafar-la 10 vegades seguides amb una mà.				
1.2. Colpejar la pilota i agafar-la 10 vegades seguides amb una mà.				
1.3. Colpejar la pilota a l'aire de manera contínua 10 vegades seguides amb una mà.				
1.4. Colpejar la pilota alternant amb les dues mans 10 vegades seguides.				
FASE 2 Jo, la pilota i l'espai				
2.1. Llançar la pilota contra la paret i agafar-la amb una mà 10 vegades seguides.				
2.2. Colpejar la pilota contra la paret amb una mà i agafar-la amb les dues 10 vegades seguides.				
2.3. Colpejar la pilota contra la paret i tornar a colpejar-la després de més d'un bot 10 vegades seguides.				
2.4. Colpejar la pilota contra la paret i tornar a colpejar-la jugant-la de bo (a l'aire o al primer bot) 10 vegades seguides.				
FASE 3 Jo, la pilota, l'espai i el company/a				
3.1. Colpejar la pilota contra la paret amb el company/a 4 vegades seguides entre tots dos alternativament.				
3.2. Colpejar la pilota contra la paret amb el company/a 10 vegades seguides entre tots dos alternativament.				
3.3. Colpejar la pilota contra la paret amb el company/a jugant-la de bo 6 vegades seguides entre tots dos alternativament.				
3.4. Colpejar la pilota contra la paret amb el company/a jugant-la de bo 10 vegades seguides entre tots dos alternativament.				
FASE 4 Jo, la pilota, l'espai, el company/a i l'adversari/ària Juga una partideta contra un/a contrincant				
4.1. Utilitze només la mà dominant, sense controlar la direcció de la pilota.				
4.2. Utilitze tant la mà dreta com l'esquerra, però sense controlar la direcció de la pilota.				
4.3. Utilitze tant la mà dreta com l'esquerra, controlant la direcció de la pilota.				
4.4. Utilitze tant la mà dreta com l'esquerra, controlant la direcció de la pilota i portant la iniciativa en el joc.				

ANNEX XI. Fitxes de REPTES COOPERATIUS DE CINQUÉ

REpte COOPERATIU

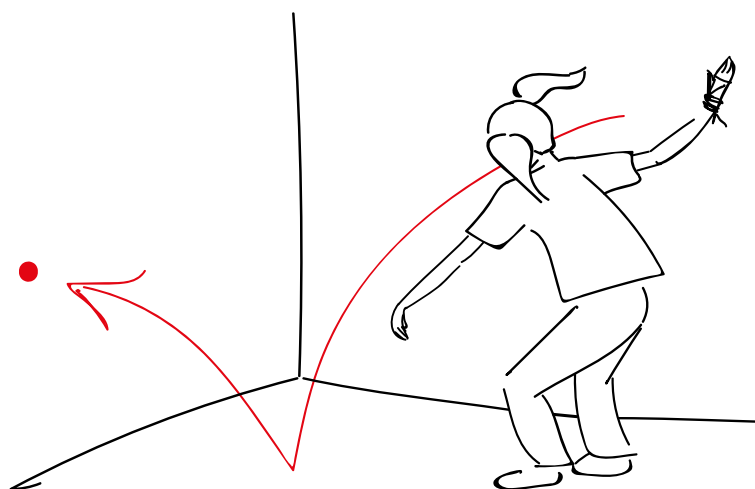
Llig, pensa, comparteix i actua

Pica-terra

Hola, equip, el repte d'aquesta prova és el següent.

Entre tots i totes, enfrontats a la paret, heu de fer 14 colps seguits, si bé la pilota ha de picar en terra abans de tocar la paret.

La pilota s'ha de **jugar de bo** (a l'aire o al primer bot).

Atenció:

Tothom ha de colpejar la pilota com a mínim tres vegades.

Variants per facilitar el repte:

1. Llançant i agafant.
2. Colpejant i agafant.
3. Triar si colpejar de manera continuada o agafar-la i colpejar.
4. Colpejar de manera continuada, jugant de bo.

Material necessari:

- Pilota de plàstic, d'escuma o de badana.
- Clarió per marcar una línia en la paret.

ANNEX XII. Rúbrica de JOCS A PARET DE CINQUÉ

Cr. A.	Indicadors d'èxit	PILOTARI DE BLANC	PILOTARI AFICIONAT	PILOTARI APRENT	PILOTARI INICIANT-SE
5.1	5.1.1 Coneix normes bàsiques.	Coneix i aplica sempre les normes dels jocs a paret.	Coneix i aplica quasi sempre les normes dels jocs a paret.	Coneix i aplica de vegades les normes dels jocs a paret.	No coneix les normes ni les característiques dels jocs a paret.
	5.1.2 Reconeix com a patrimoni.	Sap i valora que és un joc tradicional propi de la nostra cultura que s'ha de protegir.	Sap i valora que és un joc tradicional propi de la nostra cultura.	Sap que és un joc tradicional propi de la nostra cultura, però no valora la seua importància.	No sap que es tracta d'un joc tradicional propi de la nostra cultura.
5.2	5.2.1 Participa activament.	Participa acceptant les normes, ajudant els i les altres i gaudint del joc.	Participa acceptant les normes i gaudint del joc.	Participa acceptant les normes, encara que de vegades té conflictes amb els altres.	No participa o participa sense respectar les normes.
	5.2.2 Autonomia en el joc.	Iguala el joc tenint en compte els companys/anyes, contrincants, la pilota, el terreny de joc i l'adaptació de les normes perquè tots i totes hi participen. I sempre resol els dubtes amb el diàleg.	Iguala el joc tenint en compte els companys/anyes, contrincants, la pilota, el terreny de joc i l'adaptació de les normes perquè tots i totes hi participen. I quasi sempre resol els dubtes amb el diàleg.	Iguala algun element del joc com ara els companys/anyes, contrincants, la pilota, el terreny de joc, l'adaptació de les normes, però se n'oblida d'altres. De vegades resol els dubtes amb el diàleg.	No sap igualar el joc, tria els companys/anyes, contrincants, la pilota i el terreny de joc per guanyar amb facilitat. No resol els dubtes amb el diàleg.
5.3	5.3.1 Avisa.	Respecta els valors: avisa en traure, reconeix les faltes, respecta el rival i saluda.	Respecta els valors, però de vegades no n'acompleix algun.	Segueix els valors, però moltes vegades no els fa.	No avisa en traure, no alça la mà quan fa falta i s'oblida de saludar a tothom.
	5.3.2 Reconeix les faltes.				
	5.3.3 Respecta companys/anyes.				
	5.3.4 Saluda.	Rúbrica de valors (ANNEX I - CAP. 1 Rúbrica de valors).			

Rúbrica de JOCS A PARET DE CINQUÉ

Cr. A.	Indicadors d'èxit	PILOTARI DE BLANC	PILOTARI AFICIONAT	PILOTARI APRENT	PILOTARI INICIANT-SE
5.4	5.4.1 Consciència en la millora del colp.	S'adona del seu progrés en les fases del colp i té interès a seguir millorant.	S'adona del seu progrés en les fases del colp.	S'adona del seu progrés en les fases del colp però no en quin grau.	No s'adona del progrés en les fases del colp ni busca ajuda per superar-les.
	5.4.2 Autoavaluació.	Valora cada dia l'acompliment de la tasca de manera responsable.	Valora cada dia l'acompliment de la tasca amb alguna dificultat.	Valora cada dia l'acompliment de la tasca amb prou dificultats.	No és capaç de valorar l'acompliment de la tasca.
5.5	5.5.1 Realitza les rutines de calfament.	Realitza les rutines de manera autònoma, seguint la progressió amb interès per millorar.	Realitza les rutines de manera autònoma seguint la progressió.	Realitza les rutines de manera autònoma però sense seguir la progressió.	No realitza o mostra desinterès en les rutines.
	5.5.2 Es renta en acabar la sessió.	Es renta sempre amb sabó de manera autònoma.	Es renta quasi sempre amb sabó.	Es renta quan el mestre o la mestra li ho recorda.	No se sol rentar.

ANNEX XIII. Rutina d'AUTOAVALUACIÓ DE SISÉ

NOM I COGNOMS

MARCA AMB UNA X LA CASELLA QUE ACONSEGUISQUES EN EL TEMPS ESTABLIT.

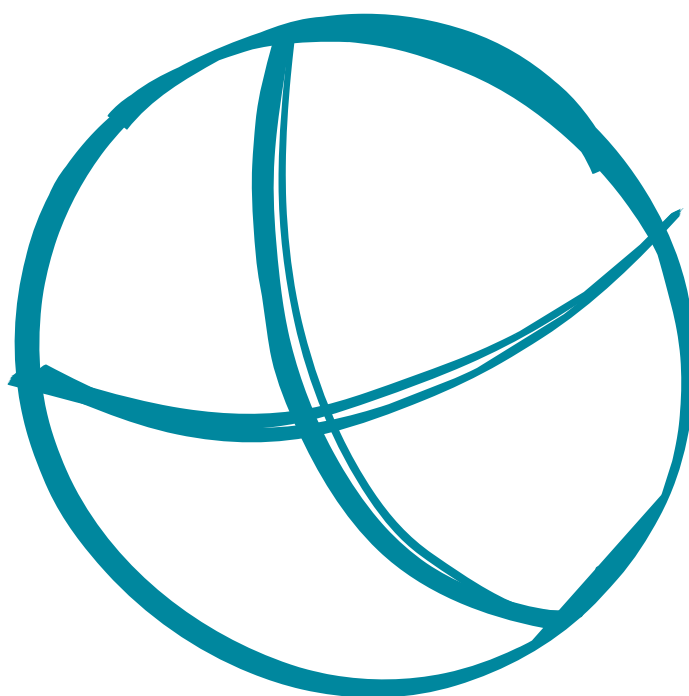
	SESSIONS			
	1	2	3	4
FASE 2 Jo, la pilota i l'espai				
2.1. Llançar la pilota contra la paret i agafar-la amb una mà 10 vegades seguides.				
2.2. Colpejar la pilota contra la paret amb una mà i agafar-la amb les dues 10 vegades seguides.				
2.3. Colpejar la pilota contra la paret i tornar a colpejar-la després de més d'un bot 10 vegades seguides.				
2.4. Colpejar la pilota contra la paret i tornar a colpejar-la jugant-la de bo (a l'aire o al primer bot) 10 vegades seguides				
FASE 3 Jo, la pilota, l'espai i el company/a				
3.1. Colpejar la pilota contra la paret amb el company/a 4 vegades seguides entre tots dos alternativament.				
3.2. Colpejar la pilota contra la paret amb el company/a 10 vegades seguides entre tots dos alternativament.				
3.3. Colpejar la pilota contra la paret amb el company/a jugant-la de bo 6 vegades seguides entre tots dos alternativament.				
3.4. Colpejar la pilota contra la paret amb el company/a jugant-la de bo 10 vegades seguides entre tots dos alternativament.				
FASE 4 Jo, la pilota, l'espai, el company/a i l'adversari/ària Juga una partideta contra un/a contrincant				
4.1. Utilitze només la mà dominant, sense controlar la direcció de la pilota.				
4.2. Utilitze tant la mà dreta com l'esquerra, sense controlar la direcció de la pilota.				
4.3. Utilitze tant la mà dreta com l'esquerra, controlant la direcció de la pilota.				
4.4. Utilitze tant la mà dreta com l'esquerra, controlant la direcció de la pilota, portant la iniciativa en el joc.				

ANNEX XIV. Rúbrica de JOCS A PARET DE SISÉ

Cr. A.	Indicadors d'èxit	PILOTARI DE BLANC	PILOTARI AFICIONAT/ADA	PILOTARI APRENTENT/A	PILOTARI INICIANT-SE
6.1	6.1.1 Coneix normes bàsiques.	Coneix i aplica sempre les normes dels jocs a paret.	Coneix i aplica quasi sempre les normes dels jocs a paret.	Coneix i aplica de vegades les normes dels jocs a paret.	No coneix les normes ni les característiques dels jocs a paret.
	6.1.2 Reconeix jocs a paret.	És conscient i mostra interès per la diversitat de jocs a paret d'arreu del món.	És conscient de la diversitat de jocs a paret d'arreu del món.	No és conscient encara que mostra interès de la diversitat de jocs a paret d'arreu del món.	No és conscient ni mostra interès de la diversitat de jocs a paret d'arreu del món.
6.2	6.2.1 Participa activament.	Participa acceptant les normes, ajudant els i les altres i gaudint del joc.	Participa acceptant les normes i gaudint del joc.	Participa acceptant les normes, encara que de vegades té conflictes amb els altres.	No participa o participa sense respectar les normes.
	6.2.2 Autonomia en el joc.	Iguala les partides tenint en compte els companys/anyes, contrincants, la pilota, el terreny de joc i l'adaptació de les normes perquè tots i totes hi participen. I sempre resol els dubtes amb el diàleg.	Iguala les partides tenint en compte els companys/anyes, contrincants, la pilota, el terreny de joc i l'adaptació de les normes perquè tots i totes hi participen. I quasi sempre resol els dubtes amb el diàleg.	Iguala algun element de la partida com ara els companys/anyes, contrincants, la pilota, el terreny de joc, l'adaptació de les normes, però se n'oblida d'altres. De vegades resol els dubtes amb el diàleg.	No sap igualar les partides, tria els companys/anyes, contrincants, la pilota i el terreny de joc per guanyar amb facilitat. No resol els dubtes amb el diàleg.
	6.3.1 Avisa.	Respecta els valors: avisa en traure, reconeix les faltes, respecta el rival i saluda.	Respecta els valors, però de vegades no n'acompleix algun.	Segueix els valors, però moltes vegades no els fa.	No avisa en traure, no alça la mà quan fa falta i s'oblida de saludar els i les altres.
	6.3.2 Reconeix les faltes.				
	6.3.3 Respecta companys/anyes.				
	6.3.4 Saluda.				
Rúbrica de valors (ANNEX I - CAP. 1 Rúbrica de valors).					

Rúbrica de JOCS A PARET DE SISÉ

Cr. A.	Indicadors d'èxit	PILOTARI DE BLANC	PILOTARI AFICIONAT/ADA	PILOTARI APRENT/A	PILOTARI INICIANT-SE
6.4	6.4.1 Consciència en la millora del colp.	S'adona del seu progrés en les fases del colp i té interès a seguir millorant.	S'adona del seu progrés en les fases del colp.	S'adona del seu progrés en les fases del colp però no en quin grau.	No s'adona del progrés en les fases del colp ni busca ajuda per superar-les.
	6.4.2 Autoavaluació.	Valora cada dia l'acompliment de la tasca de manera responsable.	Valora cada dia l'acompliment de la tasca amb alguna dificultat.	Valora cada dia l'acompliment de la tasca amb prou dificultats.	No és capaç de valorar l'acompliment de la tasca.
6.5	6.5.1 Realitza les rutines de calfament.	Realitza les rutines de manera autònoma, seguint la progressió amb interès per millorar.	Realitza les rutines de manera autònoma seguint la progressió.	Realitza les rutines de manera autònoma però sense seguir la progressió.	No realitza o mostra desinterès en les rutines.
	6.5.2 Es renta en acabar la sessió.	Es renta sempre amb sabó de manera autònoma.	Es renta quasi sempre amb sabó.	Es renta quan el mestre o la mestra li ho recorda.	No se sol rentar.

9

**JOCS
DIRECTES**

9.1. JUSTIFICACIÓ

La gran varietat de modalitats de pilota valenciana que coneixem és fruit de l'adaptació dels jocs de pilota a mà, segle rere segle, als diferents territoris i les seues característiques i inquietuds. Aquesta riquesa esportiva i popular és un llegat que hem de conservar, donar a conèixer i impulsar. En els jocs de pilota directes, en les quals juguen dos equips enfrontats, aquesta diversitat de modalitats encara es fa més palesa.

Dins dels jocs directes en podem diferenciar **amb corda** (de canxa dividida) o **sense corda** (d'invasió). D'entre els jocs sense corda destaquem el **raspall**¹, el **nyago**² i les **llargues** amb les seues variants, com palma, perxa, contramà, curtes i galotxa antiga.

Són també molt diversos els **jocs per dalt corda**. Així mateix, entre d'altres, es poden classificar segons l'espai on es juguen: al carrer, com la **galotxa**, la **vareta**, la **pilota blanca** i la **pilota grossa**³; i al trinquet, on es juga a **escala i corda** i **rebot**.

No obstant això, a les darreries del segle XX, per evitar els problemes propis del joc al carrer (vehicles, senyals, cartells, fanals...), es construeixen carrers artificials, instal·lacions tancades que simulen un carrer amb els seus elements (balcons, portes, finestres, teulades...). També s'han construït canxes artificials de galotxa sense els elements característics del carrer i, a més, s'han introduït al trinquet modalitats típiques del carrer. Altres espais més menuts són el trinquet de pilota grossa, les galotxes o llotges, la galotxeta o el rebotet. D'altra banda s'han afegit altres modalitats novingudes com el **màdel**, que es juga a la pista de pàdel, i la **pilota platja**, que es juga en l'arena.

.....

¹ El raspall ja es tracta en el capítol 4.3, ja que és la modalitat més senzilla d'execució pràctica.

² El nyago és una modalitat desapareguda que es jugava a principis del segle XX a la zona de la Marina. Un joc de xiquets i xiquetes semblant anomenat "**arraconar**" es jugava a la Barona (la Plana Alta). D'altra banda, aquests jocs tenen un antecessor, l'**episkyros** de l'antiga Grècia.

³ Tradicionalment s'ha jugat al trinquet de pilota grossa, però hui en dia també es practica al carrer, com és el cas del barri de Campanar (València).

9.2. ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

Amb aquest itinerari formatiu en primària de pilota valenciana pretenem que el nostre alumnat siga conscient de l'evolució dels jocs, conega la gran riquesa lúdica que representa el nostre esport i l'estime. Una bona excusa per a qui vulga abordar aquest tema des d'una **perspectiva cultural i etnològica**.

Abordem, doncs, en els últims cursos de primària, l'ensenyament d'unes modalitats més complexes coordinativament, els jocs directes, en els quals es juga enfrontats, colpejant la pilota de bo (llevat del raspall i el nyago). Aquest aprenentatge comportarà, a més, una millora de la coordinació ull-mà, del colp, de la percepció espai-temps i de la interacció tant amb el company o companya i l'adversari o adversària; tot això, fomentant l'autonomia en el joc i assumint i assimilant els **valors** propis de la pilota valenciana.

El fet de **"jugar la pilota de bo"** que ve directament del contrincant que, a més, en algunes modalitats, ha de superar una corda, suposa pujar un graó en el procés d'ensenyament-aprenentatge de la pilota. És per això que plantegem la introducció d'aquesta unitat en cinqué i sisé curs, després que l'alumnat sàpia jugar a raspall i als jocs a paret de manera autònoma, responsable i amb el bagatge assolit en unitats anteriors. Tot i això, comencem amb activitats de cooperació, passant per la col·laboració, per a arribar al joc competitiu al final de sisé. No volem deixar de destacar la potencialitat d'aprenentatge que representa el joc directe en el desenvolupament motor del nostre alumnat. A xiquets i xiquetes d'aquestes edats els resulta altament motivador i engrescador quan aconsegueixen passar la pilota per dalt la corda i quan agafen dinamisme en el joc. Pensem que podria ser un moment adequat per explicar els tipus de colps⁴.

A més, en aquests cursos, podem plantejar-nos **introduir els jocs a ratlles**, tot i que s'ha de valorar la dificultat de comprensió d'aquestes modalitats en primària. Entenem que es tracta de la modalitat 'mare' de la pilota valenciana, que està molt estesa i arrelada a una part important del territori valencià i que considerem interessant tractar. No obstant això, hem realitzat un plantejament didàctic descomponent el joc en parts per tal d'adaptar-lo a les característiques evolutives de xiquets i xiquetes, i que siga capaç d'entendre la seua dinàmica. Ho hem deixat així, al final del procés, perquè el docent ho tinga com a material alternatiu i ho puga afegir després de la sessió 6.8, enllaçant amb el joc del nyago seguit.

Amb tot això, som també conscients que és complex ensenyar modalitats de joc directe a les escoles, bé per la **falta d'espais apropiats, parets adequades** o bé pel nivell de dificultat implícit. És per això que el **material que ací presentem és flexible i adaptable** a la realitat del centre i als diferents nivells de l'alumnat i tracta de donar resposta a aquestes condicions.

.....

⁴ Per conèixer els colps i la seua tècnica podeu consultar l'annex 4.1.6 del llibre de Pérez i col. (2018, p. 276-282) i la tesi de Martínez (2012), apartat 2.7.2, Condicionants tècnics (p. 94-101).

Per aquests motius, al principi d'aquesta progressió didàctica **recomanem** utilitzar **espais reduïts o curts, pilotes grans i lentes** (poc pesades), iniciant el procés amb **activitats cooperatives i col·laboratives**, donant molta importància a la continuïtat del joc i no tant al marcador, ensenyant-los a pactar bé la partida per tal d'igualar-la.

A mesura que l'aprenentatge avança, ens podem plantejar la possibilitat d'anar allargant espais (jugar amb tot el minitriquet escolar) i de reduir la mida de la pilota (pilota de badana). Com més distància de joc, més dificultat tindrà l'alumnat en el colp de la pilota i més frustracions ocasionarà.

Aspectes que dificulten l'aprenentatge	Adaptacions en l'aprenentatge
● Colpejar la pilota per dalt corda. ● Exigències tècniques complexes: ▶ Jugar de bo. ▶ Ferir. ▶ Jugar-la de rebot. ▶ Fer la caiguda d'escala. ● Elements de l'espai de joc: al trinet amb l'escala, el tamborí, i al carrer amb les voreres, les finestres, els balcons, els fanals... ● Comunicació entre jugadors/ores; dubtes sobre qui està millor situat per colpejar la pilota. ● Incertesa en el joc: la velocitat, les trajectòries i el bot de la pilota.	● Pilotes més grans, lleugeres, molles i lentes amb poc de bot. ● Possibilitat de llançar, d'empomar i colpejar, d'adobar. ● Nombre de bots: deixar més d'un bot. ● Dimensions de la canxa: acurtant en un inici i adaptant al nivell de l'alumnat. ● Variar l'alçària de la corda: ▶ Més baixa: més fàcil de passar la pilota, però menys temps de reacció per col·locar-se. ▶ Més alta: passa el contrari. ● Col·locació segons el nivell: alumnat menys coordinat, més a prop de la corda perquè puguin passar la pilota per dalt d'aquesta, i a poc a poc tractar de canviar les posicions. ● Fer grups reduïts: 2x2, 3x3. ● Començar amb jocs cooperatius, passant pels col·laboratius i acabar competint.

Adaptacions didàctiques pel joc directe i per dalt corda.

De manera concreta, l'aplicació didàctica consta de 12 sessions en progressiva complexitat, passant del joc cooperatiu al joc competitiu al final del procés.

Curs	Títol de la unitat	Nombre de sessions	Temporització
5é	Cooperem	4	Primer trimestre
6é	Joc directe	8	

Distribució de sessions de joc directe.

En aquesta proposta didàctica tornem a utilitzar estratègies metodològiques basades en els reptes, concretament en els reptes cooperatius que augmenten la participació i la inclusió i que desperten interès i una motivació extra per a l'alumnat per tal d'aconseguir l'objectiu proposat, donant molta importància al pacte.

Cal recordar que, amb aquests reptes cooperatius, volem fomentar l'aprenentatge competencial, l'adquisició de valors cívics i socials, de convivència i respecte per la diversitat i l'acceptació de les diferències, en què els diferents nivells de l'alumnat en el joc de pilota no s'han d'afrontar com un inconvenient, sinó com un aspecte que ha de superar tot el grup.

En cinqué proposem la creació d'un joc que pretén facilitar la comprensió de l'aparició de tantes modalitats de pilota valenciana al llarg del temps. Ja en sisé passem a conèixer i practicar un ventall ampli d'aquestes modalitats: jocs directes sense corda com el nyago, algunes més complexes com el joc a ratlles i d'altres amb corda com la galotxa o pilota grossa. Tot i que sabem que, per qüestió de temps, es veuen de manera ràpida, és important que coneguen la gran riquesa motriu de la pilota valenciana per transmetre el gran valor patrimonial, cultural i esportiu del joc a mà del nostre poble.

Concretament, per introduir els jocs amb corda i el joc a ratlles partim d'una proposta comuna: el nyago (sessió 6.8). A partir d'ací tenim dues possibilitats: la primera seria tractar els jocs per dalt corda (tal com està plantejat en la línia didàctica) i la segona seria passar a les dues últimes sessions per iniciar el joc a ratlles (llevat de la sessió 6.8, el joc de nyago seguit amb corda). En les sessions del joc a ratlles, a causa de la seua dificultat de comprensió per part de xiquets i xiquetes, hem decidit descompondre el joc i treballar-lo per parts. **Per la nostra experiència, hem comprovat que la dificultat més gran ve donada en la comprensió del canvi de camp quan s'ha de jugar la ratlla.** Per això en la nostra proposta abordem primer aquest aprenentatge de manera vivenciada per poder passar a tractar les altres fases posteriors per assimilar la dinàmica del joc.

9.3. ADEQUACIÓ A LES INSTAL·LACIONS I RECURSOS

Considerem que unes instal·lacions prou adients per a aquesta unitat serien les instal·lacions específiques de pilota (frontó, trinquet i galotxeta). En cas de no disposar d'aquestes caldria adaptar espais del centre.

Adaptacions en espais i material

Espais a l'escola

- Jugar a la pista poliesportiva marcant línies de joc, amb possibilitat d'afegir-hi una corda.
- Utilitzar les parets del gimnàs (interiors i exteriors) o qualsevol paret del pati.
- En cas de tindre una paret lateral, l'altre costat pot estar delimitat per una línia.
- Alguns passadissos es poden convertir espais adients per al joc.
- Delimitar espais de joc:
 - Per dalt corda: entre uns 3 i 5 m d'ample i 10 i 15 m de llarg.
 - Sense corda: entre uns 5 i 8 m d'ample i 20 i 30 m de llarg.
- Quan el pis no és massa llis aconsellem jugar amb pilotes més grans per evitar que faça bots estranys.
- Per subjectar la corda podem usar: tacs a les parets per posar i llevar femelles, ventoses en cas de tindre vidre, pals llastats com els de bàdminton o voleibol o piques amb basses amb pes, també fanals, arbres, canals, reixes, etc.
- **Instal·lacions específiques de pilota** (frontó, trinquet i galotxeta):
 - Galotxetes i frontó: posar una corda enmig i jugar per dalt amb una pilota mitjana d'escuma o de plàstic.
 - Trinquet: dividir-lo en dues canxes. En cadascuna de les canxes, posar una corda enmig i jugar per dalt amb una pilota mitjana d'escuma o de plàstic.

Altres instal·lacions

Utilitzar instal·lacions externes al centre com: pavelló, trinquet, frontó, pistes de pàdel, esquaix, etc., on el mestre o la mestra adaptarà la seua sessió (consulteu el capítol 3).

Temps lliure o d'esbargiment

- Oferir possibilitats de joc en moments d'esbargiment (pati i menjador):
- Donar opcions per muntar i desmuntar camps de manera segura (cordes, pilotes...).
 - Pintar o marcar amb cinta adhesiva a terra les línies pertinents.
 - Possibilitar campionats de pilota.

Alçària de la corda

- Recomanem posar-la entre 0,5 m i un metre d'alçària.
- En funció de l'activitat es pot pujar, baixar o destensar la corda.

Tipus de pilotes

L'èxit o el fracàs de les activitats ve condicionat pel material emprat, per això plantejem la progressió següent, que garantirà la continuïtat i la seguretat del joc:

1. Globus.
2. Pilotes mitjanes de plàstic o d'escuma de poc pes (Ø 20 cm).
3. Pilotes d'escuma menudes o d'iniciació al tenis de baixa pressió.
4. Pilotes de badana de poc pes (27 g) fins i tot, pilotes elaborades pel mateix alumnat (**ANNEX IV - CAP. 3 Fabricació d'una pilota**).

9.4. SESSIONS

snoiss

Sessió: **Pilota voladora**

CURS 5É

SESSIÓ 5.14

UNITAT 12. COOPEREM

Descripció: sessió on iniciarem els jocs de canxa dividida.

Indicadors d'èxit: 5.7.1 i 5.7.2.

Espais i materials: pista poliesportiva amb terreny llis o gimnàs, pilotes de diferents grandàries, guix i corda o similar, amb suport per enganxar.

Valors: HONRADESA: complir les normes i alçar la mà per reconèixer les pròpies faltes.

RECONEXIMENT: donar la mà.

HONESTEDAT: avisar per iniciar el joc.

RESPONSABILITAT: dialogar per resoldre situacions en el joc i tornar el quinze en cas de dubte.

EMPATIA: conèixer i valorar les necessitats dels altres.

EQUITAT: acceptar i compensar les diferències.

PATRIMONI CULTURAL: utilitzar expressions de pilota.

1

PART INICIAL

Explicació de la unitat

En la pilota valenciana hi ha diferents formes de jugar que formen diferents modalitats de joc. En cursos anteriors ja hem jugat a raspall i contra la paret (frontó, frare, pareteta, one wall...). Ara practicarem jocs directes i per dalt corda, que solen ser més complicats, ja que la pilota s'ha de jugar de bo, passar-la per dalt d'una corda, i a més, hi ha la ferida a l'inici del quinze.

Algunes d'aquestes modalitats per dalt corda són:

escala i corda, galotxa, pilota grossa, galotxetes de Monòver, pilota blanca, rebot, rebotet, a vareta, tocar escala... nosaltres en veurem algunes durant 5é i 6é.

Durant aquestes quatre sessions de cinqué farem reptes i dinàmiques grupals en què s'haurà de col·laborar amb companys i companyes per iniciar-se als jocs per dalt corda i per comprendre la seua diversitat.

5'

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

Podem preguntar:

- Coneixen algun joc o esport que es juga per dalt corda o amb xarxa? I alguna modalitat de pilota valenciana per dalt corda?

- Heu vist alguna partida de pilota valenciana en què es jugue per dalt corda? Sabeu per què es diu corda i no xarxa?

Pilotes fora per dalt corda

Dos equips, situats cadascun a un costat d'un camp dividit per una xarxa i tot l'alumnat disposarà d'una pilota.

Al senyal llançaran totes les pilotes que tinguen i les que els arriben a l'altre camp.

Al senyal d'"estàtues!" tots i totes paren i es queden congelats. Guanya l'equip que tinga menys pilotes al seu camp.

Variants:

- Colpejant la pilota. Agafar-la, adobar-nos-la i colpejar-la. També podem adobar-la a un company/a.

- Colpegem la pilota amb la mà sense agafar-la, només podran qui estiga situat darrere del tot.

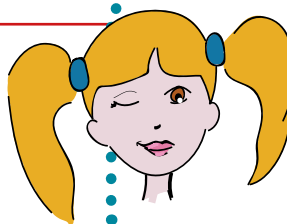

x 2

10'

Feedback

- Gaudim tots i totes del joc i ho fem respectant les normes, després del senyal no llancem ni colpegem més. (Honradesa)
- Tothom guanya, hem gaudit junts practicant molts colps. Gràcies, m'ho he passat molt bé. (Reconeixement)

Adobar és llançar la pilota molleta per facilitar-nos o facilitar a un altre o altra el colp.

PART PRINCIPAL

2

El quadrat 1x1

Dibuixem a terra un quadrat de 3x3 m, que al mateix temps dividirem en 4 quadrats iguals d'1,5 m de costat. En parelles, cada alumne/a es fica en un quadrat, un davant de l'altre. Jugarem 1x1 amb una pilota de plàstic que bote.

Sempre s'ha de colpejar la pilota després que aquesta haja botat i amb moviment ascendent de la mà, fent que bote dins del quadrat de l'oponent. Si algú la tira fora, fa que bote damunt la ratlla o no la pot tornar al primer bot, s'anota un punt. Guanya qui té menys punts.

Als dos quadrats del costat es pot ficar una altra parella que també jugaran entre ells o elles 1x1.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Aquesta disposició inicial afavorirà la distribució de l'espai per al següent joc.
- Adaptació del joc "cuatro x cuatro" d'APeFADAL.

10'

El quadrat 4x4

Jugarem igual que al joc anterior, però ara 4x4, és a dir, tots i totes contra totes i tots. Es podrà colpejar la pilota cap a qualsevol dels altres tres quadrats i l'inici del joc sempre es farà en diagonal. Saca qui falla.

15'

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Ens basem en les mateixes normes del joc anterior.
- Les variants dificulten el joc.

Variants:

- No es permet tornar la pilota al camp d'on ve.
- Jugareu en parelles mixtes 2X2. Cada volta colpeja un equip.
- Colpejar i canviar de posició al camp on l'has colpejada. No es permet tornar-la al camp d'on ve la pilota, ja que es queda sense ningú/una.
- Podem fer els camps més grans (doble o bé posar-nos 1x1 en un camp de quatre, ocupant dos quadres).

PART FINAL

3

Reflexió final

Coneixeu jocs o esports de canxa dividida?

5'

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Reflexió sobre les característiques dels jocs de canxa dividida (espais separats, colp o llançament alternatiu, joc individual o en equip, etc.). Comparar amb jocs de raqueta, voleibol... que són posteriors als jocs de pilota a mà.

5'

Recollida del material i neteja personal.

Sessió: **Reptes cooperatius**

UNITAT **12. COOPEREM**

CURS 5é

SESSIÓ 5.15

Descripció: sessió de joc directe per dalt corda per fomentar la cooperació i l'autonomia mitjançant reptes cooperatius.

Indicadors d'èxit: 5.1.1, 5.2.1, 5.3.1, 5.4.1, 5.4.2, 5.5.1, 5.5.2, 5.7.1 i 5.7.2

Espais i materials: pista poliesportiva amb terreny llis o gimnàs, pilotes de diferents grandàries, bancs suecs, corda o similar amb suport per enganxar, indiaques i fitxes amb els reptes cooperatius. (**ANNEX I: Rúbrica per a l'alumnat de cinqué** i **ANNEX II: Fitxes de reptes cooperatius de cinqué**).

Valors: RESPECTE A LA DIVERSITAT: fomentar la màxima participació de tots i totes i respectar les diferents opinions per igual.
EMPATIA: conèixer i valorar les necessitats dels altres.
EQUITAT: acceptar i compensar les diferències.
RESPONSABILITAT: dialogar per resoldre situacions en el joc.
RECONeixEMENT: donar la mà.
PATRIMONI CULTURAL: utilitzar expressions de pilota.

1

PART INICIAL

Presentació de la rúbrica d'aprenentatge cooperatiu

La rúbrica es penjarà en un lloc visible per fer conscients a l'alumnat de com millorar la seua cooperació. Mostrem i comentem els indicadors que tindrem en compte en la realització dels reptes cooperatiu i del repte de creació d'un joc de pilota.

5'

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

ANNEX I: Rúbrica per a l'alumnat de cinqué.

Que no caiga!

Han de colpejar una pilota (de platja, globus gran o similar) sense que caiga a terra. No es pot colpejar dues vegades seguides.

Variant:

Comptar un punt cada vegada que tots els i les membres del grup l'hagen colpejada

Variant:

Reduir la grandària de la pilota. Podem deixar un bot

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

Orientar l'alumnat sobre la posició a l'espai: hem d'estar relativament a prop, fer genuflexió per colpejar la pilota i fer-ho cap a dalt perquè hi haja temps a arribar.

Si no disposem d'una pilota gran i lenta, ho podem fer amb una indiaca o amb una pilota de plàstic botadora deixant un bot abans de cada colp. Aquesta última adaptació pot ser una alternativa per a l'alumnat menys hàbil.

x 2

10'

Feedback

- Triem buscant un consens amb quina pilota juguem i en quin espai. (Respecte a la diversitat)
- Tots i totes ho podem aconseguir? (Empatia)
- Busquem possibles solucions on tots i totes participen. (Equitat)
- Resolem les coses parlant i arribant a un acord. (Responsabilitat)
- Hem superat el repte, ho hem aconseguit totes i tots junts. (Reconeixement)

PART PRINCIPAL

2

Reptes cooperatius per dalt corda

Disposem a l'alumnat en grups heterogenis i els repartim un dossier amb els reptes que han d'anar superant al seu ritme:

1. "Juguem per dalt del banc"
2. "Colpegem i rodem la corda"
3. "Fem volar la indiaca"
4. "Pilota vòlei"

25'

6

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

ANNEX II: Fitxes de reptes cooperatius de cinqué

S'ha de tindre en compte les característiques d'aquesta estratègia metodològica per tal d'aplicar-les correctament (grups heterogenis, respecte a la diversitat del grup, afavorir la participació de tots i totes, etc.).

Per tal d'assegurar que el repte siga cooperatiu s'han de seguir els passos següents:

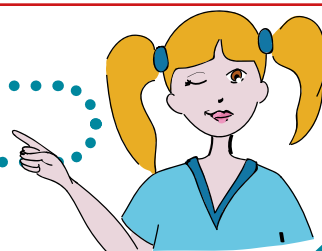
1. Lectura grupal del repte.
2. Pensar, compartir i pactar com superar-ho.
3. Tractar de superar-ho.
4. Buscar una nova manera de superar el repte.

Si no són capaços/ces de superar el repte es poden aplicar variants per facilitar-lo i si el superen amb facilitat es poden aplicar variants per complicar-lo.

Feedback

- Triem buscant un consens amb quina pilota juguem i en quin espai. (Respecte a la diversitat)
- Escoltem i valorem l'opinió de tots i totes? (Respecte a la diversitat)
- Tots i totes ho podem aconseguir? (Empatia)
- Busquem possibles solucions on tots i totes participen. (Equitat)
- Resolem les coses parlant i arribant a un acord. (Responsabilitat)
- Hem superat el repte, ho hem aconseguït totes i tots junts. (Reconeixement)

"Jugar de bo" és jugar la pilota a l'aire o al primer bot.

PART FINAL

3

Reflexió final

Quines dificultats heu trobat per superar els reptes?

5'

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

Per poder superar el repte s'han de tindre en compte els diferents nivells dintre del grup. És important l'opinió de tots i totes, considerar totes les propostes i no menysprear cap intervenció.

5'

Recollida del material i neteja personal.

Sessió: **El joc del meu poble**

UNITAT **12. COOPEREM**

CURS 5é

SESSIÓ 5.16

Descripció: sessió cooperativa de creació d'un joc de pilota per dalt corda.

Indicadors d'èxit: 5.1.1, 5.2.1, 5.3.1, 5.4.1, 5.4.2, 5.5.1, 5.5.2, 5.7.1 i 5.7.2.

Espais i materials: pista poliesportiva amb terreny llis o gimnàs, pilotes de diferents grandàries, guix, corda o similar amb suport per enganxar, indiaques, fitxa amb el repte cooperatiu i la fitxa de registre del joc. **(ANNEX III: Repte cooperatiu "El joc del meu poble").**

Valors: RESPECTE A LA DIVERSITAT: fomentar la màxima participació de tots i totes i respectar les diferents opinions per igual.
EMPATIA: conèixer i valorar les necessitats dels altres.
EQUITAT: acceptar i compensar les diferències.
RESPONSABILITAT: dialogar per resoldre situacions en el joc.
RECONeixEMENT: donar la mà.
PATRIMONI CULTURAL: conèixer aspectes del joc i modalitats.

1

PART INICIAL

15, 30, val i joc

Amb una pilota de goma blaneta o de platja, la colpegen cap a dalt cridant a cada colp: "15, 30, val", i a la de "joc", colpejar la pilota tractant de matar (colpejar a algú/una). Ningú pot colpejar dues vegades seguides.

A qui li colpeja suma una lletra de la paraula:

P-I-L-O-T-A.

Si després de l'últim colp s'empoma, s'emporta la lletra qui l'ha colpejada.

2

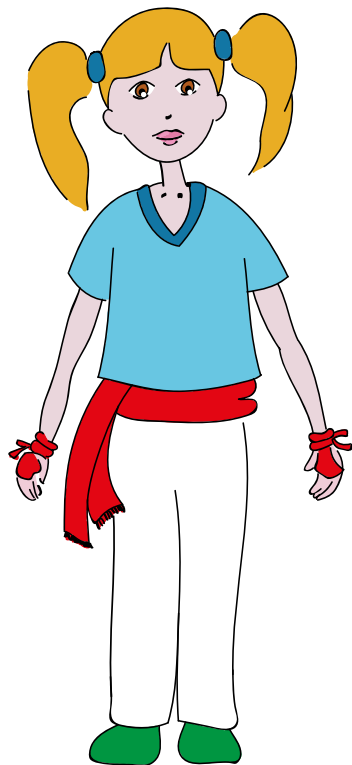
PART PRINCIPAL

Repte cooperatiu "El joc del meu poble"

Disposem a l'alumnat en grups heterogenis i els repartim el repte per crear un joc de pilota per dalt corda. Se'ls repartirà la fitxa de registre del joc on hauran d'escriure les normes i dinàmiques del nou joc creat.

Deixarem a la seua disposició diferents tipus de materials (pilotes variades, cordes, bases per enganxar la corda, guix...). Cada grup inventarà el joc i el practicarà en un espai diferent, triat per ells i elles o pel professorat.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

ANNEX III: Repte cooperatiu “El joc del meu poble”

- Mateixes orientacions que l'activitat “Reptes cooperatius per dalt corda” de la sessió 5.15.
- En la pròxima sessió es convertiran en mestres i ensenyaran el seu joc a la resta de la classe. Amb aquesta activitat tractarem de donar resposta al motiu pel qual hi ha tantes modalitats en pilota valenciana.

- **“La ferida”**: Jugada de precisió per iniciar els quinze en diferents modalitats. S'ha de llançar o colpejar la pilota superant algun obstacle (corda, vareta, línia...) i fer que caiga dins d'un dau.

PART FINAL

3

Reflexió final

L'espai ha sigut un factor important per crear el teu joc?

5'

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Tenim un gran ventall de modalitats. Això ha passat perquè es tracta d'un joc de carrer, que s'ha anat adaptant a les característiques del lloc, als gustos, interessos i característiques de la gent que hi viu i, fins i tot, al seu clima.
- En moltes d'aquestes només varia la manera d'iniciar el joc.
- El que hem fet és un exemple d'una possible creació d'alguna de les modalitats del joc de pilota.

5'

Recollida del material i neteja personal.

Sessió: El joc del meu poble

UNITAT 12. COOPEREM

CURS 5é

SESSIÓ 5.17

Descripció: sessió en què mostren i practiquen el joc creat en la sessió anterior.

Indicadors d'èxit: 5.1.1, 5.2.1, 5.3.2, 5.4.1, 5.4.2, 5.6.1, 5.6.2, 5.7.1 i 5.7.2.

Espais i materials: pista poliesportiva amb terreny llis o gimnàs, pilotes de diferents grandàries, guix, corda o similar amb suport per enganxar, indiques i fitxa de registre del joc.

Valors: RESPECTE A LA DIVERSITAT: fomentar la màxima participació de tots i totes i respectar les diferents opinions per igual.

EMPATIA: conèixer i valorar les necessitats dels altres.

EQUITAT: acceptar i compensar les diferències.

RESPONSABILITAT: dialogar per resoldre situacions en el joc i tornar el quinze en cas de dubte.

RECONeixEMENT: donar la mà.

HONESTEDAT: avisar per iniciar el joc.

HONRADESA: alçar la mà per reconèixer les pròpies faltes.

PATRIMONI CULTURAL: conèixer aspectes del joc i modalitats.

1

PART INICIAL

15, 30, val i joc. 5 tantos

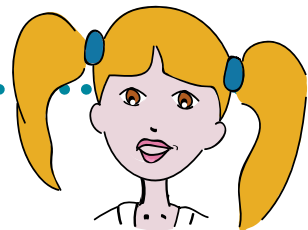
Igual que el joc de la sessió anterior, però en lloc de sumar lletres, quan algú és colpejat, perd un joc, 5 tantos. En començar tots i totes tenen 25 tantos (la puntuació del raspall) i van restant de 5 en 5 quan perden jocs. Si, després de l'últim colp, s'empoma, es lleven 5 tantos qui l'ha colpejada. Ningú pot colpejar dues vegades seguides.

6

5'

Quan un equip guanya un joc en pilota valenciana s'apunta 5 tantos. Les partides, en la major part de modalitats, solen ser múltiples de 5: raspall a 25, escala i corda a 60 o galotxa a 70.

2

PART PRINCIPAL

El joc del meu poble

S'ajunten amb el grup de la sessió anterior, munten el seu joc i el practiquen per fer-se'n experts/ertes.

5'

6

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Mateixes orientacions que l'activitat "Reptes cooperatius per dalt corda" de la sessió 5.15.
- Repassaran les normes del joc que van crear i anotar en la fitxa de registre del joc. Si hi ha algun aspecte que no està del tot clar ho resoldran dialogant i buscant el consens.

Feedback

- Els mateixos de l'activitat "Reptes cooperatius per dalt corda" de la sessió 5.15.

Ensenyem el joc del meu poble

Reagrupem, fent grups en què hi haja algú expert de cada poble.
Cada grup va a un poble (espai de joc).
L'expert o experta d'aquest espai fa l'explicació del joc, ajudant-se de la fitxa de registre del joc, i seguidament tots i totes el practiquen.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

Cada 8 minuts aproximadament tot el grup canvia de poble.

Feedback

- Cal avisar perquè tothom estiga preparat dient **"Va de bo!"**. (Honestedat)
- Jo sé el que ha passat, ho accepte i alce la mà. (Honradesa)
- Resolem les coses parlant i arribant a un acord. (Responsabilitat)
- Si no s'arriba a un acord, es pot repetir el punt. (Responsabilitat)
- Escoltem i valorem l'opinió de tots i totes? (Respecte a la diversitat)
- Mirem si els equips estan descompensats. (Empatia)
- Si a una persona li cal adaptar alguna norma (pegar dos cops, aturar la pilota per colpejar-la), ens hi adaptem. (Equitat)
- Bona partida, he gaudit molt amb tu i amb vosaltres. (Reconeixement)

PART FINAL

3

Autoavaluació

S'explica el material d'autoavaluació (diana) perquè sàpien completar-lo

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

ANNEX IV. Diana d'autoavaluació de cinqué: "El joc del meu poble"

- Anem repassant els indicadors de la rúbrica d'avaluació per a l'alumnat perquè vagin acolorint cada aspecte de la diana.
- Ens interessa que siguin conscients de les dificultats trobades i de les millors solucions que han pogut trobar: destacant el consens, el diàleg i el pacte inclusiu.

Reflexió final

- Els diferents jocs dels pobles que has conegut eren semblants o diferents del teu?
- En què s'assemblen?
- En què es diferencien?

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

Remarcant el valor patrimonial.

De la mateixa manera que el nostre alumnat ha adaptat el seu joc a les peculiaritats de l'espai, materials, interessos, habilitats, costums, etc., al llarg de la història, la pilota, en diferents zones geogràfiques, ha evolucionat de manera diferent segons aquestes mateixes característiques.

Si aquest repte el convertim en competitiu, introduïm la puntuació, el canvi de camp i la ferida sempre del mateix costat, estarem jugant a una modalitat de pilota valenciana.

Modalitats de pilota valenciana per dalt corda existents: escala i corda, galotxa, perxa, vareta, galotxetes de Monòver, rebot, rebotet de l'Olleria, pilota blanca...

Recollida del material i neteja personal.

Sessió: **Nyago**

CURS 6.º

SESSIÓ 6.7

UNITAT 15. JOC DIRECTE

Descripció: sessió on aprofundirem i practicarem la modalitat del nyago.

Indicadors d'èxit: 6.1.1, 6.2.1, 6.2.2, 6.2.3, 6.2.4, 6.3.2, 6.4.1, 6.4.2, 6.6.1 i 6.6.2.

Espais i materials: pista poliesportiva amb terreny llis o gimnàs, pilotes de diferents grandàries i de badana.

Valors:

HONESTEDAT: avisar per iniciar el joc.

HONRADESA: alçar la mà per reconèixer les pròpies faltes.

RECONeixEMENT: donar la mà.

RESPECTE: no molestar a qui colpeja la pilota.

RESPECTE A LA DIVERSITAT: fomentar la màxima participació de tots i totes.

EMPATIA: conèixer i valorar les necessitats dels altres.

EQUITAT: acceptar i compensar les diferències.

PATRIMONI CULTURAL: utilitzar expressions de pilota.

1

PART INICIAL

Explicació de la unitat

Durant tota la primària heu anat coneixent el gran patrimoni en modalitats de pilota valenciana que tenim. Hem conegut modalitats com el raspall, les de joc indirecte com el frontó, el frare, etc., i algunes de joc directe per dalt corda. Ara n'introduïrem d'altres que, tot i ser també directes, es juguen sense corda i fins i tot es poden utilitzar les ratlles.

Són jocs amb més dificultat que adaptarem perquè tots i totes pugueu jugar.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

Podem esmentar algunes modalitats directes com ara el nyago, arraconar, llargues... i d'altres per dalt corda com l'escala i corda, la galotxa, la pilota grossa, les galotxetes de Monòver, la pilota blanca, el rebot o rebotet, la vareta, tocar escala...

5'

Guanyar terreny

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

Reflexionar al voltant de qui ha arribat al final del seu camp, vol dir que ha fallat més vegades.

Es posen enfrontats i separats per uns 2 metres amb una pilota mitjana de plàstic. La pilota s'empoma i es colpeja per passar-la. Si qui colpeja la passa bé i li cau, la persona a qui li cau fa dos passos grans cap arrere i qui ha colpejat en farà un cap avant. Es delimiten unes línies al fons. Quan algú/una arriba a aquestes línies és senyal que ha perdut.

10'

Feedback

- Cal avisar perquè tothom estiga preparat dient "Va de bo!". (Honestedat)
- Jo sé el que ha passat, ho accepte i alce la mà. (Honradesa)
- Bona partida, he gaudit molt amb tu i amb vosaltres. (Reconeixement)

PART PRINCIPAL

2

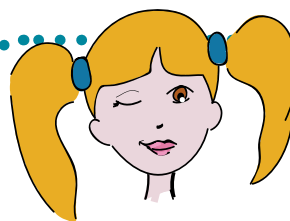
Llegenda del nyago

“Dues poblacions veïnes quedaven a mitjan camí entre els dos pobles per jugar a pilota. El joc consistia a colpejar la pilota alternativament tan fort com fora possible amb l'objectiu d'arribar a la primera casa de l'altre poble. Un poble iniciava el joc colpejant la pilota i l'altre havia de pararla, obligatòriament, amb qualsevol part del cos. Des d'on l'agafava la colpejava. El joc podia durar uns quants dies, ja que quan es feia de nit no podien continuar”.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

Història adaptada per motivar l'alumnat.

5'

“Nyagar”: és colpejar la pilota molt fort.

Juguem al nyago

En un camp d'uns 30 m × 9 m i amb una pilota de plàstic mitjana. L'objectiu és fer que la pilota passe la línia de fons de l'altre equip (línia de quinze), colpejant-la amb la mà. Iniciem el joc des d'un costat, amb la treta (colp fort). L'altre equip, per evitar que la pilota arribe a la línia de quinze, l'ha de parar amb qualsevol part del cos tan prompte com siga possible, agafar-la i colpejar-la fort (nyagar) cap a l'altre camp. Qui aconseguix l'objectiu s'anota un quinze i quan fan un joc, canvien de camp. Si en tractar de parar la pilota, aquesta s'escapa cap arrere, es colpeja des d'on s'agafa. En cas contrari, si s'escapa cap avant, s'ha d'endarrerir fins on s'ha tocat per primera vegada. Quan la pilota ix del terreny de joc per un costat, li toca colpejar a l'equip contrari des d'on se n'ha eixit. No es pot colpejar amb el puny tancat, ja que en aquesta modalitat es juga amb pilota xicoteta.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

Explicarem el joc amb un exemple pràctic entre dos equips. Podem posar noms reals als pobles per motivar-los. Es guiaran els equips per anar pactant les normes i tractar de fer el joc més equitatiu i inclusiu.

x

20'

Feedback

- Cal avisar perquè tothom estiga preparat dient “**Va de bo!**”. (Honestedat)
- Jo sé el que ha passat, ho accepte i alce la mà. (Honradesa)
- Triem buscant un consens amb quina pilota juguem i en quin espai. (Respecte a la diversitat)
- No moleste deixant-li espai perquè colpege. (Respecte)
- Resolem les coses parlant i arribant a un acord. (Responsabilitat)
- Si no s’arriba a un acord, es pot repetir el punt. (Responsabilitat)
- Mirem si els equips estan descompensats. (Empatia)
- Si a una persona li cal adaptar alguna norma (pegar dos cops, aturar la pilota per colpejar-la), ens hi adaptem. (Equitat)
- Tothom guanya, hem gaudit junts practicant una modalitat nova. (Reconeixement)

3

PART FINAL

Reflexió final

- Heu modificat alguna norma per igualar la partida?
- Què podíeu haver pactat?

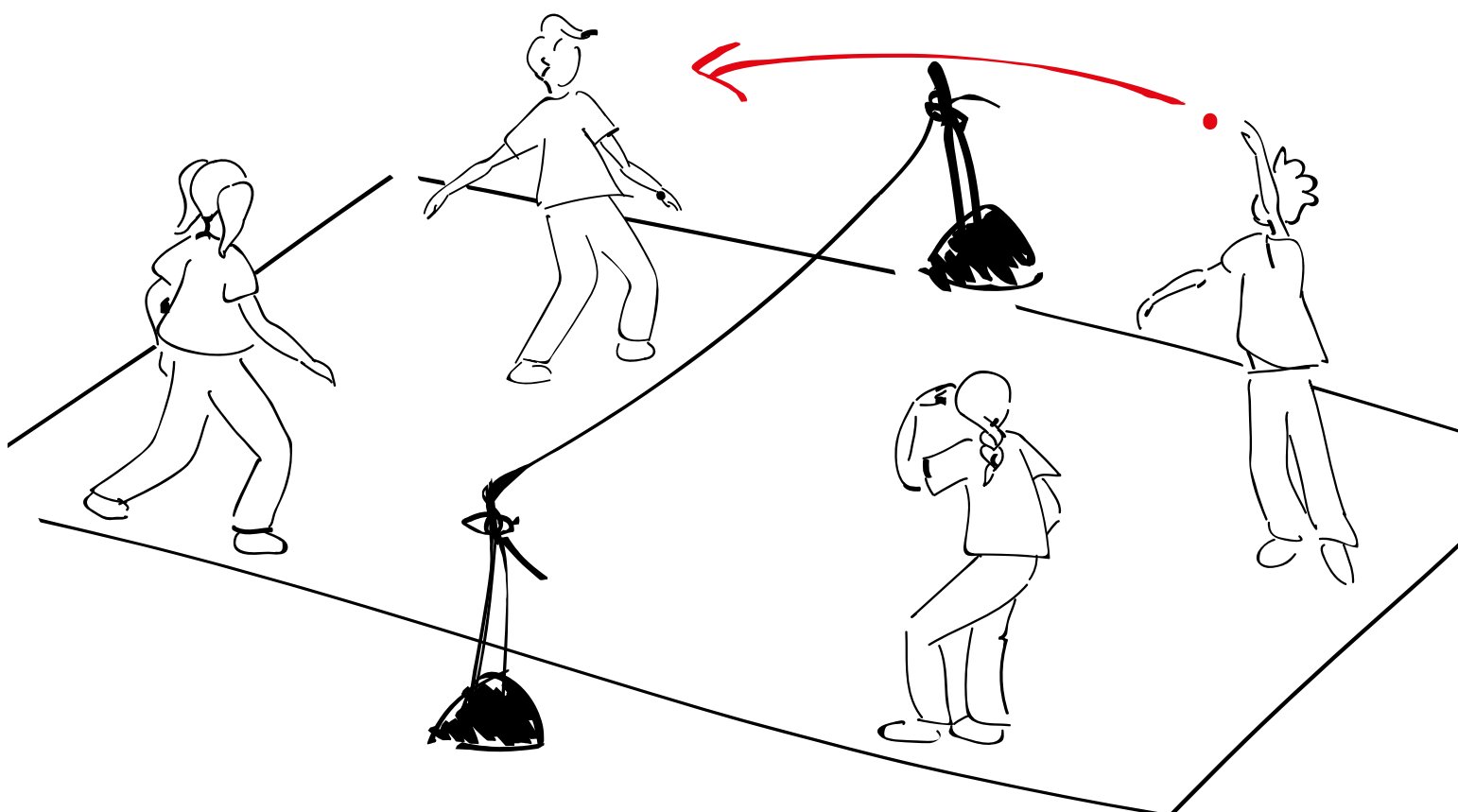
5'

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Parlar del pacte i recordar els aspectes del joc que es poden modificar per tal que tots i totes hi puguem participar de la manera més equitativa possible.

5'

Recollida del material i neteja personal.

Sessió: Introduïm la corda

UNITAT 15. JOC DIRECTE

CURS 6é

SESSIÓ 6.8

Descripció: sessió on a partir del nyago progressarem fins arribar a introduir la corda per dividir el camp.

Indicadors d'èxit: 6.1.1, 6.2.1, 6.2.2, 6.2.3, 6.2.4, 6.3.1, 6.3.2, 6.4.1, 6.4.2, 6.6.1 i 6.6.2.

Espais i materials: Pista poliesportiva amb terreny llis o gimnàs, pilotes de diferents grandàries, de badana i bases per posar la corda.

Valors: HONRADESA: acceptar els rols en el joc.

RESPECTE: no molestar a qui colpeja la pilota.

RESPONSABILITAT: dialogar per resoldre situacions en el joc i tornar el quinze en cas de dubte.

EMPATIA: conèixer i valorar les necessitats dels altres.

EQUITAT: acceptar i compensar les diferències.

HONESTEDAT: avisar per iniciar el joc.

RESPECTE A LA DIVERSITAT: fomentar la màxima participació de tots i totes.

RECONeixEMENT: donar la mà.

PATRIMONI CULTURAL: conèixer aspectes del joc i modalitats.

1

PART INICIAL

Feedback

Les 10 passades colpejant

Un equip ha de passar-se deu vegades seguides la pilota, agafant-la i colpejant-la amb la mà, sense que l'altre equip li la furte. Si ho aconsegueix, s'anota un quinze. L'equip que aconsegueixca un joc guanya

10'

6

X

6

- Jo sé què ha passat i accepto el nou rol. (Honradesa)
- No moleste deixant-li espai perquè colpege. (Respecte)
- Resolem les coses parlant i arribant a un acord. (Responsabilitat)
- Mirem si els equips estan descompensats. (Empatia)
- Si a una persona li cal adaptar alguna norma (pegar dos cops, aturar la pilota per colpejar-la), ens hi adaptem. (Equitat)
- Bona partida, he gaudit molt amb tu i amb vosaltres. (Reconeixement)

2

PART PRINCIPAL

Juguem al nyago

Igual que en la sessió anterior, però ara reduïm el nombre de components per equip per fomentar la participació.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Els preguntem per les normes que recorden de la sessió anterior per refrescar-ho.
- Tornarem a insistir en la possibilitat d'adaptar les normes per incloure tots i totes independentment de les seues habilitats.

Feedback

- Els mateixos de l'activitat "Juguem al nyago" de la sessió 6.7.

Nyago seguit

Juguem al nyago, però ara qui para la pilota té la possibilitat de colpejar-la directament jugant-la de bo (a l'aire o al primer bot). Si la para, ha de colpejar-la amb la mà no dominant, però si la colpeja sense parar-la, podrà fer-ho amb la mà que vulga.

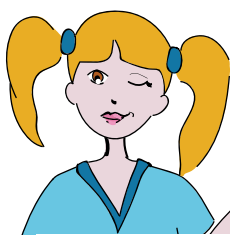
ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- En obligar a gastar la mà no dominant quan la paren fomentem que la juguen de bo.
- Insistir en el fet que si la pilota pega dos bots, ja no es podrà colpejar directament. Aquesta dinàmica serà beneficiosa quan ensenyem a jugar a llargues.

Feedback

- Els mateixos de l'activitat "Juguem al nyago" de la sessió 6.7.

"Recorda que jugar de bo és jugar la pilota a l'aire o al primer bot"

Nyago seguit amb corda

Seguim jugant a nyago com en l'activitat anterior, però posem una corda enmig del camp que dividirà el terreny en dos. Ara no es pot passar a l'altre camp. S'aconsegueix quinze si la pilota no passa per dalt corda o passa la línia de quinze de darrere de l'altre equip.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Per a igualar i facilitar el joc a l'alumnat menys hàbil els podem aconsellar que s'apropen a la corda per tindre més èxit en el colp. També podem dir-los que paren la pilota i la colpegen amb la mà que vulguen.

Feedback

- Els mateixos de l'activitat "Juguem al nyago" de la sessió 6.7.

PART FINAL

3

Reflexió final

Vos ha agradat jugar per dalt corda?

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- En posar la corda hem passat a jugar a un altre tipus de joc, jocs de canxa dividida.
- En la pròxima sessió explicarem algunes d'aquestes modalitats i farem un circuit.

Recollida del material i neteja personal.

Sessió: **Circuit de modalitats per dalt corda I**

UNITAT 15. JOC DIRECTE

CURS 6É

SESSIÓ 6.9

Descripció: sessió per jugar a modalitats per dalt corda.

Indicadors d'èxit: 6.1.1, 6.2.1, 6.2.2, 6.2.3, 6.2.4, 6.3.1, 6.3.2, 6.4.1, 6.4.2, 6.6.1 i 6.6.2.

Espais i materials: pista poliesportiva amb terreny llis, gimnàs o instal·lacions específiques de pilota, pilotes de diferents grandàries i de badana, materials per marcar els camps, bases per posar la corda, fitxes de rutina i modalitats. **(ANNEX VI. Rutina de joc directe en parelles i ANNEX VIII. Fitxes de modalitats).**

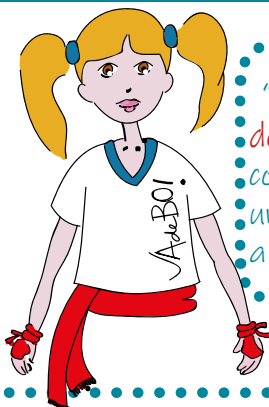
Valors: HONESTEDAT: avisar per iniciar el joc.
HONRADESA: alçar la mà per reconèixer les pròpies faltes.
RESPECTE A LA DIVERSITAT: fomentar la màxima participació de tots i totes.
RESPONSABILITAT: dialogar per resoldre situacions en el joc i tornar el quinze en cas de dubte.
EMPATIA: conèixer i valorar les necessitats dels altres.
EQUITAT: acceptar i compensar les diferències.
RECONeixEMENT: donar la mà.
PATRIMONI CULTURAL: conèixer aspectes del joc i modalitats.

1

PART INICIAL

Rutina joc directe

Penjarem en llocs visibles unes quantes fotocòpies de la rutina per parelles per practicar el colp directe o facilitar l'adquisició de passar la pilota per dalt corda.

"Saps diferenciar la treta de la ferida? La treta és colpejar fort la pilota i la ferida és un colp o llançament de precisió cap a un espai determinat (dau)".

10'

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

ANNEX VI. Rutina de joc directe en parelles.

Canvien d'activitat quan pensen que ja tenen dominada l'anterior. No ens importa que es queden en alguna d'aquestes, l'objectiu serà anar avançant i fer-ho cada dia millor.

2

PART PRINCIPAL

Circuit de modalitats per dalt corda

30'

Es dona a cada grup la fitxa amb una modalitat i se'ls diu l'espai on han d'anar. Agafen el material necessari i preparen l'espai per començar a jugar. El mestre o la mestra passarà per totes les estacions per comprovar que tot estiga correcte i resoldre dubtes.

Una vegada finalitzada la sessió, cada grup serà expert en una modalitat diferent. En la sessió següent organitzarem els grups, com a mínim, amb un expert/a de cadascuna de les modalitats practicades en aquesta sessió, que explicarà la seua modalitat.

x

x

Plantejarem dos tipus de circuit:

A. Centre amb instal·lacions específiques de pilota:

Galotxa o pilota blanca: al gimnàs o pati aprofitant una paret prou llisa.

Galotxes de Monòver: a la galotxeta.

Pilota grossa: al frontonet.

Rebot: al minitriquet, a la part del rest.

Escala i corda: al minitriquet, a la part del dau.

B. Centre sense instal·lacions específiques de pilota:

Galotxa: aprofitant qualsevol paret llisa.

Pilota blanca: enmig de la pista poliesportiva.

Pilota grossa: cal buscar una paret prou llisa.

Galotxes: cal buscar un espai amb una paret lateral prou llisa i una altra de rebot.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

ANNEX VIII. Fitxes de modalitats.

Explicarem que els valencians i les valencianes tenim un gran patrimoni en modalitats per dalt corda que s'ha de preservar. Es diferencien les unes de les altres per l'espai on es juguen i per la forma d'iniciar el joc (la forma de ferir).

Per a l'èxit d'aquests jocs és molt important reduir la grandària de la canxa i ampliar la grandària de la pilota.

Al centre amb instal·lacions específiques dividirem el minitriquet en dues parts per tal d'aprofitar aquest espai.

Feedback

- Cal avisar perquè tothom estiga preparat dient “**Va de bo!**”. (Honestedat)
- Jo sé el que ha passat, ho accepte i alce la mà. (Honradesa)
- Triem buscant un consens amb quina pilota juguem i en quin espai. (Respecte a la diversitat)
- Resolem les coses parlant i arribant a un acord. (Responsabilitat)
- Si no s'arriba a un acord, es pot repetir el punt. (Responsabilitat)
- Mirem si els equips estan descompensats. (Empatia)
- Si a una persona li cal adaptar alguna norma (pegar dos colps, aturar la pilota per colpejar-la), ens hi adaptem. (Equitat)
- Tothom guanya, hem gaudit junts practicant una modalitat nova. (Reconeixement)

PART FINAL

3

Reflexió final

Quin és l'aspecte del joc que canvia en cada modalitat? Per què penseu que canvia?

5'

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

Cal fer veure que totes les modalitats per dalt corda comparteixen unes mateixes normes, que l'aspecte que canvia és la manera d'iniciar el joc, que ve condicionada per l'espai on es juga i el tipus de pilota.

5'

Recollida del material i neteja personal.

Sessió: Circuit de modalitats per dalt corda II

UNITAT 15. JOC DIRECTE

CURS 6é

SESSIÓ 6.10

Descripció: sessió per jugar a modalitats de joc per dalt corda.

Indicadors d'èxit: 6.1.1, 6.2.1, 6.2.2, 6.2.3, 6.2.4, 6.3.1, 6.3.2, 6.4.1, 6.4.2, 6.6.1 i 6.6.2.

Espais i materials: pista poliesportiva amb terreny llis, gimnàs o instal·lacions específiques de pilota, pilotes de diferents grandàries i de badana, materials per marcar els camps i bases per posar la corda.

Valors:

HONESTEDAT: avisar per iniciar el joc.

HONRADESA: alçar la mà per reconèixer les pròpies faltes.

RESPECTE A LA DIVERSITAT: fomentar la màxima participació de tots i totes.

RESPONSABILITAT: dialogar per resoldre situacions en el joc i tornar el quinze en cas de dubte.

EMPATIA: conèixer i valorar les necessitats dels altres.

EQUITAT: acceptar i compensar les diferències.

RECONeixEMENT: donar la mà.

1

PART INICIAL

Rutina joc directe

10'

Penjarem en llocs visibles unes quantes fotocòpies de la rutina per parelles per practicar el colp directe o facilitar l'adquisició de passar la pilota per dalt corda.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

ANNEX VI. Rutina de joc directe en parelles.

Canvien d'activitat quan pensen que ja tenen dominada l'anterior. No ens importa que es queden en alguna d'aquestes, l'objectiu serà anar avançant i fer-ho cada dia millor.

PART PRINCIPAL

2

Circuit de modalitats per dalt corda

Organitzarem els grups, com a mínim, amb un expert/a de cadascuna de les modalitats practicades en la sessió 6.9 que s'encarregarà d'explicar la seua modalitat.

30'

Feedback

- Cal avisar perquè tothom estiga preparat dient “**Va de bo!**”. (Honestedat)
- Jo sé el que ha passat, ho accepte i alce la mà. (Honradesa)
- Triem buscant un consens amb quina pilota juguem i en quin espai. (Respecte a la diversitat)
- Resolem les coses parlant i arribant a un acord. (Responsabilitat)
- Si no s'arriba a un acord, es pot repetir el punt. (Responsabilitat)
- Mirem si els equips estan descompensats. (Empatia)
- Si a una persona li cal adaptar alguna norma (pegar dos colps, aturar la pilota per colpejar-la), ens hi adaptem. (Equitat)
- Tothom guanya, hem gaudit junts practicant una modalitat nova. (Reconeixement)

PART FINAL

3

Reflexió final

5'

- Vos han agradat les modalitats per dalt corda?
- Quina vos agrada més?
- Quina vos ha semblat més difícil?

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

Cal explicar que l'única d'aquestes modalitats que compta amb pilotaris professionals és l'escala i corda. Cal destacar també que n'hi ha d'altres que estan a punt de desaparèixer i que, nosaltres, coneixent-les i practicant-les, estem contribuint al fet que continuen existint.

5'

Recollida del material i neteja personal.

Sessió: Circuit de modalitats I

CURS 6é **SESSIÓ 6.11**

UNITAT 15. JOC DIRECTE

Descripció: sessió per gaudir de les modalitats apreses al llarg de l'etapa.

Indicadors d'èxit: 6.1.1, 6.2.1, 6.2.2, 6.2.3, 6.2.4, 6.3.1, 6.3.2, 6.4.1, 6.4.2, 6.6.1 i 6.6.2.

Espais i materials: pista poliesportiva amb terreny llis, gimnàs o instal·lacions específiques de pilota, pilotes de diferents grandàries i de badana, guants, marcadors, materials per marcar els camps i bases per posar la corda.

Valors: HONESTEDAT: avisar per iniciar el joc.

HONRADESA: alçar la mà per reconèixer les pròpies faltes.

RESPECTE A LA DIVERSITAT: fomentar la màxima participació de tots i totes.

RESPONSABILITAT: dialogar per resoldre situacions en el joc i tornar el quinze en cas de dubte.

EMPATIA: conèixer i valorar les necessitats dels altres.

EQUITAT: acceptar i compensar les diferències.

RECONeixEMENT: donar la mà.

1

PART INICIAL

Joc de Dau-Den

Agafats de la mateixa mà (que fa de corda), han de colpejar la pilota amb la mà lliure i fer que passe per damunt de les mans agafades. Per facilitar el joc ens podem asseure a la gatzoneta. També podem agafar un mocador, per fer la "corda" més llarga.

Variant:

Competitiu: pintar un dau a terra. La pilota ha de caure sempre dins del dau, passant per dalt corda.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

Plantejar com a joc col·laboratiu.

2

PART PRINCIPAL

Circuit de modalitats de pilota valenciana

Per fer la rotació, cal organitzar-se en dos grups: blaus i rojos. En acabar una estació, els blaus giraran en un sentit, i els rojos, en sentit contrari.

30'

Fer una classificació i seguir la proposta de puntuació següent:

- 1 punt per jugar.
- 1 punt per guanyar.
- 1 punt que dona l'altre equip per respectar els valors.

A. Circuit amb instal·lacions específiques:

1. Raspall: pista poliesportiva o gimnàs.
2. Nyago i llargues en una ratlla: pista poliesportiva.
3. Frontó valencià: frontó.
4. Galotxetes de Monòver: galotxetes.
5. Rebot: meitat del trinquet.
6. Pilota blanca: meitat del trinquet.

B. Circuit sense instal·lacions específiques:

1. Raspall.
2. Joc a paret: pareteta, frontball i one wall.
3. Nyago i llargues en una ratlla.
4. Pilota blanca.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Cal recordar: els valors, les diferències entre joc directe i indirecte, la treta i la ferida, etc.
- El que més ens interessa és que l'alumnat siga autònom, que utilitzen el pacte per igualar.
- Si troben que els equips estan descompensats de nivell, els plantejem la possibilitat que es refacen els equips i en acabant tornen amb el seu equip inicial en la rotació.

Feedback

- Els mateixos de l'activitat "Circuit de modalitats per dalt corda", sessió 6.9.

PART FINAL

3

Reflexió final

Quina modalitat de les que has practicat t'agrada més?

5'

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Han de reflexionar al voltant de la diversitat de les modalitats del joc de pilota valenciana.

5'

Recollida del material i neteja personal.

Sessió: Circuit de modalitats II

UNITAT 15. JOC DIRECTE

CURS 6É

SESSIÓ 6.12

Descripció: sessió per gaudir de les modalitats apreses al llarg de l'etapa.

Indicadors d'èxit: 6.1.1, 6.2.1, 6.2.2, 6.2.3, 6.2.4, 6.3.1, 6.3.2, 6.4.1, 6.4.2, 6.6.1 i 6.6.2.

Espais i materials: pista poliesportiva amb terreny llis, gimnàs o instal·lacions específiques de pilota, pilotes de diferents grandàries i de badana, guants, marcadors, materials per marcar els camps i bases per posar la corda.

Valors: HONESTEDAT: avisar per iniciar el joc.

HONRADESA: alçar la mà per reconèixer les pròpies faltes.

RESPECTE A LA DIVERSITAT: fomentar la màxima participació de tots i totes.

RESPONSABILITAT: dialogar per resoldre situacions en el joc i tornar el quinze en cas de dubte.

EMPATIA: conèixer i valorar les necessitats dels altres.

EQUITAT: acceptar i compensar les diferències.

RECONeixEMENT: donar la mà.

1

PART INICIAL

Adaptació de l'spikeball

Pintem un cercle de 60-70 cm a terra. L'objectiu del joc és agafar i colpejar alternativament la pilota per fer-la botar dins del cercle i que els contrincants no l'agafe abans que bote fora.

Variants:

- L'alumnat més hàbils ho poden fer colpejant directament.
- Es pot jugar dos contra dos: un/a l'agafa, l'adoba i l'altre/a la colpeja.

2

PART PRINCIPAL

Circuit de modalitats de pilota valenciana

Igual sessió 6.11.

30'

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

Les mateixes orientacions de l'activitat "Circuit de modalitats de pilota valenciana" de la sessió 6.11.

Feedback

- Els mateixos de l'activitat "Circuit de modalitats per dalt corda" de la sessió 6.9.

3

PART FINAL

Reflexió final

Quina modalitat se't dona millor? És de joc directe, joc directe per dalt corda o de joc indirecte?

5'

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

Fem resum de com classifiquem les diferents modalitats de pilota valenciana.

5'

Recollida del material i neteja personal.

Sessió: **Jugar la ratlla**

CURS **6é**

SESSIÓ **6.13**

UNITAT 15. JOC DIRECTE

Descripció: progressió d'aprenentatge per iniciar els jocs a ratlles.

Indicadors d'èxit: 6.1.1, 6.2.1, 6.2.2, 6.2.3, 6.2.4, 6.3.1, 6.3.2, 6.4.1, 6.4.2, 6.5.1, 6.6.1 i 6.6.2.

Espais i materials: pista poliesportiva amb terreny llis o gimnàs, pilotes de diferents grandàries, de badana i cons per marcar les ratlles.

Valors: HONRADESA: acceptar els rols en el joc i alçar la mà per reconèixer les pròpies faltes.

RECONEXIMENT: donar la mà.

HONESTEDAT: avisar per iniciar el joc.

RESPONSABILITAT: dialogar per resoldre situacions en el joc i tornar el quinze en cas de dubte.

PART INICIAL

1

Pilotes al fons

Dividim el grup en dos equips. Cada grup a un costat del camp dividit per la meitat, i no es pot envair el camp contrari. Cada jugador/a tindrà una pilota i al senyal del mestre o mestra, colpegen les pilotes tractant que aquestes passen la línia de fons o toquen la paret del fons contrària. L'alumnat que aconseguisca que la pilota passe la línia o toque la paret alçarà la mà per indicar-ho al mestre/a perquè compte un punt.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

10'

x 2

Amb aquesta activitat treballarem dos aspectes que després ens serviran per al joc a ratlles:

- La treta.
- Fer el quinze, passant la pilota la línia de fons.

Feedback

- Gaudim tots i totes del joc i ho fem respectant les normes, després del senyal no llancem ni colpegem més. (Honradesa)
- Jo sé el que ha passat i ajude a comptar alçant la mà. (Honradesa)
- Tothom guanya, hem gaudit junts practicant molts colps. (Reconeixement)

2

PART PRINCIPAL

Explicació dels jocs a ratlles

Els jocs que aprendrem ara afegim un nou element: les ratlles. Com el seu nom indica, es van marcant unes ratlles per tal d'aconseguir guanyar terreny a l'equip rival per tal de fer-li el quinze.

Ho farem en dues sessions i anirem aprenent les diferents parts o fases del joc per acabar jugant a llargues.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Són jocs complexos on l'alumnat ha de construir el seu aprenentatge per comprendre'ls.
- Per entendre millor els jocs a ratlles els dividim en quatre fases:

Fase 1: La treta o ferida.

Fase 2: Fer el quinze passant la línia de fons.

Fase 3: Fer la ratlla.

Fase 4: Jugar la ratlla o les ratlles.

- Pel que fa a les fases primera i segona, l'alumnat ja les té assimilades de quan vam jugar al nyago seguit.
- En aquesta sessió començarem pel que és més complex d'entendre, jugar la ratlla, per tal que ho vivencien. I en la sessió següent practicarem fer la ratlla per acabar unint totes les fases i jugar a una ratlla.

Jugar la ratlla (Fase 4)

Delimitem un camp d'uns 30 m. Als 20 m, marquem una ratlla (posem un con). Un grup, amb una pilota cadascun/una, darrere de la línia de fons, tracta de traure perquè la pilota travesse la ratlla marcada. L'altre equip, situat a 5 m darrere de la ratlla, ha d'eixir corrent a intentar parar les pilotes abans que la travessen. Cada pilota que passa la ratlla suma un punt per a l'equip que trau i canvien de camp per traure l'altre equip.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Una estratègia que podem emprar si tenen dificultat a comprendre com guanyar la ratlla seria dir que la pilota és una **BOMBA** i on es para, explota; si explota al meu camp, he perdut.
- Podem iniciar aquest joc jugant per parelles, per tal de facilitar l'organització i la comprensió.

Feedback

- Cal avisar perquè tothom estiga preparat dient “**Va de bo!**”. (Honestedat)
- Jo sé el que ha passat, ho accepto i alce la mà. (Honradesa)
- Resolem les coses parlant i arribant a un acord. (Responsabilitat)
- Si no s'arriba a un acord, es pot repetir el punt. (Responsabilitat)
- Tothom guanya, hem gaudit junts practicant una modalitat nova. (Reconeixement)

Jugar la ratlla mòbil (Fase 4)

Continuem amb la dinàmica del joc anterior, però ara canviem la ratlla de posició (canviem el con de lloc):

- Ratlla a 15 m (camp més reduït per a qui trau).
- Ratlla a 25 m (camp més gran per a qui trau).

Variant:

Cada vegada que canvien, un dels dos equips pot triar on posar la ratlla

x 2

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Aquestes diferents situacions de la ratlla ens ajudaran a entendre la importància d'aquesta per guanyar el quinze.
- Reflexionem que un camp més menut de defensar suposarà més possibilitats de guanyar el quinze, i un camp més gran, per tant, menys possibilitats.

Feedback

- Els mateixos de l'activitat anterior “Jugar la ratlla” de la sessió 6.13.

PART FINAL

3

Reflexió final

Segons la posició de la ratlla, quan és més fàcil fer el punt?

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Arribem a la conclusió que resulta més fàcil fer el punt quan tinc el camp més menut (la ratlla està més a prop de la meua línia de fons).
- Convé comentar que el pròxim dia explicarem com es fa la ratlla.

Recollida del material i neteja personal.

Sessió: **Fer la ratlla**

CURS 6É **SESSIÓ 6.14**

UNITAT 15. JOC DIRECTE

Descripció: progressió d'aprenentatge per iniciar els jocs a ratlles.

Indicadors d'èxit: 6.1.1, 6.2.1, 6.2.2, 6.2.3, 6.2.4, 6.3.1, 6.3.2, 6.4.1, 6.4.2, 6.6.1 i 6.6.2.

Espais i materials: pista poliesportiva amb terreny llis o gimnàs, pilotes de diferents grandàries, de badana i cons per marcar les ratlles.

Valors: HONRADESA: acceptar els rols en el joc i alçar la mà per reconèixer les pròpies faltes.

HONESTEDAT: avisar per iniciar el joc.

RESPECTE A LA DIVERSITAT: fomentar la màxima participació de tots i totes.

RESPONSABILITAT: dialogar per resoldre situacions en el joc i tornar el quinze en cas de dubte.

EMPATIA: conèixer i valorar les necessitats dels altres.

EQUITAT: acceptar i compensar les diferències.

RECONeixEMENT: donar la mà.

PATRIMONI CULTURAL: conèixer aspectes del joc i modalitats.

1

PART INICIAL

Pilota roja

Tot l'alumnat intenta colpejar una pilota per tal de matar la resta. A qui colpeja diu "falta" i s'asseu. Es salvarà si maten a qui l'ha mort. Els morts i mortes es poden ajudar agafant les pilotes soltes i adobant-se-la a qui encara està viu per a què li done a qui l'ha matat.

Introduïm progressivament tres pilotes com a màxim.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

Jugar preferiblement en un espai tancat.

És un joc molt dinàmic on hi ha moltes oportunitats de colpejar, estímuls i interaccions entre l'alumnat.

10'

Feedback

- Jo sé el que ha passat, ho accepte i m'assec. (Honradesa)

2

PART PRINCIPAL

Explicació del joc a ratlles

Una vegada ja heu entès com es juga a una ratlla, passarem a vivenciar com es fan, per finalitzar jugant a ratlles.

Partirem de la dinàmica del nyago seguit que vam jugar en una sessió 6.8, on féiem la treta pegant fort a la pilota i, per tal d'aconseguir el quinze, havíem de passar la línia de fons.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

Els recordem el joc del "nyago seguit" de la sessió 6.8.

5'

El nyago seguit jugant-la de bo (Fase 3)

Juguem al nyago seguit, on el jugador/a ha de colpejar la pilota directament jugant-la de bo (a l'aire o al primer bot), o si pega més d'un bot, parar-la i colpejar-la amb la mà no dominant.

10'

X

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Amb aquesta forma de jugar al nyago tractem que s'acostumen a la dinàmica dels jocs a ratlles.
- Recordem que es juga de bo i si la pilota no pega dos bots, no es pot parar.

Feedback

- Cal avisar perquè tothom estiga preparat dient "**Va de bo!**". (Honestedat)
- Jo sé el que ha passat, ho accepto i alce la mà. (Honradesa)
- Triem buscant un consens amb quina pilota juguem i en quin espai. (Respecte a la diversitat)
- No moleste deixant-li espai perquè colpege. (Respecte)
- Resolem les coses parlant i arribant a un acord. (Responsabilitat)
- Si no s'arriba a un acord, es pot repetir el punt. (Responsabilitat)
- Mirem si els equips estan descompensats. (Empatia)
- Si a una persona li cal adaptar alguna norma (pegar dos cops, aturar la pilota per colpejar-la), ens hi adaptem. (Equitat)
- Tothom guanya, hem gaudit junts practicant una modalitat nova. (Reconeixement)

Llargues a una ratlla

A partir del joc del nyago seguit jugant-la de bo introduïm els conceptes de fer la ratlla i de jugar-se-la.

Fer la ratlla: el joc s'inicia amb la treta (Fase 1) amb l'objectiu que la pilota travesse la línia de fons de l'altre equip (Fase 2).

Si la pilota no travesa la línia de fons es pot tornar jugant-la de bo (a l'aire o al primer bot). Si pega més d'un bot, ja no es pot jugar. Es podrà parar i, allà on es faça, marcarem la ratlla amb un con (Fase 3).

Jugar-se la ratlla (Fase 4): després de fer la ratlla, que dividirà el terreny de joc en dues parts, s'ha de jugar el quinze canviant de camp.

Aconseguirem el quinze fent que la pilota travesse la línia de fons o bé si la pilota es para en el camp de l'altre equip. Una vegada jugada la ratlla aquesta es lleva i es continua en el mateix camp.

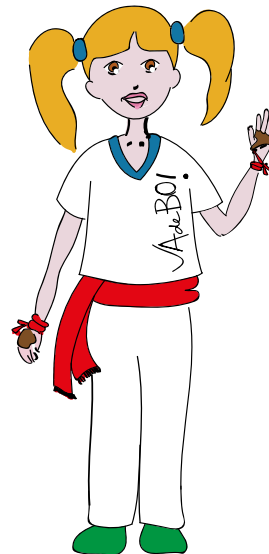
ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Fem aquesta variant del joc de les llargues només amb una ratlla per facilitar la comprensió del joc.
- La puntuació és a quinze (15, 30, val i joc) i només es canvia de camp després de fer la ratlla.

Feedback

- Els mateixos de l'activitat anterior "El nyago seguit jugant-la de bo" de la sessió 6.14.

A l'antiga Grècia jugaven a la *feninde* o l'*episkyros*, jocs semblants en què es creu que es jugava també amb ratlles.

x

15'

3

PART FINAL

Reflexió final

- Hi ha constància que les llargues és una modalitat a la qual jugaven els grecs. Et semblen complexes les seues normes?
- Quina peculiaritat trobes?

5'

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

La principal peculiaritat que diferencia aquest joc de la resta és que apareix la ratlla. La ratlla dona una nova oportunitat de fer el quinze per a l'equip que no pot tornar-la de bo amb el desavantatge de la pèrdua de terreny de joc.

5'

Recollida del material i neteja personal.

9.5. REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

Agulló, V., i Congost, J. M. (2019). *La pilota grossa*. Edicions 96

Martínez, J. A. (2010). *Anàlisi dels factors de rendiment en pilota valenciana: una proposta per a l'educació superior*. Tesis doctoral. Universitat d'Alacant. <https://pilotadidactica.com/altres/>

Pérez, V., Conca, M., Naya, J., Gimeno, T., Bravo, R. i Garcia, G. (2018). *Unitat didàctica: La pilota valenciana. ESO i Batxillerat*. Conselleria d'Educació, Investigació, Cultura i Esport. <https://www.moltesqueunesport.com/wp-content/uploads/2022/05/UDSecundariaPilotaValenciana2018.pdf>

9.6. ANNEXOS

annexos

ANNEX I. Rúbrica per a l'ALUMNAT DE CINQUÉ:
“Repte cooperatiu de creació d'un joc de pilota”

Indicadors d'èxit	PILOTARI DE BLANC	PILOTARI AFICIONAT/ADA	PILOTARI APRENT/A	PILOTARI INICIANT-SE
Participació personal en la creació del joc.	Sempre escolte amb atenció, aporte les meues idees i ajude a prendre decisions.	Procure escoltar amb atenció, aportar les meues idees i no ajude a prendre decisions.	De vegades no escolte o només ho faig en cas que siguen els seus millors amics o amigues.	Sovint em distrac i deixe que decidisquen .
Responsabilitat individual en explicar el joc.	Entenc el meu joc i l' explique amb totes les seues peculiaritats (nom, manera de ferir, com es puntua, etc.).	Entenc el meu joc i l' explique deixant-me alguna peculiaritat.	Entenc el meu joc, però em costa explicar com es juga.	No entenc el meu joc ni sé explicar com es juga.
Interés i respecte pel grup.	Mostre interés i respecte .	Mostre interés i respecte , encara que tinc algun conflicte .	Mostre interés , però no respecte .	No mostre interés ni respecte .
Posada en comú en la creació del joc.	Aporte, escolte i considere totes les idees .	Aporte, escolte , però no considere totes les idees .	Faig poques aportacions i només s'escolte les idees dels més amics/ amigues.	Faig poques aportacions i no fique interés .
Acompliment de la tasca.	Tasca ben feta i en el temps previst .	Tasca millorable i en el temps previst .	Tasca millorable i no finalitzada .	Tasca poc evolucionada i no finalitzada .
El grup té autonomia en la creació del joc.	No necessitem el docent . Ja ho hem fet!	Necessitem el vistiplau del docent en finalitzar la tasca. Ho hem fet bé?	Necessitem l' ajuda del docent . Es fa així?	Necessitem l' ajuda i la motivació del docent . No sabem fer-ho!

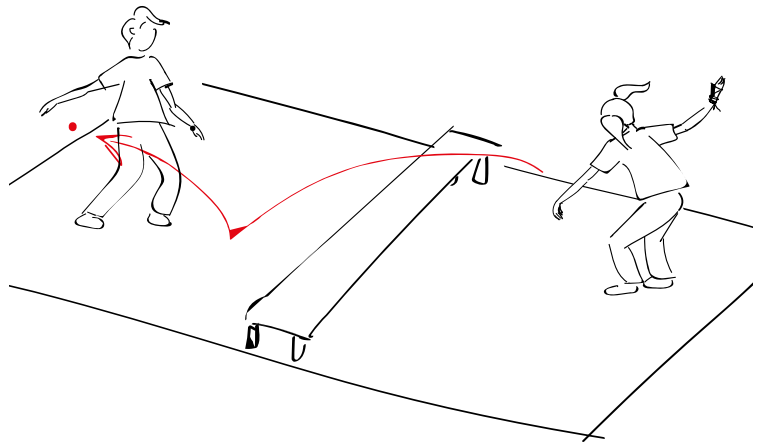
ANNEX II. Fitxes de REPTES COOPERATIUS DE CINQUÉ

REpte COOPERATIU

Llig, pensa, comparteix i actua

..... Juguem per dalt del banc

Dos equips enfrontats (3x3), amb un banc enmig formant dos camps. **Heu de colpejar la pilota d'un camp a l'altre**, més de 10 vegades seguides. S'ha de colpejar la pilota de bo (és a dir, a l'aire o al primer bot). Cada vegada colpejarà una persona diferent de l'equip.

Atenció:

Per aconseguir el repte, cadascun/una ha de colpejar la pilota una vegada com a mínim.

Variants:

1. Variar el mòbil: pilota de plàstic gran, pilota d'escuma mitjana, pilota de badana.
2. Alternant la mà de colp.
3. Cada vegada que colpege, he de tocar el banc.

Material necessari:

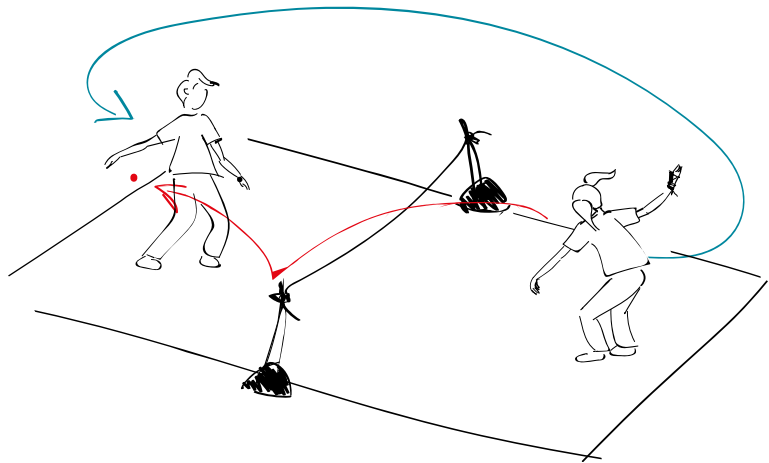
- Pilotes de plàstic, d'escuma mitjanes i de badana.
- Banc suec (també pot ser una filera de motxilles o cons).

REpte COOPERATIU

Llig, pensa, comparteix i actua

..... Colpegem i rodem la corda

Dos equips en filera i enfrontats (3x3), amb una corda enmig formant dos camps. **Heu de colpejar la pilota per dalt de la corda** 10 vegades seguides. **Quan es colpeja la pilota s'ha de canviar ràpidament de camp (rodant la corda)**, és a dir, **anar al final de la filera de l'altre camp**. S'ha de colpejar la pilota de bo, és a dir, a l'aire o al primer bot.

Atenció:

Per aconseguir el repte, cadascun/una ha de colpejar la pilota una vegada com a mínim.

Variants:

1. Variar el nombre de bots: la pilota pot fer més d'un bot, jugar a un bot, jugar a l'aire o jugar de bo (a l'aire o primer bot).
2. Variar el mòbil: pilota de plàstic gran, pilota d'escuma mitjana, pilota de badana.
3. Augmentar el nombre de colps a 20.
4. Colpejar amb la mà no dominant.

Material necessari:

- Pilotes de plàstic, d'escuma mitjanes i de badana.
- Corda (2 bases amb piques per nugar la corda).

REpte COOPERATIU

Llig, pensa, comparteix i actua

..... Fem volar la indiaca

Col·locats en rogle i amb una indiaca. Heu de colpejar entre tots i totes la indiaca 12 vegades seguides sense que caiga a terra. Si la indiaca bota a terra, encara es pot jugar al primer bot, continuant així el joc.

Atenció:

Per aconseguir el repte, cadascun/una ha de colpejar la indiaca dues vegades com a mínim.

Variants:

1. Variar el mòbil: pilota de platja, indiaca, pilota de mida tennis o de badana.
2. Cada vegada que colpegeu la indiaca heu de canviar de lloc en el rogle.
3. Augmentar el nombre de colps: 20, 25...

Material necessari:

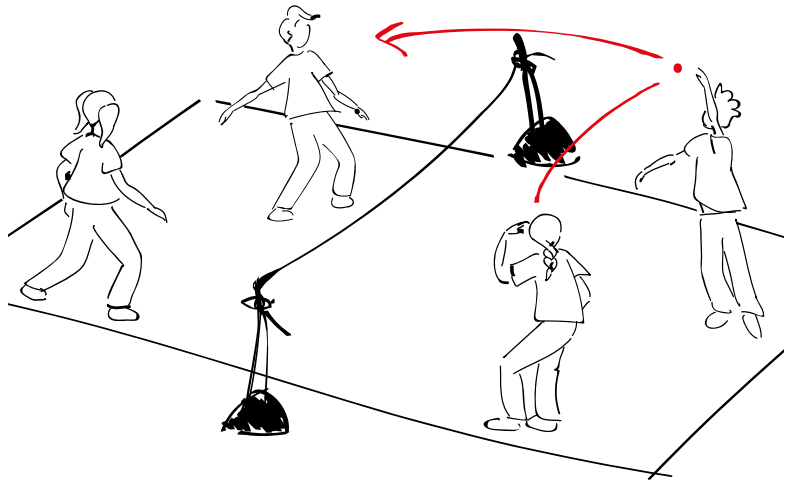
- Indiaca, pilota de platja, pilotes diferents grandàries i de badana.

REpte COOPERATIU

Llig, pensa, comparteix i actua

Pilota vòlei

Dos equips enfrontats (3x3), amb una corda enmig, formant dos camps. Heu de colpejar la pilota d'un camp a l'altre, però amb dos tocs, és a dir, l'han de tocar dos persones diferents del mateix equip abans de passar-la a l'altre camp. Heu de fer-ho més de 6 vegades seguides sense error. S'ha de colpejar la pilota de bo, és a dir, a l'aire o al primer bot.

Atenció:

Per aconseguir el repte cadascun/una ha de colpejar la pilota una vegada com a mínim.

Variants:

1. Variar el mòbil: pilota de plàstic gran, pilota d'escuma mitjana o pilota de badana.
2. Variar el nombre de bots: la pilota pot fer més d'un bot, jugar a un bot o a l'aire.
3. Variar les condicions del colp: que es pugui agafar la pilota i adobar-la a un company/a que la colpejarà per passar-la per dalt corda o fer que qui la colpege primer ho faci després de bot, i l'altre/a, de volea o jugar tot a l'aire.

Material necessari:

- Pilotes de plàstic, d'escuma mitjanes i de badana.
- Corda (2 bases amb piques per nugar la corda).

ANNEX III. Reptes cooperatius "EL JOC DEL MEU POBLE"

REpte COOPERATIU

Llig, pensa, comparteix i actua

El joc del meu poble

Heu de buscar un espai on inventareu un joc, amb les condicions següents:

- Poseu al grup el nom d'un poble, que ha de ser de terres valencianes.
- El joc consistirà en dos equips enfrontats (3x3 o similar), en camps separats per alguna cosa (corda, xarxa, banc, cons, línia...).
- S'ha de colpejar la pilota amb la mà, perquè passe per dalt la corda (o l'obstacle triat), fins a l'altre camp, sense errar-la.
- La pilota s'ha de jugar de bo (és a dir, a l'aire o al primer bot).
- Qui inicia el joc ha de fer-ho des d'un lloc determinat, o no, llançant o colpejant la pilota amb la mà, perquè caiga dins d'un lloc marcat al camp contrari (dau). Aquesta acció es diu ferir.

Atenció:

Heu d'igualar els dos equips o equilibrar les condicions perquè el joc tinga continuïtat.

Establiu una forma de comptar en quinze, punts...

El joc ha de tindre presents els valors dels jocs de pilota valenciana.

Variants:

1. Segons el tipus de pilota: pilota de plàstic, pilota d'escuma mitjana o pilota de badana.
2. Segons el nombre de bots: la pilota pot fer més d'un bot, la pilota s'ha de jugar de bo, és a dir, a l'aire o al primer bot, la pilota no pot botar...

Material necessari:

- Pilota (es pot triar de plàstic, escuma o badana).
- Corda que divideix el terreny de joc en dos camps (es pot muntar amb dos pals i una corda o cinta, però també ho podem fer amb un banc, cons, una línia, etc.).
- Material per marcar el camp, lloc de ferir i dau (clarió o cons).

INVENTEM UN JOC QUE AMB EL PAS DEL TEMPS ES POT CONVERTIR EN MODALITAT

FITXA DE REGISTRE DEL JOC

El joc del meu poble

Nom del poble: _____

Nom del joc: _____

Lloc on es juga: _____

Forma d'iniciar el joc: _____

Objectiu del joc: _____

Normes: _____

Forma de comptar: _____

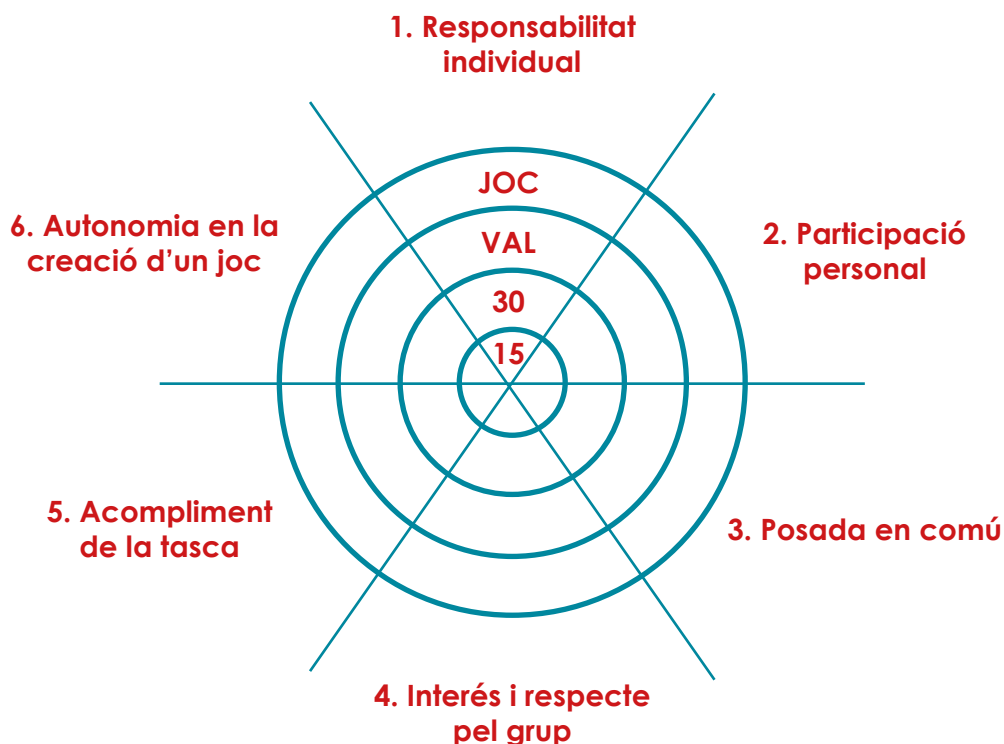
Tipus de pilota: _____

Dibuix:

ANNEX IV. Diana d'AUTOAVALUACIÓ DE CINQUÉ: "EL JOC DEL MEU POBLE"

Nom i cognoms: _____ Curs: _____

Acoloreix cada part de la diana valorant la teua actuació en el repte de crear el joc del teu poble, segons les indicacions que et dona el mestre o la mestra.

1. Responsabilitat individual en explicar el joc:

Entenc el meu joc i l'explicue amb totes les seues peculiaritats (nom, manera de ferir, com es puntua, etc.).

2. Participació personal i responsabilitat individual en la creació del joc:

Sempre escolte amb atenció, aporte les meues idees i ajude a prendre decisions.

3. Posada en comú en la creació del joc (el pacte):

Aporte, escolte i considere totes les idees.

4. Interés i respecte pel grup:

Mostrem interés i ens respecten.

5. Acompliment de la tasca del grup:

Tasca ben feta i en el temps previst.

6. Autonomia del grup en la creació del joc:

No necessitem el docent. Ja ho hem fet!

ANNEX V. RÚBRICA D'AVALUACIÓ DE CINQUÉ:
“Repte cooperatiu de creació d'un joc de pilota”

Cr. A.	Indicadors d'èxit	PILOTARI DE BLANC	PILOTARI AFICIONAT/ADA	PILOTARI APRENT/A	PILOTARI INICIANT-SE
5.1	5.1.1. Evolució dels jocs a mà en funció de l'espai de joc.	Comprén l'evolució dels jocs a mà influïts per l'espai i altres factors.	Comprén que els jocs a mà han anat evolucionant, però no entén la influència de l'espai i d'altres factors.	És conscient que n'hi ha moltes modalitats.	No és conscient de la diversitat de jocs a mà.
5.2	5.2.1. Valors: el pacte.	Utilitza el consens, el diàleg i l'acord per pactar les condicions del joc i adaptar les característiques per afavorir que tots i totes puguin jugar.	Utilitza el consens, el diàleg i l'acord per pactar les condicions del joc encara que no hi arriben a participar tots i totes.	Utilitza el diàleg, però no arriba al consens per poder pactar i adaptar les característiques per afavorir que tots i totes puguin jugar.	No utilitza el consens, el diàleg i l'acord per pactar les condicions del joc ni adaptar les característiques per afavorir que tots i totes puguin jugar.
5.3	5.3.1. Participació personal en la creació del joc.	Sempre escolta amb atenció, aporta les seues idees i ajuda a prendre decisions.	Procura escoltar amb atenció, aportar les seues idees i no ajuda a prendre decisions.	De vegades no escolta o només ho fa en el cas que siguen els seus millors amics/amigues.	Sovint es distrau i deixa que decidisquen.
	5.3.2. Responsabilitat individual en explicar el joc.	Entén el seu joc i l'explica amb totes les seues peculiaritats (nom, manera de ferir, com es puntea, etc.).	Entén el seu joc i l'explica deixant-se alguna peculiaritat.	Entén el seu joc, però li costa explicar com es juga.	No entén el seu joc ni sap explicar com es juga.
5.4	5.4.1. Interés i respecte pel grup.	Mostren interés i es respecten.	Mostren interés i es respecten, encara que hi ha algun conflicte.	Mostren interés, però no es respecten.	No mostren interés ni es respecten.
	5.4.2. Posada en comú en la creació del joc.	Aporta, escolta i considera totes les idees.	Aporta, escolta i no considera totes les idees.	Fa poques aportacions i només s'escolta les idees dels més amics/amigues.	Fa poques aportacions i no són escoltades.

RÚBRICA D'AVALUACIÓ DE CINQUÉ:
“Repte cooperatiu de creació d'un joc de pilota”

Cr. A.	Indicadors d'èxit	PILOTARI DE BLANC	PILOTARI AFICIONAT/ADA	PILOTARI APRENT/A	PILOTARI INICIANT-SE
5.5	5.5.1. Acompliment de la tasca.	Tasca ben feta i en el temps previst.	Tasca millorable i en el temps previst.	Tasca millorable i no finalitzada.	Tasca poc evolucionada i no finalitzada.
	5.5.2. Autonomia en la creació del joc.	No necessiten el docent. “Ja ho hem fet!”	Necessiten el vistiplau del docent en finalitzar la tasca. “Ho hem fet bé?”	Necessiten l'ajuda del docent. “Es fa així?”	Necessiten l'ajuda i la motivació del docent. “No sé fer-ho!”
5.6	5.6.1. Autoavaluació	Fa una autoavaluació real i conscient.	Fa una autoavaluació bastant real, però no crítica.	Fa una autoavaluació de manera aleatòria.	No és capaç d'autoavaluar-se.
5.7	5.7.1. Participa en el calfament.	Participa amb interès i activament en les activitats inicials de calfament.	Participa, però no mostra entusiasme, en les activitats de calfament.	Participa de manera relativament activa en els jocs de calfament.	Participa en les activitats de calfament de manera desinteressada.
	5.7.2. Es renta en acabar la sessió.	Es renta sempre amb sabó de manera autònoma.	Es renta quasi sempre amb sabó.	Es renta quan el mestre o la mestra li ho recorda o només es banya les mans.	No se sol rentar, se li ha de recordar contínuament.

ANNEX VI. Rutina JOC DIRECTE EN PARELLES

Amb una pilota d'escuma de grandària com una de tenis o la de badana, vos heu de posar enfrontats/ades a uns 8 passos de distància i colpejar la pilota amb la mà alternativament:

1. Colpegeu cap al company o companya qui l'agafa després de bot.
2. Igual que l'anterior, però el company o companya l'ha d'agafar a l'aire.
3. Igual que l'anterior, però cada colp el farem amb una mà diferent (dreta-esquerra).
4. Igual que l'anterior, però cada volta que s'aconsegueixca agafar a l'aire fem tots dos un pas arrere. Per contra, si bota, fem un pas cap avant (joc de guanyar terreny).
5. Ens arrimem i tractem que la pilota bote damunt d'una línia enmig de tots dos.
6. Cal fer que toque la línia 5 vegades.
7. Ara la línia fa de corda separant dos camps. La pilota ha de passar per dalt la línia i el company o la companya ha de tornar-la a l'aire o al primer bot (jugar de bo).
8. S'han de fer més de 10 colps seguits.

IMPORTANT:

Si no t'ixen, pots parar la pilota i fer-ho llançant-la o adobant-te-la i colpejant-la. Quan penses que ja ho domines, tracta de colpejar-la directament.

ANNEX VII. Registre d'AVALUACIÓ DE SISÉ

Alumne/a	Cr. A. 6.1	Cr. A. 6.2	Cr. A. 6.3		Cr. A. 6.4		Cr. A. 6.5	Cr. A. 6.6
	Coneix les diferents modalitats.	Assumeix els valors bàsics dels jocs directes.	Utilitza el pacte per jugar de manera autònoma.	Participa activament en el joc.	Colpeja la pilota coordinadament amb intenció de complicar la jugada del contrincant.	Se situa en el camp de manera coordinada amb el company/a.	Entén quan i com es fa la ratlla i la juga consegüentment.	Adopta hàbits d'higiene i seguretat.

Valora de l'1 al 4 segons:

1. Pilotari de blanc.
2. Pilotari aficionat/ada.
3. Pilotari aprenent/a.
4. Pilotari iniciant-se.

Modalitat de joc directe i d'invasió. Es juga al carrer o al trinquet.

Disposició: un equip a cada costat del camp (al traure i al rest).

Al carrer: l'objectiu serà passar la pilota més enllà de la ratlla de quinze dels contrincants o que l'erre l'altre equip. Des de darrere de la ratlla de quinze només es podrà tornar jugant-la de bo, és a dir, a l'aire o al primer bot.

Com s'inicia? **TRETA**

Desenvolupament:

S'erra quan:

- Es considera **pilota parada**:

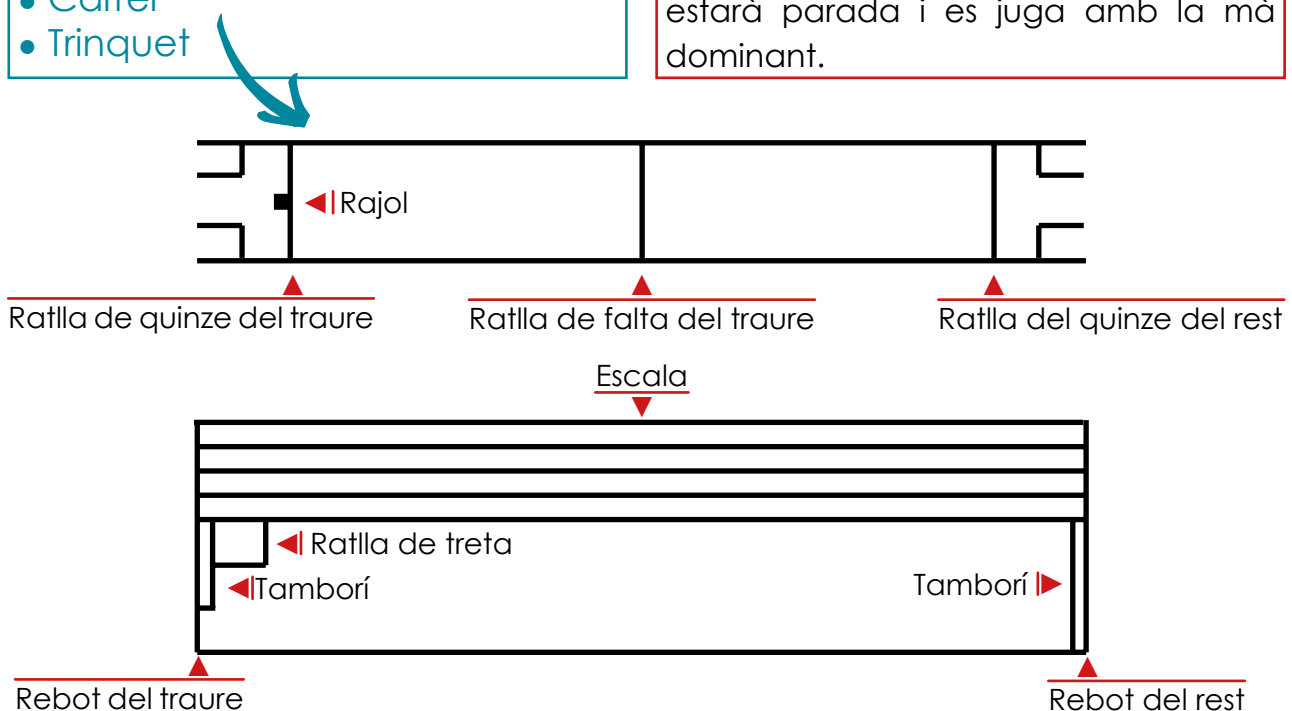
Al trinquet: si la pilota va a l'escala, estarà parada i es juga amb la mà dominant.

Puntuació:

- Es compta a quinze (15, 30, val i joc).
- Cada joc val 5 *tantos* i pactem a quants juguem.
- Al final de cada joc els equips canvien de camp.

Espai de joc:

- Carrer
- Trinquet

Fitxes de MODALITATS (Normativa adaptada)

Modalitat de joc directe i d'invasió. Es juga al carrer.

.....Nyago

Disposició: un equip a cada costat del camp (al traure i al rest).

Objectiu: tractar de colpejar la pilota per tal d'enviar-la més enllà de la ratlla de quinze de l'altre equip.

Com s'inicia? **TRETA**

Des d'un punt concret del costat del traure, un jugador o una jugadora, **colpeja** la pilota el més **fort** i lluny possible, "nyagar".

Puntuació:

- Es compta a quinze (15, 30, val i joc).
- Cada joc val 5 *tantos* i pactem a quants juguem.
- Al final de cada joc els equips canvien de camp.
- També es pot jugar a punts i cada punt trau un equip.

Espai de joc:

Desenvolupament:

Dos equips colpejaran alternativament la pilota amb la mà i el més lluny possible, però ho faran després de parar-la amb qualsevol part del cos, agafar-la i adobar-se-la per colpejar-la. Guanya el quinze l'equip que envie la pilota més enllà de la ratlla de quinze de l'altre equip.

Fitxes de MODALITATS (Normativa adaptada)

Modalitat de joc directe en què la canxa està dividida per una corda. Es juga al carrer, però actualment també al trinquet.

Galotxa

Disposició: un equip a cada costat de la corda (al dau i al rest).

Objectiu: tractar de jugar la pilota sempre de bo, és a dir, a l'aire o al primer bot, passant-la per dalt la corda i que l'erre l'altre equip.

Com s'inicia? **FERIDA**

Un jugador o una jugadora del rest, **llança** la pilota des de la zona de ferida, la fa passar per dalt de totes dues cordes (corda central i corda de galotxa) i ha de caure dins del dau, on hi haurà dos integrants de l'altre equip, que fan el dau. Es col·loquen un davant de l'altre. El primer tractarà de tornar la pilota colpejant-la a l'aire i el de darrere, al bot.

Puntuació:

- Es compta a quinze (15, 30, val i joc).
- Cada joc val 5 *tantos* i pactem a quants juguem.
- Al final de cada joc els equips canvien de camp.

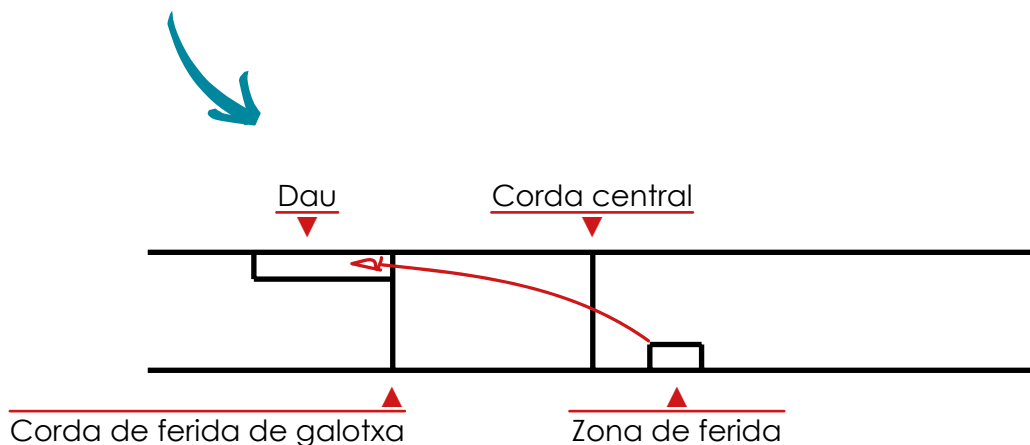
Espai de joc:

Desenvolupament:

Dos equips colpejaran alternativament la pilota amb la mà i guanya el quinze l'equip que no l'erre.

S'erra quan:

- Es falla la ferida.
- La pilota no es juga de bo (a l'aire o al primer bot).
- La pilota no passa per dalt de la corda central o la toca.
- La pilota s'encala.
- La pilota es toca amb una part del cos que no siga la mà o l'avantbraç.

Fitxes de MODALITATS (Normativa adaptada)

Modalitat de joc directe en què la canxa està dividida per una corda. Es juga a la galotxa o galotxeta.

Galotxes de Monòver o Galotxetes de Monòver

Disposició: un equip a cada costat de la corda (al dau i al rest).

Objectiu: tractar de jugar la pilota sempre de bo, és a dir, a l'aire o al primer bot, passant-la per dalt la corda i que l'erre l'altre equip.

Com s'inicia? **FERIDA**

Un jugador o una jugadora del rest **bota** la pilota en la banca, **per colpejar-la** de palma, passant-la per dalt de la corda i ha de caure dins del dau, on un jugador o jugadora de l'altre equip farà el dau, sempre deixant-la botar i passant-la per dalt la corda.

Si es juga 1x1, la ferida es fa botant la pilota en la pedra, colpejant-la de palma, fent que passe per dalt de la corda i caiga en la meitat esquerra de l'altre camp, botant sempre abans que toque muralla, frontó o tamborí.

Puntuació:

- Es compta a quinze (15, 30, val i joc).
- Cada joc val 5 *tantos* i pactem a quants juguem.
- Al final de cada joc els equips canvien de camp.

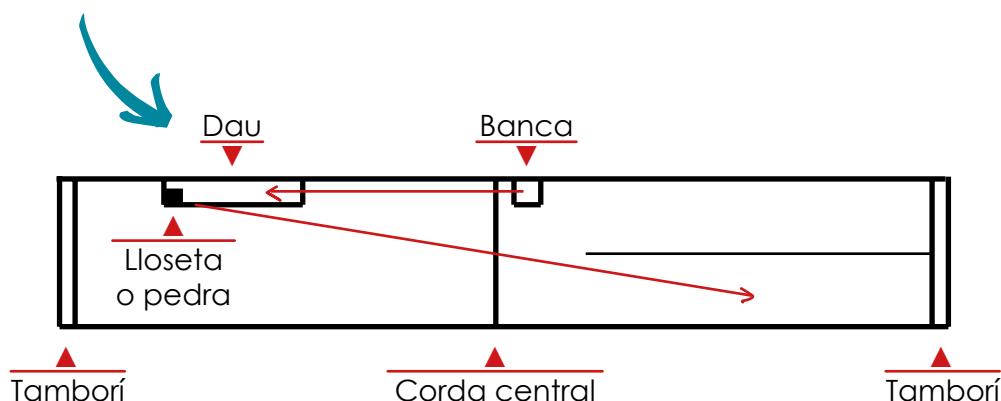
Espai de joc:

Desenvolupament:

Dos equips colpejaran alternativament la pilota amb la mà, per dalt la corda i guanya el quinze l'equip que no l'erre.

S'erra quan:

- Es falla la ferida.
- La pilota no es juga de bo (a l'aire o al primer bot).
- La pilota no passa per dalt de la corda o la toca.
- La pilota s'encala (galeria prohibida).
- La pilota es toca amb una part del cos que no siga la mà o l'avantbraç.

Fitxes de MODALITATS (Normativa adaptada)

Modalitat de joc directe en què la canxa està dividida per una corda. Es juga al trinet de pilota grossa.

..... Pilota grossa sense ratlles

Disposició: un equip a cada costat de la corda (al dau i al rest).

Objectiu: tractar de jugar la pilota sempre de bo, és a dir, a l'aire o al primer bot, passant-la per dalt la corda i que l'erre l'altre equip.

Com s'inicia? **FERIDA**

Un jugador o una jugadora del rest, des de darrere de la corda central, **llança** la pilota amb la mà contra la cella (teuladeta o cornisa petita que la podem dibuixar), situada a la muralla, i ha de caure damunt de la banqueta (mola o marro) situada darrere la corda. Un contrincant la jugarà de bo (a l'aire o al primer bot), després que bote en la banqueta, per passar-la per dalt de la corda del mig i sense que bote després de la ratlla de falta de l'altre equip.

Puntuació:

- Es compta a quinze (15, 30, val i joc).
- Cada joc val 5 *tantos* i pactem a quants juguem.
- Al final de cada joc els equips canvien de camp.

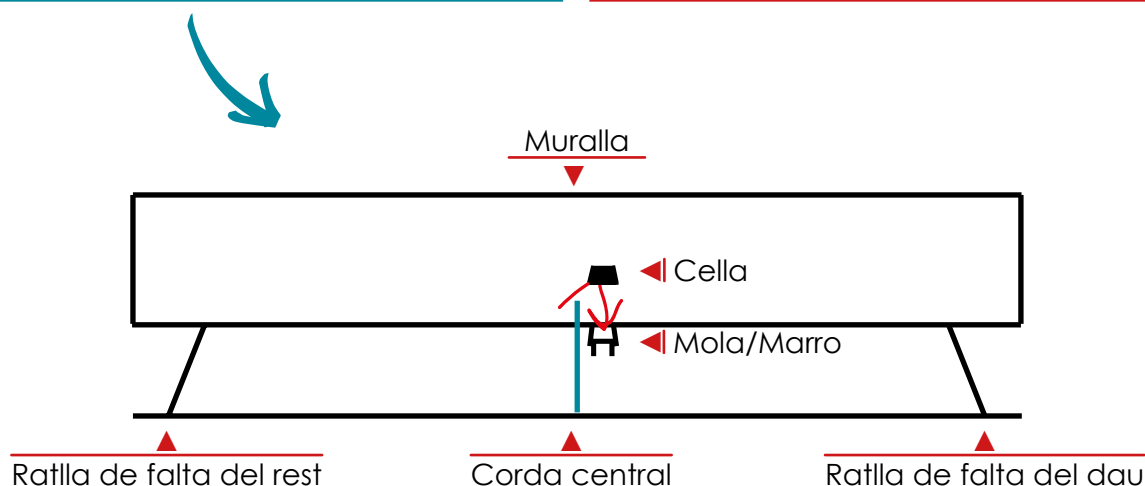
Espai de joc:

Desenvolupament:

Dos equips colpejaran alternativament la pilota amb la mà, per dalt la corda i guanya el quinze l'equip que no l'erre.

S'erra quan:

- Es falla la ferida.
- La pilota no es juga de bo (a l'aire o al primer bot).
- La pilota no passa per dalt de la corda o la toca.
- La pilota s'encala.
- La pilota es toca amb una part del cos que no siga la mà o l'avantbraç.
- La pilota bota darrere de la ratlla de falta de l'altre equip.

Fitxes de MODALITATS (Normativa adaptada)

Modalitat de joc directe en què la canxa està dividida per una corda. Es juga al trinquet.

Rebot

Disposició: un equip a cada costat de la corda (al dau i al rest).

Objectiu: tractar de jugar la pilota sempre de bo, és a dir, a l'aire o al primer bot, passant-la per dalt la corda i que l'erre l'altre equip.

Com s'inicia? **FERIDA**

Un jugador o una jugadora del rest, **bota** la pilota en una banqueta situada davant de la corda, **per colpejar-la** amb la mà perquè passe per dalt de la corda de ferida del rebot i caiga al dau, on un contrincant farà el dau, és a dir, la jugarà a l'aire o al primer bot, passant-la per dalt la corda del mig.

Puntuació:

- Es compta a quinze (15, 30, val i joc).
- Cada joc val 5 *tantos* i pactem a quants juguem.
- Al final de cada joc els equips canvien de camp.

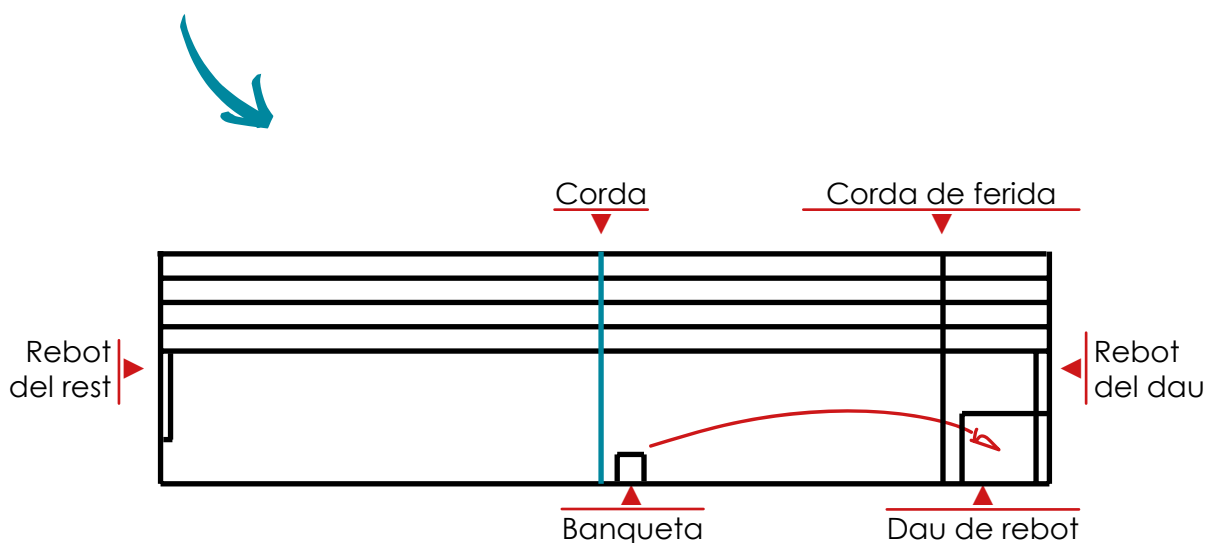
Espai de joc:

Desenvolupament:

Dos equips colpejaran alternativament la pilota amb la mà, per dalt la corda i guanya el quinze l'equip que no l'erre.

S'erra quan:

- Es falla la ferida.
- La pilota no es juga de bo (a l'aire o al primer bot).
- La pilota no passa per dalt de la corda central o la toca.
- La pilota s'encala (galeries prohibides).
- La pilota es toca amb una part del cos que no siga la mà o l'avantbraç.

Fitxes de MODALITATS (Normativa adaptada)

Modalitat de joc directe en què la canxa està dividida per una corda. Es juga al trinquet.

..... Escala i corda

Disposició: un equip a cada costat de la corda (al dau i al rest).

Objectiu: tractar de jugar la pilota sempre de bo, és a dir, a l'aire o al primer bot, passant-la per dalt la corda i que l'erre l'altre equip.

Com s'inicia? **FERIDA**

Un jugador o una jugadora del rest, passa a l'altre camp per **botar** la pilota en la pedra per **colpejar-la** amb la mà fent que pique en la muralla de l'escala per dalt de la ratlla de ferida, bote a l'escala i caiga dins del dau. Al dau un contrincant la jugarà a l'aire o al primer bot, passant-la per dalt la corda central (fer el dau).

Puntuació:

- Es compta a quinze (15, 30, val i joc).
- Cada joc val 5 *tantos* i pactem a quants juguem.
- Al final de cada joc els equips canvien de camp.

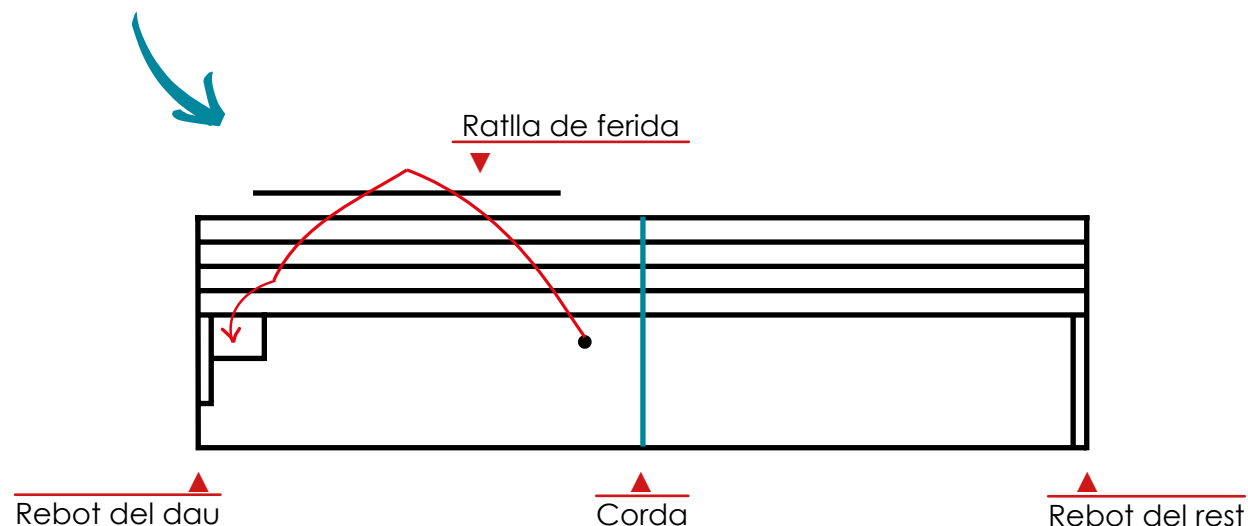
Espai de joc:

Desenvolupament:

Dos equips colpejaran alternativament la pilota amb la mà, per dalt la corda i guanya el quinze l'equip que no l'erre.

S'erra quan:

- Es falla la ferida.
- La pilota no es juga de bo (a l'aire o al primer bot).
- La pilota no passa per dalt de la corda o la toca.
- La pilota s'encala (galeries prohibides).
- La pilota es toca amb una part del cos que no siga la mà o l'avantbraç.

Fitxes de MODALITATS (Normativa adaptada)

Modalitat de joc directe en què la canxa està dividida per una corda. Es juga al carrer.

..... Pilota blanca

Disposició: un equip a cada costat de la corda (al traure i al rest).

Objectiu: tractar de jugar la pilota sempre de bo, és a dir, a l'aire o al primer bot, passant-la per dalt la corda i que l'erre l'altre equip.

Com s'inicia? **TRETA**

Un jugador o jugadora del costat del traure, **bota** la pilota al rajol o marca a terra, la **colpeja** obligatòriament **de palma**, fent que passe per dalt de la corda central, vaja al centre del carrer i no sobrepassi la ratlla de passa de treta.

Adaptació:

- Substituir la treta per una ferida, llançant la pilota de forma noble al mig del carrer.
- Ficar límit de camps per darrere, evitant que facen el colp fort.

Puntuació:

- Es compta a quinze (15, 30, val i joc).
- Cada joc val 5 *tantos* i pactem a quants juguem.
- Al final de cada joc els equips canvien de camp.

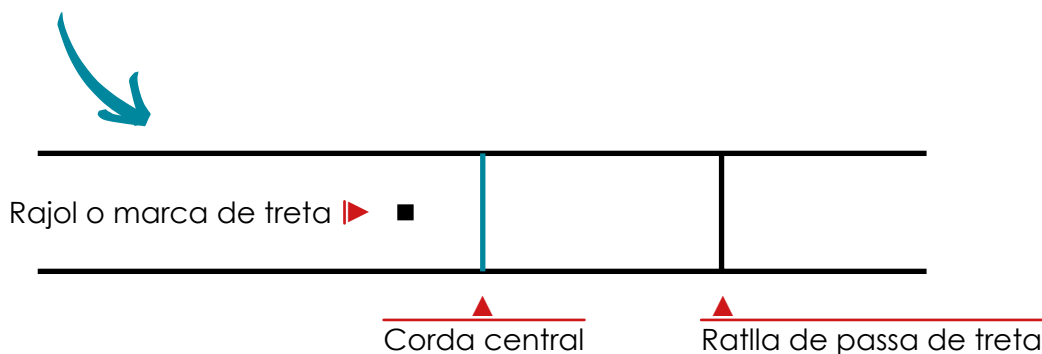
Espai de joc:

Desenvolupament:

Dos equips colpejaran alternativament la pilota amb la mà, per dalt la corda i sense tenir ratlla de límit de camps. Guanya el quinze l'equip que no l'erre.

S'erra quan:

- Es falla la treta.
- La pilota no es juga de bo (a l'aire o al primer bot).
- La pilota no passa per dalt de la corda o la toca.
- La pilota s'encala.
- La pilota es toca amb una part del cos que no siga la mà o l'avantbraç.

Fitxes de MODALITATS (Normativa adaptada)

Modalitat de joc indirecte i de canxa compartida. Es juga al trinquet amb frares.

Frare

Disposició: dos equips en la mateixa canxa i encarats a una paret. Es pot jugar 1x1 o 2x2.

Objectiu: tractar de jugar la pilota sempre de bo, és a dir, a l'aire o al primer bot, contra la paret que fa de frontis o als frares, sempre per dalt de la xapa i que l'erre l'altre equip.

Com s'inicia? TRETA

Un jugador o una jugadora d'un equip fa el traure, que consisteix a **botar** la pilota abans de la ratlla de traure i **colpejar-la fort**, amb un colp per baix, contra el frontis, per dalt de la xapa i caiga més enllà de la ratlla de falta sense tocar-la. El jugador o la jugadora que trau no pot passar la ratlla de treta amb el moviment del traure. Trau l'equip que guanya el punt.

Puntuació:

- Es pacta abans de començar.
- Es juga a punts (1, 2, 3...).

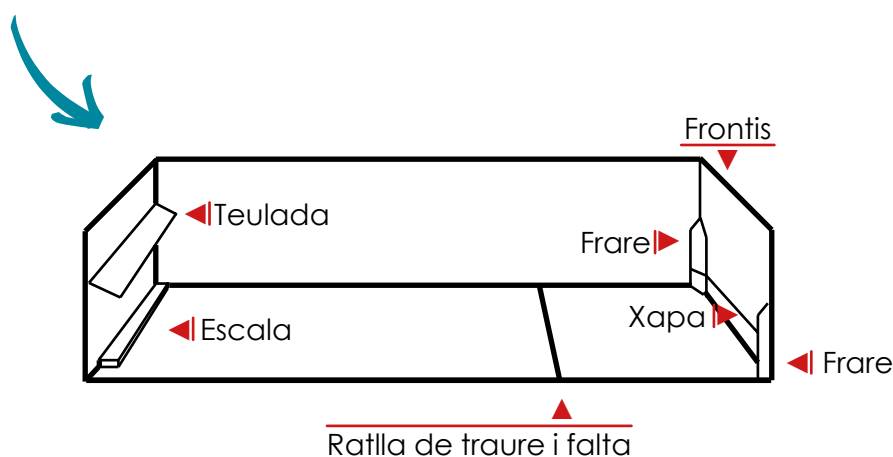
Espai de joc:

Desenvolupament:

Dos equips colpejaran alternativament la pilota amb la mà, cap a una paret (frontis) i guanya el punt l'equip que no l'erre.

S'erra quan:

- Es falla el traure.
- La pilota no es juga de bo (a l'aire o al primer bot).
- La pilota toca xapa o davall d'aquesta tant al frontis com al frare.
- La pilota s'encala.
- La pilota es toca amb una part del cos que no siga la mà o l'avantbraç.

Fitxes de MODALITATS (Normativa adaptada)

Modalitat de joc indirecte i de canxa compartida. Es juga al frontó.

Frontó valencià

Disposició: dos equips en la mateixa canxa i encarats a una paret. Es pot jugar 1x1 o 2x2.

Objectiu: tractar de jugar la pilota sempre de bo, és a dir, a l'aire o al primer bot, contra la paret que fa de frontis, sempre per dalt de la xapa i que l'erre l'altre equip.

Com s'inicia? TRETA

Un jugador o una jugadora d'un equip fa el traure, que consisteix a **botar** la pilota abans de la ratlla de traure i **colpejar-la** per baix amb un colp **fort**, perquè rebote contra el frontis, per dalt de la xapa i caiga entre la ratlla de falta i la de passa sense tocar-les. El jugador o la jugadora que trau pot passar la ratlla de treta amb el moviment del traure. Si es juga a punts trau l'equip que guanya el punt i si es juga a jocs, cada joc trau un equip.

Puntuació:

- Es pacta abans de començar.
- Es pot jugar a punts (1, 2, 3...) o a quinze (15, 30, val i joc) on cada joc val 5 tantos.

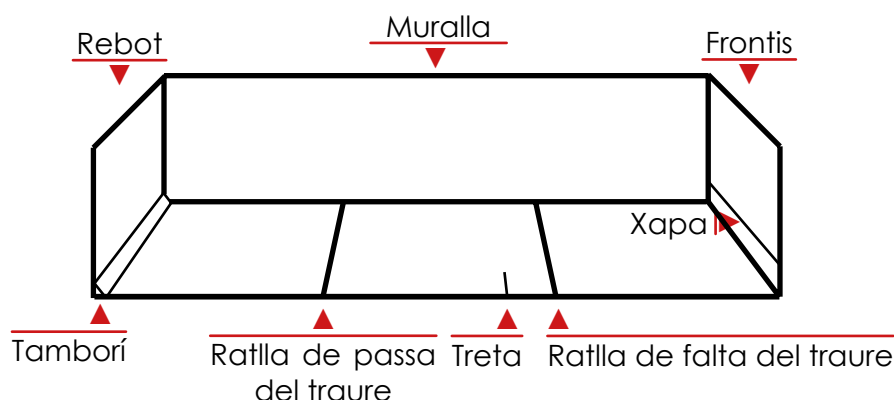
Espai de joc:

Desenvolupament:

Dos equips colpejaran alternativament la pilota amb la mà, cap a una paret (frontis) i guanya el punt l'equip que no l'erre.

S'erra quan:

- Es falla el traure.
- La pilota no es juga de bo (a l'aire o al primer bot).
- La pilota toca xapa del frontis o per davall d'aquesta.
- La pilota toque o bote fora de la ratlla que delimita la canxa de joc.
- La pilota s'encala.
- La pilota es toca amb una part del cos que no siga la mà o l'avantbraç.

Fitxes de MODALITATS (Normativa adaptada)

Modalitat de joc indirecte i de canxa compartida. Es juga al carrer contra una paret (pany).

••••• A paret o Pareteta

Disposició: dos equips en la mateixa canxa i encarats a una paret. Es pot jugar 1x1 o 2x2.

Objectiu: tractar de jugar la pilota sempre de bo, és a dir, a l'aire o al primer bot, contra la paret o pany que fa de frontis, intentant que l'erre l'altre equip.

Com s'inicia? **TRETA**

Un jugador o una jugadora ha de **botar** la pilota abans d'una ratlla de traure i **colpejar-la** amb un colp per baix, perquè rebote contra la paret (pany o frontis), per dalt de la ratlla i caiga entre la ratlla de treta i no pegue el primer bot damunt la vorera de darrere o d'una ratlla marcada. El jugador o la jugadora que trau no pot passar la ratlla de treta amb el moviment del traure. Trau l'equip que guanya el punt.

Puntuació:

- Es pacta abans de començar.
- Es juga a punts (1, 2, 3...).

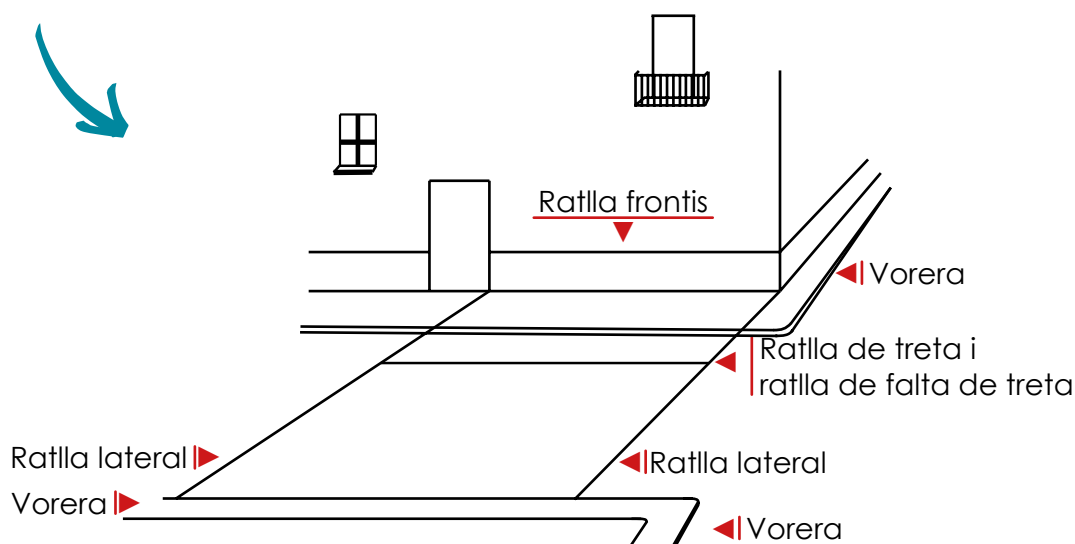
Espai de joc:

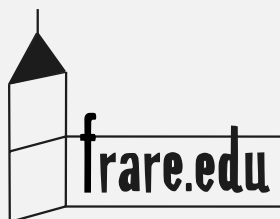
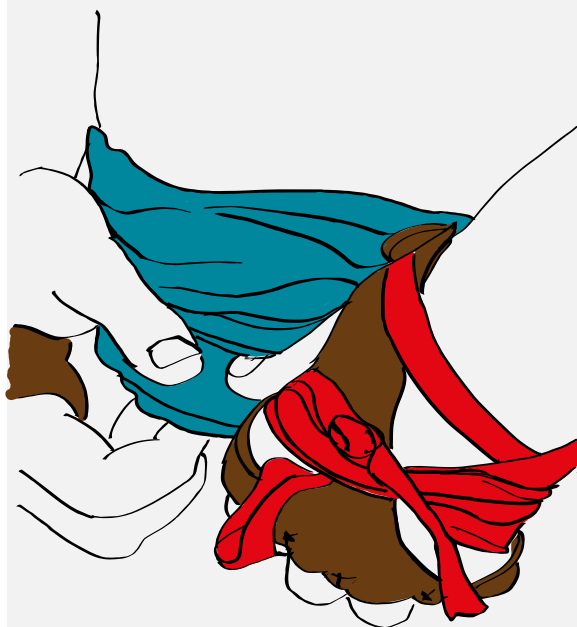
Desenvolupament:

Dos equips colpejaran alternativament la pilota amb la mà, cap a una paret amb ratlla de falta. Si no hi ha ratlla de falta, es pot jugar evitant que bote en la vorera que està contra la paret. Guanya el punt l'equip que no l'erre.

S'erra quan:

- Es falla el traure.
- La pilota no es juga de bo (a l'aire o al primer bot).
- La pilota toca o va per davall de la ratlla del frontis. Si no hi ha ratlla, es juga que no bote a la vorera que està pegada a la paret (frontis).
- La pilota toque o bote fora del límit del frontis (per exemple de porta a cantó, de finestra a canal) o de les ratlles laterals de terra si hi ha.
- La pilota s'encala.
- La pilota es toca amb una part del cos que no siga la mà o l'avantbraç.

GENERALITAT
VALENCIANA

Conselleria d'Educació,
Cultura i Esport

VNIVERSITAT
ID VALÈNCIA

Càtedra de Pilota Valenciana

ISBN 978-84-19149-57-2

9 788419 149572